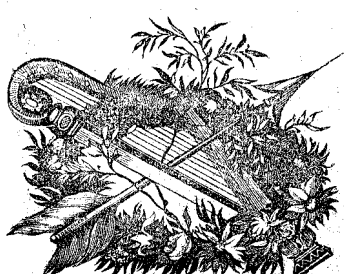

Kalewi poeg.

üts ennemuistene Gesti jut,

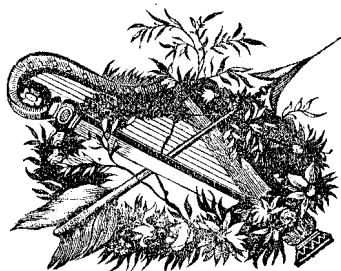
Kahesümnes laulus.

Kalewi poeg.

ühts ennemuistene Gesti jut,

Kaheskümnes laulus.

Auopio linnas, Soome maal,
Trükitud P. Ašhani ja E:i kirjadega, 1862.

Imprimatur: L. Heimbürger.

1963:3530

Gesfõna.

Gesfõlaste kuulsam ennemuistene jut Kalewi poeast astub siin laiale pilutatud juttu- ja laulu-sõna riisemetest kogu korjatud ja uuest jalule seatud, rahwa ette, noorematele enamist küll üks tundmata wõõras, aga siiski on ta sündinud oma kila laps. Tema toob meile sõnumid wanemast aeast, näitab meie suguwanamate elust ja waimu tööst awaliku märkisi, kuida neyrad kuulsat juttu olid sünnitanud. Nastate sgead on mööda läinud, rasked sõa kurnad, katku surmad, nälja piinad ja orja kütted olid küll mitmel puhul rahwast muljunud ja maad mõne korra tühen- danud; aga kõik need wiletsused ei jõudnud mälestust mitte inimeste meelest kustutada, mis kaugeast õnne aeast — Kalewi poea päiwist — üle oli jäänud. Kui palju tema elust ja kaugest tegudest tõsi on, ja kui palju laulute meele mõl- gutused sinna kõrwa iluks olid lisanud: sellega ei ole meil siin pikemalt tegemist. Arwamisel wõiks küll lugu otsegu ilhe wana inimesega olla, kellel endine lapse põlli üsna õnnelikum ja parem näitab, kui praegune aeg, seal oli päike heledamast paisunud, taewas selgem ja maapind palju ilusam olnud — räägib wanarauk, ehk küll tõte- likult wäljaspoolt asjadest midagi teisite ei olnud, waid et aga waatajal süda ja silm noorusel palju selgemad olid. — Mõnda on ka rahwa sugudel ükskord nende noor põlli olnud, mis hiljemine kui kuldne aeg nende mälestusesse läigib; ehk küll neil, kes kiidetut aeal elasinwad ja asju toimetasiid, niisama sugused mured ja waewad kanda olid, kui meilgi. Minuke wahel wõis ses olla, et seal teha kangus mehe kuulsaks tegi, kudas nüüd waimu anded teida ülendawad.

Meie päiwil on asjade lugu kõigelt poolt hoopis teisiks läinud, meie olene nimelt Kristiuse läbi täielikumale Jumala tundmisele jõudnud, ka muidu mõ- nes tükkis mõislikumaks saanud, sellepärast ei wõi meil wana aeg mitte enam nii kallis olla, kui neil, kes seitse sada aastat enne meid siin elasinwad, ja kellel tõe- walguse koitu weel silma ei olnud selitanud. Seepärast oleks suur rumalus, kui teidagi pimedat ebanisu aega täna päawal ülemaks tahaks kiita, kui seda, mis tal

praega kões on. Aga teiselt poolt ei oleks se mitte vähem rumalus, kui meie tühja uhkuse pärast seda lähetsime põlgama, mis suguwannemate mälestustest meie päiwini on ulatanud. Teistel — targemate rahwa sugudel leiti juba mõne tuhat aasta eest kirja tundjaid, kes tähtsaid juhtumisi tulewa põlwele ostafiwad üles panna. — Kõik, mis meie maal enne seda aega oli sündinud, kui sakslaste kaupmehed esimest kord laewaga teed seie leidfid: seisab paksus udu wõrgus. Sellepärast peame seda suureks õnneks pidama, mis wana juttu sõna sinna pimedasse jälgi on teinud. Mõttelejad lugejad wõiwad Kalewi poea elukäigist mõnda wanaft aegst tundma saada, kuida neil päiwil juba korraline walitsus ilhe kangema mehe woli al ja omad seadused olid olnud.

Kes siis sündind Eestlastest Kalewi poega kätte wõttab ja loeb, sellele soowime, et ta seda niisuguses armastuses teeks, kui raamatu wälja andjal nende wana põlwe mälestuste kogu seadmise juures oli, kes seda tööd endale kõige ülemaks arwab, mis ta tännini Sumala helduse läbi oli jõudnud toimetada. — Saagu siis meie päiwil jälle tõeks minema, mis teises Kalewi poea laulus seisab:

„Kastel tõustes kanarpitust,
 Udu kae ummiksesta
 Tungib Kalewi tunnistus
 Läbi tammitse tänawa,
 Üle waskise wärawa,
 Kindla kalju keskeelta,
 Läbi rauda müüriksida,
 Teraksesta torniksida.“

Soowituseks.

Laena mulle kannelt, Wanemuine!

Raunis lugu mõlgub meeles,

Muistese põlwe pärandusest

Shkan laulu ilmutada.

Arkage, hallid muistena healed!

Sõudke sala sõnumida,

Parema pääwade paeatust,

Armsama aegade ilust.

Tule sa; lauliku targa tütar!

Sõua Endla järweesta;

Pikalt ju hõbedases peeglis

Siidi hiuksid silitasid.

Wõtkem tõe woli, wanad warjud!

Näitkem kadunud nägusi,

Wahwama meeste ja nõidade.

Kalewide käiksid.

Lendagem lustina lõuneela,

Paari sammu põhja poole,

Kus neid kasusi kanarpitus,

Wõsu õitseb wõõral wäljal.

Mis mina kogu nurmelt noppinud,

Raugelt wõõral wäljal künnud,

Mis mulle toonud tuule hoogu,

Laened lustil weeretanud;

Mis mina kaua kaisula kannud,

Põues peidula pidanud,

Mis mina kalful kotka pesas

Ammuft aega ellast audund:

Seda ma lauluna lõksutelen

Wõõra kuuliate kõrwa;

Armsamad kewadisjed kaimud

Warisenud mulla alla,

Kuhu mu lustina lõbritusi,

Kurwastuse kullutusi,

Shkawa meele igatsusi

Koolja kuulmesse ei kosta.

Üksina lindu laulan ma lusti,

Kullkun üksti kurba kagu,

Healitsen üksti igatsusi,

Kunni närtsin nurmedela.

Sissejuhatuseks.

20 Lehti muiste mälestust,
 Kalewibe kuulutust
 Kalmu künkast kerkimaie,
 Udu aurust paisumaie,
 Amarikust ärkamaie,
 Kanarpikust kaswamaie,
 Sambla foosta suitsemaie!
 Kuska warjud waitufela,
 Pitad piinad peitufela,
 Kurnatused kaane alla
 Põrnu põues pöönutawad,
 Ukto õimas uinutawad,
 Maarja rüppesfa magawad.
 Päike neid ei paistemaie,
 Rõgu kulpne kuffumaie,
 Pestlindu petemaie
 Enam peaje mätta alla
 Kuu aga kumab kõrgeelta,
 Täht'de filmad taewa sõrawast
 20 Walgust warju walgajale,
 Kuma kuu kujukale;
 Kes neid rahu rüübidesse,
 Warju waipa mähkinesse —
 Koolja koea katawada,
 Magajaida matawada.
 Tuleb hoogult tuule tuhing,
 Kostab kangelst laente kohin:
 Toogu tulesse termisida,
 Kuulutagu kallimaida

30 Unustuse uinund asju,
 Mõttest läinud mälestusi,
 Mis eht ehawalgel walgub,
 Widewiku wilul wilgub,
 Kaste kergil keeritelles,
 Udu õimal hüppelkelles;
 Kuhu waimu äbarikud
 Amarasse ärgutanud,
 Sagarasse seltitanud,
 Parmes eha palistusel
 40 Dõde wilul õilmekarwa
 Mälestusi mängitawad,
 Kuldast kuulu keerutawad.
 Waata mängi, wennikene,
 Nae ja keerdu, neitsikene,
 Nõua sõubeid, sõbrakene,
 Sõna sõubeid laulikul!
 Mis kui koidul kiirutelles,
 Pääwa piiril pilutatud
 Usin uenägu kaub;
 50 Tõukene kõbritelles,
 Kännilindu lõksatelles,
 Kulla kagu kuffutelles
 Dõ ja õnmed metsa wiib.
 Kiirest kaubad meie pääwad,
 Tuhatnelja elu tunnid
 Nuttes Kalmu kungastele,
 Lendes rahu lepikusse,
 Kollatama koolja sängi.

Kaduwal ei kodupaika,
 60 Nändajal ei rahuriinka
 Põrnu põlwesta pärida!
 Tuule tuhing tuiskas wile
 Laane ladwil laulemaie,
 Piki puida puhumaie,
 Mõõda metsi mõuramaie;
 Sundis suwel sõudewaida
 Lehelest lehwimaie,
 Kaskis kaste kahiseda,
 Gaawa lehti argelikult
 70 Warga küüsil wabiseda,
 Nõõwli kohel kahiseda.
 Ohul helid õrnad healed,
 Panid parmu põrisema,
 Pihulase pirisema,
 Werewenna wirisema,
 Sitika sirisemaie.
 Tõbbit üsti, lustilindu,
 Tallab tuulta salamahhi.
 Kõigis kuuleb targa kõrwa,
 80 Mõistelikult õrna meele
 Lustilugu, leinamuttu,
 Kuufatuse kiskatust,
 Kuuleb kõigis muiste kõne,
 Märkab muiste mõistatusi,
 Sala sõna sõlmitusi. —
 Nõõm ja mure kaskiwennad,
 Kaskiklapsed loomus' koeas,
 Nõnniwad käsi käesja,
 Nändawad sammur sammusja;
 90 Üks neid isa sünnitanud,
 Ema üks neid imetanud,
 Ühes kättis kiigutanud.
 Chapuna kenu palgeid
 Pihwerinkad palistawad,
 Palistawad kulla karwa,
 Sillitawad siidi narmat:
 Poeg! kas tunneb pilwe-põues
 Sala peiteliku sifu?

Pisse walgub, müristused,
 100 Nõhutawad raheterad,
 Lume pakjud puistatused,
 Nitefe ahwardused
 Magastawad pilwe riipess,
 Petelikult põue peidus.
 Kas ja tunned kulmu kaset,
 Langewada langu wetta?
 Nõõmu filmapilgu ilu,
 Wiletsuse õhtu wilu
 Silma pisar sigitamas,
 110 Kulmu kaste kosutamas.
 Kergib süda kõrgemale,
 Murrab mure meelekesta:
 Warmalt weereb filmawest,
 Kiirest kullub kulmu kaste
 Tõst-ja langumist tähdandama.
 Laulik lues lugusida,
 Weerewaida wärstisida:
 Wõttab pihu nõõsi wallast,
 Tähti teise tõst talust,
 120 Kolmandama kuulu kilaast,
 Laenab liisa meele laekast,
 Mõtte mõisa magajasta.
 Näitab kuu kulla nägu,
 Kõne kaunis tõde karwa,
 Tõde karwa, tarka arwu:
 Siis on laulik osaw looja,
 Laitemata sõnaseadja.
 Kuulin Mardust kiskatama,
 Laane nurgas nuttemaie,
 130 Metja kausus kaebamaie.
 Mis ta kisa kihutanud,
 Nuttu healta ärgatanud,
 Kaebamista kaswatanud,
 Ohkamista oimutanud?
 Mardus leinab langu werda,
 Langu werda, häda ärda,
 Piimatuse pisaraida,
 Kurnatuse kustutusi:

- Mis on taewas tarretanud,
 140 Pilweid pilul palistanud.
 Ohtu kate katab kaugele,
 Mure waipa matab musta,
 Peidab pilwe pinedasfe
 Lauliku pääwa terada.
 Wainu warjud udupilwes,
 Raste ilma kergitusel,
 Argel sammul asturessa —
 Näitwad werist wõitlemist,
 Mäsfamiste mõõga mäangi!
- 150 Tapja taperi tantfisi,
 Sõa aegse surma suitfu,
 Nälja põlwe närtsumisi,
 Kattu kurnatufe jälgi,
 Toowad kurbte teadufida,
 Ohtupäiwi ohtkamisi,
 Piinatuste pijaraida.
 Ipa maa ilu hoeldes,
 Wõõraste wasta wõideldes
 Warisesid waprada wallad,
 160 Kolletasid kihelkonnad
 Muiste põlwe mulla alla.
 Nende piina pigistufes,
 Nende waewa wästimufes,
 Muiste kallid mälestufes
 Kostku meile kustumata.
 Taewas, wana taadi talus,
 Taaralaiste targas feltfis
 Istufiwad kanged mehed,
 Wõõrsil wahwad wõidumehed
 170 Tulepaistel paetatelles
 Ennemuistest ilmumisi;
 Kalewi poeg, kangelane,
 Kuulus meesi kuningliku,
 Istus nende keskeela,
 Kuulas käsi põsakille
 Laulikute lugufida,
 Randlewõija kiitufida:
 Misga tema tegufida,

- Jumebaida juhtufida,
 180 Ilmas ilmud imedufi,
 Tugewaida toimetufi,
 Mis ta elu põlwes teinud,
 Enne surma sobitanud —
 Maha jäänud jälgi mõõda,
 Järel jäänud riisme raeal
 Tulepaistel paetatati,
 Kulla keelil kuulutati.
 Kõil saan sõnu seademaie,
 Kulda lõnga kebramaie,
 190 Hõbe eideid korutama,
 Waske wärtnaid weeretama,
 Kui hakkas kuuldu kuduma,
 Nägufida näitamaie,
 Tegufida tuunistama,
 Lugufida lahutama.
 Waata! laanes puie peidus,
 Puie peidus, pöösa warjus,
 Lepa leina ilma alla,
 Kurbtus' kase kätte alla
- 200 Seisab seitse kalmu kungast,
 Seitse sammelanud fangi,
 Seitse kungast, sõrwad lagund, —
 Kell' ei kaswa kohendajat,
 Sõbraliku seadejada,
 Walwal silmil wahtufida,
 Ornal armul kaitsejaida.
 Üks on fangi häda ohtu,
 Teine fangi orja küttes,
 Kolmas fangi sõa kurnas,
 210 Neljas fangi nälja piinas,
 Wies fangi wilets põlwes,
 Kues fangi kattu surmas,
 Seitšemes Tautsi tappe fangi.
 Seep se Cesti muiste põli
 Enne Wene walitfufe
 Armu tiwa kaitsemista. —
 Suhtud õnne juhatusel,
 Hallijate healitfufel,

- Mardus' kutsu meelitufel
 220 Sina seitse künka juure,
 Sammelanud fangidele:
 Istuta, poeg! isa iluks,
 Ipa iluks pöösaefe,
 Oma iluks õnnelille,
 Orjawitsa õele iluks,
 Wislapunda wenna iluks,
 Toominga tutawa õnneks;
 Tippi taimed targal kombel,
 Piista juured mulla põue,
 230 Sibli häästi sügawale,
 Et naad kannist' kaswamaie,
 Sõgel aeal õitfemaie
 Pähkfid rüingaste röömuks,
 Uinufangidele iluks,
 Murupinnale tugelja,
 Magajate mälestufeks.
 Mis seal uinub muru õlmas,
 Waikses põrmu rüppes puhkab?
 Muru ilma, mulla rüppe,
 240 Põrmu põue peitewale.
 Maeti meie mälestufes,
 Muiste põlwe pärandufes,
 Muiste õnne õilmekesefes,
 Muiste sõna sünnitufes,
 Muiste laulu lunastufes.
 Mea emalikus kaisus
 Warjab unustufe waipa,
 Katab kawalufe kumbe,
 Sõgedate sõna sõba:
 250 Mis seal kattud kooletanud,
 Piina pihid pigistanud,
 Mõllaw mõõka magatanud,
 Surma fangi suigutanud,
 Udu ilma uinutanud.
 Üksford, kui ma noor weel olin,
 Noor weel olin, noorus seisin,
 Kergel jalal karjas käisin,
 Wainul furni weeretasin,
- Küllakiigel õõstufasin,
 260 Uinufin ma une ikes,
 Sõtseliste tulepaistel
 Pöösa warjul puhkamaie,
 Saani linna ligidale.
 Waat! mis imelikud ilud,
 Kogemata kuldjed kuenud
 Arkafiwad unenäufsa
 Suikuwale filma ette,
 Wainu waate wärawile.
 Waprada mehed, wanad targad,
 270 Kustilifed laulu loojad,
 Kulla kandle kõlputajad,
 Kenad fähärpääga piigad
 Kargafiwad keff õõ pidul —
 Kalmu künkilt kõpsatelles —
 Uduwarjus hüppamaie;
 Astufiwad argfel sammul,
 Argfel sammul, kergel kannul
 Piibifedes ligemale,
 Tähandasid fala tähtil,
 280 Piigutasid filma pilul:
 Uinuta meid magamaie!
 Uinuge, unustud loomad,
 Puhkage, kolletand kuenud!
 Uinuge kuldasta unda,
 Kuni teid paremal pääwal
 Kenama hommiku koitu
 Taara toas äratab uest.
 Noored mehed, mehina poead,
 Wiru- ja Järwamaa wõjud,
 290 Arju armsamad õed,
 Pärnu paremad piigad,
 Vääne lähämäd langud,
 Kuulge, oh kuulge mu kõnet!
 Kangema pääwade kuenud,
 Warema aegade warjud,
 Endine õnne ja ilu,
 Muistene kurbtus ja mure,
 Muistene kuldane kõne,

Muistene lauliku lugu
 300 Meelta mulle mõlgutamas,
 Palgesida paisutamas.
 Kuulge jutusi, jumedaid,
 Kalewide kuulutusi,
 Meewide awalbusi,
 Olewide ilmutusi,
 Sulewide sünnitusi:
 Mis mull' puiskand pihlakasta,
 Tulnud teise toomingasta,

Taara tamme täiwickusta,
 310 Wanast sõlmitud sõnasta,
 Wanast juurdunud jutusta,
 Wanemuinese wõõsta,
 Jutta hiukse salgusta.
 Mis sealt riismeid riisufin,
 Jälgilt kofku koristafin —
 Laulu lõngaksa ledrastin
 Suwendiksa lõfutafin,
 Kalewi kangaksa kudufin.

Esimene lugu.

Sõua, laulik, lausa suuga,
 Sõua laulu laewakesta,
 Paeataja paadikesta —
 Sõua neid senna kaldale,
 Kuhu kofkad kulda sõnu,
 Kaarnad hõbe kuulutusi,
 Luiked wassfeid lunastusi
 Wanast aeast waristanud,
 Muiste päiwist pillutanud.
 10 Teafanege, linnud targad,
 Wilistage, wette laened,
 Awaldage, tuuled, armsad:
 Kusse Kalewide kätki,
 Range meeste kodupaika,
 Wikerlaste warjuwalda?
 Laula, laulik, miks ei laula,
 Miks ei, kulla! kuulutele!
 Mis ma kuffun, kurwa lindu,
 Mis ma laulan, närtfind noffa?
 20 Noorus närtfind nõnnessa,
 Kolletanud kanarpiku,
 Leinakase lehtedela.
 Enne, kui õnnes hõiskafin,
 Pääwa paistel a'afin pilli,
 Hõbedasi laulu lõimeid
 Kulda kangaksa kudufin,
 Nägin mõnda naljakaida
 Salaliku sündiniisi,
 Imelikku ilmutusi.
 30 Tuule ema tõstis tiiba,
 Marumemme murdis metsa,

Sundis laened sõitemaie,
 Merel laial mägingaie,
 Puistas pilwed põgenema,
 Põgenema Piitse paffu.
 Waatades rõõmu rünkalka
 Päikese palge peale
 Mõtlin muiste mälestusi,
 Wanal aeal sündind asju.
 40 Jooste jõudsamalt, jõgedad,
 Tulge, künkad, tunnistama,
 Metfad märku andemaie,
 Salgud, sala sõnaldama.
 Lausa tõuseb laulu ilu
 Kui se päike pilwe paisust,
 Meab meele ärkamaie,
 Mõtted lustil mõtkumaie.
 Kaugelt nään koda kaswama,
 Kalewide kalju linna,
 50 Tammed müüridel tugiksa,
 Kalju rahnud seina kattels,
 Toomingad toa tahaje.
 Minu kõrwa kostab kohin
 Langewa mere laenesta,
 Kõikumata kaljuklankast,
 Mis jäid marust murdemata,
 Tuulehoost tuiskamata.
 Wihmaweesta weeremata.
 Sahtlageme sõnastida
 60 Wanajutu jälgedele,
 Raubse põlwe radadele!
 Muiste leiti Kalewalas

Rangemeeste kasustda
Mitmes külas kaswamaies,
Mitmes talus tõusemaies,
Mis kui Taaralaiste taimed,
Wõidulaiste mõisakesed
Sureliku eide sülest
Seie ilma figimenud.

70 Wana isa kuulsad poead,
Targa nõude nikutajad,
Targa tõbde toimetajad,
Pivid sõbrust sobitama
Märtsilikud neidudega,
Kunni neid' de nõdrad riipped
Poea kandjaks paisustwad.
Sealtap tõusis kuulus sugu,
Kange Kalewide feltst,
Mehed kui tammed tugewad.

80 Põhja piirel seisis pere,
Tugew talu kaljudele
Taara tamme metsa ääres,
Pool weel seisis metsa peidus,
Teine pool lausa lagedal.

Peres kaswis kolmi poega,
Taaralaiste taimekesi.

Üks neist weeres Wenemaale,
Teine tuiskas Turjamaale,
Kolmas istus kotta selga,

90 Põhja kotta tiiva peale.

Se, kes weeres Wenemaale,
Kaswis kanniks kaubamehiks,
Poe poordide punujaks,
Se, kes tuiskas Turjamaale,
Sirgus wapraks sõamehiks,
Tõusis taperi tautajaks.

Se, kes sõitis kotta seljas,
Põhjakotta tiiva peale,
Lendas palju, luges palju,

100 Lendas tüki lõune poole,

Teise tüki lõune poole,
Sõitis üle Soome mere,
Pinges üle Lääne mere,
Weeres üle Wiru mere,
Kunni õnne kohendusel,
Jumalikul juhatusel
Kotkas kõrge kalju peale
Wiswas mehe Wiru randa.

Meie maale tulnud meesi

110 Kiiki kõrge raatanud,
Laia walda ajutanud,
Kena koea ehitanud,
Kust ta wägew wõlki käsi
Laia walda walitsemas.

Muud ei meie murudele,
Meie laia luhadele,
Wanajutu jälgedesja
Kalewi taadist kuulutud,
Tulemistest tähde antud.

120 Kuuda Kalew kosjas käinud
Noorikuda nõubemaies,
Sellest sala sõnumida
Pihwa piirelt pärisime,
Kuuda laulus lõhutame,
Kulda keelil kuulutame.

Läänes elas noori leske,
Naine ilksina talunes,
Kes kui tuba toeta,
Sõone seinad katufeta.

130 Laks ta karja saatemaie
Pühapääwa hommikul,
Urgipääwa aegadele.
Mis ta leidis karja teelta,
Sõrge jälgilt tallermaalta,
Küla kiige alt wainulta?
Leidis kana karja teelta,
Tebre muna tallermaalta,
Warekse poea wainulta.

Leske wõttis kana kaisu,

140 Pistis tebre muna põue,
Wõttis leina leppituseks,
Kurwastuse kustususeks,
Kobulapstiks kaswamaie;
Wiswas warekse poegada
Nippakülle põlle riippe;
Wisw neid kolmina kokuje,
Kandis sala kamberie,
Kiwiist tehtud kelderie.

Wõttis kate willa waka,

150 Pani paari audumaie,
Muna alla, kana peale,
Kaane alla kaswamaie.
Seadis figimise waka
Salwe sõrwale seisama;
Wiswas siis warekse poea
Kaswi murka kerstu taha.

Kaswis kana, audus muna;

Kana kaswis kaane alla,
Tebre muna tiiva alla,

160 Kaswis kuu, paisus kassi
Kaswis kortel kolmat kunda,
Nädala eht neljat kuuda,
Peale paari pääwalesta.

Leff läks aita waatamaie,

Kasulapsti katsumaie,
Mis seal kaswis kaane alta?

Kanast kaswis kana neitsi,
Tebre munast teine tütar;
Kanast sai Salme, sula neitsi,

170 Tebreft Linda, libe neitsi.

Mis sai warekse poeasta

Kaswi murgas kerstu taga?
Wareksest sai waene lapsi,
Dhtupäine orjatlüdruf,
Tuletungla torgitawa,
Kaelakoogu konksitawa.

Salmel käisid kosilased,
Wied, kued wiinakruusid,
Seitse sala kuulajada,

180 Kabejsa kangelst waatajat;
Käisid kõrged kosilased:
Üks oli kuu, teine pääwa,
Kolmas tähte poiskene.

Tuli kuu poiskene,
Kahwa palgil peukene,
Wieklimmenel hobusel,
Kueklimmenel kutsarila,
Tahwis Salme kaasaks saada,
Neidu kihul kinnitada.

190 Salme mõistis, kostis kõrge,
Hüüdis aga aidastana,
Kõneles kiwi koeasta:

„Ei mina kuld lähä kuule,
Sõbbe ei sõbbe walgusele!
Kuul on kolmi ammetida,
Kuus weel ise toimetusi;

Korra tõuseb koidikul,
Wahel pääwa weerangul,
Korra pääwa tõusekul;

200 Wahest ta wäsi waragi,
Wahest enne walgeheida,
Wahest peab wahti pääwalgi,
Luurib laia lõuneela.”

Kuu läks kuruwalte kokuje,
Paistis minnes nukral palgel.

Tuli päike poiskene,

Põlewilmil peukene,
Wieklimmenel hobusel,
Kueklimmenel kutsarila;

210 Tahwis Salme kaasaks saada,
Neidu kihul kinnitada.

Salme mõistis, hüüdis wasta:

„Ei mina kuld läinud kuule,
Sõbepäräga põlgab pääwa!
Pääwal palju wiisidada,
Mittmel kombel muudemisi;
Palawaste paistab pääwa,
Seledaste heidab ilma.
Kui on hele heina aega,

- 220 Siis ta wiimada wihistab;
 Kui on kallis kaera külvil,
 Siis ta põudada põristab,
 Kaera külvie kantab,
 Odrad põllule põletab,
 Linad liitis liivikui,
 Hērned magude wahese,
 Taterad toa tahaje,
 Läätsed käänas kändärie;
 Kui on ruuge ruki leikus,
 230 Siis ta kasteta kahistab,
 Udu wiimada waristab."
 Pääw läks puhkedes koduje,
 Paistis minnes põua palgel,
 Kõrwetuse kurjusela.
 Siis tuli kolmas kossilane,
 Tuli tähte poistkene,
 Põhjanaela wanem poega,
 Wiekümmenel hobusel,
 Kuekümmenel kutsjarila,
 240 Tahtis Salme kaasaks saada,
 Neidu kihlul kiinitada.
 Salme hüüdis aidastana,
 Paeatas poordi kamberist:
 „Talli wiige tähe hobune,
 Tähe laulu laterie,
 Tähe ruuna roka juure,
 Ette se ihutud seina,
 Taha se tahutud seina.
 Heitke ette heinasida,
 250 Kandke ette kaerasida,
 Ette sulpi suupäralta,
 Ette roka rohsemasta,
 Ette wahu walgemada.
 Peitke peenie linuje,
 Katke laia kanga alla,
 Warjage siidi waibala,
 Silmad sanmeti magama,
 Rabjad kaeraje lebama.
 Tähele minagi lähän,

- 260 Tähele armas annan käte,
 Lähän kulda kaasakefeks.
 Tähel on sirewad filmad,
 Meelemõtted mõlsumata;
 Täht ei raiska wiljategu,
 Ega riku rufileikust.
 „Tähte poega istutage
 Ette se ihutud laua,
 Taha se tahutud seina,
 Alla pinki pihlakane,
 270 Ette laia sömalanda,
 Palakad peale katetud;
 Kandke kalad laua peale,
 Pihad peiu ligemale,
 Kandke magusamad maugud,
 Pulma sepiud peiuile,
 Meewaagnad mehe ette;
 Kandke lauale õllekannud,
 Mõdupeeferid magusad."
 Tähte tuppä kutsjutie,
 280 Sömalauale paluti.
 Cit aga leske paeateles:
 „Sõõge, tähte, jooge, tähte,
 Elage, tähte, rõõmulan!"
 Tähte mõõlada teristas,
 Kulda elkuda helistas,
 Kannus kardada käristas,
 Kanda kandada rakkatas:
 „Ei taha süa, eidekene,
 Ei taha jua, eidekene,
 290 Ega ei rõõmulan elada;
 Tooge mu omane tubaje,
 Saatke Salme põrandale."
 Salme kuulis peiu kutsju,
 Tähte poisti tahtemista,
 Salme hüüdis aidastana,
 Üle due hooneesta:
 „Peinekene, poistkene,
 Raugelt tulnud kullaline,
 Annid aega kaswadesfa,

- 300 Salmel aega sirgudesfa, —
 Anna aega ehtidesfa,
 Pulma riide pandanesfa!"
 „Lippa, Linda, lenbewjalga,
 Lenda, õveda, kamberie,
 Karga ehtede kerstule!
 Too mulle kued, kalewisef,
 Särgid udu siidilisef,
 Käitsef kulla kirjalisef,
 Wikelisef willasufatad,
 310 Piterisfa linifud,
 Huutulisef kaelarätted!"
 Eite hüüdis nurgastana,
 Kasu ema kamberista:
 „Sõõge, tähte, jooge, tähte,
 Elage, tähte rõõmulan
 Pikit pidude päiwil."
 Tähte kuulis, kostis wasta,
 Tähte targaste kõneles:
 „Ma'p taha süa, ma'p taha jua,
 320 Taha ei rõõmulan elada
 Pikit pidude päiwil,
 Enne kui näha saan omada."
 Leske mõistis, kostis wasta:
 „Eht tahad, marjufe, magada,
 Puhku pikemalt puhata?"
 Tähte warmalt wasta kostis,
 Tähte targaste kõneles:
 „Ma'p taha, marjufe, magada,
 Ega pikemalt puhata;
 330 Tähtesilm ei tunne suifu,
 Ei ka kulmu katemista,
 Ega langude langemist.
 Tooge mu oma tubaje,
 Saatke Salme põrandale,
 Kanast kas'nud kaetewale!"
 Siis toodi neidu tubaje,
 Saab'ti Salme põrandale.
 Leske eit ei tunnud tütart,
 Kasumem ei kaswandifu,
 340 Keda sala kamberien
 Muru eit oli ehitanud,
 Metsa piigad walmistanud.
 Leske küsis kahtelasta:
 „Kas se kuu on, eht kas pääwa,
 Eht kas eha tütar noori?"
 Saaja kofku kutsjutie,
 Pulmalise palutie
 Lustipidu pidamaie;
 Eest et tamme Tartu raealt,
 350 Lepa linna nullitsalta
 Suurtega ühte joossenud,
 Kadwila kofku langenud,
 Nistitantsti tantstie,
 Wiru tantsti weeretie,
 Sõre liiwa sõtkutie,
 Murupinda piinatie!
 Tähte peig ja Salme neidu
 Pidaswad pulma ilu!
 Tuli kuu teisel korral
 360 Pulma ilu pilli peale
 Lääne taluse tagasi,
 Wiekümmenel hobusel,
 Kuekümmenel kutsjarila;
 Tahtis tedremunast tütre,
 Linda endal liiwitseda.
 Wennad tahtsid kuudeele,
 Õde õde kuningale;
 Lind' ei tahtnud kuule minna,
 Linda hüüdis saunastana,
 370 Linda padjusta paeatas,
 Ebemesta heitis keelta:
 „Ei mina kulda lähä kuule,
 Hõbe ei õde kuningale!
 Kuul on kuusi ammetida,
 Wiis weel isewalmistusi,
 Tosin teist tallitusi;
 Wahest waragi tõusef,
 Wahest tõusef walgehela,
 Wahest upputab uduje,

- 380 Katab palge kastenarma,
 Wahest peidab pilwetie,
 Korra kuseb koibikula,
 Korra koidu keskeela,
 Korra kaub ta kogumiste,
 Ätatab walda wahtimata."
 Kuu lääh koer kurwal meelel,
 Pahandus paistab palgesta,
 Kurjus silma kulmuulta.
 Kristitantſi tantſitie,
 390 Wiru tantſi weeretie,
 Arju tantſi hakkatie,
 Sõre liiwa sõtkutie,
 Murupinda piinatie.
 Tähte peig ja Salme neibu
 Pidasiwad pulma ilu!
 Seal tuli teine kofilane,
 Pulma ilu pilli peale
 Teistford õnne katsumiaie,
 Tuli päite parganale
 400 Wiekiimmenel hobusel,
 Kuekiimmenel kutsarila,
 Iſe tuli täku seljas;
 Tahtis Linda liiwitſjeda,
 Tedre tütre naiſeks wõtta;
 Wennad tahtſid päiteſele,
 Sõde pääwa pealikule;
 Lind' ei tahtnud pääwa peigu,
 Linda hüüdis saunastana,
 Linda padjusta paeatas,
 410 Ebemesta heitis keelta:
 „Ei ma kulb lää päiteſele,
 Sõbe ei pääwa pealikule!
 Pääw teeb pahada palju:
 Ätatab linad liiwikwie,
 Kaera ſeemeta kautab,
 Odrad põllule põletab,
 Riſud nurmele närtſitab,
 Rukſid wagude wahjele;
 Paistab ſuwel pika aega,

- 420 Talwel ei tule tuppagi."
 Pääw lähäb puhkedes läwelta,
 Kõrwetab põua palawal.
 Kristitantſi tantſitie,
 Wiru tantſi weeretie,
 Arju tantſi hakkatie,
 Lääne tantſi lõhutie,
 Sõre liiwa sõtkutie,
 Murupinda piinatie.
 Tähte peig ja Salme neibu
 430 Pidasiwad pulma ilu!
 Seal tuli kolmas kofilane
 Pulma ilu pilli peale,
 Tuli weſi weerewala
 Wiekiimmenel hobusel,
 Kuekiimmenel kutsarila,
 Iſe weſihalli seljas,
 Tahtis Linda liiwitſjeda,
 Tedre tütre naiſeks wõtta.
 Wennad tahtſid wettedele,
 440 Sõde woode kuningale;
 Lind' ei tahtnud wettedele,
 Linda hüüdis saunastana,
 Linda padjusta paeatas,
 Ebemesta heitis keelta:
 „Ei ma kulb lää wettedele,
 Sõbe ei woode kuningale!
 Wood on kurjad weeremaie,
 Laened pahad langemaie,
 Allikad arumemaie,
 450 Sõed jõledad jookſemaie."
 Weſi weeres piſar pillil,
 Laene leinates koduje,
 Woolas kurwaste wärawaſt.
 Kristitantſi tantſitie,
 Wiru tantſi weeretie,
 Arju tantſi hakkatie,
 Lääne tantſi lõhutie,
 Järwa tantſi jändatie,
 Sõre liiwa sõtkutie,

- 460 Murupinda piinatie.
 Tähte peig ja Salme neibu
 Pidasiwad pulma ilu!
 Seal tuli neljas kofilane
 Pulma ilu pilli peale,
 Tuli tuuli tuisfateles
 Wiekiimmenel hobusel,
 Kuekiimmenel kutsarila,
 Iſe tuulis täku seljas,
 Tahtis Linda liiwitſjeda,
 Tedre tütre naiſeks wõtta.
 470 Wennad tahtſid tuuledele,
 Sõde soowis õhtudele;
 Lind' ei tahtnud tuuledele,
 Ega õhu ülemale.
 Linda hüüdis saunastana,
 Linda padjusta paeatas,
 Ebemesta heitis keelta:
 „Ei ma kulb lää tuuledele,
 Sõbe ei õhu ülemale!
 480 Tuuled kurjad tuiskamaies,
 Marud hullud mõllamaies,
 Sõhud liiga õrnad peiud."
 Tuul lähäb tuisfates koen,
 Ei pea pika pahandusta,
 Ega tuska tunnikeſta.
 Kristitantſi tantſitie,
 Wiru tantſi weeretie,
 Arju tantſi hakkatie,
 Lääne tantſi lõhutie,
 490 Järwa tantſi jändatie,
 Tartu tantſi tallatie,
 Sõre liiwa sõtkutie,
 Murupinda piinatie!
 Tähte peig ja Salme neibu
 Pidasiwad pulma ilu!
 Seal tuli kues kofilane
 Pulma ilu pilli peale,
 500 Tuli Kalew, kange meesi,
 Wiekiimmenel hobusel,
 Kuekiimmenel kutsarila,
 Iſe uhhe täku seljas;
 Tahtis Linda liiwitſjeda,
 Tedre tütre naiſeks wõtta.
 Wennad ei tahtnud Kalewile,
 Peſke keelas kangel wõtta!
 Lind' aga tahtis Kalewile,
 Linda hüüdis saunastana,

- 540 Linda padjusta paeatas,
Ebemesta heitis keelta:
„Se mul meesi meele pärast,
Sellel kihlad kiinitame.“
Kalew tuppä kutsutie,
Laua taha istutie;
Ette se ihutud laua,
Taha se tahutud seina,
Kangad seina katteksa;
Ette se hõbeda kannu,
550 Kallis kulbane peeker,
Sisse se mõdu magusa,
Ml on mesi, peal on wahtu,
Kestel on õlut punane.
Leske palus leiba wõtta,
Salme palus mofka kasta:
„Sõbbe, Kalew, jooge, Kalew,
Maitsege meie magusad,
Kastke kurtu pulma kannust,
Wikelisest wiina kruusist!“
560 Elage, Kalew, rõõmulan
Pikil pidude päiwil!“
Kalew mõõkada teristas,
Kulba elkuda helistas,
Kannus kadbada käristas,
Nahapungada rakkatas,
Targal keelila kõneles:
„Ei taha süa, eidekene,
Ei taha jua, noorikufene,
Maitseada ei teie magusad,
570 Katsjuda ei teie kibedad,
Ega rõõmulan elada;
Tooge mu oma tubaje,
Laste Linda pörandale,
Tebre tiitar teiste sekka!“
Linda mõistis, kostis wasta:
„Peikene, poisikene!
Annid aega kaswatesa,
Piigal' pika paisjudesa,
Sõstrafilmal sirgudesa:

- 580 Anna aega ehtidesa!
Kaua ehil se isata,
Kaua ehil se emata,
Kaua waene wõbda lässi,
Kaua kroogib käiffeida;
Ei ole eite ehtimassa,
Wanemad walmistamassa,
Sugulasi soowitamas,
Õdest õnne andemas.
Kõila eided ehitawad,
590 Wanad naised walmistawad,
Kõila annab külma nõuu,
Nahwas raudesja siidame.“
Kalew ei wõtnud kannust märga,
Ega toitu tugewuseks,
Ega maitseid pulma ilu.
Linda hüüdis aidastana,
Palwe keelil kiwikelbrist:
„Tule, wares, waenelapsi,
Põlgtud orja piigakene,
600 Kasinurgas kasw'nud tiidruk,
Lenna kui liblikakene
Kiirelt ehte kerstudele!
Too mulle uus udusärki
Peale se ilusa ihu,
Too mulle tohine särki
Peale se keha kenama;
Too mulle ruka roomekirja
Peale se uduse särki;
Too mulle teine tähteline
610 ðle tohise andruk;
Too wõb waherpuur kirja
Ümber nirgu niudeie,
Ümber luitena tühemeie;
Too mulle kirjuwad käifed
Meiu kõrge rinna katteks;
Too mulle rätik räime karwa,
Peale se kirjuwa käiffe,
Walge kaelale warjuffa;
Too mulle kumbe kulda toime,

- 620 Poorbist pärgina pähäda!“
Eite hüüdis nurgastana,
Kasu ema kamberista:
„Sõbbe, Kalew, jooge, Kalew,
Elage, Kalew, rõõmulan
Pikil pidude päiwil;
Tähte peig ja Salme neidu
Peawad pika pulma ilu!“
Kalew mõistis, kostis wasta,
Kange mees targaste kõneles:
630 „Ma'p taha süa, ma'p taha jua,
Taha ei rõõmulan elada
Pikil pidude päiwil.
Tooge tuppä mu omada,
Laste Linda pörandale,
Tebre tiitar teiste sekka!“
Eiis toodi neidu tubaje,
Lasti Linda pörandale,
Tebre tiitar teiste hulka.
Leske eit ei tunnud tiitart,
640 Kasumem ei kaswandiku,
Keda sala kamberien
Muru eit oli ehitand,
Metsa piigad walmistanud.
Leske küsis kahtelasta:
„Kas se kuu on ehk kas pääwa,
Ehk kas eha tiitar noori?“
Linda mõistis, kostis wasta:
„Se'p ole kuu, ei ole pääwa,
Ega eha tiitar noori;
650 Se on kodu kasw'nud lapsi,
Tebre munast tõusnud tiitar.
Kalew kostis kulda neidu,
Wõttis Linda kodufanaks,
Wõttis kalliks kaisjutawaks,
Neawitwaks armufeseks.
Saaja kofku kutsutie,
Pulmalisi palutie
Pustipidu pidamaie;
Sest et tanime Tartu raealt,
660 Lepa linna uulitsalta
Suurtega ühte jooftenud,
Ladwila kofku langenud.
Kistitantfi tantfigeme,
Wiru tantfi weeregeme,
Urju tantfi astugeme,
Lääne tantfi lendageme,
Järwa tantfi jätageme,
Dma tantfi hoidageme:
Senni kui tõuseb sõrga soosta,
670 Sõrga soosta, märga maasta,
Weeril warwaste wahelta,
Kerikanne keskeelta!
Kalew peig ja Linda neidu
Pidasiwad pulma ilu!
Täht hakkab koeu minema,
Kutsjub Salme saajaasta,
Kana lustikamberista;
Kus se tuba toesta tehtud,
Katussest on kallutatud,
680 Hernewarjista walatud.
Tähte astub eide ette,
Tänab pidu ja paeatab:
„Sumalaga, eidekene!
Sumalaga, pulmalised!
Sumalaga, külimees Kalew!
Sumalaga, nadu noori!
Ära wiin nüüd Salmekese,
Ära noore nugisfilma:
Eit ei saa Salme nägema,
690 ðde ei Salme õnne tundma.
Nutte Salme, wennakeseb,
Nutte, Lääne neitsikeseb:
In teist Salme wiidaneke,
Piltwe taha peidetasse,
Eha neiuks heidetasse,
Taewa alla tõstetasse.“
Salme hüüdis pisar silmil,
Salme saanista paeatas:
„Ema, hella memmekene,

- 700 Ära pean mina minema,
Hani hulgasta ujuma,
Tebre teista lahkumaie,
Luige lustilt lendamaie;
Part lähän parve äärdane,
Luige kelgel lunda mööda,
Jõhwickas jõgeda mööda,
Sinikas sulda sooda mööda;
Tuleb tuuli tõstamaie,
Dhtu armas aitamaie!"
- 710 Dde hiiüdis õuestana,
Kasü ema kamberista,
Drja tüdruk nurga tagant:
„Kuhu meie Salme wia,
Kuhu kullid kandis kana?"
Tule hoog tõi terwisida,
Wihma pisar silma wetta,
Kaste kadund lapsel kurba.
Muud saand Salmelt ei sõnumid. —
Kalewide pulma ilu
- 720 Restab kenast kaugemale.
Nisitantsti tantfigeme,
Wiru tantsti weeregeme,
Arju tantsti astugeme,
Lääne tantsti lendageme,
Järwa tantsti jätageme,
Dma tantsti hoidageme,
Senni kui tõuseb sõrga soosta,
Sõrga soosta, märga maasta,
Weerik warwaste wahelta,
- 730 Kerikanne keskeelta!
Kalew peig ja Linda neidu
Pidaswad pulma ilu!
Kodu künud, neitsikene,
Kodu künud wied wiinad,
Wied wiinad, kued kruusid,
Seitsmed sala kuuliaida,
Kahelka kaugelt waatajad.
„Kui on künud, käigu nemad!
Ei wäsi wärawa sammas,

- 740 Katte ei wenna kaewu kooku
Pidades peiu hoosta,
Kandes waski wassasida.
Et las' käia teised wied,
Teised wied, teised kued,
Teised seitsmed salakuuljad,
Kaheljad kaugelt waatajad.
Parem jään ma peiust ilma,
Enne kui pulm jääb poolikule." —
Nisitantsti tantfigeme,
750 Wiru tantsti weeregeme,
Arju tantsti astugeme,
Lääne tantsti lendageme,
Järwa tantsti jätageme,
Dma tantsti hoidageme:
Senni kui tõuseb sõrga soosta,
Sõrga soosta, märga maasta,
Weerik warwaste wahelta,
Kerikanne keskeelta!
Kalew peig ja Linda neidu
- 760 Pidaswad pulma ilu!
„Tule, wares, waene lapsi,
Dhtupäine orja piiga
Kaske raudatöö tegia,
Wõtta kaelakoogud kätte,
Kõida ämbriid kookudesse;
Mine, too meresta wetta,
Jookse, too joajdesta,
Käi, too karme allikasta!"
Minusin ootamaie,
- 770 Wiibisin waatamaie,
Kudas need kalad kuduwad,
Kuda lutsu lõneb loowi,
Ipa awid heitelewad,
Ema särjed seadelewad.
Wiibisin wähe pikale,
Tunnikefeks tuffumaie.
Hallasin koeu minema,
Pulma pilli tõstis jalga.
Tuli wasta pere eite,

- 780 Kõfiks, kus ma pika õöda,
Poole päawa aega wiitnud?
„Minu hella eidekene,
Eks ja tea noore wiitu,
Waelelapse lustifida?
Noorel wiisi wiitustasta,
Kuus weel jalakanmitfaida,
Seitse sammusidujaida!
Minusin ootamaie,
Wiibisin waatamaie,
- 790 Kudas need kalad kuduwad,
Kuda lutsu lõneb loowi,
Ipa augid heitelewad,
Ema särjed seadelewad.
Wiibisin wähe pikale,
Tunnikefeks tuffumaie." —
Nisitantsti tantfigeme!
Dma tantsti hoidageme:
Senni kui tõuseb sõrga soosta,
Sõrga soosta, märga maasta,
800 Weerik warwaste wahelta,
Kerikanne keskeelta!
Kalew hakkab koeu minema,
Kutsub Linda saajaasta,
Tebre tütre teiste seltsist,
Luige lusti pidulka.
Linda hitab üle ukse:
„Jookse, pois, jooda hobune,
Palgapois, pane sadula,
Käskujalga, käänna saani,
- 810 Saani aiasid akenae,
Saani killeid künnikele,
Saani kolju wasta koitu!"
Siis ta lähäb lese poole
Jumalaga jätamaie:
„Jumalaga, kasu ema!
Ära pean mina minema,
Luige parwesta lendama,
Kotkas külasta lahkuma;
- 820 Ära pean hädaft minema,
Ära häista rahwakesest,
Paremasta paifubesta,
Tutawasta talubesta!
Pidu peab pärale jääma,
Pulm peab jääma poolikule,
Õlled otsaje ujuma,
Saiad saama kannikale." —
Siis ta armas astus saani,
Kargas kõpstes peiu kõrwa.
Kalew pani pika koiwa
- 830 Wõöde kombel neiu ümber,
Teine jalga saanist wäljas.
Kalew kannusta käristas,
Kulda elkuda helistas:
„Oh Linda, minu omane!
Mis sina koeu unustid?
Kolmed ja koeu unustid:
Kuu jäi koea läwale,
Se sinu wana isada;
Pääw jäi peale aida wiilu,
- 840 Se sinu wana onuda;
Kasjed kamberi läwale,
Need su wirwed wennikesed,
Läänes kasw'nud lellepoead." —
„Kui on jäänud, jäägu peale,
Ukko annab ne õune;
Kuhu teeda tallatie,
Kada ette raeatie,
Senna peab saadid sadama!"
Kuu jäi kurwast waatamaie,
- 850 Pahal meelel paistis päawa,
Kasjed nuttawad kamberin.
Linda, lind, ei tunnud leina,
Tunn'd ei teiste kurwastusi,
Linda lendis peiu armul,
Sõitis kaasa sõndemisel
Üle laia lagedaida,
Läbi passu metsasida,

Sõitis päawal päike walgel,
 Dõsel hõbe sõlge walul
 860 Kalewide koen poole,

Kaasa siidi kamberie,
 Kus oli seatud kena sängi,
 Pabjuline puhke paika.

Teine lugu.

Sui mina hakkam kuulutama,
 Laulu joada lastemaie,
 Wana lugu weeretama:
 Ei mind jõua ohjad hoida,
 Ohjad hoida, kõied kõita,
 Pilwed pika ei pidada,
 Taewas laia tallitfeda.
 Kõlbad jääwad kuulamaie,
 Mõisad mõtteid märkamaie,
 10 Saksad parwil seisamaie,
 Linnad eemalt luurimaie.
 Eiu oli noorel lõunel,
 Reskepääwa keeritusel
 Kalewide kaasafesta
 Sugul rohkest sigitanud.
 Linda oli laulusuuga
 Wiburidwa wibutelles
 Rangeid poegi kaswatanud
 Isa kuen kandejaks,
 20 Oli anderohkel rinnal,
 Eide armu allikala
 Kaelakandjaks kosutanud,
 Inimeseks imetanud,
 Kande walgel taadi rinnal
 Kangelafeks karastanud,
 Mõistelikuks muisutanud:
 Kunnit asja a'ajaks kaswid,
 Sammu lihendajaks faitwad.
 Poegist taadi elu õhtul
 30 Kasti alles kodu kaswid,
 Kaks kui herne kannafesta.

Teised olid tuulejuhil,
 Linnuteede tähandusel
 Wõõramaale rada wõtnud,
 Kõiki pika kangusela;
 Läänud õnne otsimaie,
 Pesa aset püüdemäie.
 Ega meie kitsik kohta,
 Mhtral lüpsil põllumaada
 40 Wõind ei kõiki kaswatada,
 Toitu neile toimetada,
 Pääwarju walnistada,
 Keha katet soetada.
 Kalew' taati oli käskind,
 Kindlal sõnal kinnitanud:
 Meie maada markamata
 Ühe poea pärandufeks,
 Walitusje wallaks jätta.
 Eht küll poead perekaupa
 50 Isa suurufeks sirgusid,
 Tükaltie tugewusel
 Wõtnud oja taadi wõimust;
 Siiski silmanähtawalta
 Sittses isa olemine,
 Meelemõistus, märkamine
 Nohkemalt kui teiste külles
 Wiimjel fändind wõfufesel:
 Kes kui kallim pesamuna,
 Mielu äbariku,
 60 Hilja pärast isa surma
 Weeres pääwa walgufele.
 Praegu jälgi wiimfest poeast,

- Mälestuse märkijada
 Laial mitmes kohas leida.
 Paigutie paeatasse
 Sohni nime rahwa suusfa
 Wiimse wõsufese kohta;
 Eht kil suurem Gesti sugu
 Tänapäawal tema kohta
- 70 Muud ei oska nimets mõista,
 Iseimeks ilmutada,
 Kui et igal kuulutusel
 Kalewi poega nimetab.
 Selle poea jälgedele
 Saawad jõed jooftemaie,
 Laened merel läitimaie,
 Tuulil pilwed tuistamaie,
 Died tuppesta tungima,
 Pinnud ladwisfa laulema,
- 80 Käud kulda kullumaie!
 Seda nooremada poega,
 Gesti endist walitsejat,
 Kiidab laulikute lugu,
 Tõstab wana jutufõna.
 Eht kas kustusil külaadesfa,
 Ühtkiuila urtsikuila
 Gesti poegi paisumaies,
 Tüiterida tõusemaies:
 Kes ei wanemate suusta
- 90 Muistepõlwe mälestusi
 Kalewi poeasta kuulnud?
 Mine, poega, Pärnumaale,
 Järgufesta Järwamaale,
 Astu Arju raeadele,
 Sõida Vääne luhadele,
 Weere Wiru ranna ääre,
 Mine Pihwa piiredele,
 Taara tammitu tahaje,
 Nea hallil Mutaha,
- 100 Kõrwil Soome sõrwa poole:
 Igas paigas idanewad
 Kalewi poea sõnmed.

- Kastel tõustes kanarpikust,
 Udu kwe unufestast
 Tungib Kalewi tunnistus
 Päbi tammitse tänawa,
 Üle wastise wärawa,
 Kindla kalju keskeelta,
 Päbi rauda müürisida,
- 110 Terakfesta tornisida.
 Tartumaal üffi tarretand
 Wanapõlwe mälestused.
 Kui tuli õnnis õhtute,
 Waitne elu widewiku,
 Siisap Kalew jalasõnul
 Ettekuulutuse kombel
 Eidekesel ilmutanud,
 Asja niida awaldanud:
 „Linda, kallis lillekene,
 120 Kulla kullerkuppufene,
 Kes ja kewabisel käigil,
 Suwepäawa sõnendusel
 Kangid poegi mulle kannud,
 Armu piimal paisutanud,
 Kättemarrel kiigutand:
 Sina saad weel siigisela
 Silmest kauna kaswatama,
 Tõrust tooma tammekesta.
 Linda, kallis kaafakene,
 130 Väanes kaswand lillekene,
 Tebre munast tõusnud tütar,
 Käid nüüd jälle pikil päiwil
 Dotus' põlwe rasket jalga,
 Wahetelles kinga paari
 Jalas iga hommikuila,
 Et ei Tühi leiaks teeda.
 Pühikese aea warul
 Saad ja poega poetama,
 Range lapse ilmal' kandma;
- 140 Saad teda riippel rawitsema,
 Minna kätteil rammustama,
 Suu juures suiutama,

- Kättemarrel kiigutama.
 „Seep se poega pesamuna,
 Übariku tallekene
 Sigibust saab lõpetama.
 Igaweste jumalate
 Enne peetud aru mõdda
 Pea ei poega minu silmad
- 150 Närtsti põlwes nägemaie;
 Siiski wiimne wõsufene,
 Sarja lõpetuse muna,
 Talwe piirel kaswand taimel,
 Peab mull' kõigis määraliseks,
 Tegudes ja olles tõusma.
 Tulew' põlwe suu peab kandma.
 Tema nime mälestusi,
 Range tööde kiitufida.
 Kui on poega meheks kaswand,
- 160 Walitusse woli wõtmud,
 Siis saab õitsew õnne aega,
 Kahu põli rahwa keskel
 Gesti piiril idanema.
 Ma ei taha kuningriigi
 Wõlmalda wõhändada,
 Kipi-lapi lahutada:
 Kiik peab jääma jagamata
 Ühe poea woli alla,
 Rangemale kaitsewallats."
- 170 Pikemalta paeatelles
 Üttes Kalew, wanarauka:
 „Jääb aga riiki jagamata
 Ühe poea pärandufeks,
 Siis on tükil tugewusta,
 Suurel kiwil kindelusta.
 Osad wäetid, wõimatamad
 Sõõksid üksteist ise ära.
 Kaswab meheks noorem poega,
 Heitku liistu wendadega,
- 180 Kesse rahwa kaitsejaks,
 Kuningriigi walitsejaks
 Nende seast saab tõusemaie.
- Jumalate juhatused,
 Taaralaste tähändufed
 Saawad asja sobitama
 Paremast, kui meie arwud.
 Teised wennad weerenegu
 Wõõra maade murudele,
 Kaljumaale kangeele, —
- 190 Tehku toad tuule peale,
 Elud ilma ääre peale,
 Maead marjawarr'te peale,
 Koead kobrulehtedele,
 Saunad pilwe sõrwa peale,
 Wihtelawad wihma alla.
 Maad on mitme margaliseid,
 Taewas laia laiguline;
 Tugew leiab tuuletüwul,
 Leiab pakjust pilwetesta,
- 200 Kottas kaljult pesapaifa.
 Ranget meest ei kõida kõied,
 Pea ei kinni rauda paelad."
- Kes oli külma kamberila,
 Tarretanud tubadele,
 Pikil õlgil pörandala?
 Kalewi taat, wanarauka,
 Oli külma ju kamberil,
 Tarretanud tubadele,
 Pikil õlgil pörandala.
- 210 Pärast pifa paeatusta,
 Kui sai asju kuulutanud
 Kiigi pärimise pärast,
 Langes Kalewide taati
 Pikil woodil pöndemaie,
 Ma fängil lofsumaie;
 Ega tõusnud toetama,
 Jalgu alla paenutama.
 Et pani sõle sõndemaie,
 Lepatriinu lendamaie:
 220 „Sõua, sõlge, sõua, sõlge,

- Lenna, lepatriinukene!
 Minge arsti otsimaie,
 Tuuletarka tallitama,
 Sõnatarka soovitama." —
 Sõlge sõudis seitse pääwa,
 Lepatriinukene lendas
 Üle maa ja üle mere,
 Läbi kolme kuningriigi,
 Palju maad weel põhja raeal.
- 230 Kesje wasta käidanesse? .
 Nägi ta kuu tõusemaie,
 Tähte kannul kerkimaie.
 „Tere, kuu, terwise kaewu,
 Armas rammu allikas,
 Sõudude joajõgeda!
 Kas saab taati terweeffa,
 Peaseb rauka wooði wangist?"
 Kuu küll kuulis kurwal palgil,
 Ei ann'd wastust küsiale.
- 240 Sõlge sõudis seitse pääwa,
 Lepatriinukene lendas
 Üle maa ja üle mere
 Läbi kolme kuningriigi,
 Palju maad weel põhja raeal;
 Lendas läbi metsasida,
 Kiiüra kullasta mägeda.
 Mis tal wasta tuldanesse?
 Nägi ta tähte tõusemaie,
 Eha tähte kerkimaie.
- 250 „Tere, tähte, terawfilma,
 Nugiõfilma noorukene!
 Paeatele, taewa poega:
 Kas saab terweks taadikene,
 Peaseb rauka wooði wangist?"
 Tähte kuulis terawfilmal,
 Ei ann'd wastust küsiale,
 Tähte kustus taewa weerde.
 Sõlge sõudis seitse pääwa,
 Lepatriinukene lendas
- 260 Üle maa ja üle mere,
- Läbi kolme kuningriigi,
 Palju maad weel lõune poole,
 Lendas läbi laanesida,
 Seitse wersta sinimetsa,
 Kiiüra kullasta mägeda.
 Mis tal wasta tuldanesse?
 Nägi ta pääwa tõusemaie,
 Walgus' kiiüra kerkimaie.
 „Tere, pääwa, peinkene!
 270 Kuuluta mull', kulda silma,
 Paeatele, taewa poega:
 Kas saab terweks taadikene,
 Peaseb rauka wooði wangist?"
 Päike kuulis põlew palgil,
 Ei ann'd wastust küsiale.
 Eit pani sõle sõudemaie,
 Lepatriinu lendamaie:
 „Sõua, sõlge, jõua, sõlge,
 Lenna, lepatriinukene!
- 280 Minge arsti otsimaie,
 Tuuletarka tallitama,
 Sõnatarka soovitama,
 Manatarka meelitama!"
 Sõlge sõudis seitse pääwa,
 Lepatriinukene lendas
 Üle maa ja üle mere
 Läbi kolme kuningriigi,
 Palju maad weel põhja raeal;
 Lendas läbi laanesida,
- 290 Seitse wersta sinimetsa,
 Kiiüra kullasta mägeda.
 Kesje wasta käidanesse?
 Tuli wasta tuuletarka,
 Soomest wana sõnatarka,
 Kulla mäelta Manatarka.
 „Tere, tere; ilmatargad!
 Kuulutage küsiale,
 Andke wastust palujale:
 Kas saab taati terweeffa,
 300 Peaseb rauka wooði wangist?"

- Juba küsiti kuulta,
 Pärisin ju pääwa käesta,
 Tähtsin otjust tähe poealt, —
 Kõik need kolm ei kuulutanud."
 Targad mõistsid, kostsid wasta,
 Kolmil keelil kõnelesid:
 „Mis on pöuda põletanud,
 Nurmel palaw närtsitunud,
 Ruude walge kolletanud,
- 310 Tähte silma suretanud, —
 Seit ei tõuse taimkestä,
 Slutsewa idukesta."
 Enne kui sõlge sõudemaista,
 Lepatriinu lendamaista
 Koen sõudnud kuulutama,
 Oli kasewide taati
 Koolle juba kolletanud.
 Linda, kurba leskenaine,
 Kurwal meelel, leinakeelel
- 320 Kes leina igatsusi,
 Nuttis närtfind kaasakesta,
 Puiastas leinapisaraida
 Kolletanud kaasa fangi.
 Leinas kalli mehe surma
 Seitse kõõ ilma uneta,
 Seitse pääwa sõdemaata,
 Seitse koitu kurwastusel,
 Seitse eha leina walus,
 Et ei nahka silmil' saanud,
- 330 Ega lõpend langelt pisar,
 Nuttuwesi palgedelta,
 Piina koorem hinge pealta. —
 Linda, kurba leskenaine,
 Pesi külma surmu teha,
 Pesi teha pisaraila,
 Pesi teha mereweela,
 Whitles kallist wihmaweela,
 Poputeles käteweela.
 Silis hiuksid armu sõrmil,
- 340 Silis hõbe harjadega,
- Kammis kulda kammibega,
 Misga enne nätti neitsi
 Oma pääb oli fugenud.
 Pani siis selga siibi särigi,
 Sammetise surmu rüüdi
 Kuldatoime kae peale,
 Hõbe wõõda wammufisile.
 Pani alla udulinad,
 Katis peale peened linad.
- 350 Linda, kurba leskenaine,
 Kaewas walmis tena kalmu,
 Sängi halja muru alla,
 Kümne sülla sügawuseks;
 Sängiteles wila fangi,
 Walmistatud woodiesse
 Kalli kaasa puhkamaie.
 Täitis fangi sõmeraga
 Maapiina kõrguseni,
 Halja muru raadeni.
- 360 Muru kaswis mulla peale,
 Aruheina haua peale,
 Kasteheina kaela peale,
 Punalilled palge peale,
 Sinililled filmadele,
 Kullerkuppud kilmudele.
 Linda, kurba leskenaine,
 Leinas lahtund armukesta,
 Nuttis närtfind abikaasat;
 Leinas kuu, leinas kassi,
- 370 Kurtis tüki kolmat kuuda,
 Mõne pääwa neljat kuuda,
 Lepitas leina nuttuga,
 Kurbtust pisar' kastege,
 Weerewala filmaweela.
 Linda, kurba leskenaine,
 Hakkas kiwa kandemaie
 Haua peale hunnikusse;
 Tähtis teha tunnistähte
 Pärast põlwe poegadele,
- 380 Tulaw' aea tiitardele:

- Kus on Kalewide kalnu,
Wana taadi woodikene.
Kes Tallinnas käidanesja
Silmi oskas sirutada,
Külap nägi kalnu kringast,
Kuhu pärast põlwe rahwas
Uhteid hooneid ehitanud,
Teinud kena kirjutada.
Kõhta praegu kutsutakse
390 Tallinna toompää mäeks.
Sealap wana Kalew puhkab,
Linub igawesta unda.
Linda, kurbu leskenaine,
Mehe hana mälestuseks
Kiva koku kandenesja
Oli ühel pääwal pakru,
Kasket raudakivi rahnu
Kaugelt kannud kalnu poole.
Kivi raske piinas pihta;
400 Lesel jõudu lõpemisel,
Kammu juba raugemisel,
Weel oli kaunis tülli teeda,
Tülli teeda, marka maada,
Enne kui jõudis kalmule.
Kõmistades künka wasta
Wäsiind jalga wiirastie:
Kivi kippas libisema,
Põrkas hiusse paeladesta,
Sõlmisestunud silmufesta
410 Prantsti! jalge ette maha.
Wõiud ei wäsiind lese wõimnu,
Leina kurnal lõpend jõudu —
Dotus'pääwil raskejalgel
Kivi maasta kergitada,
Teistford sülle tõstenesja.
Leske istus kivi otja
Wäsimusta puhkamaie;
Hakkas nutma halebaste,
Leina kurbtust kustutama:
420 „Oh, mis wilets waene leske,

- Maha jäänud marjufene,
Kes kui tuba toeta,
Hooneseinad katusteta,
Kui üks wäli warjuta
Iga tuule tuigutusel,
Wette laente weeretawal
Üksi ilmas peab elama,
Üksi kurbtust kannatama!
Lepasta lehed lähewad,
430 Toomingast tuulil tuiskawad,
Sunapuusta õilmekesed,
Kafesta urwad lamwad,
Manewad haawadesta,
Taganewad tammedesta,
Warisewad wahterasta,
Käbi kullub kuskedesta,
Pihlaka kobarad lamwad!
Ei minnu pidu parane,
Ei minnu elu ilene,
440 Wähane ei waewa pääwad,
Pisar'rohked piina pääwad!"
Linda nuttis, waene leske,
Leina põlwe pisaraida,
Wiletsuse filmawetta,
Nuttis kana kivi otjas,
Kaljupakul kaebabelles.
Silmalange wesi walgus
Laiaks loiguks lagedale;
Loigust tõusis tiigifene,
450 Tiigist jälle järnekene. —
Linda pisarate loitru,
Leske leinanuttu järwe
Wõite näha tänapäawal:
Mis kui Ülemiste järwe
Laagna mäe peal laenetamas,
Wettewoosi weeretamas.
Kivi seisab järwe kaldal,
Kus peal leske leina nutnud,
Pisaraida pillutanud.
460 Wõnda oli ennemuiste

- Leske Linda filmawesta,
Leina piina pisaratest
Ülemiste järw ilmunud.
Kui sa juhtud, wennikene,
Järwe kaudu teeda käies
Linna poole liugumaie,
Järwest mööda weeremaie:
Puhka hobu järwe kaldal,
Kasta kõrwikese keelta,
470 Wiida aega kivi ääres,
Mõtte muiste lugusida,
Kalewi põlwe käikisi!
Waata mälestuse märki,
Mis siin leske leinadesja,
Kurbu sõdant kustutelles
Lagedale lahutanud
Pääwa paistel hiilgamaie!
Juba jõudis pika pääwa,
Dotus' pääwa õhtule;
480 Linda tundis tunnifesta,
Tuskel tundi tulemaie,
Kibedama kirstutama,
Walusama weeremaie;
Käskis sauna kütaneda,
Sängi aset seadanedu,
Mä woodit walmistada,
Puhke pinki paigutada,
Dhke järi asutada.
Küla eided kütwad sauna,
490 Drjad kandwad kaewust wetta,
Teised on sängi seademas,
Pere pinki paigutamas.
Nurganaine, nõrgufene,
Tuhattford käid toade wahet,
Sadaforda sauna wahet,
Kümme korda kaewu teeda,
Kaewust wõttes karastusta!
Käid sa waene walu sammul,
500 Ilma wõöta, wõö käesja,
Ilma tanuta, tanu peusja,
Dhkad aga Uffo poole,
Palweid Kõugutaja poole:
„Tuulejumal, astu tuppä,
Wigalisti wihtlemaie,
Häwalista arstimäie,
Tusjaliku toetamaie!"
Neli nurka toasja,
Kõik sa nurgad nuttustastid,
Neli seina kamberila,
510 Kõik sa seinad seisatastid;
Mhju ääred haletastid,
Õstmed ära igatsefid,
Palwil pöranda põlwitastid.
Dhkad aga Uffo poole,
Palweid Kõugutaja poole:
Tuulejumal! astu tuppä,
Wigalisti wihtlemaie,
Häwalista arstimäie,
Tusjaliku toetamaie!
520 Tule waesta waatamaie,
Poea ema peastemaie!"
Pere nuttis alla pinki,
Lapsed nutsid alla laua,
Külkad, kullad kamberila.
Kaasa magas kilmas woodis,
Kus ei kuulnud naise nuttu.
Nurganaine, nõrgufene,
Käbi läks siis nelja metsja,
Wie wiletsuse paiga;
530 Üks oli metsja toomingane,
Teine metsja wahterane,
Kolmas kibuwitsja metsja,
Neljas metsja pihlapuine,
Wies metsja wislapuine.
Tusjad jääwad toomingaie,
Walud jääwad wahteraie,
Kibedad kibupuu külge,
Piinad pikad pihlakaisja,

- Waewad rasked wislapuisja.
 540 Tufad tulid tagasie,
 Tufad tulid eide tungi,
 Walud waese lese peale,
 Tulid tusele tubaje,
 Digadele ahju ette,
 Puhkebele parsidele.
 Ohkab waene Ukko poole,
 Palweid Nõugutaja poole:
 „Tuulejumal! astu tupp,
 Wigalisti wihtlemaie,
 550 Häbaliista arstimaie,
 Tufalisti toetamaie;
 Tule waesta waatamaie,
 Poea ema peastemaie!“
 Pere nuttis alla pinki,
 Papsed nutsid alla laua,
 Kõõla naised kamberila.
 Kaasa magas kiilmas fängis,
 Kus ei kuulnud naise nuttu.
 Nurganaine, nõrgukene,
 560 Waewakanja wäetifene!
 Üks ju jalg sul hana seesfa,
 Teine hana ääre peale,
 Dotfid hauda langewada,
 Kõõlma woodi kulluwada!
 Ohka aga Ukko poole,
 Rohkest Nõugutaja poole,
 Saada palwe saadikuida
 Ülemaile jumalaile!
 Tuli tunnike tubaje,
 570 Üürikesjeks ahju ette
 Kiirestiku keriksele.
 Naine tuikus, nõrgukene,
 Tuikus nuttes tufaline,
 Wärisedes waewaline;
 Ohkas aga Ukko poole,
 Palweid Nõugutaja poole:
 „Tuulejumal! astu tupp,
 Wigalisti wihtlemaie,

- Häbaliista arstimaie,
 580 Tufalisti toetamaie!
 Tule waesta waatamaie,
 Poea ema peastemaie!“
 Ukko kuulis kamberista,
 Nõugutaja rehe alta,
 Abitoojad läbi seinä,
 Kergitajad läbi katuse.
 Siis tuli Ukko tubaje,
 Nõugutaja kamberisse,
 Astusiwad ahju ette,
 590 Sammusiwad fängi sõrwa.
 Ukkol õled õlanukul,
 Nõugutajal padjad kaenas;
 Wiisid naise woodiesse,
 Surmahäbaliise fängi,
 Piinakandja padjadesse;
 Panid peente linadesse,
 Willase waiba wähele.
 Kaks sai päida pääluksele,
 Neli reite woodiesse,
 600 Neli jalga jalgusele,
 Neli käte keskele.
 Ukko hüüdis üle ukse,
 Nõugutaja rõõmsal heale:
 „Eõõge kinni hana ukseid,
 Kinni kalnu laiad kaaned!
 Naine wiidud woodiesse,
 Pandud peente linadesse,
 Kaks saand päida pääluksele,
 Neli reite woodiesse,
 610 Neli jalga jalgusele,
 Neli käte keskele.“
 Tänu wana isadale,
 Mitüma jumalaile,
 Tänu abitoodejaille!
 Ukko oli tunni toasfa,
 Nõugutaja kamberisfa
 Sala abid fängidela.
 Nurganaine, nõrgukene!

- Tõsta üles! kassi kätä,
 620 Kassi kätä, kumme küünta:
 Et sa tusa tunnist peasid!

- Rejel' leina lepituseks,
 Pisarate pühkiaksa,
 Kurwastuse kergitajaks
 Kaswis kallis poenkene.
 Poega imes armupiima
 Eide rinnal rohkeesta,
 Imes helbus' allikalta
 Wõimui wetta, wenitawat,
 630 Karastawat kaswu märga.
 Mõistke, mõistke, mehed noored,
 Arwage, poisid awarad,
 Teadaneged, naised targad,
 Keske magab kättiesfa,
 Keske mähtme mästitusel
 Kõõste suula kistatamas!
 Seep se lese leinapoege,
 Sfata kaswaw idukene,
 Keda tuuled toetawad,
 640 Wihma weered wenitawad,
 Raste aurud karastawad,
 Udupilwed paisutawad.
 Eit aga tallas kättijalga,
 Tallas kätti kiituwale,
 Wilistas laulu wäetile
 Suikumiise soowitusseks.
 Poega puhus nuttupilli,
 Keikas kisa lusti pärastf,
 Karjus kunda, karjus kassi,
 650 Nuttis õhtust hommikuni,
 Et ei lõpend tuli toasta,
 Säge ei fängi sambasta.
 Eit läks abi õstimaie,
 Dõstis lapse lausujaida,
 Noore nuttumõttiaida,
 Poea suude sulgujaida,

- Kisa kinnipaniaida.
 Kui sai õtfa kistatuda,
 Nuttunädalate aega:
 660 Õhtus poega mähtme linad,
 Kõõsus puruks mähtme paelad,
 Õhtus katti kätti lauad,
 Peasis kättist pörandale
 Käppakülle kõndimaie,
 Koomaskülle rändamaie,
 Koomas kuu, roomas kassi,
 Kolmandal ju kõndimaies,
 Jalge jõudu kaswatamas.
 Poega imes armupiima
 670 Eide rinnal rohkeesta,
 Kaswis leina lepitajaks,
 Kurwastuse kustutajaks,
 Pisarate pühkiaksa.
 Eit oli poega imetanud
 Armu kaisus aastat kolme,
 Enne kui rinnalt wõõrutas.
 Poega wenis poisikeseks,
 Kaswis Kalewide poeaks,
 Tõntas ettetähendusfi,
 680 Kadund isa kuulatusfi
 Igas tikkis ilmutada;
 Püüdis jõudu igapääwa,
 Reha kangust kosutada.
 Kalewide kallim poega
 Linda leina lepitaja,
 Kaswis karjapoiisikeseks,
 Kõõsus kunnimehelikeseks,
 Tõõstis tamme tufewuseks,
 Tõntas ettetähendusfi
 690 Igas tikkis ilmutada;
 Püüdis jõudu igapääwa,
 Reha kangust kosutada.
 Mängis kurni murudela,
 Wiskas ratast wainuella;
 Pani kurnid alla õue
 Rahte paika hummikusfa,

- Paislas kaifil pealta õue
 Kurnisida kõikumae,
 Saatis kurnid sõudemaie,
 700 Üle wainu weeremaie,
 Läbi kopli lendamaie!
 Kurnid lendsid kangeele,
 Puistastiwad pilla-palla
 Mõbda metsi, mägesida,
 Mõbda laia lagedaida —
 Mõned langsid laenetesse.
 Kurnisida mõnes kohas
 Tänapäawal nähtawala:
 Ühetasa ümmargused,
 710 Pikerfused kaljupakud —
 Neitsi kiwi nime alla:
 Needap Kalewide kurnid.
 Kalewide noorem poega
 Ras kis lingu filmuffesta
 Kiuwisida lendamaie;
 Doopis merepinnal lutsu,
 Korjas kalbalt lutsukiwa,
 Paemurrust parajaida:
 Mis eht jalga laiusela,
 720 Kolme jalga pikusela, 19
 Paari tolli pakusela.
 Lutsukiwid lendasiwad
 Laente pinnal lustiliste
 Nohkem wersta kaugusele.
 Senni kui kiwi sõudemas,
 Kaswatas Kalewi poega
 Tamme kõrge kalda peale.
 Kalewide noorem poega
 Mängis eide õue alla,
 730 Kikkus noori kumstesida,
 Sirgel kaswul kaskesida,
 Suurifuga tiikis maasta:
 Neist tegi Sassa saanilesti,
 Kenu kassi märksife.
 Asta saanud astusiwad
 Nutust' aearadadela,

- Kiirel teedel kaugemale.
 Mastad sõudsid eide armul
 Poisikeste paadisele
 740 Nooremehje mere peale.
 Kalewide noorem kaswu
 Kaswis mehena kõrguseks,
 Wenis wende wääralsikeks,
 Sirgus isa suurusessa.
 Mõnda kaswis eide õues
 Lese Linda leinapõlwes
 Kullerkuppu õilme ilul,
 Taara tamme tugewusel
 Wiimne Kalewide wõju,
 750 Kaswis kaljuks kindlusel,
 Tõusis wendadest targemaks:
 Tõutas ettetähendusil,
 Kadund isa kuulutusil
 Igas tiikis ilmutada.

- Pähätame laulu laened
 Wasta pääwa weeremaie,
 Tõusu poole tuikumae,
 Koidu poole kõikumae,
 Pähme aea kiirel lennul
 760 Tiikil teeda tagasie.
 Mis seal lese õue alla,
 Wara enne walgeheta
 Kakkipidi käidanesja,
 Salamahti sõidetaks?
 Kosilased käidanesid,
 Salakuuljad sõitanesid
 Kimmekorda enne koitu,
 Wiistõmmend walge eela, 10
 Sabakorda suitsu aegul
 770 Pärast taadi surma pääwa
 Kurba leske kiusamaies,
 Mõunkat naista piidemaies. 11
 Kui oli taati kolletanud,
 Armud külmaks angunud,

- Taadi weri tarretanud:
 Siis oli nõukal lesenaisel
 Kosilasi palju käinud,
 Wied wiinab, kued kruusid,
 Sada jala soowitajad,
 780 Rakstada kauba sobitajad.
 Need kõik eite wara pärast,
 Kikkast leske naudi pärast
 Wõrku piidusid wõrgutada,
 Õnne kaubal õngitseda.
 Eit aga mõistis, kostis wasta:
 „Mina ei lähe mehele,
 Kana ei teise kaasale,
 Tedreke ei wõtta teista,
 Pääsuke ei wõdrast peigu,
 790 Luige leff ei seltsimeesta,
 Tui ei teista taludela.
 Armu tunnid angusiwad,
 Flu tunnid tarretasid
 Külmaks kalnu kiinka alla.“
 Sest ep norikus noored mehed,
 Sest ep kurnwad kosilased;
 Külm on wõtnud kosjamõtted,
 Wälk on lõõnud lustimeeled,
 Ei sa poisid pulmasida,
 800 Tiltarlapsed tantsisida.
 Kui läks teiste kosjakäiki
 Muga mõbda raugemaie,
 Lootus meestel lõpemaie,
 Hakkas leske kiusamaie
 Kosilase kihladega,
 Wõitwa wiina märksidega
 Soome tuuslar, tuuletarka.
 Se oli kangelst sugulane
 Kadund Kalewi taadiga.
 810 Ei aga kuulnud kurba leske
 Peiu kulunud palwesi,
 Ega pöörand peiu poole,
 Meelt ei noore armu poole.
 Tuuslar wandus, tuuletarka,

- Tõutas põlgu tasuda:
 „Küllap tasun, eidekene,
 Teisel korral tentamise,
 Omal aéal põlgamise,
 Küllap maksan naeru palga.“
 820 Leske Linda pidas naeruks
 Tuuletarga ahwardused:
 „Mis mul tuuslar, tuuletarka,
 Tähhjast ahwardusest karta!
 Pejas kolm weel kotta poegi,
 Kõwernokka kaswamaies,
 Randaküüsil tõusemaies!
 Küllap need eite kaitsewad,
 Wana emada warjawad.“
 Mastad sõudsid, aastad sõudsid, 12
 830 Sõudsid, sõudsid kiirusela;
 Seal jäid soitu peiu sõidud,
 Kadusiwad kosjakäigid:
 Seal sai rahu ratsudele,
 Rahu peiu ruunadele.
 Kes oli korra õnne katsund,
 Kosjas käinud Kalewisja,
 Se aga laulis sõbradele,
 Weereteles wendadele:
 „Hellakesed, weenakesed,
 840 Ärge minge lapse wõtma, 1e
 Kalewi talust kostima!
 Sel on suured sõgerinnad,
 Rahaskaalul rasked rinnad,
 Hõbe helmed, rauda hambad,
 Tulisõnad keelepaelul.
 Ärge minge lapse wõtma, 1e
 Kalewi talust kostima!
 Kesse lustib rikkast leske:
 Se toob koen ahjuhargi!
 850 Tõhke, mehed, teised laewad,
 Paremud kosja paadikesed;
 Pange peale siidi purjed,
 Siidi purjed, poordi kõied;
 Pange laewa purjetama,

Saatke wanad sõndemaie!
 Sõudke, wanad, jõudke, wäetid,
 Sõudke laewa Soomemaale,
 Paati, uhket, põhjamaale!
 Seal on kõrgel kalju kaldal
 860 Ribas palju neidusida;
 Es on ridas helmeskaelad,
 Taga ridas taalberrinnad,
 Sõrwil sõrmukse kandiad,
 Pita paatrite pidajad,
 Wahel aga ridas waesed lapsed,
 Keskel ridas kudruskaelad.
 Sõtku maha sõlgisrinnad,
 Heida maha helmeskaelad,
 Talla maha taalberrinnad,

870 Sõida maha sõrmustandjad,
 Pilluta paatrite pidajad;
 Wõtta wahelt waeselapse
 Kudruskaela keskeelta:
 Seft saab naista nastuliku,
 Wikaasa kullakesta!
 Urge minge leske wõtma,
 Kalewi talust kosima!
 Lesest ei saa noorikuda.
 Lapsed kiskund lese rinnad:
 880 Sõlg on tühja kaewu kaasi,
 Hõbesild kuuwand allikal.
 Leske leinab kadund meesta,
 Lese noormees noorikuda.
 Urge minge leske wõtma!"

Kosmas lugu.

Põualise pääwa paistel
 Istus mere kalda ääres
 Kalewide noorem poega,
 Waatas laente lustimängi,
 Wette woode weeremista
 Kerge tuule keeritusel.
 Mõiliste ahwardelles
 Puistas musta pilwe põuest
 Tuule hoogu tuiskamaie,
 10 Pani laened paisumaie,
 Kohisedes kerkimaie.
 Mite sõitis rauda fillal
 Waske ratu sil wantriga,
 Tuiskas tulda tullessa,
 Sädemaida sõitenessa;
 Piffet taati põruteles
 Kärinada kaidanessa,
 Wisikas wälku wälebaste.
 Kurjad wainud kohkunesa
 20 Knuksid karistaja heale,
 Põgenesid Piffet pakku
 Raia mere laenetesse;
 Hiiüdes: „Mite, haisutele!
 Piffet, pista nina p—!“
 Hüppasiwad kõrgelt kaldalt
 Kuterpalli mere põhja,
 Wahutus wette woodiesja.
 Kalewide poega kargas
 Nende jälgil laenetesse,
 30 Langes kotta kiirusela
 Kurjalaieste kaela peale;

Püüdis neid kui wähte urkast
 Kauni kaelakoti täie;
 Mere pinda tõusenessa
 Ujus kangelase poega
 Tüki kalda ligemale,
 Paiskas kotist kurjalaiisi
 Wõimjal wiskel kalda peale
 Piffet rauda witsa alla,
 40 Kus neid puruks kolgitie,
 Hundi roaks hukkatie.

Kalewide wennikesed
 Väinud kodunt kolmekeste
 Lustil metsa luustimaie;
 Et oli jäänud üffinesa
 Koeu kirstu kaitsejaks,
 Warakambri warjajaks,
 Taalderi toale tugiksja.
 Et pani paea tulele,
 50 Keetis rooga poegadele,
 Kohendas tulda korrale,
 Kaitstes tule kibemeida,
 Et ei leeki peaseks lakke,
 Kirg ei lennaks katuksele.
 Mii on sõlgirinna seadus,
 Leekuningana kohus.
 Kalewide noored poead
 Väinud metsa luustimaie,
 Pinnu jälgesi aama,
 60 Karu jälgi õffimaie,

Põdra jälgi püüdemaaie,
Metsähärga waatamaie,
Metsakriimu kiusamaie.

Karu oli kaeras käinud,
Mestipuiel nõõrsts olnud,
Põdra nähtud põllu ääres,
Hunta hulges karjamaale,
Kaatmaal rohkest rebasida,
Jäätmaal palju jänesida.

70 Oli neil kolm koerukesta:
Üks oli Irmi, teine Armi,
Kolmas murdja Mustufene.

Poead olid meesja paksus
Koerte jälgil karu leidnud,
Mestikäpa männikusta.

Kiskus Irmi, kattes Armi,
Murdis maha Mustufene;
Koerad said karu kättele.

Noorem wenda, poisikene,

80 Kõttis karu üle äla
Jalgupibi rippumaie;
Tahtis kanda koduje,
Liha söögiks, nahka kattedeks.

Poead läksid põllu peale,
Läksid laanest lagedale;
Seal tuli wasta sarwiline,
Wana põder wemmikene.
Koerad põdra kiskumaie,
Sarwilista surmamaie;

90 Kiskus Irmi, kattes Armi,
Murdis maha Mustufene;
Koerad said põdra kättele.

Noorem wenda, poisikene,
Wiskas põdra üle piha
Karu kõrwa rippumaie;
Tahtis kanda koduje,
Liha söögiks, nahka kattedeks.

Poead läksid kuisikusse
Metsähärga püüdemaaie;

100 Palus olid metsapulli

Koerte jälgil mehed leidnud.

Kiskus Irmi, kattes Armi,
Murdis maha Mustufene;
Koerad said härja kättele.

Noorem wenda, poisikene,
Sidus härja sarwipibi
Üle äla rippumaie;

Tahtis wia koduje,
Liha söögiks, nahka kattedeks.

110 Kalewide kanged poead,
Läksid lustil laane poole,
Põõstastiku paksusesja;

Seal tuli hulka huntisida,
Kari kõrwe kutsikuida.

Koerad hunta kiskumaie,
Metsalisi murdemaie.

Kiskus Irmi, kattes Armi,
Murdis maha Mustufene;
Tapsiwad tofina kaup.

120 Noorem wenda, poisikene,
Hakkas hunta nälgimaie,
Nälgis tofina neli,

Hakkas wiet nälgimaie:
Wennad koeu kippumaie.

Noorem wenda wõttis nahad,
Wiskas kimpus üle küüru,
Karu selga kateeksa;

Tahtis kanda koduje.

Poead käisid metsa teeda,

130 Penikoorma palu teeda;

Seal tuli wasta feltfikene,
Kaanis kari rebasida.

Koerad rebasi kiskuma.

Kiskus Irmi, kattes Armi,
Murdis maha Mustufene;
Tapsiwad tofina kaup,

Surmasiwad sadandala.

Noorem wenda, poisikene,
Rebasida nälgimaie;

140 Nälgis tofina neli,

Hakkas wiet nälgimaie:

Wennad aga koeu kippuma.

Noorem wenda wõttis nahad,
Wiskas kimpus üle küüru
Põdra selga paunaksa.

Kalewide kanged poead

Kõndisiwad metsa teeda,
Penikoorma palu teeda;
Juhtus kari jänesida

150 Neie wasta nurme peale.

Koerad jänesi kiskuma,
Murdma haawiku emandaid.

Kiskus Irmi, kattes Armi,
Murdis maha Mustufene;

Tapsid tofinate kaup,

Surmasiwad sadandala.

Noorem wenda, poisikene,
Jänesida nälgimaie,
Nälgis tofina neli,

160 Hakkas wiet nälgimaie:

Wennad kippusid koduje.

Noorem wenda wõttis nahad,
Wiskas kimpus üle küüru
Härja selga sadulaksa.

Siis aga wennad kolmekeste
Koeu poole kõndimaie.

Oh sa kawal kosilane,

Peteliktu peikene!

Kust ja teadsid seie tulla?

170 Kust ja mõistsid üle kalju,

Üle laia laenetela,

Dskasid üle orude,

Märkasid üle mägede

Teeda taalderi talusse,

Rada penningi peresse?

Kül ja kawal kosilane,

Peteliktu peikene!

Sestap tundsid seie tulla

Kargades üle kaljude,

180 Pennates üle laenete!

Sestap teadsid seie saada,

Dskasid üle orude,

Märkasid üle mägede

Seie Kalewi koduje,

Seie penningi peresse,

Wana taalderi taluda:

Hõbe nup oli õuesfani,

Kaks oli warakamberila,

Kolm oli aida katuffela,

190 Wiis oli wainu warawila,

Kuus oli karja koppelila.

Sestap peigu leidis teeda,

Sestap petis oskas tulla

Kalewi lese kodaje,

Kui ei kotta poegi kodu,

Kõwernofke ei pejassa

Ei se olnud kaitsemassa.

Soome tuuslar, tuuletarka!

Kül ja jala sobitustel,

200 Petis nõude pidamistel

Pääda rohkest' raskendasid:

Kuida leske kiusamaie?

Kül ja walw'sid warjulisel

Kalda kalju riinka taga:

Kuida Kalewide talus

Asju korda kohendati.

Kül ja, kawal kosilane,

Peteliktu peikene,

Dotfid osawamat aega,

210 Siindsamada silmapilk,

Kalewide kallist leske

Kurjal kombel kumbutada,

Nõdra naista wõrgutada.

Lootsik seisid luurimaies,

Paati kalju warjul peidus,

Sina petis ise paadis

Wara, hilja walwamaies.

Soome tuuslar, tuuletarka,

- Istus paadis parajalta,
 220 Kui olid poead kobunt läinud
 Lustil metsa linnimaie.
 Tuuletarka tundanesse,
 Kuida eite kaitsemata,
 Wägewa kae warjamata
 Üksipäine koeu jäänud,
 Kus ei abi olnud ood'ta,
 Lastest toetust ei loota.
 Kodunt läinud kottapoead,
 Kangel lennand kaarnakeseb
- 230 Wõind ei eide kisendufi,
 Hädas appi hüüdemisi,
 Riuste küüsil kiltjatufti
 Mite kõrwul kuuldanesa.
 Tuuslar mõttes, tuuletarka:
 Müübdap wara warga wolil!
 Tuba jäetud toeta,
 Hoone seinad katufjeta,
 Iga tuule tuisatufel,
 Wette woode meeretufel.
- 240 Pefast lennud kõwernokfad,
 Kõwernokfad, raudaküüned,
 Müübdap woli warga wäela,
 Wõimus wõpewala käela. †
 Soome tuuslar, tuuletarka,
 Tõukas paati kalju tagant,
 Looftituda lagedale;
 Seadis mõlad sõubemaie,
 Nerud paati aeamaie,
 Laenesida lõhnumaie,
- 250 Pani purjed paisumaie,
 Tuule puhfel tõmbamaie.
 Looftit kõikus laente pinnal
 Wette kiigel meeretelles,
 Kiikus kõigul ranna poole,
 Kalewide talu poole.
 Soome tuuslar, tuuletarka,
 Neas paadi kalda ääre,
 Kalewide kopli alla,

- Peitis paati warjupaika
 260 Kalewi kalnu ligdale,
 Kargas ise kergel sammul
 Kaljulise kalda peale,
 Kus ta wargateede jälgil,
 Nõwwekõigi radadele
 Muru warjul roomaskülle,
 Kiwi taga kiffakülle —
 Nii kui kassi lindu pühdes — / u
 Toa ligemale kinges.
 Sala roomas Soome tuuslar
- 270 Kalewi talu määrasfe,
 Kargas lipsti! kanna peale,
 Wirgult jala warwastele,
 Sammus julgest' ille õue,
 Astus afse eskusfe;
 Silmas korra ille sanga,
 Enne kui tormas tupaje.
 Leske istus lee augul,
 Kulpi segas leemepada;
 Ohmatanud eidekene
- 280 Saan'd ei aega wasta panna.
 Soome tuuslar, tuuletarka,
 Wõttis leske wäekaua
 Warga kaisu kammitfasse,
 Neas kiffjad kulli küüned
 Walufaste eide wõõsfa,
 Tahtis leske lootfikusfe,
 Warga saaki paati wia.
 Eht küll Linda, karske leske,
 Tugewaste wasta tõrkus,
- 290 Nõwwelele ruskada,
 Kiusajale küüsi näitas,
 Hammastesta abi püüdis:
 Siiski waus waeße wõimus,
 Kauges lese närtfind rammu
 Warga wäe wolila,
 Sortfi sõnade fidela,
 Misga rammu rangastelles,
 Misga kangust kütendelles

- Lesse wõimu wangi wõttis.
 300 Soome tuuslar, tuuletarka,
 Oli rikkas sortfifõnul,
 Osaw sõnu seadanesfa:
 Oskas sada sala sõnu,
 Teise saea tarfu sõnu,
 Kolmandama kangemaida
 Kangusele kofutufeks,
 Nammusele rohkenufeks,
 Wõimusele wägewufeks.
 Teadis tuhat teisi sõnu,
 310 Sala sõnu rammu rangetks,
 Wõimustufe wäsiwufeks,
 Tugewuse tülpiwufeks:
 Misga rammu kammitfasse,
 Wõimu wangipaalu pani.
 Linda, waeße leskefe,
 Kisenbuse kiltjatusfeb,
 Hädas appi hüüdemisfeb
 Tuiskastwad tuuletiwul,
 Langestwad laenetesfe,
 320 Noidustiwad rägastiku,
 Wausid metsa warjudeesse,
 Kustustiwad kaljudeesse:
 Aga appi hüüdemista
 Poegile ei kõrwa puutund.
 Linda palus ainekeelil,
 Palus peastmist tuuslarilta,
 Palus appi metsalisi,
 Appi häida inimesi,
 Palus appi wõõrikuida
- 330 Warjajaida waimusida,
 Palus appi kaasa kueu,
 Appi hüwa jumalaida,
 Oskas aga Ukko poole,
 Wana isa warju poole!
 Soome tuuslar, tuuletarka,
 Salafõna sõmil rikkas,
 Topis kinni kõrwa kuulmed,
 Et ei lese ärdad palwed,
- Häda kisa kiltjatusfeb
 340 Meelt ei hakkaks eskutama.
 Sumalate walwal helbus,
 Wõimsamate wägew woli,
 Kangemate kätte kaitfus
 Kuulid Linda kurtsumista,
 Lesse leina ohkamista,
 Ainekeelil hüüdemisfi.
 Wanataadi tallitufel
 Pidi abi pilweesta,
 Tulu tuulest tulemaie.
- 350 Soome tuuslar, tuuletarka,
 Oli sammud warga saagil
 Iru mäele sirutanud.
 Tahtis mäelta teeda wõtta
 Otskohe mere poole,
 Kus tal paati ootamaies.
 Aike astus akilliste
 Alwardelles rõwoli teele,
 Piffer pörutas pilwesta!
 Naskel sammul rauda sillal
- 360 Sõttis wana isa wanker,
 Tuiskas tulda tugewaste.
 Soome tuuslar, tuuletarka,
 Langes minestufefe kätte,
 Warjusurma alla wangi.
 Wätk oli wõtnud kesa wõimu,
 Tundmust hoopis tuimendanud:
 Seks ta langes furnu sarna
 Mäele maha muru peale.
 Warjuandejate wägi,
 370 Taewaliste kindel tugi
 Peastfid Kalewide lese,
 Kulli küüfist linnufefe.
 Rendew kiirusega loodi
 Kalewide karske leske
 Kõrgek kaljukivi paluks,
 Kiwisambaks Iru mäele.
 Eru paalufeseb peastid
 Lahti pilast leinapiinast,

- Laiast mure lepikusta,
 380 Kurvastuse kuuksusta.
 Ega saanud lese fangi
 Soome tuuslar folkimaie.
 Soome tuuslar, tuuletarka,
 Ärkas tüki aea pärast
 Naake minestuse paelust,
 Warjusurma wangistusest.
 Selitelles filmasida,
 Laugusida laiendelles,
 Baatas tema ümberringi,
 390 Kas ehk kuskil jälgi näha,
 Kuhu leske Linda läinud,
 Kodukanale kadunud.
 Aga lest jäi leidemata,
 Tedre tütar teademata.
 Kaljuks moondud kodukana,
 Linda, Kalewide leske,
 Wõite täna tunnistada,
 Selgelt oma silmil näha.
 Iru mäe peal istub leske,
 400 Tedre munast autud tütar,
 Istub Linda maantee ligi,
 Kuida linnaskäiad teadwad,
 Ehk kül selle põlwe lastel,
 Tänapäiwisil tuimusel
 Linda nimi meelest läinud.
 Rahwas kutsub kiviipaku
 Enamiste Iru ämmaks.
 Etimestford linnas käiad
 Peawad wana seadust mööda
 410 Iru ämma teretama,
 Muustades ämma pähä
 Poisid kübara panema.
 Ehk kül kivi pakufesl
 Elu nähtawalt ei leita,
 Ega paigast liikumista;
 Siiski wanarahwa sõudel,
 Targemate teadusela
 Mõnda kuuldu külwatie,

- Mõnda sõnum sahatie:
 420 Kuida kivi paku rüppes
 Salawõim peab signema,
 Ime wägi idanema.
 Kes on ämma mäe kaldalt
 Dhtul orgu weeretanud,
 Leiab teisel hommikul
 Teba jälle wanas paigas
 Seisma, kus ta enne seisnud.
 Sellepärast, poekene,
 Mine ämma auustama,
 430 Tedre tütar teretama!
 Pane kübar ämma pähä,
 Halka eide laelast kinni:
 Seft ei tõuse sulle süüda,
 Laiemaida laitufida!

- Kalewi poead kosmekeste
 Kõndistwad lustikäiki,
 Mõöda rõõmu radasida,
 Käisid mööda lagedada,
 Mõöda nõnne nõtkandile,
 440 Mõöda fooda sõtkutile;
 Seal tuli wasta neli metsa,
 Neli saledad salkusi.
 Üks oli kulla kuusemetsa,
 Teine tarka tammemetsa,
 Kolmas kena kasemetsa,
 Neljas leske lepametsa.
 Mis oli kulla kuusemetsa,
 Seep se kuningate metsa;
 Mis oli tarka tammemetsa,
 450 Seep se Taara enda metsa;
 Mis oli kena kasemetsa,
 Seep se kudruskaelte metsa;
 Mis oli leske lepametsa,
 Seep se leinajate metsa,
 Kurwa laste warjupaika.
 Wanem wenda, wennikene,

- Istus maha kuuskusse,
 Kuningate ilu metsa,
 Kulda kuuse waiba alla;
 460 Lastis laulu lendamaie,
 Tugewama tõusemaie:
 Laulis lehed lehtapuusse
 Hiilgadelles haljetama,
 Hõiskas offad okaspuusse
 Siidi ilul siramaie,
 Laulis käbid kuskedesse
 Pääwa paistel punetama,
 Tõrukesed tammedesse,
 Kenad urwad kaskedesse,
 470 Hõiskas õilme urwakesed
 Õilme puiele ilutsa,
 Pääwa paistel paisumaie,
 Kuude walgel kaswamaie;
 Laulis et metsad mürafid,
 Lagedad aga lassatasid,
 Kõrwed wasta kostalesid:
 Kungla kuninga tüterid
 Noorta meesta nutasiwad.
 Teine wenda, wennikene,
 480 Istus maha kaarikusse,
 Leinakase õlna alla;
 Lastis laulu lendamaie,
 Tugewama tõusemaie,
 Wägewama weeremaie.
 Laulis õilmed õitsemaie,
 Pille õilmed läikimaie,
 Laulis wilja wälja peale,
 Hõiskas õunad õunapuusse,
 Sarapuisse pähtelaida,
 490 Laulis marjad wislapuusse,
 Maasikad madalad murusse,
 Sinikad sambla soosse,
 Pohlakad palu äärtele,
 Murakaida mätastele,
 Kobaraida pihlapuusse.
 Laulis et metsad mürafid,
 Lagedad aga lassatasid,
 Kägästikud raskatasid,
 Kõrwed wasta kostalesid.
 500 Näkki neind, neitsikesed,
 Noorta meesta nutasiwad.
 Kolmas wenda, wennikene,
 Istus maha tammikuusse,
 Wana isa ilu metsa,
 Targa tamme õlna alla;
 Lastis laulu lendamaie,
 Tugewama tõusemaie,
 Wägewama weeremaie,
 Tulijema tuiskamaie!
 510 Laulis linnud lepikuusse,
 Laulukanad kaarikusse,
 Laulukuffed kuuskusse,
 Mõistelinnud männikuusse,
 Targad linnud tammikuusse,
 Hõiskas puie ladwadesse
 Kägusida kulkumaie,
 Tuikese tuikamaie;
 Laulis räästad rägästiku,
 Pefilinnud pööstastiku,
 520 Tõukesed lagedale,
 Pääsukesed pääwapaiste;
 Laulis luiked laenetesfa,
 Pardid parwe äärdane,
 Aned aga allikale;
 Hõiskas kena künnilinnu
 Dõde iluks hõiskamaie,
 Wibemikul wilistama,
 Enne koitu healitsema.
 Laulis, et mered mürafid,
 530 Kaljud wasta kärasiwad,
 Puie ladwad paenusiwad,
 Mäekingud kõikusiwad,
 Pilwed lausa lõhestiwad,
 Taewas aga tarka kuulis.
 Metsahalia ainus tütar,
 Metsa piigad, peenikesed,

Kulda hiiusil näkineitsid
Nuttasivad noorta meesta:
Dleks se mehe meieia,
540 Kaswaks meile kaasaliseks.

Puie ladwil feistes päike,
Lahedama tuule õhtu,
Weeretelles õhtu wilu
Kuulutasid pääwa kustu,
Lustipidamise lõppu;
Tuletasid meeste meele,
Koeu poole küdanessa.
Noorem wenda, wennikene
Kandis metsa saagi koorma,
550 Mis ei õlgast muljunud,
Ega piinanud pihtasi.
Mehed tõisid kolmekeste
Üle laia lagebaida
Kiirel sammul koeu poole;
Seadsid filmad sihtimaie,
Suitsu tähte tunnistama:
Kas eht leelta teedukatel,
Pada auru wälja paiskaks;
Aga suits ei tõusnud filma.
560 Mehed tõisid kolmekeste
Üle laia liiwituda
Kiirest koeu ligemale;
Seadsid filmad sihtimaie,
Olwist suitsu õfimaie,
Leelta auru waatamaie.
Aga suits ei tõusnud filma,
Ega paistud leeme paealt
Awaldawa aurukesta.
Mehed jõudsid õue alla,
570 Weeresivad wärawale,
Läksid lendes üle muru,
Ustinaste ukse ette,
Läksid kiirest läwedele.
Kustund tule kibemetest,

Suitsuahtrast leeaugust
Märkasivad mehepead:
Kuida leekuningana,
Walwil filmil tulewahti,
Kobunta ära kadunud.

580 Noorem poega paeatama:
„Tõgi jookseb kõwera,
Teede käigid lähwad metsa,
Ei ole lugu õigelta.
Õue wäraw seisab wallal',
Lahti jäänud toa ukse,
Wõerad sammud murupinnal
Kuulutawad kurba lugu,
Õnnetuma juhtumista.”

Poead puhusivad healed,
590 Hõisku tuulde tõusemaie,
Saatsid waitfel õhtu wilul
Kutsumista kaugele:
„Õia wasta, eidekene!
Kosta wasta, kullakene,
Laula wasta, linnukene,
Tõsta healta, tedrekene!”

Aga eit ei teinud healta,
Õubnud wasta ei sõnakest.
Kostis wasta kõwefilma,
600 Kutjus wasta laia kõrbe,
Laulis wasta laanemetsa,
Hüüdis wasta Hiusaari,
Kuffus wasta Kuresaari.

Poead puhusivad healed,
Hõisku teistford tõusemaie,
Saatsid waitfel õhtu wilul
Kutsumised kaugele:
„Õia wasta, eidekene!
Kuffu wasta, känkene,
610 Laula wasta, luitkene,
Tõsta healta, tedre tütar!”
Aga eit ei kostnud wasta,
Teind ei healta tedrekene.
Kostsid wasta merekaldad,

Kuffusiwad kaljuseinad,
Laulid wasta merelaened,
Hüüdis wasta tuulehoogu.

Poead puhusivad healed,
Kutsumised kolmatforda,
620 Saatsid waitfel õhtu wilul
Kutsumised kaugele:
„Õia wasta, eidekene!
Kõõrutele, kobukana,
Laula wasta, kadund leske,
Kosta meie kutju wasta,
Laste lahje laulu wasta!”

Aga eit ei kostnud wasta,
Teind ei healta tedrekene,
Kõõrutand ei kobukana,
630 Ega laulnud luitkene.
Kuhu heali kuulunesse,
Senna kaljud kattenesse,
Kuhu kutju kostalekse,
Senna metsad murdanesse,
Kuhu helki lendanesse,
Senna laened langenesse,
Piltwed pikila lõhkewad.

Ei oln'd leida eidekesta,
Kulda kana kõõrutusta,
640 Kulda tedre kudrutamiist,
Känkese kuffumista:
Kusagilta muru maalta,
Suuremasta sambla foosta,
Lai mere laenetesta,
Põõsastiku paksudesta,
Ega kõrwe keskeelta.
Õht jäi waitseks, tuuled tuffu,
Linnusesse kõi se ilma.

Wennad läksid wärawasta,
650 Läksid feltis alla õue,
Kolmekeste kopelisse:
Eide jälgi õfimaie,
Warga teeda waatamaie.
Üks neist weeres waimuele,

Teine kõndis kopelisse,
Kolmas mere kalda peale.
Wanem wenda, wennikene,
Kesse weeres waimuele:

660 Ega saanud tunnismarki.
Teine wenda, wennikene,
Kesse kõndis kopelisse:
Ei leidnud eide jälgi,
Ega rööwli radaõida,
Ega saanud tunnistähte,
Kuhu kana kadunesse,
Linnukene lendanesse.

Kolmas wenda, wennikene,
Kesse läinud merekalda:
670 Ee sai selgeid märkõida,
Tõteliku tunnistähte,
Kuhu hella eidekene,
Kobukana kadunesse.

Sooma tuuskar, tunletarka,
Dli laentelt lootõfiga
Paku urka põgenenud;
Dli walwal wahõrda
Laente langul lõpetanud,
Kus ta mitu pita pääwa,
680 Mitu pimedada õõda,
Widewiku wiitõusfel
Wargasaagil walwamaies.
Meestel kaswis kartlik mure,
Mitu mõtted ema kõhta:
Kas eht kawal kosilane,
Peteliku peinkene,
Eite kippund kimbatama,
Warga küüsil wõrgutama.

Wanem wenda paeatelles
690 Pani sõna sõudewale:
„Läti leiba wõttemaie,
Õhtu rooga õfimaie,
Wäfind keha karastama.
Seidame siis puhkamaie,

- Eht saab ustin unenägu
Eide jälgi näitamaie;
Lähme homme otsimaie."
Teine wenda paeattel'es
Pani sõna sõudewalle:
700 „Sängi rüppes suikunesa
Wõib eht taewaliku tarkus,
Ilko unes ilmutada,
Kuda jälgi kaste kannul,
Udupilwe palistusel
Kadund eidest käte saame,
Kuda kallist kodukana,
Pendu läinud linnukesta
Kulli küüsi peasta wõime."
Pärast nõunde pidamista,
710 Targa aru arwamista
Wenitastid kassi wenda
Wäsiud keha karastama.
Noorem wenda, wennikene,
Kalewide kallim poega,
Kese leina lepitaja,
Kurwastuse kustutaja:
Oli mõtteid teise teele,
Arwamist ise radal
Lendamaie läkitanud.
720 Kallis kange mehe poega
Nõnda mõtteid mõlguteles:
„Tänastida toimetusi
Ära wiska homse warna;
Igal pääwal omad ikked,
Tunnil omad toimetused,
Mure koorma muljutused,
Omad soowituste sõuded.
Tahad tunnist tulu saada,
Dnnekesta õngitseda,
730 Ära wõtta aega wiita,
Kauemine kõheldada.
Kiirul käiwad õnne sammud,
Witjal wiisi wiletsusta,
Kõheldajal kuusi koormat,

- Seitse sala sõlmitusta."
Kalli eide kadumine
Kurwastas mehe meelekest,
Kurnas südant mure koorem.
Kui nüüd wemad kahkest
740 Sängis keha sirutasid,
Siisap tõttas noorem poega
Üle läwe ukse ette,
Kargas fergelt üle muru,
Weeres wirgult wainuete.
Seal aga sammul seisatelles
Käänas siis isa kalmule.
Kalewide kallim poega
Astub isa haua peale,
Istub kalnu künka peale,
750 Kurba südant fergitama. /
Isa hauasta küsima:
„Kesse liigub peale liiwa,
Kesse astub peale haua?
Sõmer kullub filma peale,
Kruusi langeb kulumbele."
Poega mõistab, kostab wasta:
„Noorem poega, poisikene,
Seep se liigub peale liiwa,
Seep se astub peale haua,
760 Istub mure muljutusel
Kadund isa kalmukünkal.
Tõuse üles, taadikene!
Ärka üles, isafene!
Tule teeda näitamaie
Kuhu eite kadunesse!"
Isa kostab mätta alta,
Taati kalmusta kõneleb,
Nulla alta tõstab heale:
„Ei wõi tõusta, poega noori,
770 Ei wõi tõusta, ei ärata!
Kalju rõhub peale rinna,
Kiwi raske peale keha;
Kulmu katwad kullerkappud,
Silmi katwad sinikilled,

- Punalilled palgesida.
Taulled juhtigu sull' teeda,
Sõhud õrnad õpetagu,
Taewa tähed andku targust!"
Poega tõttas kiirel sammul,
780 Astme lennul mere poole,
Kõrge kalju kalda peale:
Eide jälgi otsimaie,
Kadund kana piidemaie.
Pait, kus enne seisnud paati,
Lootsil ala luuril olnud:
Seisis tühi kui pühitud.
Kalewide kallim poega
Waatas kõrgelta kaljulta
Chawalgel mere peale,
790 Raskis filmad laenetele;
Waatas kunni filma kestis,
Waate tiivad ulatastid:
Kas eht kuskil mere pinnal,
Kaia laente langutusel
Warga jälgi maha jäänud!
Kas ei kuskil tunnistähte,
Midagi eht isemärki
Kõwoli riisumista näitaks:
Kas ei kadund eide kanda,
800 Jala warwas märki jätnud,
Kada kuskil raeatanud!
Laene weeres laene jälgil,
Wetewoode weeretusel,
Kiigel kalda kalju wasta,
Kõhkes wahtus kalda wasta,
Tuisatelles wette tolmul!
Aga muud ei märki olnud,
Sõnumid ei keegi toonud:
Kesse täna laente langul,
810 Wettepinnal weeretelles
Salateel käin'd sõitemaies.
Tähed taewast sirastiwad
Kahkel filmal laente peale,
Aga keelt ei olund kuskil,
Sõna kellelgi ei suusfa.
Nõnda langew laentemängi,
Wetepinna weerlemine
Ika ühel ilul kiigub,
Ega küsi ial: kesse
820 Täna tema niiskes rüppes,
Märjas kaigus furma leidnud!
Laente kiikum lustimängi,
Wette kena weerlemine,
Taewast waatwad tähesilmad:
Need ei küsi meie rõõmu,
Küsi meie kurwastusi! —
Laene weereb laene jälgil,
Wetewoode weeretusel,
Kiigel kalda kalju wasta,
830 Kõhkeb wahtus wasta kallast,
Tuisatelles wette tolmul,
Märja auru kallastele;
Aga ei too sõnumida,
Kostmist ial küsiale.
Laene weereb laene jälgil,
Wetewoode weeretusel,
Kiigel kalda kalju wasta,
Kõhkeb wahtus wasta kallast!
Meie elu laenekesed
840 Weeretawad õhtu wilul
Kõitudelles kalmukünka,
Mättamuru waiba alla;
Tähesilmad waatwad taewast,
Kuu waatab kõrgeelta,
Päike paistab rõõmu palgel
Kahkujaida, magajaida.
Aga keelt ei ole kalmul,
Sõna ial tähte suusfa,
Kuu ei osta kõneleda,
850 Ega päike paigada, /
Küsiiale wastust anda.

Meljas lugu.

- Ruffu, kägu, kulda lindu,
 Healitsele, hõbenota,
 Weeretele, waskiteeli!
 Ruffu meile kuulutusi,
 Healitsele ilmutusi,
 Weeretele laulwara,
 Kedra kuulutuse lõnga!
 Kui ei kuffu, kuffun ise,
 Paatelen pardifene,
 10 Rafen luige laulufida,
 Seitsemefordseid sõnumida
 Wanast aeast weeremaie.
 Üks on sõnum ilge suusta,
 Teine laente tüterilta,
 Kolmas ranna kalsjudelta,
 Meljas näkki neidubelta,
 Wies wette emanalta,
 Kues kuude kudujalta,
 Seitsmes saare taadi suusta,
 20 Saare eide mälestustest.
 Kalju seinad kuulastwad,
 Laened laiad lauristwad,
 Tähtesilmad tunnistastid:
 Kuida Kalewide poega
 Julgelt eide jälgesida,
 Tedre kadund teedesida
 Hobuta läks otstimaie,
 Täkuta läks tallamaie,
 Ilma ratsuta rändama.
 30 Mõni mees jääks mõtlemaie,
 Mõni naine nuttemaie,

- Mõni piiga pisaraila,
 Kui naad Kalewide poega
 Suure mere sõudemisel,
 Keskel laea laenesida,
 Wahtus wette woodiesja
 Üksipäine ööde peitus
 Sala teel saaks filmamaie.
 Kui ei kalbalt filma sihti,
 40 Silma sihti, waate woli
 Kusagilta jälgi kannud,
 Teederada tähändanud:
 Kargas noormes kõrgeelta
 Kalbasõrwalt laenetesse,
 Woode laia woodiesje,
 Kohisewa wettesängi;
 Sundis käsi sõdemaie,
 Tagan jalgu tüürimaie,
 Pääs hiussid purjetama!
 50 Sõudis kiirelt Soome poole,
 Tüürideles Turja poole,
 Purjeteles põhja poole;
 Tõttas eite tabamaie,
 Tedre paelust peastamaie,
 Lindat lingust aitamais.
 Soowis Soome tuuslarida,
 Tuuletarka tuuseldama,
 Wargaküünist wemmeldama,
 Rõõwelida rookimaie,
 60 Et ei enam naiste rõõwi,
 Keitsi wargel wõrgutusi
 Seie ilma sijnemeje.

- Wana wanter, Rootsi karu,
 Põhjanaela, tähte poega,
 Zuhatastid siraw filmil
 Taewa alta teede rada
 Miniaie mere laentel,
 Näitastwad niisket teeda,
 Märga rada Soome maale,
 70 Kõrge kaljuranna poole.
 Mereteel ei ela tõlki
 Kuskil kallas, kõrtsidesja,
 Ega ole osmikusa
 Wette wäljal kuskil wahti,
 Kellest teed mõiks küsida,
 Siendusta effitusel.
 Tugew käsi lõhnus laeneid,
 Pekkis laeneid merepinnal,
 Kiigutawa wette kätti
 80 Weereteles wirku meesta,
 Ustnada uenjada
 Langetawa laente turjal
 Kaugemale põhja poole,
 Kaljuranna kallastele.
 Kalewi poeg, kangelane,
 Peje leina lepitaja!
 Ei ja tunnud tüdimusta,
 Wõimufela wästimusta,
 Ega rammul raugemista,
 90 Kui ja wagal teede käigil
 Eidefese jälgi a'astid,
 Rabund tedre teeda käisid.
 Tähed langesid ja tõusid
 Dmal wiisil taewa weeres,
 Põhjanaela pidas paika,
 Wana wanter wanfumata.
 Tugew käsi lõhnus laeneid,
 Pekkis laeneid merepinnal,
 Kiigutawa wette kätti
 100 Weereteles wirku meesta,
 Ustnada uenjada
 Langetawa laente turjal

- Kaugemale põhja poole,
 Kaljuranna kallastele.
 Kalewide kallim poega
 Kiirustelles kaugemale
 Tõttas eite tabamaie,
 Rõõwolit, kurja, rookimaie.
 Armu soowid südamesja,
 110 Meele mõlgul kurjad mõtled
 Karastastid kangelasta:
 Et ei tüdind pikal teedel,
 Wäsiind wesiwadadele. /
 Juba sõda seisis sõrwi,
 Wardad weeredes walge wasta,
 Keskõ wõis ehk käsil olla,
 Ehk küll kuskil kuulutajat,
 Tunni sammu tunnistajat
 Mere teel ei märki anna,
 120 Misga mees mõiks aega mõõta.
 Ei siin laula Looja kulle,
 Rõõrutele kanafene.
 Kaladele laulu kurku,
 Sõna keelil sõlmitie.
 Wette laenetele weeres
 Kerkidelles kinkafene,
 Seft sai lausa saarefene,
 Raunis tükki kuiva maada.
 Kalew sõudis saare sihil
 130 Kiirustelles kaugemale.
 Tugew käsi lõhnus laeneid,
 Pekkis laeneid merepinnal,
 Kiigutawa wette kätti
 Weereteles wirku meesta,
 Ustnada uenjada
 Langetawa laente turjal
 Kaugemale põhja poole,
 Sihtis saare ligemale.
 Kalewide kallim poega
 140 Soowis puhkepaita saarel,
 Hinge tõmbamise mahti
 Wähe aega ettewõtta.

- Tugew käsi lõhkus laeneid,
 Peffis laeneid merepinnal,
 Kiifutawa wettekätki
 Weereteles wirku meesta
 Kiirest saare kalda alla.
 Kalewide kange poega
 Siruteles wäsinid selga,
 150 Wesil wettind kiilgesida
 Wasta kalju rüingastiku,
 Istuteles iste luida
 Sammelbanud kiwi sülle,
 Kaljupingi keskeela,
 Jätis rippaskülle jalad,
 Warbad wette weeretille,
 Labad laente langudele,
 Redred woode kiikewale,
 Meredele mängitufeks.
 160 Püüdis puhku pisutesta
 Laugusida kofku lasta,
 Tunni poole tufutelles
 Weerand tundi suiful wiita.
 Warem weel kui unewoli,
 Suiku magus sünnitaja
 Wainu silma warjutelles
 Meele märkamista mattis,
 Wõimust mehe üle wõttis:
 Wärisesid wõde waitust,
 170 Pimeduse warju põuest,
 Rahusüle sügawusest
 Laukukeermed kerkimaise,
 Kargasiwad kowadesse.
 Piiga kena pillikene,
 Meinliku noore heale,
 Lauulinnu lõksatusel
 Niida kulda kuffusiwad,
 Kui se kägu kuffusja,
 Kinnilindu lepikusja.
 180 Kalewide kange poega
 Keeras kowad kuuludele:
 Kas se kägu kuffub kulda,

- Alla hammaste hõbedat,
 Pealta keele penningida,
 Kesket keelta kilingida.
 Piiga laul aga paeateles,
 Noori kuffu kostis nõnda:
 „Kaugela on minu kaasa,
 Wette taga armukene,
 190 Kaugel on, kaugel nähikse;
 Wahel palju wastastiku:
 Üks oli suur ja laia merda,
 Wiis oli järweda wahela,
 Kuus oli kuwa nõmmikuuda,
 Seitsejada nõlgatile,
 Kahessa karja aruda,
 Üheska üba jõgeda,
 Kümme küllma allikada,
 Katskümmeid muudu kinnitust.
 200 Saa ei mina minema,
 Ega saa tema tulema;
 Saa ei kuus teda kuulda,
 Näbalas ei teda näha,
 Saa ei aastas tema armu,
 Armukaifu audumista,
 Sõbra rüppe soendusta.
 „Kaugela on minu kaasa,
 Wette taga armukene;
 Kaugel on, kaugel nähikse,
 210 Wahel palju wastastiku,
 Wee ja kuwa kinnitust.
 Tuul tale wiigu terwisida,
 Lea tiiwad armusida,
 Pilwed pikada igada,
 Laened lahkeid elupaivi,
 Wiimafagar saadikuuda,
 Taewas tarka meelekesta.
 Kui on õune, siis elagu;
 Kui on terwe, tehku tödda;
 220 Wii mitu terwist temale,
 Kui mitu mõtteid minule,
 Nii mitu terwist temale,

- Kui on soowi südamela;
 Nii mitu terwist temale,
 Kui on lehti lepikusja,
 Kase urbe kaafikusja,
 Kuuse okkaid kuffikusja;
 Nii mitu terwist temale,
 Kui on merel laenesida
 230 Kui on tähti taewaasja!//
 Kalewide kallim poega
 Siruteles kaela jooni
 Kena laulusõnu kuuldes:
 Kas ei kallist kuffujada,
 Lauurikkast linnukesta,
 Sõnalista sõstrasilma
 Neiukest saaks nähtawale?
 Sõne pimeduse warju,
 Udu umbne kuelene
 240 Kattis saarelese kinni.
 Päikwada tule leeki
 Ühest kohast ükinesja
 Tõusis üles tamme alta,
 Lehtis tamme ligidalta.
 Tule paistuse piirel
 Istus ilus lauulindu,
 Kuldanokka neiukenne.
 Nähär hiiksed katsid kaela,
 Krooksus käiksed kõrget rinda.
 250 Seep se laulis linnukeelil,
 Kinnilinnu lõksatusel,
 Seep se sala leinamista,
 Igatsusta ilmutelles,
 Istus hele tulepaistel
 Sõrselise walwamisel:
 Wahtis eide lõnendida,
 Mis seal murul laialiste
 Pääwa paistel pleekisiwad,
 Sõde wilul audusiwad,
 260 Mis ta ise pikal talwel
 Redrel lõngaks keerutanud,
 Mis ta ise hiljemine
 Kargasjalgila kudunud,
 Põuendiksa lõksutanud.
 Näed küll kangast kudusiwad,
 Sõrmed niisi nikutasi,
 Jalad sukki tallanesid:
 Suu aga seadis laulusida.
 Kalewide kallis poega
 270 Kalkas wasta hõikamaie,
 Lauu teiste loomamaie
 Piiga laulu pilgatelles,
 Seabis sõnad sõudewale,
 Wärsid nõnda weeremaie:
 „Mis sa kauge kahetjelles
 Wette tagast wesilangel
 Leskena lähed leinama?
 Miks sa, piiga, peenikene,
 Peigu ligemalta põlgad?
 280 Ligi on, ligi nähikse,
 Ligimail kallim kaasakene,
 Armsam auduwada kaifu.
 Ei ole wahel wastastiku,
 Ega kuskil kinnitusta;
 Ei ole wahel laia merda,
 Kinnitawaid järwesida,
 Ei ole kuwi nõmmikuuda,
 Wahel kuskil nõlgatile;
 Ei ole karja arusida,
 290 Ei ka üba jõgesida,
 Ega külme allikada.
 Ligi on, ligi nähikse,
 Ligimail on parem peigu.
 Siinap soem armu kaifu,
 Siinap rikkam rõõmu rüppe.
 Ligi on, ligi nähikse,
 Ligi parem peiukenne,
 Kaugem meesi kuulsast kullast,
 Parempoist, perepoega.
 300 Kõrged kowad, laiad oimad
 Kantsid teda laente kiigul,
 Weeretasid wette woobel

Salamahiti saare randa,
Saare piigadele õnneks,
Saare tüterite tuluks."

- Saare piiga, peenikene,
Kül ja kuulid petis kuffu,
Petis poisi paeatusta,
Kül ja tahtsid nuuske kombel
- 310 Näha laulu kufekesta,
Poolil pilul poisifesta,
Kes se laulu lafsatanud.
Külap, waene, kogemata
Astusid ehk argel sammul
Luuridelles ligemale;
Astsid sammul, astsid kassi,
Kogemata kümme sammul,
Teadamata teise kümme,
Arvamata weel ehk sada,
- 320 Mõistemata mitu peale;
Tahtsid lauljat tunnistada:
Kas tuln'd Soomest sugulane,
Ehk kas Wirust wiinakruusi,
Kosilane kihladega?
Saare piiga, peenikene!
Püa paku põgeneda:
Enne kui sind waate wangi
Silm saab kinni sidumaie:
Et ei pease paigastani,
- 330 Kohastani kanakene.
Saare piiga, peenikene,
Nägi murul noore mehe,
Nägi kaldal kangelase,
Läks siis wähe ligemale. //
Sõde wilul wiibidelles
Saiwad sõnu sahlamaie,
Jutu lausalt lahutama,
Kunni armu küttendusel,
Sõbruse paelte sidemed
- 340 Südant saiwad sulatama,
Meelka metja ekhitama.
Saare piiga, peenikene,

Istus ise mehe kõrwa,
Langes lapse rumalusel
Kogemata kalda peale,
Sammelbanud kiwisängi.

- Saare piiga, sõstrasilma!
Mis sull' weeres wigadusta?
Miks sa kiral kiltatama,
350 Pisarate kaebe pillil
Hakkad abi hiltidemaie?
Kas sind Kalewi kaisusa,
Armu sille andumisel
Muetest ehk nihsatie,
Kabalunst ehk nassatie,
Puisaluel pigistie?
Mis sull' tüli tehtanesse,
Mis sull' wiga sünnitie?
Iga kuulis tütre kisa,
360 Ema lapse kiltatusta;
Arkaswad une ikkest,
Peasid magamise paelust,
Esiotfalt arwatelles,
Kas ehk kuri unenägu
Petis sõnu paeatanud.
Aga piiga pisarpilli,
Kaebamise kiltatufed
Kõlastiwad ärkjal kõrwal.
Saare taati tõusis sängist,
- 370 Tuli wälja woodiesta,
Wõttis kätte wembelada,
Kargas lugu kuulamaie,
Wiga ise waatamaie:
Kas ehk poist petijela,
Kõwwel kurjal riisumisel
Eide wara tüterilta
Sõde warjul warastanud?
Kui nüüd saare taadi filmad
Kange mehe kaldal nägid:
- 380 Kuffus wemmal waljust pihust,
Suri sõna keelepaelul
Ehmatuse hirmu alla,

Kartus nägu kahwateles.

- Tütar noori seisid norfus,
Parti kurba parwe ääres,
Ega tõstnud arga silma,
Pisarraskeid laugusida,
Punepaisul palgesida
Mite ülesse murulta,
390 Ega sahsand sõnakesta.
Kalewi poeg, kangelane,
Istukille kalju kintal
Sammelbanud kiwi süles
Küsis taadilt kartufeta:
Kas ehk eile õhtu hilja
Soome tuuslar, tuuletarka,
Wirust tulles weereteles,
Koen poole purjeteles
Saarest mööda oli sõudnud?
- J 400 Saare taati kostis wasta:
„Ei ole näinud, wennikene,
Tuuletarka tuuslarida
Minu silma mitmel päawal,
Mite mitmel nädalatel.
Ütle, mõõras wahwa meesi!
Kus sul kodu, kaswupaita,
Lapsepõlwe pesatene?
Kes sind sugul sigitanud,
Ilna peale ilmutanud?
- 410 Kelle ema rikkas rüppe,
Paisutelew rinna piima
Kanget poega kosutanud?
Mii kui jumaliku idu,
Wägew Taaralaiste wõsu
Paistab sinu palgilta,
Sirab wälja filmadesta,
Kaswab keha kombedesta?"
- Kalewide poega mõistis,
Kawalaste wasta kostis:
420 „Wiru ranna wiirudela,
Urju kalju harjabela,
Pääne ranna liiwikuila

Mõnda teeda tallatie,
Mitu rada waeratie,
Astme jälge armitie.
Üks on rada koduteeda,
Tallermaada, tutawama,
Armsam mulle astme jälge,
Mis mind isa õue alla,

- 430 Eide armu kopelisse,
Wenna wainu wärawasse
Kõige kiiremalt kannab.
Sealtap tamme tüwist tõusin,
Kaju kinnusta kaswastu,
Wõsu juuresta wõõrdusin.
Seal mul lapse kätti seisid,
Sealap pesa kalju peidus;
Senna mängi mälestusel
Murupinda maha jäiwad.
- 440 Sugula mind sigitanud,
Ilna peale ilmutanud
Tugewate meeste taati;
Kikkas rüppel eidekene
Paisew' rinna piima andja
Kaswis Pääne lepikusta,
Tõusis tedre munasta.
Näed sa jumaliku idu,
Wägew Taaralaiste wõsu:
Urwa, kas ei ainukene
- 450 Kalewide kange taati
Wõinud poega pillutada,
Wõsufesta istutada?
Ehk mõib wiimne äbariku,
Lese Linda pesamuna,
Seista sinu silma waatel?"
- Saare piiga, peenikene,
Kuulas mõõra jutu kohkel,
Kahwateles furnu karwa:
Kui ta isaks Kalewida,
460 Linda emaks tunnistanud.
Ehmatanud hellakene,
Saare piiga, peenikene,

- Piuges kalda ligemale,
 Äklike sõrwa peale,
 Sealap sammu komistele;
 Sealap piiga libistelles
 Üle kaela merde kuffus.
 Langes laia laenetesse,
 Mere põhja sügawasse.
 470 Laene kattis lapsufese,
 Wesi mattis piigafese,
 Katis, mattis noorufese!
 Laene kattis, wesi mattis
 Saare eide silmaterä,
 Saare taadi tulfese.
 Isa tõstis häda kisa,
 Appihüdemise healta!
 Kalewi poeg kargas merde,
 Piuges laente waiba alla
 480 Kadund kana otsimaie,
 Uppund neidu aitamäie,
 Laene kaisust lunastama.
 Aga laente laia rüppe,
 Wette wilu woodifene,
 Sügawuse süngifene
 Pidas kinni piigafesta,
 Ega annud armufesta
 Märjast kaisust enam wälja.
 Kalewi poeg tõstis pääda,
 490 Kaela laia laenetestä,
 Hüüdis kaldal' wottiale,
 Paeatas piiga taadile:
 „Jumalaga, saare taati,
 Jumalaga, isa kurb!
 Tütar sulle sattus wette,
 Oma mulle warga wõrku;
 Wiletjad meie, wennikesed,
 Sunnetumad ühtewärki!“ —
 Niida paeatelles pistis
 500 Kalewide kallim poega
 Kiirel oimul ujumaie,
 Saarest ära sõubemaie.

- Wastuwal laente weerul, ¹¹
 Laente kiigul, tuule wiigul
 Kadus kangelase poega
 Saare taadi silma otsast.
 Tugew käsi tõhus laeneid,
 Peksis laeneid merepinnal;
 Kiigutawa wette kätti
 510 Weereteles wirku meesta,
 Ufinasa ujujada, ¹⁸
 Langutawa laente turjal
 Rangemale põhja poole,
 Kaljuranna kallastele.
 Saare taadi kisa peale,
 Appi kutsumise kannul
 Tõttas süngist saare eite,
 Tõttas häda tunnistama,
 Suhtund lugu waatamaie.
 520 Dh mu hella eidefene!
 Miks sa soeast süngist tulid,
 Warjew' waiba kätte alta?
 Kurbtus' külmad kuulutused,
 Väa külmad ilmutused,
 Näherasked awalbused
 Saawad südant kohmetama,
 Werda soontes tarretama.
 Laenes sinu lapse süngi,
 Wettes kulla woodifene,
 530 Kalakudus hella kätti,
 Meres marjufese kamber.
 Laenest ei saa lapsehoidjat,
 Weest ei wibu wibutajat,
 Kalakudust ei kaitsejat,
 Ega merest mängitajat.
 Dh mu hella eidefene!
 Miks sa wära woodist tulid,
 Enne koitu süngi kaisust
 Surnu sõnumida kuulma?
 540 Keda sina, eidefene,
 Kallil kombel kaswatamud,
 Suu juures sügutanud,

- Sellal piimal imetanud,
 Armu kaisul kosutamud,
 Kähel kätel kiigutanud:
 Magab küllma laente alla,
 Märjas süngis mere põhjas.
 Dh mu hella eidefene!
 Tee sa reha pikal warrel,
 550 Tee sa reha pulgad pikad,
 Nehawarre wanast wäsest,
 Pulgad tugew' terafesta:
 Mine merda riisumaie,
 Laenesida äigamaie,
 Kõntfäst loogu küsumäie!
 Wõtta, taati, ued wõrgud,
 Wõtta noodad, tugewamad,
 Mine õnne katsumaie:
 Kas ehk leiad tütre jälgi,
 560 Püäd piiga laenetestä,
 Mere põhja sügawufest!
 Käsid merda pühkimaie,
 Mere põhja riisumaie,
 Laentest loogu wõttemäie;
 Nehad kääsa pikal warrel,
 Nehapulgad wäga pikad.
 Warred rehal waskista,
 Nehapulgad terafesta,
 Nehapidew rauast tehtud.
 570 Mis seal tõusis pühkmetesta,
 Mis seal äigas riismetesta?
 Tamme tõusis pühkmetesta,
 Kuuske kulla riismetesta.
 Wiisid tamme koduje,
 Kandsid kuuse kopelisse.
 Käsid merda pühkimaie,
 Mere põhja riisumaie,
 Näresida äigamaie;
 Nehad waskised kääsa,
 580 Nehapulgad terafesta,
 Nehapidew rauast tehtud.
 Mis seal tõusis pühkmetesta,
 Mis seal kaswis riismetesta?
 Pühkmitist tõusis kotta muna,
 Riismetest rauda kübara;
 Panid muna kübarasse,
 Kantsid koeu kamberisse.
 Käsid merda pühkimaie,
 Mere põhja riisumaie,
 590 Mere ääri äigamaie,
 Mere urfäid uurmaie.
 Mis seal tõusis pühkmetesta,
 Mis seal kaswis riismetesta?
 Pühkemitest tõusis kala,
 Riismetest hõbe kausike.
 Panid kala hõbe kausi,
 Kandsid koeu kelderisse.
 Käsid merda pühkimaie,
 Mere põhja riisumaie,
 600 Laentest loogu wõttemäie,
 Mere ääri äigamaie,
 Mere urfäid otsimaie:
 Kas ei leiaks kodukana,
 Laentesse kuffund lapsufest?
 Kuulge, kuulge, kurbwad kõrwad!
 Mis seal laulab laenetestä?
 Kuulge, kuulge, kurbwad kõrwad,
 Mures muljutud südamed!
 Mis seal merel healtifemas,
 610 Laente langul laulemaies,
 Wette weerdel wilistamas?
 Kohifewa laente keskest
 Peasis lugu kiisumaie,
 Sügawasta mere süngist
 Sõnad nõnda sõubemaie:
 „Neidu läks merda kiisumaie,
 Laenetesse laulemaie;
 Pani kingad kivi peale,
 Paatrid pikila paeula,
 620 Siidi lüübid liiwa peale,
 4

Sõrmused sõmera peale;
Hakkas merda kiikumaie,
Laente lugusida laulma.

Misje wälkus mereesta,
Misje läikis laenetesta?
Kulda mõõka merest wälkus,
Hõbe oda laenetesta,
Wastne ammu kalakubust.
Lätsin mõõka wõttemaie,

630 Hõbe oda piibdemaie,
Wastist ammu õngitfema.

Tuli wasta wanameesi,
Wanameesi, wastimeesi;
Wastki kübara pääsfa,
Wastki särki seljasfa,
Wastki wööbe niude ümber,
Wastki kindaad käesfa,
Wastki saapaad jalasfa,
Wastki kannused saapasfa,

640 Wastki kibid pannal wööla,
Wastki kirjad kilpidela.
Wastki teha, wastki kaela,
Wastki suu ja wastki filmad.
Wastkimees neiult küsima:

„Mis teeb mõrõsja meresfa,
Weikene wette laenetes,
Kobufana kalakubus?“

Neidu mõistis, kostis wasta,
Paeateles pardifene:

650 „Lätsin merda kiikumaie,
Laenetesfe laulemaie;
Nägin kulda mõõga wälki,
Hõbe oda warre läiki,
Wastfe ambu hiilgamista;
Tahtsin mõõka taganõnda,
Hõbe oda lunastada,
Wastist ambu ostaneda.“

Wastki meesi wasta kostis,
Wastki keelila kõneles:

660 „Kulda mõõk on Kalewide,

Hõbe oda Dlewide,
Wastki ambu Eulewide
Warjul hoiatud warandus.
Wastki mees on wara wahti,
Kulda mõõga warjaja,
Hõbe oda hoidia,
Wastki ambu kaitseja.

670 Tule kaasaks wastkifele,
Kobufanaks mõõga wahil,
Õhtu mängiks oda hoidjal,
Ambu kaitfjal armukeseks:
Siis saad kallt kulda mõõga,
Hõbedast Dlewi oda,
Wastfe ambu kingituseks,
Kihla pandits kallid anded.“

Neidu mõistis, wasta kostis,
Paeatelles pardifene,
Lõkfatelles luigelindu:

680 „Põllume'e tütar peenifene,
Talum'e tütar tallekene
Leiab mehi kuiwalt maalta,
Peigu põllume'e sugusta,
Kaasfa leiwame'e kilaasta.“

Wastimeesi naeratie.
Neidu jalga komistie,
Komistie kogemata,
Pibistas libedal liiwal,
Sattus sala haubadesse,
Kuffutas kalakubusse,

690 Mere urtasfe udusse,
Laente laia kamberisfe.
Wesi wõitis neiufese,
Laened katfid lapsufese,
Kudu kobufanakese.

Isa tõttas otsimaie,
Ema tõttas otsimaie,
Kadund jälgi kuulamaie:
Kusfe kallis kana jäänud,
Kenam õue hanekene?

700 Kas on kulli, kurja lindu,

Kas eht wares, warga lindu,
Kas eht petis peiufene
Kana wiinud pesa warjust,
Hane ujumise paigast,
Piiga peidetud kamberist? —
Leidsid kingad kiwidelta,
Paatrid pikilta paeulta,
Leidsid lindid liiwikulta,
Sõrmused sõmera pealta,

710 Õhted paeu oksilta:

Neidu noori ei leietud,
Kallist kana ei filmatud.
Neidu noori, tütar kallist
Nende filmil nägemata.
Neidu nõrkes mere põhja,
Kana kallist kubus' suitus,
Uinus laente kamberisfe.

Hakk'fid neidu hüübdemaie,
Kallist kana kutsumaie:

720 „Tule koen, tütrekene!
Tõtta, kana, kamberisfe,
Kutta koen, kullakene!“

Tütar mõistis, wasta kostis,
Wari merelta kõneles,
Leina healta laenetesta:
„Wõi ei tulla, taadifene!
Wõi ei peaista, eidekene!
Wette koorem waewad kulmu,
Laente raskus filmalangu,

730 Meri sügaw südameda.

Lätsin merda kiikumaie,
Laenetesfe laulemaie,
Wette pinnal paeatama;
Panin kingad kiwi peale,
Paatrid pikilta paeulta,
Siidilindid liiwa peale,
Sõrmused sõmera peale,
Õhted paeu oksifele.

740 Laente lugu laulemaie,

Wette lugu weeretama.
Kulda mõõka meres wälkus,
Hõbe oda laenes läikis,
Wastki ambu wasta hiilgas;
Mina mõõka wõttemaie,
Hõbe oda piibdemaie,
Wastist ambu tabamaie.

750 Tuli wasta wanameesi,
Wanameesi, wastimeesi;
Wastki kübara pääsfa,
Wastki särki seljasfa,
Wastkised kindad käesfa,
Wastkised saapaad jalasfa,
Wastki kannused saapasfa,
Wastki wööbe niude ümber,
Wastki kibid wööbe külles,
Wastki kirjad kilpidela;
Wastki kael ja wastki teha,
Wastki suu ja wastki filmad.

760 Wastkimees neiulta küsima:
Misje teeb mõrõsja meresfa,
Weikene wette laenetes,
Kobufana kalakubus,
Hani mere urka udus?
Mina mõistin, kobe kostin,
Paeatelles pardifene,
Kõõrutelles kanakene,
Hõbenoffal linnufene:

770 „Lätsin merda kiikumaie,
Laenetesfe laulemaie,
Wette weerdel wiisitama;
Nägin kulda mõõga wälki,
Hõbe oda warre läiki,
Wastfe ambu hiilgamista:
Tahtsin mõõkada tabada,
Hõbe oda lunastada,
Wastfet ambu ära osta.“

Wastimeesi wasta kostis,
Wastki keelila kõneles:

780 Kulda mõõk on Kalewide,

Hõbe oda Dlewide,
Wassne ambu Sulewide
Warjul hoietud waraba.
Waskimees on wara wahti,
Kulda mõõga warjaja,
Hõbe oda hoidia,
Wassne ambu kaitseja.

Wanameesi, waskimeesi,
Tahtis kaafaks mind kosida,
790 Kodukanaks meelitada,
Kaisu linnuks kaswatada;
Pakus kihlaks kulda mõõka,
Sala pandiks hõbe oda,
Waski ambu armu andeks:
Kui ma temale lähetsin,
Käte wanale annaksin. —
Mina wasta tõrsumaie,
Dma paiga peiukest,
Dma koha kosilasi

800 Tema wasta kitlemaie.
Waskimeesi naeratie.
Minu jalga komistie,
Pibistas libeda liiwale,
Sattus sala haudadesse,
Kullutas kala kubusse,
Mere urkasfe udusse.
Wesi wõttis neiuksse,
Laened katfid kanaksse:
Senna noori ma nõrkessin,
810 Senna kana ma kadusin,
Linnukene lugu läksin,
Waski natasse weeresin.

Läksin merda kiikumaie,
Laenetesse laulemaie,
Wette lugu wilistama,
Kulda mõõka piitdemaie,
Hõbe oda otšimaie,
Waski ambu õngitšema.
Seal mul jalga komistie,
820 Sattusin sala haudadesse,

Kullusin kala kubusse,
Mere urkasfe udusse.
Senna ma kana kadusin,
Senna linnuke suikusin,
Senna noori ma nõrkessin,
Senna lilleke närtšisin!

Ära nutta, eidekene!
Ära kaeba, taadikene!
Merela on minul koda,
830 Laente al mul sala tare.

Läksin merda kiikumaie,
Laenetesse laulemaie,
Wette lugu wilistama:
Sattusin sala haudadesse,
Kullusin kala kubusse,
Mere urkasfe udusse.

Senna ma kana kadusin,
Senna surin linnukene,
Senna noori ma nõrkessin,
840 Senna lilleke närtšisin,
Senna sõstrafilin suikusin.

Ära nutta, eidekene!
Ära kaeba, taadikene!
Merela on minul koda,
Laente al mul sala tare,
Kalakudus kambrikene.

Läksin merda kiikumaie,
Laenetesse laulemaie,
Läksin mõõka tabamaie,
850 Hõbe oda otšimaie,
Waskist ambu wõttemaie;
Põlgasin waski peiukest;
Waski meesi naeratie.
Kullusin kala kubusse,
Mere urkasfe udusse.
Senna ma kana kadusin,
Senna surin linnukene,
Senna noori ma nõrkessin,
Senna lilleke närtšisin,

860 Senna sõstrafilin suikusin,

Senna neitsike uinusin.

Ära nutta, eidekene!
Ära kaeba, taadikene!
Merela on minul koda,
Mlla laente sala tare,
Kalakudus kambrikene,
Mere udus pesakene.

Läksin kulda mõõgakessta
Laenetessta tabamaie,
870 Hõbe oda otšimaie,
Waski ambu wõttemaie:
Senna ma kana kadusin,
Senna surin linnukene,
Senna noori ma nõrkessin,
Senna lilleke närtšisin,

Senna sõstrafilin suikusin,
Senna neitsike uinusin,
Senna tuuwike tarretin.

„Ära nutta, eidekene!
880 Ära kaeba, taadikene!
Merela on minul koda,
Mlla laente sala tare,
Kalakudus kambrikene,
Mere udus pesakene;
Minul on wilula woodi,
Wette niiske jängikene,
Kena kätti laenetessta.
Mlewid mind wibutawad,
Kalewid mind kiigutawad,
890 Sulewid mind suigutawad.“

Wies lugu.

- Juba hommikune puna,
 Koibu ettekuulutaja
 Taewa palgeid palistamas;
 Juba sirendavad tähed
 Koibu piirel kahvatamas;
 Su ehk laulis Looja kulle
 Ue pääwa ufse suussa,
 Kõõrutelles taadi kana
 Walguse õue wärawal.
- 10 Kalewi poeg, kangelane,
 Wette woode weeretusel,
 Laia laente langutusel
 Ueub Soome ranna poole.
 Tugew käsi lõhus laeneid,
 Peksi laeneid merepinnal;
 Kiigutawa wettekätti
 Weereteles wirku meesta,
 Ufinada uenjada
 Langutawa laente turjal
- 20 Kaugemale põhja poole,
 Kaljuranna kallastele.
 Koibu heledama kuma
 Paneb merda punetama,
 Mere laeneid lõvendama.
 Juba paistab kaugeelta
 Soome kaljukünnik randa,
 Kerkib ika kõrgemale
 Silmawaatel seisamaie.
- 30 Tugew käsi lõhus laeneid,
 Peksi laeneid merepinnal;
 Kiigutawa wettekätti

- Weereteles wirku meesta,
 Ufinada uenjada
 Langutawa laente turjal
 Kaugemale kalda poole.
- Ja kui pääwa lues walgus
 Koibu pihust lahti peasis,
 Teretelles terasida
 Taewast hakkas külwamaie,
- 40 Mis kui litrid merepinnal,
 Siidilindib laenetele
 Wejineidu ehitawad:
 Tõudis Kalewide poega,
 Kangelaste kaswanditu
 Soomeranna kalbadele.
 Istus wäsiwad wennitene
 Kõrge kalju rünka peale,
 Wetteweerul wintsund liitmeid
 Natukene puhkamaie;
- 50 Istus kalju rünka peale
 Wäsiwad keha karastama
 Hommikuse tuule õhul,
 Wette laenete wilula,
 Istus maha kalju peale
 Tülpind rammu toetama
 Jahutawal kaste jälgil,
 Mere karastawal aurul.
- Soome tuuslar, tuuletarka,
 Oli paati randa jätnud,
 60 Lobjakesta ahelaga
 Kalju külgi kütendamud,
 Et ei laente mängimine,

- Kõrgemate kõikumine,
 Marutuule mäsamine
 Lootsikut ei lõhnesa.
 Kaululinnud lustikeelil
 Tõusnud päikest teretama.
 Juba lõike lõbritelles
 Tallab terget tuuleteeda,
- 70 Sõpit hõistab lepikusta,
 Kõgu kullub kuusikusta,
 Teised lauljad tammikusta:
 Laulid tänu lugusida
 Wana isale iluksa,
 Taara taadile auuksa.
 Muud ei looma lagedala,
 Laial kaljulisel kaldal
 Kusagil ei liikumaies,
 Ega rahwa rändamista,
- 80 Inimeste jälgesida
 Kusagilt ei paistnud silma.
 Metjad, mäed ja nurmekesed
 Uinustawad koibu unda
 Ue pääwa palistusel.
- Kalewi poeg tõstis silma,
 Saatis waatmist kaugemale:
 Kas ehk kuskil jälge märki,
 Jälge märki, tunnistähte
 Soome tuuslarist wõits saada?
- 90 Aga silma ulatusel
 Midagi ei tähte tunda,
 Ega leida märkisida.
 Waike hommikune rahu
 Kattis maada, kattis merda,
 Kattis rahwa perekonda
 Kaitseliku tiiva alla.
- Kalewi poeg, kangelane,
 Puhkas puhu wäsiwad keha,
 Laaskis tuku langudele
- 100 Tunnikeseks ajat wõtta.
 Senni päikeste paiste,
 Tahendelles tuule hoogu

- Märja riideid kuuwatastb.
 Uue kiir ei annud aega
 Pääwa tera palistusel
 Uunenägu sünnitada. //
 Kalewide kallim poega!
 Senni kui ja sellise
 Kaljukünnikal koibu unda
- 110 Raske kiirel langudele,
 Waatab laulik waimu silmil
 Sinu teede kaitisida,
 Kadastida Soome rannas.
 Rahupalgeil paistab päike
 Kaljukünnikal magajada;
 Aga maru mõllamised,
 Tuule hoogu tuiskamised
 Kippuwad ju kiirel kannul
 Senni päikest kustutama!
- 120 Kite astub ähwardelles,
 Piker wiskab pilwest wälku
 Tuliteral sinu teele.
 Sõariistad rägised,
 Tüli kärin tõuseb tuulde,
 Weri walguneb murrula —
 Leina nuttu lepikusja:
 Mõrt ukas mõõga peremees.
 Puhka wäsiwad keha, poega!
 Lauliku tiivad lendawad,
- 130 Mii kui päike taewa sõrwas
 Klupalistel kõrgemale,
 Lähwad teiste luhabele.
-
- Kui nüüd saare taadikene,
 Saare hella eidekene
 Laenetest ei türtart leidnud,
 Kuuliwad naab lapselaulu,
 Tütre warju tuiskamista,
 Rabund kana kõõrutusta:
 Siisap jätsid otsimista,
 140 Käsiwad kurtse koduje,

- Läksid tamme waatamaie,
 Kuuske koplis katsumaie.
 Wõtsid tamme wainuelta,
 Suure tamme, laiad ofjad,
 Wiisid tamme õue alla,
 Randfid kiige ligidale,
 Kus oli enne tütar noori
 Ohtu ilul wõtsutanud;
 Istutasid tütre iluks,
 150 Kadund kana mälestusjeks.
 „Kaswa, tamme, uhkels puuksa,
 Lahuta ladwa kõrgele,
 Puista ofse pilwedani!”
 Wõtsid kuuse kopelista,
 Suure kuuse, laiad ofjad,
 Randfid kuuse õue alla,
 Wiisid kiige ligidale,
 Kus oli enne tütar noori
 Ohtu ilul wõtsutanud;
 160 Istutasid kiige samba
 Ligidale kena kuuse,
 Tütre iluks tõusfemaie,
 Kadund kana mälestusjeks.
 „Kaswa, kuuske, jõua, kuuske,
 Kaswa, kuuske, uhkels puuksa,
 Lahuta ladwa kõrgele,
 Puista ofse pilwedani!”
 Kui oli tamme istutatud,
 Kuuske pandud kaswamaie,
 170 Kiige juure kerkimaie;
 Ühte samba ilus kuuske,
 Teise samba tugew tamme:
 Siis läks taati tubaje,
 Eit aga sala kamberile
 Kotta muna waatamaie,
 Mis seal rauda kübarasje
 Oli pandud audumaie.
 Nauda kübar seisis külma,
 Muna külma kübarasja:
 180 Muna ei audund audujata,

- Pesa ei pealeistujata.
 Eit pani muna pääwabela
 Pääwa paistel' audumaie,
 Audus wõjel ise muna,
 Kotta muna joes kasjus.
 Taat läks tamme waatamaie,
 Eit läks kuuske katsumaie.
 Tamme tõusis, kuuske kerkis,
 Tamme tõusis sada silda,
 190 Kuuske kaswis künne silda.
 Läksid siis ühes koduje,
 Taat aga sala kelberisje;
 Taat läks kala waatamaie,
 Mis seal hõbe kausis kaswis.
 Taati kurtis kõnelema:
 „Oli mul õunake ilusa,
 Oli mul marjute magusa,
 Eha poolt heledakene,
 Koidu poolt kumedikene,
 200 Pääwa poolt punasikene.
 Õunake kulkus meresje,
 Marjute langes laenesje.
 Läksin õuna otsumaie,
 Marja merest noppimaie,
 Läksin põlwini meresje,
 Kaelani kala kudusje.
 Mis mul põlwi puutunesje?
 Kala mul põlwi puutunesje!
 Mis sest kalast nülid wõib saada?”
 210 Kala mõistis, kostis wasta,
 Hõbe kausista healtisjes:
 „,Kase kala laenetesje,
 Merde jälle mängimaie;
 Mul on isa, mul on ema,
 Wiis weel wenda koduje,
 Sull weel teisi õdesida,
 Kulda soonus piigasida.”
 Taat wiis kala kalbale,
 Lastis lahti laenetesje,
 220 Läks siis tamme waatamaie,

- Kena kuuske katsumaie.
 Tamme tõusis, kuuske kerkis,
 Tamme tõusis taewaasse,
 Kuuske kaswis pilwetesje,
 Ladwad taewast lõhumaies,
 Ofjad pilweid pillutamas.
 Muna ot kaswis kotta poega,
 Tõusis tugew linnukene.
 Eit pani kambri kaswamaie.
 230 Kottas peasis kamberista,
 Leidis kobe kaugele.
 Läksid tamme waatamaie.
 Tam tahab tõusta taewaase,
 Ofjad pilweje pugeda;
 Tam tahab taewast jagada,
 Ofjad pilweid pillutada.
 Taat läks tarka otsumaie,
 Tugewada tingimaie,
 Kesje tamme maharauks,
 240 Suure tamme, laiad ofjad.
 Eit läks alla heinamaale.
 Eit läks loogu wõttemaie,
 Riismeid kottu riisumaie,
 Neha kuldane käesja,
 Wars waskine järele,
 Hõbedased rehapulgad,
 Wõrüd kuldased küllesja.
 Wõttis kaare, wõttis kassi,
 Hallas kolmat wõttemaie;
 250 Mis ta leidis kaare alta?
 Leidis kotta kaare alta.
 Seep se kodu kaswand kottas,
 Pääwal autud pääwa poega,
 Wõjel autud eide poega.
 Eit wiis kotta koduje,
 Pani kõide kamberie.
 Mis seal kotta tiwa al?
 Mees on kotta tiwa al;
 Mehikese kõrgus kandis
 260 Rahewaksa wääraltisjeks.
- Mis seal mehe kaendelassa?
 Kerves mehe kaendelassa.
- Kalemi poeg, hella wenda;
 Tahtsid aga tunnikesje
 Tukul lasta langusida,
 Tahtsid pisut puhkadelles
 Koidu unda keerutada;
 Aga wasimuse wõimus
 Wõitnud ettenõttemisesje,
 270 Küttendanud kangelase.
 Puhkasid sa terve pääwa,
 Uinustid pika wõ pineda,
 Tükikest weel teise pääwa.
 Teisel pääwal pärast koitu
 Päike wõis ju paari silda
 Koidu rinnalt kõrgendanud
 Mere pinnal paistemaies:
 Sealap ärkas une paelust
 Kalemi poeg, kangelane.
 280 Polnud mehel enam mahti,
 Pikemada puhkamista.
 Kuuske sammul kihutelles
 Nuttas Kalewide poega
 Kaugemale kõndimaie.
 Tõttas mööda wõõrast teeda,
 Kannast mööda radasida
 Maade poole marsimaie;
 Tõttas mööda mägesida,
 Mõöda kalju küntasida,
 290 Mõöda aru, orgusida,
 Üle laia lagedaida,
 Pissi metsi, pakkusida,
 Läbi lausa laanesida,
 Kuristiku kaldaid mööda
 Kaugemale kaljunaale.
 Kalemi poeg, kangelane,
 Kiirusteles sammul käiki:
 Kas ehk eide jälgesida,

Armsa ema astemeida
300 Raste murul' kaswatanud?
Tuba pääwa jõdanesssa
Kesthommikult kõrgemale,
Lendas noore lõune poole.
Palaw pihta wirutamas
Sunnib nahka suitsemaie.

Kiuste sammul kihutelles
Piab Kalewide poega
Mõõda kõrgeid mägesida,
Mõõda kalju kintasida
310 Kaugemala Soome poole;
Palaw pihta wirutamas
Sunnib nahka suitsemaie.
Aga tuuslar, tuuletarka,
Siiski filmal nägemata,
Ega kuskil ema jälgi
Raste keerul kaswamaies.

Kalewi poeg, kangelane,
Mõtles mõtteid mitmeesja:
Kuida rõõwli radasida,

320 Armsa eide jälgesida
Pitemalt saaks leidamaie?
Kuda eite warga küüsi
Hõlpsamalt saaks peastemaie?

Kiuste sammul kihutelles /iu
Piab Kalewide poega
Mõõda aru, orgusida,
Üle laiu lagedaida
Kaugemale kaljumaale.

Palaw pihta wirutamas
330 Sunnib nahka suitsemaie.

Kalewi poeg, kangelane,
Konib kõrget kallast mõõda
Ühtepuhku ülespidi:
Kas ehk mäe harja pealta
Kaugemale filmad kandwad?

Silmi mäelta sirutelles,
Waatamista wenitelles
Nägi Kalewide poega

Laia kuristiku kõrwas
340 Rena orgu haljendamasa;
Metfajalgu sõwa ääres
Seisis tuuletarga talu,
Warga warjuline urgas,
Rõõwel küüsi redupaita.
Kiuste sammul kihutelles
Kuttab Kalewide poega
Ligemale oru poole,
Kunni wainu wasta jõuab,
Sue wäraw filma paistab.

350 Kalewide kallim poega
Waatab, sammu kinnitelles,
Wainult üle wärawada
Tuuletarga õue peale.
Hooned ümberringi õue
Tunnistastid nõukat talu.
Murul tua ligi magas
Leiba luuse lastemisel
Soome tuuslar, tuuletarka.
Wainu ääres koplit warjas

360 Rena tamme metsafene.
Kalewi poeg astub koplil,
Kisub üwikama tamme,
Kisub tamme juurte tükis
Maast ülesse malgakka;
Laastab oksad laiemada,
Puiustab küllest kõik peenemad,
Jättab kisub kikkumata,
Oksa kännud katkemata,
Jättab jämedamad juured

370 Muia kember wembla otja
Wõttab uja ladwapiidi
Wahwa kate waluriistaks:
Misga warast wemmeldada,
Eide rõõwliit rooskeldada! —

Kalewi poeg, kangelane,
Astub kiirelt üle wainu
Kuttes õue ligemale;
Tema raske raudasammu

Paneb kaugele murupinda,
380 Maada kõigul müüdisema,
Mäed ja orud wabisema.
Soome tuuslar, tuuletarka,
Artab une ummistustest,
Peaseb magamise paelust,
Arwab Aite ahwardama,
Kõuu kaugele müristama,
Arwab Piike pilwetessa
Nauda wantril sõitemaies.
Silmi lahti sirutelles,

390 Laugusida laiendelles
Näeb ta waenlast wärawasja: /k
Kesse õue kõigutanud,
Murupinda kiigutanud.
Unest ärkand mehikene,
Tuuslar taat ei saanud mahti
Enam palku põgeneda,
Kedu urka warjul minna,
Ega aega tuule tiival
Tuulispaasel peajeneda.

400 Kalewi poeg, kangelane,
Astub praegu õue peale,
Wemmal käesja wihisebes
Waatab filma warga peale.

Soome tuuslar, tuuletarka,
Kibedamas kitsikusja:
Puiustab fulgi pihutäie
Põuest tuulde pöörlemaie,
Puhub udusulgesida
Laialiste lendamaie,

410 Tuule tiwul tantsimaie,
Õhu õlal keerlemaie!
Puhub tuulde wõimu sõnu,
Sunnib rammu sõnasida
Nõia lapsi elustama.
Sortsi sõna sunnitusel,
Tuuletarga toimetusel
Teeb ta fulgist sõalasi.

Silmapiigul sunnitelles

Tuiskastwad tuuletiwad
420 Nahepilwe pillutusel
Sobuse- ja jalawäge
Sabandella sõudemaie,
Tuhandella tulkumaie
Wilaisteks tuuslarile.

Sortsi sõalaste partwed,
Õhul sunnitatud loomad,
Tuuletarga tugilased
Weeresiwad wainuele,
Tulid tungil õue peale,
430 Langeid kui laanemetsa
Kalewide kaela peale.

Nii kui seaseb õhtu ilul,
Pihulased eha piirel,
Peret heites mehilased:
Püüdsid tuuletarga poisid
Palku pilwe paisutusel,
Wihmapilwe weeretusel
Kallist Kalewide poega,
Taalalaste taimekesta

440 Lauja ära lämmatada.
Kalewide kallim poega
Oli walmis wasta wõtmas;
Agar mõistus arwamaies,
Silma osaw sihtimaies,
Käsi wõimus wirutamas!
Wõttab wembla wahwa kätte,
Tamme tugewa pihuse,
Tõttab tung'jad tonkimaie,
Waenlasti wemmeldama,

450 Sõalasi fugemaie,
Kilalisi kolkimaie!
Annab tulda tulikaile,
Soomust forssi sõbradele,
Rooska nõia rüütridele,
Sõnul sunnitub seltsile.
Paiskab rooska paatelles,
Wiskab wemmalt ja healtitseb:
„Ei ma karda kurja karja,

- Sortsilase sellistida,
460 Tuulest toodud tontistida,
Sõnul soetud sõalasi,
Ega põrgu perekonda,
Wanapoisi wägewalda;
Ei ma karda kangemaida,
Ega kohku kõrgemaida!
Kaasuke mul isa rammu,
Pisut wõimu ema piimast,
Värguke mul enda jõudu,
Kasupõlwe pärandusta!" —
- 470 Kuhu kangelane Kalew
Kõgemata annab wopstu,
Nabab matstu raskemasta:
Senna suitub mees ja hobu!
Kuhu tema wiis ehk wistab,
Kümme wopstu wäljakülwab:
Senna surmu wirna puistab!
Kuhu tamme tiiwikuda
Korra sagedamast' salwab:
Senna suitub mitukümme.
- 480 Kus ta ial rasket malka
Tuulde sunnib tantfimaie:
Seal ei enam elu ärka!
Tamme tantfibi tuhisedes,
Wemmal wirku wihişedes,
Malka marutuule mängil,
Tuulispaska tuiskamisel,
Udja hullab hullul kombel,
Puistab põrgu pürandusel! /õ
Mehi langeb muru peale
- 490 Kii kui pihi põrmu peale,
Kahet raatmaa raeadele,
Punda põllu peenderila.
Kesse õnnel elu peastab,
Kikneid piab lunastada:
Annab aga jalgadele,
Kiiru tulist kandadele.
Ülrikese aea pärašt,
Pisukese nalja peale

- Oli sõda suigutatud,
500 Taplemine tallitatud,
Mäsamine lõpetatud.
Surmu wirnad matsid muru,
Dae oimatu oigajad,
Wainu hingewaaluşad.
Wõõni tõusis wereoja,
Kaswis ligi kaendelasja,
Woolas õuesta wainule,
Wainult alla kopelisse;
Weri woolas jõgedana,
510 Jõgi paisus järweeksa.
Kes siin peasnud surma kiltisist,
Läinud paku tuule lennult.
Soomme tuuslar, tuuletarka,
Sortsilõna sünnitaja,
Lauşumise sõna looja
Oli waenu wõrgutusel,
Kibedamas kiltisusel.
Sõalaste surma nähel,
Abilaste äpparusta:
- 520 Tõpes mehel wiinne lootus.
Kinekeelil, mesimeelil
Hakkas tuuslar palumaie,
Hüwa sõnu andemaie:
„Kalewide kallim poega,
Linda leina lepitaja!
Heida armu minu peale,
Anna andeks palujale!
Kas' meid tüli lepitada,
Juhitud kurja kustutada,
530 Ülekõhut unustada.
Küüsin korra ekkiteeda,
Toonaeile tegin kurja,
Küüsin rõõwli küüsişida,
Warga warba astemisi.
Ülekõhtu kütkendusel
Tungisin teie talusel,
Pugesin kotta pesasse,
Kui olid poead kolmekeste

- Lustil läinud lendamaie.
540 Wiisün eide warga wiisil,
Kandfin kalli kalli küüsil,
Kodukana kamberista.
Kaugendasin eide rammu
Sortsilõna sünnitusel,
Wähendasin naise wõimu,
Nõdra jõudu nõia paelul;
Tahtsin saati sadamasel,
Leske wia lootisusel;
Tahtsin wette weeretusel,
550 Laia laente langutusel
Soomme randa sõudanesja.
Iru mäele jõudanesja
Kunlin kõõnu kõrgatama,
Kilest kurjast' ähwardama;
Laewa taadi tulukene
Pani filmad pimendama,
Pisse nooli puutumine
Nabas minda raskel kõõgil
Maha uimaseks murule,
560 Et ma surmu sarnaliseks,
Uimasemaks une orjaks,
Tuimaks läinud tombuseks
Keskelt mäge kõhmetasin.
Kesse surma sammusida,
Minesuse määra mõõtnud;
Kesse kalmus suitujale
Kee pikust arwanesse:
Se ehk ostab seletada
Minu minesuse aega.
570 Une paelust lahti peastes,
Silmi ümber strutelles
Hakkasin ma waatamaie:
Kuhu eite kadunesse?
Kas ei kana jälgesida,
Tõdrekeşe teeda näha:
Kuhu lindu lendanesse,
Parti paelust peasesse?
Tilhi teab, kas tuule tiival,

- Şhukese õlmabela,
580 Sala saadikute wiival
Leske Linda lennanud?
Eh! kas murueidekene
Muru alla teda matnud?
Jäljed jääwad nägemata,
Tunnismärgid tundemata.
Kartus wiis mind möõda kallast,
Hirm mind alla Irumäelta;
Kartsin kotta poegasida
Eide jälgi otsimaies.
- 590 Mere poole põgenedes
Andsin tulda kandadele,
Walu jala warwastele,
Jooksin lendes lootisusel,
Mis mind merekaldal ootas.
Hirmu istus sõudja kõrwas,
Kartus tüüril kälimeheks:
Mis mind wette weeretusel
Laente langul kihutasid!
Weike koidu keeritusel
- 600 Jõudsin koemaa kaldale."
Kalewide kallim poega
Kuulas tuuletarga kõnet,
Sortsilase salgamişi
Pahal meelel, poolsel kõrwul;
Siis aga pani wiha paelul
Paeatusta purjetama:
„Maisewaras, walekku,
Kelepeksja kelmi poega,
Kes sa lese leinaşangi,
610 Waga eide woodikeşta
Suişta läkşid jolkimaie!
Loodad sa mind lobasungu,
Loriga ehk lepitada,
Walega ehk waigistada?
Arwad sa nii hõlpsalt peasma,
Kergel kombel kimbatusel?
Sinu sammu mõõt saab täide;
Wõtta, rõõwel, rõõwli palka,

- Maitse, waras, warga malka!"
- 620 Tamme wemmalt tantu keerul
Kange käega kuffutelles
Lastis korra langutelles
Tuuslarile kulmu kohta,
Kahe silma tessele!
- Sooime tuuslar, tuuletarka,
Kuffus maha nii kui kotti,
Õhtas hinge oigamata,
Langes sõna lausumata,
Suttus surma külma kaisu,
- 630 Et ei suula maigutusta,
Ega laugil liigutusta.
Kalewi poeg, kangelane,
Tõttas tuppä otsimaie,
Ema jälgi aemaie,
Tuhniib tuuslaride talu
Pikite ja põigitie,
Iga kohta isepäinis,
Uurib läbi rõwli urfad,
Kuusib läbi warga nurgad,
- 640 Tallab toasta kamberila,
Kambriist jälle kelderisse,
Päheb lassa luurimaie,
Õhuh luffu pandud ukfjed,
Tugevamad ukfe tabad,
Õhuh ukfjed, puistab piidab
Kisukilluks rusikala!
Paugutuste parinada,
Mõllamije mürinada
Kuuleb rahwas kofhtudelles
- 650 Kümme wersta kaugusele.
Kolin kostab üle kõrwe,
Lendab üle lagebaie,
Muru üle metsadesse,
Kargab kõrge kujukudele,
Kaljult kofhtudes meresse,
Langeb laia laenetesse.
Metsa linnud lähwad lendu,
Keljajalgjed putkamaie,

- Kalad kofhtudes kofhtasesse,
660 Mere salasügawusse,
Näkki neitsi urfadesse.
- Rahwas kuuldes kõnelewad:
Kas on sõda raudasammul,
Waen ehk were wankeritel
Meie maada muljumaies?
Siiski jääwad eide jäljed,
Tebre tütre teedekäigid
Poea silmil peitusela,
Udukatte ofsiäle.
- 670 Kange Kalewide poega
Hakkab wiha wihtamaie,
Kurja tuen kahetsema,
Misga tuisa tuuslarile
Surmas suuda kinnisulgund,
Keelepaelad kuffendanud,
Enne kui ta tunnistanud:
Kus on eide warju urgas,
Helde ema peidupaika.
Wilets äsiline wiha
- 680 Meletu asja aeaja,
Tarkusnõdra tallitaja.
Annad ohjad kurja kätte,
Päheb hobu hoopis metsa.
- Kalewide kallim poega
Ladus kassipidi lugul,
Ofse kui kana pääta:
Toast õue, õuest tuppä,
Kambri, lassa, kelderisse,
Käis ta tuisul aidad läbi,
- 690 Õhtus läbi karjalaudad,
Ofsis mitukümmend korda
Lennates kofit kohad läbi,
Kunni warjaw õhtu õlma
Ofsimista lõpeteles,
Käikisida kinniteles.
- Kalewide kallim poega
Kaebas kadund eidekesta,
Metsa läinud memmekesta,

- Kelle jälgi ta kautanud.
700 Kurvastus ei leidnud kustu,
Ega leina lepitusta.
Wimaks rauges wäsimuse
Kuffendusel kange meesi
Une paelul puhkamaie.
Trööstiw unenäu tiiba
Tuli kurbtust kustutama,
Leinamista lepitama.
- Eite õitfes noorel ilul,
Õitfes kui mõrsja kamberin,
710 Raine noorik laua taga,
Pulmapääwa pidudela.
Linda õitfes, linnukene,
Kewadisel kennadusel,
Kuida enne küla kiigel,
Lääne lepiku wilula
Õli õitfend eide õues,
Kasu ema kopelissa.
Tebre tiltart lõstenessa
Käis aga kiike kõrgese!
- 720 Kõrgese, kaugele!
Linda laulis, linnukene,
Kodukana kõrutusel:
„Kiigesevad, hellad wennad,
Laste kiige kõrgemale!
Et ma paistan pailu maada,
Paistan pailu, malksan pailu!
Et ma paistan pääwadele,
Läigin mere laenetele,
Pärg mul paistab pilwedele,
- 730 Pärjafabad sadudele,
Kuub muul paistab Kungla maale,
Pooga kirjad Pikkerile,
Kuuga kirjad tähtedele!
Et tuleb poisil, pääwa poega,

- Kosilane, kuude poega,
Parem peigu, tähte poega,
Kallim peigu Kalewallast!"
- Unenäussa awalbatud
Sella eidekese wari,
740 Nooruse kena nõmmessa,
Neitsikene kiigendusel:
Seep ei tulnud selle ilma
Näitsikitu nurmedelta;
Kueu tuli kaugemalta:
Eite istus Ukko õues
Õune pääwa paistusela.
- Kalewide kallim poega
Krtas üles hommikula,
Wara enne walgeheta,
750 Hakkas õõfest unenägu,
Lugu läbi mõtlemaie;
Mõtles tunni, mõtles teise,
Siis aga nõnda paateles:
„Senna läinud eidekene,
Senna metsa mul memmekse,
Senna lennanud linnuke,
Senna kadunud kanake,
Läinud kodunt marjasmaale,
Läinud soole sinikaile,
- 760 Tuli kulli, kurja lindu,
Tuli wares, warga lindu:
Keebap kana kiskumaie,
Linnukesta lingutama.
Senna kadus kanakene,
Senna suri linnukene,
Suri, kust ei saanud sõna,
Näitsis koolet nägemata!"
- Kalewi poeg, kangelane,
Teadis nüüd eite lõpenud,
770 Surma sängila suitunud.

Kues lugu.

- Kalewi poeg, kange meesi,
 Seisis pääwa mure paelus,
 Kaksi kurvastuse küttes,
 Leje eide leimamisel;
 Kolmandamal enne koitu,
 Wara enne walgeheta
 Hakkas koeru minemaie,
 Nanna poole rändamaie.
 Tulih tuulest tuisatelles
 10 Mõnušamad mõttekeseid,
 Arkašivad õhukesest
 Osawamad arwamised.
 Soomes elas kuulus seppa
 Sõvariista sünnitaja,
 Waenuriista walmistaja,
 Mõnušama mõdga meister.
 Kalewi poeg paeatama:
 „Enne koeru minikuda
 Peakšiu mõdka muretsjema,
 20 Sõwajaka sobitama
 Waenlaste wastajeksa.“
 Silnapilgul sammustda
 Teise teele seadanesja,
 Läks ta üle lagediku,
 Käis ta üle kanarpiku,
 Sammus läbi sambla foosta,
 Kändas tülki raba foda.
 Seal tuli wasta metsa suuri,
 Wasta lausa laane metsa.
 30 Kalewide kange poega
 Ekšis mödda männi metsä,

- Ekšis pääwa, ekšis kassi,
 Kautas kolmandama pääwa
 Dige teede otsimisel.
 Öb tuli pika ja pimedä,
 Taewas täheta ja tume;
 Oššis meesi õmme kaupa,
 Katsjus teeda käsidela.
 Kalewide kallim poega
 40 Ranges laia kuuse alla
 Pikaliste muru peale
 Pahatneul paeatelles:
 „Kõik nüüid kullad lähwad koeru,
 Hõbedakesed hoonetesje,
 Teised tutawa talude;
 Minul kodu kole metsa,
 Kamber keskel kuusikuda,
 Laia laane minu tuba,
 Tuules on mul tule ase,
 50 Wihmas wihtlemise paika,
 Uduš uinumise kohta.
 Iša läks ju enne ilmast,
 Kui sain pääwa paistufela,
 Eite langes surma sängi
 Sala sõudikute saatel,
 Ilma et mu filmad nägid
 Jättis mind waeseks järele;
 Wennad kangel Wirudela,
 Teised Turgi raacabela.
 60 Jäin kui lagle laanetele,
 Pardi poega parwe ääre,
 Kotkas kõrgele kaljule,

- Ütsi ilma elamaie.“
 Teise pääwa tõusitula
 Kalewi poeg kõndimaie,
 Hüwa õmme õpetusel
 Uest teeda otsimaie.
 Käästas hüüdis rägästikust,
 Kägu kuttus kuuse otšast,
 70 Pinnufene lepikusta:
 „Pööra pääwa weeru poole,
 Weere widewiku wasta!“ —
 „Olge terve, targad nokkad,
 Sulgilised soowitajad!“
 Paeatas Kalewi poega.
 Seadis sammud sõudemale,
 Pääne käämul lendamaie,
 Öhtu tüüril tallamaie.
 Kiireliste kihutelles
 80 Peašis metsa paksustikust,
 Sai ta laia lagedale.
 Mödda mägilista maada,
 Kaljulista teeda mödda
 Kõndis Kalew kaugemale.
 Seal tuli wasta wana eite,
 Tuli wasta lomperjalga
 Kargu tugil käidanessa.
 Wana eite wiškamaie,
 Sõnu nõnda sõudemaie:
 90 „Kõhu lähed kiirel käigil,
 Kallis Kalewide poega?“
 Kalewide kallim poega
 Mõistis kohe, kostis wasta:
 „Mul tuli mõnuš mõtte meele,
 Hüwa arwu auedesse;
 Tahtšiu kuulsat tahmajalma,
 Soome seppa sõbrustada,
 Tahtšiu mõdka tingimaie,
 Kallist minna kauplemaie.
 100 Kihutele, eidekene,
 Kuulutele, kulla moori,
 Kust ma leian seppa teeda,

- Kandakäppa radasida?“
 Wana eite mõistis kohe,
 Mõistis kohe, kostis wasta:
 Hõlpsalt mõid sa, wennikene,
 Suhtimata jälgi leida.
 Mine laiašt laanest läbi,
 Keskest kena kuusikusta
 110 Kihutele jõe kalda,
 Kõnni pääwa, kõnni kassi,
 Kõnni eht weel kolmat pääwa;
 Pöörad sa siis õhtu poole,
 Leid mäe lagedalta,
 Kõrge künka teede kõrwas;
 Mine mäe äarta mödda,
 Käana kura kät künkasta,
 Siis sul jõuab jõgi wasta
 Paremäl pool tee kõrwas.
 120 Kõnni jõe kallast mödda,
 Kus kolm joada kütunessa;
 Jõuad sammud joadest mödda,
 Kohe nääd sa kena orgu.
 Kena oru keskeela,
 Peitelikus puie warjus
 Seisab kõrge mäe ääres,
 Kalju kuristiku koopas
 Kuulsa Soome seppa koda.“
 Kalewide kange poega
 130 Kiirutelles teede kätti
 Wana eide juhtimisel
 Las kis laiašt laanest läbi,
 Keskest kena kuusikusta
 Kihuteles jõe kalda;
 Kõndis pääwa, kõndis kassi,
 Kõndis tülki kolmat pääwa,
 Pööras otše õhtu poole,
 Leidis mäe lagedalta,
 Kõrge künka tee kõrwas,
 140 Maršis mödda mäe äarta,
 Käanas kura kät künkasta
 Kihutelles jõe kalda;

- Kõndis jõe kallast mööda
 Kus kolm joada kufunesa.
 Penikoornad kahanesid
 Pika sammude südemişel.
 Wiimaks meeres kena orgu
 Sõudewale filmadesse.
 Raugemale kihutelles
 150 Puntus lõõsumise puhin,
 Wajarate raske wärin
 Masilta kõlksutelles
 Raugelt Kalewide kõrwa.
 Kõrwa kuulude ihhatusel
 Astus Kalewide poega
 Sõudsawama sammudela
 Soome seppa sõbrustama.
 Kena oru kesteela
 Peitelikus puie warjus
 160 Seisis kõrge mäe ääres
 Kuulsa Soome seppa koda.
 Suutsu andis salatähte,
 Säde selget tunnistamärgi,
 Lõõtsu puhin lausumada,
 Naana rāgin rohkemada:
 Et siin sepilista tehti,
 Wajara tööd walmistati.
 Wana kuulus Soome seppa,
 Tahmamusta taadifene,
 170 Püüdis kolme poegadega
 Sepilista sobitada
 Salalista sünnitada.
 Sepa poead, sellikesed,
 Tahmased kui wana taati,
 Panid pauku raua pihta,
 Wajaraida wirutelles.
 Helepuna mööga tera —
 Tulenwad werda tähendes —
 Digas aulta alasilta
 180 Wajarate walu alla,
 Raske käe rõhutusel,
 Pigistawal pihi piinal.

- Sealtap tulda topitie,
 Lõõtsu suhu sunnitie,
 Pehmitie, pinnitie,
 Pehmitie tule paistel,
 Pinnitie peenemaksa,
 Tautie tugewamaks,
 Karastie kõwemaksa,
 190 Raste wahel katsutie,
 Pinni wahel paenutie:
 Kas sest sünnib mööda hüwa,
 Tarbeliku terariista?
 Kalewi poeg, kangelane,
 Astus seppa läwe alla,
 Hüüdis õuest üle uffe,
 Üle läwe lõõtsatille:
 „Tere, seppa! Taara appi.
 Targa tööde toimetusel,
 200 Salaliku sünnitusel!“ —
 „Tere jumalime, wenda!“
 Kostis Soome raudakäppa
 Loti lakalt kergitelles.
 Siis ta püüdis filmasihil
 Tuliada tunnistada,
 Mõtte mõõdul mehe poega
 Sugudelta seletada.
 Wahtis wõõrast alta kulmu,
 Pihu filmal pilgeliiste,
 210 Wahtis otsast warbadani,
 Kullast jala kandadani,
 Mõõdis mõttes mehe määra,
 Poistese koiwa pikust,
 Urwas labaluie laiust;
 Siisap sahtas raudakäppa:
 „Taara nimel täretajal,
 Abisõna awaldajal,
 Antaks igas kohas asu,
 Igas peres puhke paika.
 220 Raugelt oled, kottas noori,
 Tugew tiwul seie tulnud?
 Kõllep kaswid kuulsa külas,

- Paisusid kül kenas pesas,
 Targa talu taimekene,
 Kalewi pere kaswandiku?“
 Kalewide poega mõistis,
 Kawalaste wasta kostis:
 „Ega sugu lahku soosta,
 Wõõsu ei weere kinnusta;
 230 Igal linnul oma laulu,
 Sugu mööda sulgis kuube,
 Kähnil kirju, kaarnal musta,
 Tebre poeal puna harja,
 Kuffe poeal kannuffed,
 Kalalgi sugu soomuffed,
 Wähil musta muda kuube.
 Kuule, seppa, raudakäppa,
 Tahmamusta taadifene!
 Kas teil hüwa mööda müa,
 240 Tugewama terariista,
 Mis ei murra mehe käesja?
 Andke kaup katsudela,
 Et ma mööga kindlust mõõdan,
 Terawusta tunnistelen!“
 Soome seppa kostis wasta:
 „Õstjal luba otsust nõuda,
 Luba kaup katsudela.
 Sea kaup ei kotis sünni,
 Mõrsja kaup ei uffe tagant
 250 Pikkus pimeduse peidust —
 Kui se lonkru hobu kaup,
 Sõgesilma wahetused.
 Silm peab selge selitamas,
 Käsi wirku katsumaies,
 Tartus asja tallitamas:
 Siis ei sünni kaubal kahju,
 Ohtu ial ostemisel.“
 Soome seppa, raudakäppa,
 Sundis kofe sellikesta,
 260 Käskis nooremada poega
 Rambrist tua katsekaubaks
 Mõne mõnujama mööga.
 Poega täitis taadi käsku,
 Tõttas kambriist kaup tooma.
 Tõi siis möödu kaenla täie,
 Terariistu sületäie
 Kalewide katse kaubaks.
 Kalewide kallid poega
 270 Mõõga pitust mõõtemaie,
 Tera kindlust tunnistama,
 Käsi pided katsumaie;
 Püüdis tera painutada,
 Kas kui lookes kargab kofe
 Silmapilgul jälle sirgetks.
 Wõttis pideme pihusse,
 Lastis tera lennustülle
 Tuule kiirul tuisatelles
 Paari korda keeritada,
 Siisap rabas raskatelles
 280 Mõõda wasta kalju pakku. *le*
 Kõwast kiwist tuiskas tulda,
 Säde meida särisesdes:
 Tera pudenes tükiks,
 Kõllud kargasid kaugele,
 Käsi pide jäi pihusse.
 „Tohu, tohu! tugewkäsi!“
 Hüüdis seppa imetelles.
 Kalewide kange poega
 Kostis wasta toera hambil:
 290 „Tühjast ei saa tugiriista,
 Waenu wasta warajada!“
 Wõttis warmalt teise mööga,
 Wõttis kätte kolmandama,
 Lastis tera lennustülle
 Paari korda keeritada;
 Siisap rabas raskatelles
 Kuste kaup kallist rauda,
 Mõõda wasta kalju paku!
 Kõwast kiwist tuiskas tulda,
 300 Säde meida särisesdes:
 Tera pudenes tükiks,
 Kõllud kargasid kaugele,

Käsi pibe jäi pihusse.

Soomne seppa, raudaläppa,
Tahmataat aga paeatas:
„Seft saab nalja sellest korraft,
Katse kaupa küllaltie!
Ma ep raatft kallist randa,
Walmistatud waenuriista

- 310 Katse kaubaks kulutada,
Kange käele mängiks anda.
Mine, poega, kergetalga!
Käi sa kiireft kamberisse,
Too meile mõõtu tugewamaid,
Katseriistaks kindlaimaida,
Kellest kange mehe käsi
Wõrraliste wastust leiab.”

Teine poega tõttas kiirelt
Taabi käsku täitemaie;

- 320 Kandis sala kamberista
Kaenla täie kallid mõõtu,
Sülle täie sõariistu
Tugewama teradega
Kalewide poea katseks.

Kalewide kallid poega
Wõttis mõõta wägewama,
Terariista tugewama
Kange kätte mängituseks,
Laskis tera lennuskülle

- 330 Paari korda keeritada,
Siisap rabas rakfates
Mõõta wasta alafida.
Tera tungis tugewaste
Tolli pakfult alafisse,
Mõõft jäi ise murdemata,
Tera katti kibumata,
Aga tera näitas niiri
Kahekorraliste keerdus.

Soomne seppa jahfamaie,

- 340 Pilgel nõnda paeatama:
„Dota, oota, poisifene,
Auna aega, wennifene!

Küllap leian mõõga kirrust,
Sõasaha sala kambrist
Suure rammu sarnalifeks,
Wõimja wäe wääralifeks,
Kui sul rohkest' kulda kotis,
Hõbe lumastuse hinda,
Mõõga wõrra warandusta,

- 350 Korja kulda kufurusja,
Taalerida taskuesja,
Penningida pungadesja.
Seep on mõõta, maffab palju,
Kalli hinnalifem kaupa,
Maffab mõõta wendi kestel
Üheksa hüwa hobuda,
Kahetfa kari märada,
Kümme paari ärgafida,
Katskümme lüpi lehmada,

- 360 Wiiskümme paremaid wastfakid,
Sada fältist nijsuda,
Poolteist paati obrateri,
Rohke laewa rufifida,
Tuhad wana taalerida,
Sada paari paaterida,
Katsjada kulda rahada,
Sülle täie sõlgesida,
Kuningriigi kolmanditu,
Wie neitfi kaasa wara.

- 370 Seal siis toodi ifekambrist
Kenamast ifekerstusta,
Seitsme luffu sõlmituseft,
Üheksa taba taganta —
Toodi wälja walgehela,
Pätfese paistusele
Kenam mõõkade kuniingas,
Sõasahkade ifanda,
Soomne seppa pihapiin'ja,
Raudaläppa ramnestaja,
380 Wägewam wõimu waewaja,
Kibedam kätte kurnaja:
Mis ta higi igapäawa

Seitse aastat ala sõõnud.
Kuulft mõõga kuniingada
Oli mõni aastat teeda
Wana kalewide taati
Enda tarbeks käskind teha,
Woolfal hooel walmistada,
Targal kombel toimetada.

- 390 Wana ranga elupääwad,
Põõnu põlwe sammufesed
Sõõbsid Taara tahtemifel
Waremine õhtu weerul
Kalkjutiinka puhfamaie,
Wilu fangi suifumaie,
Enne weel kui Soome seppa
Mõõga töõda toimetanud,
Sõasaha sünnitanud.

Sep oli mõõta seitse aastat

- 400 Poegi abil paenutanud,
Tagunud ja tafutanud,
Siledamaks silitanud,
Terawamaks teritanud,
Peenemaffa pinnitanud,
Seistmest fugust raua karraft
Mõõga tera kofku keetnud;
Laulnud iga päawa kohta
Targema töõ toimetufel
Seitsmeid fugu sõõnfida,

- 410 Sündfamaida rammu sõõnu,
Woolfamaida wõimu sõõnu
Kuulfa mõõga kuniingale.
Meister oli mõõga tera
Kõwedamaks karastanud
Seitsme fugu wette wolil,
Aru mägade autufel:
Üks oli wesi Wiru mereft,
Märga laufa Soome mereft;
Teine wesi Peipse järwest,
420 Märga Pihkwa raadelta;
Kolmas Wirfju järwe wesi,
Märga muiste järwe jälgit;

Neljas oli neitfi wesi,
Märga Oma lätefeseft;
Wies wesi Koima jësta,
Märga Lätti luhadelta;
Kues wesi Wõhandusta,
Märga püha piirebelta;
Seitsmes selge wihma wesi,

- 430 Märga pilwe paisufustuseft,
Mis se fula sünnitanud,
Kaste piiska kaswatanud.
Tera seitsemest terafësta,
Kootfi raua rahmudefta;
Wars oli walgesta hõbedast,
Käepide kallimast kullast,
Kup Kunglamaa kiwista;
Sibemed seitsemest karwa karraft,
Pannal pakfusta penningift,
440 Teine tugewam taalerift,
Pandla pideb pitsferkiwift,
Sõõnustkiwi sõõmerasta.”

Kalewide kallim poega
Wõttis mõõkade wanema,
Kuulfa raudase kuniinga,
Katsfutawaks käfidele,
Laskis tera lennuskülle
Tuule kiirul tuisatile
Paari korda keeritada!

- 450 Sealap tõusis kange kohin,
Arkas imeline mühin,
Wõõra wääraline wuhin,
Nii kui tõusfeks tuule hoogu,
Wihmatuule wingumine,
Kahetuule rõõkimine,
Marutuule mõuramine
Kurja ilma ilmutama,
Sadu rasket figitama,
Mere laeneid mängitama,
460 Buie ladwi puistamaie,
Katuksida kiskumaie,
Piwituuda lennutama,

Sõmeraida sõdumaie.

Kalewide kange poega,
 Wõidulaste wõjuline,
 Ranget kappu kullutelles
 Rabas mõõka raskatelles
 Wasta rasket alasida!
 Wägew käsi, wõidurikkas,

470 Põhtus raudase alasi,
 Põhtus tiikis aluspakku
 Rahte osasse keskelta,
 Mõõgale ei jäänud märki,
 Krammikesta kusagile.

Kalewide kallid poega
 Mõõmsal palgil paeatama:
 „Seep on mõõka meheline,
 Tehtud tugewa toessa,
 Seep on mõõka kullakaupa,

480 Hõbedase hinnaline,
 Seep on siindind sõariista
 Kange mehe käsidele.
 Tütant sulle tõrumata
 Mõõga hinda wälja maksta,
 Luban lunastuse laenu
 Tingimata tasudela:
 Üheksa hüwa hobuda,
 Kaheksa kari määrada,

490 Kaks kümme hõpsi lehmada, /ii
 Kiis kümme paremaid wassikaid, /ii
 Sada fältitist nisuda,
 Poolteist paati odrateri,
 Kõhke laewa rukisida,
 Tuhhat wana taalerida,
 Sada paari paaterida,
 Kaks sada kulda rahada,
 Sülle täie sõlgesida,
 Kuningriigi kolmandiku,

500 Wie neitsi kaasa wara.
 Mõõk on minu, hinda sinu;
 Tule Wirust wõttemaie,

Arjust palka pärimaie,
 Väänest hinda lunastama!"

Sooma seppa, raudakappa,
 Mõistis kohe, kostis wasta:
 „Wõlg on wanast wõõra oma,
 Laenust ei saa sulka laba,
 Petust kindsa põialta;

510 Dige tasub teise oma,
 Tasub wõlga tõrumata.
 Lase kanda Arju laewad,
 Weeretada Wiru paadid
 Mõõga hinda meie maale,
 Tasudust meie talusse.

Küllap kandwad filla koormad
 Wiija meie aitadesse,
 Sõudwad teri salwebesse;
 Toowad hobud alla õue,

520 Aeawad härjad arussa,
 Wiinwad wassikad wainule;
 Krappi kandjad kopelisse,
 Lõpsi lehmad luhadele.
 Meie õued on ilusad,
 Meie tänawad tasased,
 Landa seinad meil siledad,
 Õue aiad õunapuusta,
 Wainu aiad wislapuusta,
 Tänanawad meil tammepuusta,

530 Wahe aiad wahterasta,
 Kopelid käud kulluwad,
 Wainul räästad wilistawad,
 Lühäl laulwad weiked linnud,
 Tänanawas teised tantsumad!
 Meil on ruunad rahadesa,
 Laugud ruunad literisja,
 Kõrwid karu nahkadesa,
 Mustad hõbe munderisja,
 Wõigud ruunad wõidu riides,

540 Sälund siidi sadulasja;
 Meil on lehmni lepikusja,
 Wassikaid waaritu mäela,

Härgast heina arussa:
 Sealtap saawad karjad seltsi,
 Sarnitub sugust sõbrasi."

Wõõraspidu walmistati,
 Pitad joodud, laiad ilud,
 Laiad lustilikud liigud
 Kuuksa mõõga kuningale.

550 Pidu kestis seitse päawa,
 Seitse päawa puhkas lõõtsu,
 Puhkas wasar, aluspakku;
 Puhkasiwad rana pihid;
 Seppa poead, sellikesed,
 Puhkas wana Soome seppa.

Humal uhke põõsa oksa,
 Käbi kena käändarassa
 Oli pidude peremees,
 Laia ilu lustilooja:

560 Oli tiikind tünderisse,
 Pugend õlle poolikusse;
 Sealtap kargas kannudesse,
 Puges kuri pekerisse.
 Piiku joodi liigamiste,
 Humal uhke walgus pähä,
 Wõttis meele meeste päästa,
 Poole meele poiste päästa,
 Tanu targa naiste päästa,
 Didu tiitarlaste otsast.

570 Slut oli hullamaies,
 Mõdu murul mõllamaies:
 Raisjed tantsumad tanuta,
 Mehed mütsata mügasid,
 Poisid poolil pitsata,
 Meind nelja tõllakülle,
 Süppakülle, kappakülle.

Slut, kuri hullamaies,
 Teigi tartuse tõlbiksja,
 Selget filmad segatseleks,

580 Põõras arud põõrasessa,
 Teigi mehed meeletumaks.
 Kalewide kallim poega

Kalkas kuste kiitlemaie,
 Hullul päälä hoopemaie,
 Lorisebes luiskamaie,
 Kuuda lugu Soome sõudes
 Saarel naljakas siindind,
 Kuda Saare taadi kana,
 Pere piiga peenikene

590 Kaisutelles kiltatanud,
 Niudest wähe nikkatanud,
 Puusja luieft nakkatanud,
 Eide hella heitud wara
 Kogemata ära kantand. —

Enne weel kui paeatusta
 Pitemalka pillutanud,
 Asja lugu lõpetanud, —
 Kargas seppa wanem poega,
 Raudakappa targem tugi
 600 Tullisilmal laua tagant
 Kalewi poea kallale.

Sooma seppa wanem poega
 Põlewilmil paeatama:
 „Lorise ja loba suuga,
 Lorise, mis meel lused;
 Jätta piiga laitemata,
 Tütar noori tentamata!
 Ära lasta laimamaie,
 Neikesa naeramaie,

610 Loba juula folkimaie.
 Kergemeelne kiitlemine,
 Hullumeelne hooplemine
 Puistab piiga õunepõlwe."

Kalewide kange poega
 Kostis, et seinad kõikusid,
 Aluspalgid paukusiwad,
 Wahe palgid wankusiwad:
 „Mis ma kuste kiitesin,
 Tõeksa selgest' tunnistand.

620 Meiu lilled ma noppisin,
 Mõõmu wied ma raiskasin,
 Sunde kannad ma katkesin:

Tuli taati kisa peale,
Eite tütri heli peale.

Meheid läksid mäsamaie,
Hullul päidel hundamaie,
Eõna alwemaid sünnitas,
Kõne kurjemaid kihutas;
Eõna sõimust sigis riidu,
630 Tõusis tapeliku tüli,
Weeres wereahne waenu.

Waremalt kui arwatie
Tülist õnnetus tulema,
Eõimust tegu sündimaie —
Kiskus Kalew kerge käega
Mõõka tuppesta mõllama.
Mõrtsuka mõõga mängila
Puisistas pää pörandale;
Weri wirtšas walusaste

640 Wasta silmi wendadele.
Soomie seppa, raudakäppa,
Kiljatelles kihendama!
Eite langes ehmatelles
Poea kõrwa pörandale.

Wana seppa wandumaie,
Pärast wannet paeatama:
„Mõrtsukas, kes kallist mõõka
Waga were walamisel,
Ilma süüta hullamisel

650 Igaweste ärateutand!
Häbemata werekoera,
Wõtsid tuge wanuselta,
Mbi targema ammetist!
„Poišid, mõtte pikad pihid,
Wõtte kätte wasarad!
Ande malka mõrtsukale,
Werist palka waenlasele,
Kalli were kurnajale!”

Poead läksid kasku täitma,
660 Iša tahtmist toimetama,
Wõtsid raskemad wasarad,
Pihuste pikemad pihid,

Rasked rana rahmufesed,
Misga Kalewile malka,
Mõrtsukale werepalka
Kulmudele kullutada.

Kalewide kange poega
Humala wiha uhtluses
Tõusis kesket tubaje,

670 Wihast mõõka wibutelles
Hüüdis ta koleda healega:
„Tohu, tahmalased tonnid,
Eõgedamad nõgisilmad!

Dns teil elu üsna odaw?
Kalewil on wägew käsi!
Kuhu hoopu kulluteleb —
Senna surma sigiteleb!
Mees weel alles ilumata,
Sarnaline sündimata,

680 Keske suudaks wasta seista!
Tulge, kui surma tahate!” —

Soomie seppa paeatama:
„Jätke rööwel rootimata,
Werekoera kiusamata!
Küllap jumalate käsi
Tasutawal rööwli tabab,
Mõrtsukale palka mõõdab,
Werist werewalajale.
Mõrtsukas, kes kallist mõõka,

690 Eõariistade ifanda,
Waga werega wärwinud,
Süüta surmaga folkunud:
Küllap jumalate kohus,
Taaralaste ülem tarkus
Mõõka sunnib mõlga maksma,
Kurja tegu kustutama!

„Saagu, saagu, ma saeatan,
Saagu sind sõariist surmama,
Teraw raud sind tapema,

700 Saagu sulle salamahti
Mõõgast sünbima mõrtsukas,
Walatud werest waenlane!

Saagu ja soõšsa suurema,
Mätta otša mädanema,
Põõstastiku pendimaie,
Nägästiku raipenema!

„Kuule, mõõka, kallis rauda,
Kuule, kuringlik, küstust,
Märka, mis ma mõtteldesä

710 Sala sõnula saeatan:

Tõuse, rauda, tappejaks,
Kaswa kaela leitajaks;
Maksa mõlga mõrtsukale,
Täida sünnitaja soowi,
Kus ei mõtled enne käinud,
Arwamist ei unes olnud!”

Kalewide kange poega,
Pool weel hullu humalasta,
Pool weel päada wiha wimmas,

720 Tormas tuimastelt toasta,
Astus umbsest õue peale;
Seft ei pannud saeatusi
Targemalta tähelegi,
Ega näinud isa nokrust,
Waeše ema leina wingu,
Õnnetu õdede õhtamist,
Koburahwa kurnastust
Märtsin poea surma pärast, /o

730 Tuikaw sammul tormadesä
Wankus Kalew wärwasta,
Wankus üle laia wainu,
Kõikus wainult kopelisse,
Läks siis wiimaks lagedale.

Kalewide kange poega
Tallas tuikel teeda mõõda
Kändas raskest rada mõõda,
Kunni jõgi jõudis wasta
Kural pooltel tee kõrwas;

740 Kõndis mõõda jõe kallast,
Kus kolm joada kullumaies,
Wahutu laial' wiškamaies.

Kalewide wäsinud poega,
Kui ta joadest mõõda käinud,
Wõttis wõimu wäsinusel,
Keha rammu kurnatusel
Kuhke paika kinka peale, /o
Heitis maha magamaie,
Liigu umbust lahutama,
750 Paksu päada parandama,
Tuska meelest tuulutama.

Kalewide poega puhkas;
Morin nõiktutas nurmest,
Kõigutelles kaljusida
Wabisedes wankumaie,
Sundis liiwa liikumaie,
Einnud kohkel jätsid laulu,
Metšalise poead mängi!

760 Nahwas aga rääkimaie:
Kas on sõda sõitemaies,
Waenu wanter weeremaies?

Laskem laulu laewakese,
Paeataja paadikesse,
Lustikandja lobjakese
Saare randa seisamaie,
Parne ääre puhkamaie.

Lähme saare lagedale
Wana tamme waatamaie,
770 Mis seal enge toodud mereest,
Laenetesta oli leitud.

Kena tammekene kerkis,
Paišus pääwa paištusele,
Wenis wihma wolibele;
Tamme tungis taewaasse,
Pikad otšad pilwetesje,
Ladwa päit'je ligidale.

Tam teeb taewa tumedaks,
Peidab walgust pimedaksje,

- 780 Kattab kuu ja kattab püüwa,
 Warjab tähed walgustamas,
 Mattab maa mustakarwa
 Pimeduse peitusele.
 Tamme tõusis, tamme kaswis,
 Kaswis, tõusis kõrgemaks;
 Tamme kippub taewast tõstma,
 Oksad pilweid pillutama.
 Saare taati oli sõitnud,
 Käinud kaugel kuulamaies,
 790 Mõõtnud sammul mitu maada,
 Matsul sõitnud mitu randa
 Abimehi otsimaies,
 Päilisi pallamaies:
 Keske tamme kulluteleks,
 Määratuma maha raiuks,
 Laiad oksad laastaks küllest;
 Kes teeks tamme tarbepuuka,
 Laiad oksad laewadeks,
 Ladwa tilgid linnadeks.
 800 Saare taati sahkadelles
 Palgalisi palumaie:
 „Tulge tamme raiumaie,
 Laia offi laastamaie,
 Ladwa maha langutama;
 Tamme taewast tumendamas
 Peidab ära püüwa paiste,
 Warjab kinni tähe walge,
 Kustutab kuu kumeduse.“
 Mehed mõistisid, kostisid wasta:
 810 „Wõi ei tulla, wennikene!
 Tamme kaswand taewaani,
 Ladwa pilwesse lahutud;
 Tamme meiestä tugewam;
 Käänd ei kardä meie kerweid,
 Tiwi ei meie taperid.“
 Saare taat tuli tagasi,
 Käis siis kurtse koduje.
 Eit tuli wasta alla õue,

- Hakkas otsust aemaie.
 820 Taat aga mõistis, kostis wasta:
 „Tuule käiki käisin tühja,
 Saa ei tamme raiujaida,
 Laiä offi laastajaida,
 Keske ladwa langutakse,
 Pikad oksad pillutakse.“
 Eit wiis taadi tubaje,
 Kästis minna kamberie,
 Kuske kottas kütteesä,
 Põigelmeeši paeladesä.
 830 Eit aga nõnda paeatama:
 „Käisin loogu wõttemaie,
 Kiismeid kottu riisumaie,
 Reha kuldane käesä,
 Wars wastine järele,
 Hõbedased reha pulgad,
 Wõrüd kuldased küllesä.
 Wõtjin kaare, wõtjin kassi,
 Hakkasin kolmat wõttema.
 Mis ma leidjin kaare alta?
 840 Leidjin kotta kaare alta;
 Seep se kodu kaswand kottas,
 Püüwal autud püüwa poega,
 Dõsel autud eide poega.
 Wiisin kotta koduje,
 Panin kõide kamberie.
 Mis seal kotta tiwa alla?
 Mees oli kotta tiwa al.
 Mehikese kõrgus kandis
 Kahe wassa wääralikse,
 850 Kalewi põigla pikuseks.
 Mis seal mehe kaendelasä?
 Kirwes mehe kaendelasä.“
 Taati mehelta küsima,
 Põigelaselt pärimaie:
 „Kas sa tahad, kullakene,
 Tamme minna raiumaie,
 Laiä offi laastamaie?“

- Weike mehikene mõistis,
 Põiglane paeateles:
 860 „Peasta mind wangi paelusta,
 Kisu kütke kammitsasta,
 Siisap kaupa sobitame.“
 Peasteti mehike paelusta,
 Kisti kütke kammitsasta,
 Hakkati kaupa tegema.
 Mis tal palgaks paisatie,
 Lepituseks lubatie?
 Kulda kausi anti palgaks.
 Mehike läks õue peale,
 870 Astus tamme ligemale;
 Sealap kerkis kaswamaie,
 Tamme kõrwas tõusemaie;
 Kaswis küünra, kaswis kassi,
 Sirgus siis weel mitu sülda.
 Mehikest tõusnud meesi
 Hakkas tamme raiumaie;
 Raius püüwa, raius kassi,
 Raius tilki kolmat püüwa:
 Tamme hakkas tuisumaie,
 880 Kännu otsas kõikumaie,
 Ladwa otä langemaie.
 Tamme tiwi kattis saare,
 Ladwa langes laenetesse.
 Mis sest tammest tehtanesä?
 Tiwist tehti tugew silä,
 Painutati kena parwe
 Kahel aarul üle mere.
 Üks wiis saarelt Wiru randa,
 Teine aaru Soome randa,
 890 Seep se kuulus Soomesilä.
 Ladwast tehti uhleid laewu,
 Tehti kallid kauba laewu,
 Keskest lilla paatistida,
 Wahelt weikeid linnakesi,
 Oksadest sai orja laewu,
 Laastudest laste laewu.
 Mis jääb järel, jätke jälle:
 Sealä saab kehwa mehe sauna,
 Peina tuba leskedele,
 900 Waeste laste warjupaika,
 Kus naad wihma weeretusele,
 Marutuule mõllamisel,
 Lume tuisul warju leidwad.
 Mis jääb järel, jätke jälle:
 Sealä saab kena laulu tuba,
 Laulia lusti kamberi,
 Kus neid sõnu seadelele,
 Laulu lõngaks liimitakse.
 Kes sealä mööda käidanesisid,
 910 Soome sillal sõitanesisid,
 Seisatasid, mõistatasid:
 Kas se kihala linna,
 Eht on se kihala randa,
 Eht on se kungla kodada?
 Laulik kuulis, kostis wasta:
 „Oh teie hullud ja rumalad,
 Ahtra aruga armetud!
 Neks se kihala linna,
 Siis oleks kihasta tehtud;
 920 Neks se kihala randa,
 Siis oleks rahasta tautud;
 Neks se kungla kodada,
 Siis oleks kullasta tehtud.
 Se on lauliku tubada,
 Kehwa mehe kambrikene,
 Waese mehe warjukene.
 Kuu on uksena eesä,
 Päike laela läikimaies,
 Tähed toasä tantsumaises,
 930 Wikerkaar wibuna warjuks.
 „Siin need laululugnd loodi,
 Sõnasõudeb sünnitati,
 Keele keerud korutati.
 Keer oli keskel kehwa kambriä,
 Tatu koonal Taara tares,

Lõnga lõime Looja lättel,
Teine pääwa wärawal,
Kolmas koibu kooli koeas.
Ilus oli wõtte wõttiale,

940 Cie kena fedrajale;
Päike paistis põua lõnga,
Eha punus puna lõnga,
Taewas sinist siidifida."

Seitsmes lugu.

- Päike seisis puie ladwil,
Dhtu õlal rippakülle,
Wäsiud warjud wenitafid
Waiuf' waipa üle muru,
Rahu riiüdi metsadele;
Leinatase lehtistakufust
Muretisaawa rüpesta,
Kuuse kulda kiibarasta:
Hüüdis üffit laululindu
10 Pääwa lõpetuse lugu,
Hüüdis dhtu wiludufel
Loojal' kiitust ilmutelles
Tänu targema taadile.
Kalewi poeg, kangelane,
Kui oli peasnud unepaelust,
Wäsimuse wolibusest,
Hakkas filmi seletelles,
Laugufida lahutelles
Arwamisi arutama,
20 Tahtis meele tuletada,
Mööda läinud mälestada:
Mis kui närtfind unenägu,
Kolletanud kuentene
Tema luulemises läitis.
Wiimse aea sammu astmed
Polnud selget jälge jätnud.
Sügiseses udu sompus,
Põualises pilwe suitsus
Seisid eilsed sündimised;
30 Kas ta Soomes, ehk kas Saares
Pika lustifi pidanud,

- Kas tal Turgist tulnud tüli,
Laplust olnud Turra raeal:
Sest ei teadnud tema selgest'.
Sepa poea surmamaine,
Waga were walamaine
Ei teind muretise mulju,
Ega kahetsufe koormat.
Kallis Kalewide poega
40 Tõttas jälle tõukamaie,
Kiirel kihul rändamaie,
Kunni kiingas jõudis kätte,
Kust ta tulles mööda käinud.
Kõndis pääwa, kõndis kaffi
Läbi laiu lagebaida,
Jõge mööda, mäge mööda,
Läts siis laiaft laanest läbi,
Kõndis tüli kolmat pääwa,
Pital sammul ranna poole.
50 Mere kalbal kalju külles,
Kindlas ahelate küttes
Seisis tuuletarga lodja,
Tuuslar' taadi paadifene.
Kalewide poega wõttis
Surmas angund fortifilase
Paadikese pärandufeks,
Wõttis laewa lepitufeks,
Et ei olnud eite leidnud.
Kalewide kallim poega
60 Peastis lahsti paadikese
Ahelate kütendufest;
Jstus ise lootsifufese,

- Wõttis mõlad mõimsa kätte,
Hakkas kiirul aerumaie,
Koen poole püüdmaie,
Pani purjed paisumaie,
Kiided tuulde rippumaie.
Tuule hoogu tõukas tagant,
Laene liikkas lustilikult
- 70 Weeretelles Wiru poole.
Wette pinnal mängis mõla
Sõudja sunnil kiirutelles,
Teine käsi pidas tüüri,
Et ei paati teelta pease.
Kalewide poeg ei wäsi;
Piht on mehhel pihtlaskane, 119
Dlanukud õunapuusta,
Käewarred wahterased,
Küünarnukud kinnapuusta,
- 80 Sõrmeliidid sõsterased,
Sõrmeliidid kuuslapuused,
Randarammu kõiges kehās.
Tuule hoogu tõukas tagant,
Laene liikkas lustilikult,
Weeretelles Wiru poole.
Kalewide poega laulis:
„Läskin merel' mängimaie,
Laenetesse laulemaie,
Merud kuldasel käesja,
90 Hõbedasta aeru warred.
Mis mull' wasta juhtunessa?
Tuli wasta pardi parwe,
Mlla laente lagle parwe,
Peale laente luige parwe,
Keskelt kena hane parwe.
„Läskin merel' mängimaie,
Laenetesse laulemaie,
Merud kuldasel käesja,
Hõbedasta aeru warred.
- 100 Mis mull' wasta juhtunessa?
Wasta tulid kolmi laewa:
Üks oli noorte naiste laewa,

- Teine targa naiste laewa,
Kolmas noorte neidu laewa,
Kena piigade paadife. /
Seal oli palju piigasida,
Sõsterfilma sõsaraida,
Tüdrukuid tofina kaupā;
Kulda kindad neil käesja,
110 Hõbe sõrmused sõrmesja,
Siidi färgid seljasja,
Udukirjad käikfedela,
Kallid taalbrid kaela ümber,
Sõled suured rindabela,
Pärjad pääsja pääwakirja.
Uhted neid ülekaupa:
Hakkasid mind armastama,
Kurjast' mulle kippumaie.
Mina wasta kostelestin:
120 „Olge waita, kanafesed!
Zätte nuttu, nutrad linnud!
Külap tuleb õune õhtu,
Peaseb paisima parem päite,
Kus teil õnned õitfewad,
Tõuswad teile poolekesejed,
Kaswawad teil kaafafesjed,
Kuhu teil õnned osanud,
Kuhu teil jaud jaetud:
Kalewist ei kaswa kaafat,
130 Ei sest poisist teile poolet.”
Tuule hoogu tõukas tagant,
Laene liikkas lustilikult
Weeretelles Wiru poole;
Wette pinnal mängis mõla
Sõudja sunnil kiirutelles,
Teine käsi pidas tüüri,
Et ei paati teelta pease.
Winged mere tuulekesejed
140 Tõune wasta lootfikuda.
Winged mere tuulekesejed
Peastid päada liigu purjest,

- Humala wiha hullusest;
Siiski selget seletusta
Wiimsest waenlikust pibust,
Seya koeas tõusnud tülist
Kangelasele ei saanud.
Mis siin lugu tõendastid,
Oid tundjad weretähed,
150 Werekäljed mõõga külles,
Weremärgid wammukseffa.
Tuule hoogu tõukas tagant,
Laene liikkas lustilikult
Weeretelles Wiru poole.
Juba keskööde kate
Peitis kinni merepinda,
Juba sõõla seisid sõrwi,
Wardad wasta walgeeda:
Kui üks kerkin kaeufene
160 Merepinnal ülespaisus.
Kalewi poeg, kangelane,
Tundis tähtsa saare kalda,
Kus ta tulles kogemata
Saare neidu sõbrustanud,
Armu kaisus kiigutanud.
Piiga laulud, piiga armud,
Piiga kisa kiltatufjed,
Kole merda kullumine,
Laenetesse uppumine
170 Tulid kangelase meele,
Segastwad mõtled sompu,
Murdid meele muredele.
Kalewide kallim poega
Tahtis tafaselta sõudes
Saare rannast mõõda sõita,
Kartis isa kurwastada,
Hella eite ehmatada:
Kes weel lille leinastiwad,
Neidu noorta nutastiwad.
180 Kuule, kuule, mis seal kostab,
Mis seal laulab laente langul?
Eks se ole piiga helin,
Neitsikese noore laulu,
Kadund kana kõdrutused:
Mis seal tõuseb laenetesta,
Kergib waiksest wettewoodist?
Kalewi poeg julgus sõudu,
Pani aerud ääre peale,
Paadi sõrwa puhkamaie,
190 Hakkas lugu kuulamaie.
Piiga wari wette peibust
Eksis aga laenetesta,
Wilistas kui wesiwindu,
Paeatas kui pardifene:
„Neidu läks merda kikkumaie,
Laenetesse laulemaie,
Laps läks meelta lahutama,
Ülekohut unustama,
Kurbtusida kustutama.
200 Weli sõidab wette weerul,
Sõidab laial laenetela,
Sõsar suigub salafängis
Peidu kambri sügawuses.
Mis seal läigib laenetesja,
Mis seal walgub wette pinnal?
Mõõka läigib laenetesja,
Weri walgub wette pinnal,
Paneb laened lõkendama,
Neiu palged punetama.
210 Oh, sa wenda wereahne,
Armul efind poisifene!
Miks sa wagalista werda
Wihal läksid walamaie?
Miks sa kodufanatesta,
Dma taadi tuifesta,
Murul pidid muljumaie?
„Läskin merda kikkumaie,
Laenetesse laulemaie,
Laps läks meelta lahutama,
220 Ülekohut unustama,
Kurbtusida kustutama.
Mis seal lätkis laenetelta?

- Veri läitis laenetelta.
 Weli sõitis wette pinnal,
 Mõrjut' mõõta läitis puusas,
 Weri wälkus mõõga külles;
 Pani laened lõendama,
 Mein palged punetama,
 Närtšind lille õilmeldama.
- 230 Sõsar suigub salasängis
 Wette wilu waiba alla,
 Laente kätti kiigutusel.
 Dh sa wereahne wenda,
 Armul ekšind poisikene!
 Miks sa wägalistä werda
 Wiħal läksid walamäie?
 Miks sa kobukanakesta,
 Oma taadi tuisesta,
 Murul pidid muljumaie,
- 240 Noore rahu raiskamaie,
 Sõsarada sundimaie
 Surma sängi suikumaie?
 Rahelordne werewõlga
 Wele rahu rikkumaies.
 „Weli aga sõidab wette pinnal,
 Sõsar suigub salasängis,
 Wette wilu waiba alla,
 Laente kätti kiigutusel.
 Welel rasket wõitlemistä,
 250 Rasket wõla wastamistä
 Waga were waigistuseks,
 Üleõhtu kustuuseks,
 Piigatõõde lepituseks;
 Mis ta korra kogemata,
 Teise korra tahtemata
 Wõla koormaks weeretanud.
 Dh sa wilets welekene,
 Pit on sinu wõlapõlwe!
 „Läksin neidu noorukene
 260 Mere kalda mängimaie,
 Laenetesse laulemaie,
 Paha tuen puistamaie:
- Senna ma kana kadusin,
 Senna surin linnukene,
 Senna noori ma nõrkusin,
 Senna lilleke närtšisin!
 „Ära muta, eidekene!
 Ära kaeba, taadikene!
 Merela on minul koda,
 270 Laente al mul salatäre,
 Kala kudus kambrikene,
 Mere udus pesakene;
 Minul on wilula sängi,
 Kena kätti laenetesä;
 Kalewid mind kiigutawad,
 Sulewid mind suigutawad.
 „Dh, sa wilets weinakene,
 Pit on sinu wõlapõlwe!
 Dh, sa wilets wetteweerel:
 280 Millal sindki sängitakse,
 Rahu rüppe uinutakse
 Pitast piinast puhkamaie?“ —
 Närtšind neitsi leinalaulud,
 Kalli warju kaebamised,
 Mõistestõnad laente sängist,
 Paeatuseb merepõhjast
 Kurwastasid Kalewida,
 Nukrastasid noorta meesta.
 Leinameelel luulemised
 290 Sigitasid igatsusi,
 Kaswatasid kahetsusi.
 Mõõda läinud aea lenbu,
 Soome sepa poea surma,
 Mis kui unenäu tuen
 Noidul korra keeritelles
 Aktifelta ära kadus:
 Wõind ei Kalew kinnitada,
 Sündsät teha sündimataks.
 Tema wõttis mõlad kätte,
 300 Hakkas uest aerumaie,
 Koen poole sõndemaie.
 Tuule hoogu tõukas tagant,

- Laene liikkas lustilikult
 Weeretelles Wiru poole;
 Wette pinnal mängis mõla
 Sõudja sunnil kiirutelles,
 Teine käsi pipas täikri,
 Et ei paati teelta peaseks.
 Kalewide poega laulis:
 310 „Kus on leina lepituida,
 Ahastuse haawituida,
 Kurwastuse kuusituida,
 Rahetuse kaasituida?
 „Kus ma leinan, kaswab lepit,
 Kus ma ahastan, seal haawit,
 Kus olen kurba, kaswab kuusit,
 Rahetsejat warjab kaasit.
 „Dh, minu hella eidekene,
 Kes mind armul kaswatasid,
 320 Kätte peal mind kiigutasid,
 Suu juures suigutasid:
 Pidid ikki suremaie,
 Nägemata närtšimaie!
 Kes sul wantas filmad kinni,
 Kes sul liisus kulnud koku?
 Sinilil sul julgus filmad,
 Rastehein sul kättis kulnud.
 Dh mo hella eidekene!
 Sinilillel sala okkad,
 330 Rasteheinal karwad karevad. //
 „Dh mo hella eidekene!
 Ruda sa mind kaswatasid,
 Kaswatasid, kallitasid,
 Üles tõõsid, hüpatasid,
 Maha panid, mängitasid,
 Suu juures suisutasid,
 Rahel kätteil kiigutasid!
 Mõtleksid toets tulema,
 Arwasid abiks astuma,
 340 Lootsid elu lõpetusel
 Lauge langutajat saada,
 Silma katjat figinema.“
- Tuule hoogu tõukas tagant,
 Laene liikkas lustilikult
 Weeretelles Wiru poole.
 Juba koitu torkimaies,
 Pääwa tera tõusu ligi,
 Kui ta paati parajaste
 Kõdu kalda wasta keeras.
- 350 Kalewide kallim poega
 Las kis lootõiku kaldale,
 Kõitis abelate kütte
 Paadikesta parwe äärde;
 Kargas ise kalda peale,
 Tahtis kohe koeu poole
 Sammusida seadaneida,
 Wendi minna waatamaie:
 Kas ehk wannad Wiru raeal
 Oma jälgesida leidnud?
- 360 Kalewi poeg, kangelane,
 Sõudis Jrumäe harjale,
 Kuhu Taaralaste tarkus
 Eite kasjuts karastanud.
 Waiki, waiki, wahwa meesi!
 Pea kinni, poenkene!
 Kas sa kuuled kentsakada,
 Mis seal kostab kaugeelta?
 Mis seal elkis õhtu õimal,
 Mis seal tuules wiistetes?
- 370 Kii kui loodud laulukene,
 Inimehe healekene
 Kostab tuule kohinasta.
 Kalewi poeg, kangelane,
 Põdrab kõrwad kuulu poole,
 Kus need healed ärfanesja.
 Nägemata laulmakkil,
 Tuuleema tiitar noori
 Las kis laulu kaduaste
 Kuulja kõrwa kuffutelles:
- 380 „Kõduant lendis kõwernoffa,
 Pesast kotta parem poega,
 Lendis leinal lufekene,

- Kurbtus' ifes kufekene;
 Lendis kallis kotta poega
 Waga raba rändamaie,
 Eide jälgi otsimaie;
 Tiivad linnula tugewad,
 Kiinud kottala kiskujad.
 Kena lendas ta kodunta,
 390 Ilus isa õue pealta,
 Kui se pisar weereb pilwest,
 Lumi langeb lagedale,
 Kui se hernes heidab õilme,
 Kui se uba oma kautab,
 Lillakas lehti lahutab,
 Pihlakas puistab kobaraid,
 Taga wälja toome oksad.
 Mõnda lindu kodunt lendis,
 Tedre teifile wefise,
 400 Hani muile allikaile.
 „Taara targal tahtemisel
 Olid lese leina pääwad,
 Pitkalised piina pääwad
 Snnelikult õhtu saanud.
 „Kotta poega, kõwernokka!
 Kuis sul raba koer rändab?
 Kena lendsid ja kodunta,
 Ilus isa õue pealta.
 Kotta poea raudaküüined
 410 Walasitud waga werda,
 Maiskitud neiu rahu.
 Rahelordne were wõlga
 Piinab kotta poekesta,
 Koormab südant kõwernokal.
 Ema pistab rinna suhu,
 Aga meelt ei pista pähä!
 Hoia, kottas kõwernokka,
 Hoia ennašt mõõga eesta:
 Werit ihtab were palka.
 420 Wõi ei enam kaljueite
 Pitkemalta paeatada.”
 Mõnda laulis tuule tiival

- Eide waimu warjukene.
 Kalewide kallim poega
 Märkas laulu mõistatusest,
 Kuida kallis eidefene
 Koolja fangi kolletanud;
 Märkas laulu mõistatusest,
 Kuida tema Soome sõidul
 430 Rahewõrra kurja teinud:
 Et find korra kogemata,
 Teise korra teademata.
 Kalewi poeg, kangelane,
 Kiirusteles koer poole;
 Sõudis isa õue alla,
 Sõudis waimu wärawale;
 Koerad õues haukumaie.
 Wennad tulid wärawasse,
 Tulid wõõrast waatamaie.
 440 Kui nad nooremada nägid,
 Keda arwasid kadunud,
 Tulid wennad imestelles
 Tulijada tunnistama,
 Kellel uhke mõõga puužas,
 Kulda kannuffed saapasfa.
 Kesse jõuaks küsimisi,
 Eht kes jõuaks kostemisi
 Kõiki korral kuulutada:
 Mis siin wennad kolmekeste
 450 Sjekestis kõnelesid?
 Teisel õhtul istusiwad
 Ranged mehed kolmekeste,
 Sahkasiwad sõnumida,
 Kuida eide otsimisel
 Sgal ähel käsi käinud.
 Wanem wenda paeatelles
 Las kis laulu lendamaie:
 Käskin eite otsimaie,
 Kadund kana piidemaie,
 460 Käskin, käskin tüki teeda,

- Tüki teeda, palju maada,
 Käskin tüki tühja maada,
 Seitse wersta seda maada,
 Kümme wersta kuura maada,
 Poole wersta Pohla maada,
 Wiis wersta Wene raada,
 Sada wersta Sassa maada,
 Tuhat sammu Turja maada.
 Mis mulle sealta wasta tuli?
 470 Tuli mulle wasta tinaneidu,
 Tinast tehtud tütarlapsi,
 Tinasta suu, tinast filmad,
 Tinast kael ja tinast keha,
 Tinast käiksed käesfa.
 Mina tinast küsima:
 „Kas sa nägid eide jälgi,
 Tedrepeoa teede rada?”
 Tina ei teadnud küsimist,
 Ega mõistnud wastust anda;
 480 Tina tuina kui se kiwi
 Saand ei suuda maigutada.
 Mina kiirest kihutama,
 Lasin sammud sõudemaie
 Tüki teed ja palju maada,
 Käskin tüki tühja maada,
 Seitse wersta seda maada,
 Rahelja kalju mägesi.
 Mis mulle sealta wasta tuli?
 Tuli mulle wasta waski neidu,
 490 Wäseft walatud piigake.
 Wäseft suu, wäseft filmad,
 Wäseft kael ja wäseft keha,
 Was ki pääst kunni warbani,
 Was ki wammus neiu seljas,
 Was ki waruffed wammuffel.
 Mina wäselta küsima:
 „Kas eht nägid teede rada,
 Kuhu kodukana kadund,
 Tedre tütar tuisku läinud?”
 500 Wäseft ei teadnud küsimist,

- Ega mõistnud wastust anda;
 Was ki tuina kui se kiwi
 Saand ei suuda maigutada.
 Mina kiirest kihutama,
 510 Lasin sammud sõudemaie,
 Tüki teed ja palju maada,
 Käskin tüki tühja maada,
 Seitse wersta seda maada,
 Rahelja kalju mägesi,
 Sada wersta sammalfooda.
 Mis mulle sealta wasta tuli?
 Tuli mulle wasta hõbe neidu,
 Hõbedast walatud piigake,
 Hõbedast suu, hõbedast filmad.
 Hõbedasta kõit se keha
 Pääst kunni warbadani;
 Hõbe kuube, hõbe käiksed,
 Hõbe kirjad käiksebele.
 Mina hõbedalt küsima:
 520 „Kas eht nägid teederada,
 Kuhu kodukana kadund,
 Tedre tütar tuisku läinud?”
 Hõbe ei teadnud küsimist,
 Ega mõistnud wastust anda.
 Hõbe külma kui se kiwi
 Saand ei suuda maigutada,
 Hõbe keel ei healtifeda.
 Mina kiirest kihutama,
 Lasin sammud sõudemaie,
 530 Tüki teed ja palju maada,
 Käskin tüki tühja maada,
 Seitse wersta seda maada,
 Rahelja kalju mägesi,
 Sada wersta sammalfooda.
 Mis mulle sealta wasta tuli?
 Tuli mulle wasta kulda neidu,
 Kulda kuninga tütar.
 Kullasta suu, kullast külmutud,
 Kullast kaela, kullast keha,
 540 Kulda päästa warbadani.

- Kullast käisid käesja,
Kulda kirjad käisjetele,
Kullast kuube, kullast kübar,
Kuldne krooni kübarala. /
Mina kullalta küsima:
„Kas ehk nägid teederada,
Kuhu kodukana kadund,
Tedre tütar tuisku läinud?“
Kulda mõistis, kostis kohe,
- 550 Kuldanokka aga kullus:
„Mine raatmaa radadele,
Kihuta kanarpikule,
Sealtap leiad lihast neidu,
Kesje sulajunul kõneleb.“
Mina kiirest kihutama,
Lasin sammud lendamaie,
Jala warbad weeremaie;
Käisin tüki tühja maada,
Seitse wersta rabafooda,
- 560 Kabeffa karja aruda,
Kümme wersta kinni maada;
Seal sain raatmaa radadele,
Kanarpiku keskele.
Mis mulle sealta wasta tuli?
Tuli mulle wasta kena neidu,
Ema rüpest sündind piiga,
Palged puna paisudela,
Silmad elu hiilgusela.
Mina neult nõudema,
- 570 Kõrge rinnalta küsima:
„Kas ehk nägid teederada,
Kuhu kodukana kadund,
Tedre tütar tuisku läinud?“
Kena neidu kohe mõistis,
Piiga lahkelta paeatas:
„Ei ma näinud, hella wenda,
Kana jälgi kanarpikus,
Tedre rada teises paigas.
Wõib ehk kulli kana wiinud,
- 580 Kotkas tedre ära kannud.
- Tule, wenda, meie talu
Kodukanast kosima;
Meil on wägi walgeid päida,
Suurem feltsi sõstrafilmi,
Karjakene käharpäida,
Seitse kena sõlgerinda,
Kümme kulda pärjakandjaid,
Kakskümmend kannist helmekaela,
Sada siidiriidelisi.“
- 590 Mina mõistisin, kostisin wasta:
„Ei wõi tulla, tütar noori!
Ei ma ole kosjakäija,
Neiduradadel rändaja;
Dtsin kadund eide jälgi,
Metša läinud memmekesta. —“
Teine wenda paeatelles
Laskis laulu lendamaie:
„Läsin eite otsimaie,
Kadund kana püüdemäie,
- 600 Lätsin, käisin tüki teeda,
Tüki teeda, palju maada,
Tallasin tüki lagedaid,
Sammusin suurt sooda mööda,
Käisin jõe kallast mööda,
Mõne wersta mööda metši.
Mis mulle sealta wasta tuli?
Seal tuli wasta weike sauna.
Mina sauna ukse ette:
„Tere, eite, tere, taati!
610 Tulge teeda juhtimaie!“
Eit ei kostnud, taat ei kostnud,
Musta kassi miangus nurgas.
Mina kiirest' kihutama,
Lasin sammud sõndemaie,
Lätsin, käisin tüki teeda,
Tüki teeda, palju maada,
Tallasin tüki lagedaid,
Sammusin teise mööda sooda,
Käisin jõe kallast mööda,
- 620 Mõne wersta mööda metši.

- Mis mulle sealta wasta tuli?
Tuli wasta metša kriinu.
Mina hundilta küsima:
„Kas ehk nägid, wennikene,
Metšas meie eide jälgi?“
Metša kriim ei mõistnud kosta,
Sundi poeg ei paeatada,
Wahtis aga wõõritie,
Näitas hambaid hirwitie.
- 630 Mina kiirest' kihutama,
Lasin sammud sõndemaie,
Lätsin, käisin tüki teeda,
Tüki teeda, palju maada,
Tallasin tüki lagedaid,
Sammusin teise mööda sooda,
Käisin jõe kallast mööda,
Mõne wersta mööda metši.
Mis mulle sealta wasta tuli?
Tuli wasta wana karu.
- 640 Mina karulta küsima:
„Kas ehk nägid, wennikene,
Metšas meie eide jälgi?“
Karu ei mõistnud küsimist,
Ega oskand wastust anda;
Mis ta mehike mõnises,
Sest ei mõistnud mina sõna. /
Mina kiirest' kihutama,
Lasin sammud sõndemaie,
Lätsin, käisin tüki teeda,
- 650 Tüki teeda, palju maada,
Tallasin tüki lagedaid,
Sammusin teise sula sooda,
Käisin jõe kallast mööda,
Mõne wersta mööda metši.
Mis mulle sealta wasta tuli?
Tuli wasta kõrge kuuške,
Kulda kagu kuuse kadwas.
Mina kaulta küsimaie:
„Kas ehk nägid, kuldanokka,
- 660 Metšas meie eide teeda?“
- Kägu mõistis, kostis kohe,
Kuldanokka tõstis healta:
„Mine laiaft laanest läbi,
Seal tuleb aru ilusa,
Aru taga kena kaasik,
Kaasiku keskel ukse talu;
Sealtap leiad neidusida,
Kes sull' teadwad wastust anda.“
Mina kiirest' kihutama,
- 670 Lasin sammud lendamaie,
Lätsin, käisin laanest läbi,
Sammusin üle aruda,
Käisin läbi kaasikusta.
Mis mulle sealta wasta tuli?
Seal tuli wasta ukse talu,
Talus neli noorta neidu,
Neli kena kudruskaela.
Üks neist õmbles siidi särki,
Teine trikkis käiske kirja,
- 680 Kolmas kudus kuldamööda,
Metšas lõskutas lõuenidit. /
Nii kui tulesst tuulitatud
Paistis tuba tulijale,
Seinad seijsid siidi kattes,
Põrand puhtaste pühitud.
Mina lahkelst teretelles:
„Tere, neid, nugisfilmad!
Kas ehk teate teederada,
Kuhu kodukana kadund,
- 690 Tedre tütar tuisku läinud?“
Kesje õmbles siidi särki,
Se ei lausunud sõnada,
Kesje trikkis käiske kirja,
Se ei teinud suuda lahti,
Kesje kudus kulda mööda,
Wõtis lahkesi' terwist wasta,
Kesje lõskutas lõuenidit,
Seep se sõnarikkam oli,
Seep se lahkelta sõnaldas:
700 „Käisin kuld kül karjateeda,

- Käisin eile marjas maale,
 Toonaeile tagametjas,
 Enne lühas loogu wõtmas;
 Ei ma näinud kana jälgi,
 Ega tedre tütre teeda;
 Wistist' läksid nad lennula,
 Wistist' wõtnud tiival teeda.
 Lase sumi mööda sõita,
 Küll siis tuleb sügise;
 710 Wõta kätte wiina märksid,
 Pane kihlab kotiesse,
 Mine kana kosimaie,
 Teista tedre tabamaie!"
- Minna mõistisin, wasta kostsin:
 „Ega ma otsi noorta naista,
 Taha ei teista tedrefesta,
 Otsin kadund eide jälgi,
 Ema armu radasida." "
- Kolmas wenda paeatama,
 720 Kuda tema otsi käigid
 Kõik ka tühja tuulde läinud.
 Tema sahtlas saare kätti,
 Sündind lugu Soome raeal,
 Kuda tuuslar, tuuletarka,
 Surmasängi kolletanud,
 Näakis kalli mööga kaupa,
 Pika liigu pidusida;
 Uga wiimast werist riidu,
 Sepa poea surmamista,
 730 Saare piiga laentelaulu,
 Eide laulu tuuledõhul:
 Ei ta rääkind wendabele.
- Wanem wenda lastis sõna,
 Lauulu nõnda lendamaie:
 „Taat meil magab kalmu künkas
 Sõmerliiwa sõba alla,
 Kalju kate peale sängi;
 Kuhu eide jalga effind,
 Mis tal kanda kinnitanud,
 740 Seda wõib ehk jumaliku

- Taara tarkus üksi teada.
 Kas on lese põlwe leina,
 Kurwastuse kurnamine
 Eite otsa lõpetanud?
 Ehk kas wiletsuse wägi,
 Kõsilase kimbutused
 Waga leske warga küüsil
 Wiinud wõõra wälja peale?
 Ehk kas wette weeretused
 750 Mere põhja pillutanud?
 Se meil kõigil teademata.
 Wanematest warjutiiba,
 Armu kaisul andumista
 Meil ei kolmel enam loota.
- Enda tiiva tugebusel
 Peame linnud lendamaie.
 Näüdap tuleb taadi käsku
 Iskeskis toimetada;
 Kaskem, wennad, liisku heita:
 760 Kes meist tõuseb kuningaks!
 Kii oli taati enne surma
 Eidekasta õpetanud." "
- Teine wenda lastis sõna,
 Lauulu nõnda lendamaie:
 „Sul on õigus, wennifene!
 Kuida kadund taadi tarkus
 Tahtmist käsuks kinnitanud:
 Niida loodud laste kohus
 Asja lugu toimetada.
 770 Noorem wend meil mehe eane,
 Eibufene tiiwakandja,
 Jõuab pejast purjetelles
 Juba üle mere lenda:
 Piisf siis saagu lihtimaie,
 Asja otsust õiendama!" "
- Noorem wenda lastis sõna,
 Lauulu nõnda lendamaie:
 „Taat mul suri enne sünti,
 Enne kui peafin pääwale,
 780 Eite läinud effiteele,

- Wiidi waene ehk waenula!
 Ema wiidi uksestagi,
 Armud läksid akenasta,
 Ema wiidi teeda mööda,
 Armud läksid aeda mööda,
 Sõnad soead sooda mööda;
 Kuhu kana kuffutie,
 Tedre hauda tehtanesja,
 Senna armud kalda alla
 790 Talwe külma tarretasid;
 Ema hauda heidetie,
 Armu riipe angus ära.
- Meie wennad kolmekeste,
 Wanemata waesed lapsed,
 Peame taadi käsku püüdma
 Tõrkumata toimetada.
 Vähme homme liiskumaie,
 Rammu kaupa katsumaie,
 Õnne kaupa otsimaie,
 800 Kes meist Taara tahtmist mööda
 Walitsuse wõimust wõtab!" "
- Igal mehel ise mõtted,
 Ise sala soowimised
 Südametes signemas:
 Lootus liisu õnne peale,
 Kartus õnne kautamista.
- Õhtul, amariku aeal,
 Wiidewiku wiimitusel
 Weeres üksi noorem wenda,
 810 Kurwal sammul käidanessa
 Kadund isa hana peale;
 Nuturätik noorel käesja,
 Pisararätik pihusja,
 Astub isa hana peale,
 Istub kalmu künka peale.
 Ija hauasta küsima:
 „Kesse liigub peale liiwa,
 Kesse astub peale hana,
 Sõitub sammul sõmeraida
 820 Kiigutelles kalmu kivi?" "
- Poega mõistis, kostis wasta:
 „Poega liigub peale liiwa,
 Poega astub peale hana.
 Noorem poega, taadifene,
 Keda sinu film ei näinud,
 Tallab sammul sõmeraida
 Kiigutelles kalmu kivi.
 Tõuse ülesj, taadifene!
 Tõuse armu andemaie,
 830 Poega pääda silitama,
 Tõuse rammu toetama,
 Sõna kolmi kostemaie!" "
- Taati mõistis, kostis wasta:
 „Ei wõi tõusta, poega noori,
 Ei wõi tõusta, ei ärata.
 Katti olen kaela luusta,
 Pihupõrnu põlwe luusta,
 Muru kasnud peale mulla,
 Aru heina peale hana,
 840 Sammal kasnud peale kalju,
 Sinililled filma peale,
 Angerwaffad jalgadele.
 Tuleb tuuli, toob ju armu,
 Tuleb pääwa, pääd silitab." "
- Poega kurwalt kostis wasta:
 „Tundidest on tuule armu,
 Pääwadeft on pääwa armu,
 Elu aeast Taara armu,
 Ija armu igaweste." "
- Taati kostis mulla alta,
 850 Armu keelila kalmusta:
 „Ära kurda, poenfene,
 Ära nuta, noorufene!
 Kadund isa wari walmab
 Kalmust waga lapse kätti.
 Jumalate juhatusel
 Jookswad elu joonefeseb,
 Woolamad õnne laenefeseb.
 Kogenata kurja tegu
 860 Püia jälle parandada!" "

Kabeksas lugu.

20 Taewa küinal, ehatähte,
 Amariku selgem silma,
 Waata pilwe lauge pilust,
 Taewa kõrge kulmu alta
 Lauliku teeradadele,
 Kandelniku käigi peale!
 Waikfelt waatas sinu silma
 Muiste põlwe muudentusi,
 Waatas Taara tammikuuda,
 20 Diepuida ilusaida
 Haljendawas leht' de ehtes;
 Waatas Ema laente läiki
 Päikese paistwal palgel;
 Waatas Ema woolamista,
 Kohisemat woode käiki
 Talwe rinnalta wõõrdudes.
 Kõil sa, kallis tähetütar,
 Taewa piiga peenikene,
 Nägid wendi weeremaie,
 20 Kui nad läksid liisku heitma!
 Kõilap nägid künnimeesta,
 Kuningliku Kalewida:
 Wiru põlbu winderiku,
 Järwa põlbu jänderiku
 Kange käega kündemaie;
 Kui ta kündis suured saared,
 Suured saared, kõrged külkad,
 Kordas laiad lagedikut,
 Soosja pilliroogustikut,
 30 Mäed wagude wahela,
 Künkad küürul põllu peale,

Drud kõrguste keskele.
 Kõil sa, kallis tähte piiga,
 Kangelase kündi nägid.
 Kui mul peaks ehk puudumaie
 Laulikuie lõngasida,
 Korutud kulda kõneci,
 Hõbekedre eiekeci,
 Kõilap tähte näitab teeda,
 40 Taewas tarka radasida.
 Kui mul puudub siis weel sõnust:
 Weel jäid koeu koti täied,
 Ahju peale finda täied,
 Parfile weel pihutäied,
 Kirstu kingakanna täied.
 Kui mul weel peaks puudumaie:
 Kõilap korjan kanaripikust,
 Kõpin raatma raacadelta,
 Kõisun liisa rägastikust,
 50 Kõlletanud heina kulkust,
 Korjan kasteheimakesest,
 Hädaliku kõrrekestest,
 Marun koku aganikust,
 Kõlgastiku pihtmetesta.
 Kui mina lugu luuletama,
 Galkan lausa laulamaie,
 Kalewida kuulutama:
 Siis jääb walda waatamaie,
 Kõila kulda kuulamaie,
 60 Saksad serwi sejsamaie,
 Mõisa hulgad mõtlemaie,
 Kuulama minu kõneci,

Minu laulu lõkfatusi.
 Tuleb taga targem aega,
 Paremu pidu meie põlwe:
 Siis ma laulan muiste laulud,
 Lõkfutun lauliku lugud,
 Weeretelen wanad wiisid,
 Mis ma Arjusta arwasin,
 70 Mis ma Wirusta wedasin,
 Mis ma Käänest lunastasin,
 Taara hiesta tabasin.
 Seal laulan tule tuisusse,
 Kõhna lume angesse,
 Pistan pilwed põlemaie,
 Lumetikbemed kuumendama!
 Mii oli wanast Wirus wiisi,
 Järwa lauliku loomused.
 Kui ma lausa lugu laulan,
 80 Kalewida kuulutelen,
 Olewida ilmutelen:
 Mitu wõib hobu wedada,
 Mitu kõrbi kergitada,
 Kinalak ehk liigutada?
 Kannaks Kalewi hobuda,
 Alewi halli ratsuke
 Üksina mu laulu hulgad,
 Kuulutuste kulla koormad.
 Teisel päawal, koidu piirel,
 90 Weike walge amarusel
 Tõtsid Kalewida poead
 Kolmekeste kõndimaie,
 Lustikägil luusimaie:
 Kas ehk kuskilt kogemata
 Ladusamat liisu kohta,
 Ünnekatsumise paika
 Salasoomikute soowil
 Silm ei saaks neil sihtimaie.
 Kalewida poead noored
 100 Kändaswad jõudsal sammul -
 Lustikult lõune poole,
 Puhkaswad metsa warjul

Wabel wäsinid kiimesida;
 Wõtsid toitu toetuseks,
 Keelekastet karastuseks.
 Kui tuli õhtu ilusa,
 Weeres kena ehawalge,
 Leidsid nad talu teelta,
 Pere pärnade wahelta.
 110 Kanged mehed kolmekeste
 Astuswad alla õue.
 Isa wastassa wärawas,
 Eite wastas ukse eessa;
 Isa hüab wärawasta,
 Eite hella tõstab healta:
 „Astuge, mehed, õuesja,
 Tulge, peind, talusse,
 Kõsilased, kamberisse.
 Teie kõrged kõsilased,
 120 Kallid Kalewida poead,
 Meil on kõrged kõsitawad,
 Targa taadi tilterid,
 Hüist ilmunud neind.
 Teil on kulda märksidesja,
 Hõbe helmeted püedeesja,
 Penningida pungadesja,
 Wana taalberid taskusja;
 Meil on kerstud kuhjadesja,
 Anni wafad walmistatud.”
 130 Wanem wenda kostis wasta:
 „Ega me' ole kosjakäijad,
 Pein teed ei tallamaies.
 Oleme tühja teede käijad,
 Oleme õnne otsijad;
 Tuba alles tegemata,
 Kambri nurgad nõõrimata,
 Sängi lauad saagimata,
 Kuhu kana wiidanessa.”
 Isa mõstis, kostis wasta:
 140 „Ärga wõtte wihasta,
 Pange meelista pahasta:
 Peind olete, petijed!

- Miks teil siidi färgid seljas,
 Kulda toimest teised riided?
 Kuis te' teadsit' seie tulla,
 Oskasite õue aeada?
 Märki ei olnud mätašsa,
 Tähte ei aia teibašsa,
 Et siin kanad kašwamaies,
 150 Tedred maasta tõusemaies,
 Pardid pesal andumaies!
 Hoiatud lapsed hoonetes
 Kaswid salga kamberila,
 Kudustwad kulda kangast,
 Sidustwad stiidsida,
 Kulda kindad käesša,
 Hõbe sõrmused sõrmesša,
 Suured sõled rinnusša,
 Kallid taalbrid kaela ümber.
 160 Teie käite kulla walul,
 Sõidate sõle walula."
 Teine wenda kostis wasta:
 „Kuule, tarka taadikene,
 Kuule, hella eidekene!
 Laske neiu lagedale,
 Piigad õhtu iludele,
 Laske murule mängima,
 Kiige alla kiskatama.
 Annid jäägu andemata,
 170 Kullad teil kullutamata!"
 Seal toodi tüiterid toasta,
 Toodi kallid kamberista;
 Wõõd olid kulda keerulised,
 Pärjad literis käiksid,
 Siidistawad sadandela
 Piki pihta ripustwad,
 Hõbe helmed, kulda keebid
 Kaela ümber kõitustwad,
 Suured sõled rindadesša;
 180 Kui nad tantšisid ebaši,
 Lehwišwad siidi linnid,
 Wälkusišid otšad warbani,

- Kui nad tantšisid tagasi,
 Kargasiwad kandadeni.
 Eite hüüdis üle uffe:
 „Need on tütreb teinud tööda,
 Kana kangasta kudunud,
 Võuendida lõfutanud,
 Need on toimesta tagunud,
 190 Poogalisti paugutanud,
 Siidi julle wifelbanud,
 Heitnud helebad lõngad,
 Kaunistanud kallid kangad;
 Ei ole suikund suitsu aega,
 Ega tuffund tööda tehes;
 Neist saab Kalewide kaša,
 Rangemeeste kodufanu."
 Norem wenda mõistis koke,
 Kawalaste wasta kostis:
 200 „Kuule, hella eidekene,
 Kuule, tarka taadikene!
 Kalewide kodufanu
 Needap alles kašwamata.
 Ei meist kolmest kostilasi
 Teie taluše ei tõuse.
 Meie lähme õnne ofšima,
 Lähme pesa pärimaie.
 Neitsikesed, noorukesed!
 Urge, kullad, kurwastage!
 210 Pišar wõtub palge puna,
 Kuu teil wõtub õue toime,
 Pääwakene pärjatoime,
 Ehawalge helme korra,
 Tähte wõtub taaltri läigi,
 Enne kui omane ofšaneb.
 Meie käime õnne teeda,
 Lähme hella õõ walula,
 Käime kulla kuu walula,
 Käime tähtede ilula,
 220 Sõšara sõle walula,
 Wana wanteri walula."
 Kalewide poead noored

- Kändasiwad jõudsal sammul
 Lustilikult lõune poole,
 Käisišid pääwa, käisišid kaffi,
 Käisišid tüki kolmat pääwa,
 Kurni neile kogemata
 Järwelene wasta jõubis
 Kena kõrge kallastega.
 230 Ilus oli järwe igapidi,
 Lagled lustil laenetela,
 Luite karjad kalda ligi,
 Pardid jälle alla parwe,
 Hallid linnud peale parwe.
 Kalbalt waates kaugemale
 Paistis pääwa weeru wasta
 Taara ilus hiekene,
 Mäe harjalt haljendelles
 Lääkmala lehtedela.
 240 Dnerikšas orgus woolas
 Emajõgi wäšmata,
 Pääwapaištel laenekesi
 Weeretelles Peipse poole.
 Oma rinda lüpsis liša,
 Kosupiima Peipse rüppe.
 Kalewide wanem wenda
 Seabis sõna sõudewale,
 Hallas niida paeatama:
 „Siin on mõnus katšekohta,
 250 Paras liiskuheite paika;
 Hiest ilmub Taara filma,
 Wana isa lahke waate,
 Sõesta jumaliku wari.
 Laskem, wennad, liisku liia:
 Kes meist kolmest wendadesta
 Kodumaal saab kuningakša,
 Iša riigi walitšejakša,
 Kalli rahwa kaitšejakša?
 Kesše kaugelt õnnekaupa
 260 Wõõral maal saab woli wõtma,
 Eku aset ehitama?"
 Kolm siis kiwi korjatie,
- Piiskuwiks walitie,
 Misga mehed määra mõöda
 Piisku piibid wiškamaie,
 Kelle käši kaugemale
 Kiwi jaksaks kihutada.
 Nemad mõišid mõidukitiid,
 Kandšid kalda ligemale,
 270 Wsušwad ridamište
 Kolmekeste kalda ääre.
 Wõidu määraš oli mõetud,
 Sihiš järwe laius seatud:
 Kelle kiwi kergel lennul
 Järsku üle laia järwe
 Teistest tüki kaugemale
 Wette taha maha weereb,
 Seda pidi seadust mõöda
 Walitšejakš wärwitama.
 280 Kadund isa kaskusišda
 Tõutati tõrkumata
 Täielikult toimetada.
 Kaks neist pidid kaugesele
 Wõõramaale weeremaie,
 Kolmas wenda kodumaale
 Walitšejakš jälle jääma.
 Wanem wenda paeatelles
 Seabis sõna sõudewale:
 „Lähme liisku heitemaie!
 290 Minu kohus, kulla wennad,
 Ofšimešt kord elpitada;
 Oma, hella eidekene,
 Tõi mind toominga õiela
 Waremine tupest wälša,
 Wiis mind warem wiškamaie,
 Pääwa paištel' paifumaie,
 Tõi mull' marju, magusišda,
 Enne kui ta teile toonud.
 Peats eht teie paifkamine
 300 Minu määrašt mõöda jõubma:
 Sešt ei tõustu tülitšemišt,
 Ega waenu wiškamišt.

- Mul ei ole mingi märki,
Silmal sihti ette seatud;
Mina pean rada raema,
Teistel' teeda tegema.
Kuhu ma kiwi keeritan:
Senna panen teile sihti.
Järeltkäija leiab jälgi,
310 Tagakäija tehtud teeda.
Kesse esimene teu
Tehtud tööd saab teutama,
Mingu maea ehitama,
Seinasida kofku seadma,
Nurga wiilu wifeldama,
Katus' harja algamaie,
Kuhu tuuled teinud raea:
Kilap saab siis nägemaie,
Knda laitus laial keelel
320 Wirgum leidmas wigadusi,
Kui on ise targem tööle."
Kui nii pikalt paeatanud,
Hakkas kiwi keeritama,
Tõstis kätta kõrgemale,
Saatis kiwi sõudemaie,
Tuule tiwul lendamaie.
Kiwi lendas tuule kiirul,
Tuule kiirul taewa poole.
Waatajate arwamisel
330 Lendas kiwi linnukene
Senna, kuhu taewa sõrwa,
Suure ilma katus' ulu
Maa seina külge raebab.
Äkitseta wääratie
Kiwi maha kukkumaie,
Langes loodis libamiste,
Sattus järwe märga sängi,
Teise kalda ligidale.
Kõhisedes kertis west
340 Wasta taewast wahutelles,
Kiwi põrkas järwe põhja,
Wette waiba kätte alla,

- Langes laente sügawale,
Kadus waatajate silmast.
Teine wenda paeatelles
Seadis sõnad sõudewale:
„Mul on wenda teinud teeda,
Kada ju ette raeanud,
Hoone ette ehitanud
350 Seadnud kofku toaseinad,
Wifeldanud nurga wiilud,
Mustanud katus' harjad;
Sestap tahan sihti mööda
Tema järgil teeda käia."
Kui nii pikalt paeatanud,
Wõttis kiwi kange kätte,
Keeras kiiremal kihinal,
Wiskas wingemal wihinal
Kiwi linnu lendamaie,
360 Kalljupakku purjetama.
Kiwi tõusis taewa poole,
Püüdis pilweid pillutama,
Pääwa paistet warjutama.
Tuule kiirul lendas kiwi
Kõrgemale, kaugeemale;
Sealap waarns wankumaie,
Maa poole pillumaie,
Kukkus järwe kalda ääre,
Wee ja kuiwa keskeele;
370 Pool jäi kiwist wette maetud,
Laenetesia kinni kaetud,
Pool weel silma paistewale.
Küüd jäi wõiduwiskamine
Kolmandama wenna katset.
Ehk kül wähem wanusela,
Nasta armul teistest waesem
Kalewide kallim poega:
Siiski pihthes paisumala,
Labalnie laiusela,
380 Keha kondi kindlusela
Tema teistest tugewama,
Tema wendist wägewama;

- Kätte sooned tal kangemad,
Sõrme küllned tal kindlamad,
Silmal sihti tal osawam,
Meele mõistus tal mõnusam.
Noorem wenda paeatelles
Seadis sõnad sõudewale:
„Ema, hella eidekene,
390 Tõi mind hili tallekese
Suurel surmal seie ilma,
Suurel surmal, walsul waewal
Sündis lese leina lapsi.
Ema, hella eidekene,
Mitu ööd oli uneta,
Mitu koitu heineeta,
Mitu pääwa lõuneeta;
Ei kustund tuli toasta,
Eäde ei sängi sambasta,
400 Eite hella ei riideesta,
Hobu halli ei rakkeesta;
Halli sõitis arsti teeda,
Maine tuhnis tuuslarida,
Kimmel kõndis künne teeda,
Katsu rohkest' radasida,
Maine tarkade tarefi.
Dtsis lapsele abida,
Nõrgale nutuwõtijaib,
Wäätile rammu andejaib;
410 Andis lamba lausujale,
Kitse kidailekajale,
Kirju wärwi wihtlejale,
Teise harjasse wõtjale,
Andis taalbri targale,
Tõutas teise arstile.
Laulis wara, laulis hilja:
Ole waita, poega noori!
Kaswa mulle karjapoisiiks,
Tõuse tõura hoidijassa,
420 Weni weikse karjuseffa,
Kaswa, poega, künnimeheta,
Sirgu wahwaks sõameheta!

- „Poega kaswis ammu aega,
Ammu aega, palju päiwi,
Ju saab mitu suweda,
Weerew wiifi heina aega:
Kui ma isa õue alla
Küigel lusti keeritasin,
Ühe toome õie peale,
430 Kabe kase ladwa peale,
Lepa laia lehe peale,
Sarapuu südame peale.
„Juba toome heitis õilmeib,
Kaste lehti kautanesa,
Lepa lehti lendanesa,
Sarapuu süda sadikse:
Minust aga kaswis meesi,
Kaswis Kalewide poega."
Noorem wenda wõttis kiwi,
440 Keeritas tuule tuhinal,
Wiskas wirgumal wihinal
Kiwi lindu lendamaie,
Kalljupaku purjetama;
Djaw silma sihtis jookku,
Kange käsi seadis käiki.
Ehk kül tuules tuifatelles
Kiwi lendis kõrgemale,
Kõrgemale, kaugeemale:
Ei läind pilweid pillutama,
450 Ega laiuft lahutama,
Ei läind kõrgust kõigutama,
Ega walguft warjutama.
Kiwi weeres wuhisedes,
Lendis üle laia järwe
Teise poole kalda peale,
Kukkus mõõdu määramisel
Maha kuiwa piiredele.
Wanem wenda paeatama:
„Tõmbame, wennad, tõeste,
460 Lähme suisa sammudela,
Lähme läbi loigukese
Wõidufiwa waatamaie,

Kuhu need kiwid kullusid?"

Rähem tee käis wette kaudu,
Rigem rada järwest läbi;
Sealtap Kalewide poeab
Suisa teeda sammusiwad,
Sealtap rada rändasiwad
Wõidukiwa waatamaie.

470 Kesket järwe kandis wesi
Kalewi poegil kintsuni.

Etimeje wenna kiwi
Magas laente waiba warjus,
Suigus järwe silgawusfes;
Saand ei silma feba näha,
Ega käsi katsumaie.

Teise wenna wõidukiwi
Keiti ligi kalda ääre
Wee ja kuiwa wahedela,

480 Pool weel paistis lagedale,
Pool jäi peitu laenetesse.

Kolmandama wenna kiwi,
Wõiduwiskamije märki,
Keiti üksi kuiwal kalbal,
Keiti murul magamaies,
Tilki maada teistest kangel.
Senna kiwi oli sattund
Taewa tahtmist tähendama:
Kesse neist kolmest wendadest

490 Kuningaks saab kutsutama.

Wanem wenda paeatelles
Pani sõnad sõudewale:
„Sumalikul juhatusel
Tehi tähte liiwa peale,
Pandi märki muru peale,
Kes meist isa käsü mööda
Walitsejaks wärwitakse,
Kuningaksa kõrgendakse.

„Rähme järwest wetta tooma,

500 Misga wenda wiheldasse,
Wenna teha karastasse,
Kuningaksa kastetasse!

Ehitame teha ilusaks,
Silime hiukses siledaks;
Kulda toime kuube selga,
Hõbe särki kue alla,
Wammus wanasta wafesta;
Pange pähä kulda kübar,
Kauda kilpi peale rinna:

510 Siis saab wennaft sõameesi,
Kaswab wägew wõidumeesi.

Kuhu sammu siruteleb,
Seal peab siidi rigisema,
Kulda kallis kõlisema,
Hõbe järel helisema,
Wassti kannul kärisema.
Kus nüüd wenda kaidanesja,
Seal peab ilu elkinesja".

Kuuda wana Kalew käsind,

520 Enne surma etteeadnud,
Nõnda wõeti noorem wenda
Samaale walitsejaks,
Kõrgendati kuningaksa.

Teised wennad tõstsid laulu,
Panid healed elkimaie:

„Rähme, wennad, weeremaie,
Kahkestes kõndimaie,
Rähme õnne otsimaie,
Kus meil kullub õnnelägu,

530 Laulab wasta lustilindu!"

Noorem wenda laulis wasta:

„Kus se päike paistemaies,
Kus se kuu on kumendamas,
Täheb teeda näitamaies, —
Kaswab kulda kuisemetji,
Lehte ilus lepikuida,
Kaswab kallid kasemetji,
Tõuseb Taara tammikuuda.
Sealap kullub õnnelägu,

540 Laulab wasta lustilindu.
Kusse kullub õnnelägu,
Senna tehke toa seinad;

Kusse laulab lustilindu,
Senna ehitage kambri,
Tehke sisse siidi sängi;
Kus ehk laulab leinalindu,
Senna tehke lese sauna,
Waeje lapse warjufese."

Teised wennad paeatasid:

550 „Sumalaga, wenda noori,
Piisul liimitud kuningas!
Sumalaga, pesa paita,
Armas audumise kohta,
Kus me' mehed kaswasime,
Kus me' kui tammed tõusime!
Nüüdap nutwad noorus' nurmed,
Leinawad Lääne lepitud,
Kusja kuled kaswasiwad.

Ei meil weere silma wetta,

560 Enam on sirgul silma wet;
Meie filmist weereb werda,
Meie palged kahwatanud,
Kurbtus silma kulumudela,
Leina pilwed laugudela.

„Las' aga talwe tasa minna;

Küllap kulub kewadele,
Küllap sulatab suwele.
Saamad jõed jooksemaie,
Miltad arunemaie,

570 Silmed tupesta tungima,
Pinnud ladwassa laulama;
Kül siis jõgi jõuab senna,
Kus meid ootab kodupaita,
Miska soon jõuab senna,
Kuhu toa üles' teeme,
Hoone seinad ehitame;
Silme ilu hülgab senna,
Kuhu kosja kambri teeme;
Pinnu laulu langeb senna,

580 Kus need neid kaswamaies,
Sõlgirinnad sirgumaies.
Sumalaga, Taara aeda,

Ena jõgeda ilusa!

Sumalaga, mäed ja orud,
Samaa metsad ja lagedad!
Lapsi wõõrdub ema rinnalt,
Armu kaisust wäetifene;
Mees peab kõigist wõõrdumaie,
Maha jätma magusama.

590 Maa-ilm lahke laialine,
Taewas kõrge kummiline;
Tugewal ei tõuse tungi,
Wägewal ei pigistusta."

Nõnda wennad weeresiwad,
Pinnud pefast lahkusiwad,
Bätfid wenna järwe ääre
Maha üksina murule,
Bätfid üksi igatsema
Noore põlwe paremaida,

600 Isa koeas ilusida,
Eide armu õnnest:
Mis kõil kastena kadunud,
Tuule õhu tuisatelles
Pääwa palaw pillutanud.

Kiwi küüril istunesja
Kaffas meesi mõtlemaie:
„Mis on läinud luhadelta,
Weerend õilmil wäljadelta
Suwe sammu sõudemisel,

610 Sest peab saama seemneksti
Tulew' pääwade tuluffa.
Kui mind tehti kuningaksa,
Walitie walitsejaks:
Pidin pefast põgenema,
Lagedale lendamaie,
Kus üks loodud kotta poega
Tuulila peab tallamaie
Õmal tiival õnne teeda,
Nadafida raeamaie!"

620 Wiskas hõbe walget wette
Laenetele lepitusfeks,
Wette waimu meelitufeks,

Ruda wana rahwa käsku
Nooremaida õpetanud:
Mis ei mõista meie mehed,
Largad naised tähendada.

- Pärast mõidu wiskamista,
Wendabesta lahkumista
Wõttis Kalewide poega
630 Walitsuse mõinust kätte.
Wõttis kätte adrafahad
Austelles adra tõdda,
Põllumehe põlwekesta.
Ja et fahameeste seisus
Nahupäiwil ita õitfeks,
Sõakärast folkimata,
Waenu werest wärwimata:
Seks on mõnufada mõõla
Kuningale kanguseffa
640 Igas kohas wäga tarwis;
Tugiks tungijate wasta,
Warjaks wasta waenlasele;
Misga kurja karistada,
Waenu wiha wähenkada,
Müigi seadust kohendada.
Kalewide kallim poega
Märsi seljas, mõõta puufas,
Seadis adra aifadele,
Pani hobu adra ette,
650 Nakkendas ruuna kinnile;
Hakkas sooda fahkamaie,
Kuiwa maada kinnemaie,
Arupinda põwamaie.
Kündis põrnuks mulla pinna,
Segas kiwid sõmeraksa,
Segas sawi seemnekandjaks,
Põrnu idu imetajaks;
Kündis paigad põllumaaksa,
Wägewakfa wiljamaaksa,
660 Teised kohad karjamaaksa,

- Murumaaksa, heinamaaksa;
Külwas joosse siinfaida,
Sambla jälle jõhwikfaida,
Mätta rüppe murafaida,
Mõnda paika mustifaida;
Kündis kohad metsamaaksa,
Laiad paigad laanemaaksa,
Külwas metsad kaswamaie,
Tammed kõrged tõusemaie,
670 Põõstastikud paisumaie;
Kündis paigad lagedikufs,
Laiad arud, laiad murud
Lustilikufs luusi kohteks;
Kündis mäed mängimaie,
Kingufesed kõikumaeie;
Kündis orud, fahkas salud,
Nasud, luhad haljendama;
Külwas mäele maasifaida,
Põõsa alla pohlafaida;
680 Kündis lilled kaswamaie
Õilmed ilul tolmamaie;
Kündis maada kerkiwale,
Kerkiwale, kohundela,
Wäljad wande wõttidele
Wägewa adra walula,
Mis said tuulest tafutellud,
Wihma weesta weeretellud,
Sula lumest filitellud,
Rahe terista triigitud.
690 Adra faha armidela
Pibi wili woodamaie,
Toitu rohkest tõusemaie
Põlwest põlwe paisutawaks
Surewate sugudele.
Kalewide kallim poega
Kündis pääwa, kündis kassi,
Kündis kolmandama pääwa,
Kündis peale mõne pääwa;
Kündis wara udu jälgil,
700 Kündis hilja kaste piirel,

- Kündis lausa lõune aeal.
Päitefe ägew palaw
Kurnas kallist ruunakesta,
Waewas adrawedajada,
Piinas kinnimehe pihta.
Hobu pidi parnu piina,
Kihulaste futistusta,
Pidi kiili kihutusta
Töö kallal kannatama.
710 Mehel kuiwas keelefene
Suhu suure jänu pärast.
Ühel lõunal paistis päite
Agadama hiilgusega,
Palaw hakkas pakkitama,
Kippus lojust lõpetama.
Kalewi poeg peastis hobu,
Kooma küttest ruunakese,
Kõttis jalad kannuitfasse,
Et ei hobu kangel jookfeks.
720 Heitis ise külle peale,
Wäsiind keha karastama,
Wintfund liikneid wenitama,
Seljasooni sirutama,
Suitsus une sidemesse
Pääwa paistel puhkamaie.
Künka küürul seisis kaela,
Parem käsi toetas pääda
Padsa kombel põse alta,
Mäe kõrwas mehe keha,
730 Jalad laiade lagedal.
Kõnda magas mehe poega,
Kange meeste kaswandiku,
Magas kawa muru fängis,
Kunni päite õhtu keerul
Waus juba wern poole.
Ägew põua palaw piinas
Unerüpes uinujada,
Rahu fängil suikujada,
Neas nahka auramaie,
740 Jhu ülsfalt higistama,
Silmnäu wefil weeremaie.
Palgild tõusnud pijaraida,
Hiikfist wälja joosnud higi
Imes mägi mahla kombel
Sala põue sügawale;
Sealtap sigis soonekefi,
Mikaida mulla alla,
Kust sai keele kustutusta,
Kurnand keha karastusta
750 Pärast põlwe poegadele,
Tulew' päiwi tüterile,
Kammu märga raukadele,
Kes seft maitseb, leiab kosu,
Wõtab mõimu wägewama;
Kidur lappi leiab kaswu,
Põdur koke parandusta,
Tume filma terawusta,
Sõge film ehk seletusta,
Wigafelta lõpew waewa,
770 Walukandijalta walud,
Pikalised piinatused.
Lätte weel on mõimus wägi,
Salawägi sigimiseft,
Kosuw rammu Kalewista.
Kes sealt korda märga maitfend
Põua pääwa palawufel,
Tunneb koke tugewuse
Liikmetesse liikumaie,
Tunneb koke rõõmu rammu
770 Sildamesse signema.
Piiga palgel paisub puna,
Kestawam kui Maarja puna;
Maarja puna paisub palgil
Arkorral aasta a'ani,
Kalewide lätte puna
Paistab kawa palgedelta,
Wältab elu õhtueni.
Kalewide kange poega
Leidis une lõpetufel
780 Waimu waate wärwasta

Sunnetuse ettetähte,
Kuda kammitšasša kõrbi,
Kallis künniruumafene
Kiskujate kiusatusel
Elu korda lõpetamas.

- Katsu oli rohu maalta,
Laiu muru lagedalta
Läinud kihulaste kiilil,
Parnukeste pakkitusel
- 790 Sammu sammult kaugemale
Põõstastiku peitusela,
Läinud laia laane kõrwa
Püüspaika püüdemaaie,
Warjupaika wõdemaie,
Natukestest noratelles
Pääwa waewa wähenutama.
- Laias muiste laane metsas
Sigis rohkest' süstida,
Kaswis palju kiskujaida,
- 800 Kes kui wereahned koerad
Kaugelt juba nuusfril koonul
Hobu higi haisutanud.
Hunta tuli hulga kaupa,
Karusida karja kaupa,
Kahendella rehasida
Kuuna raswal rõõmustama,
Magusada maitsemaie,
Tulid wälja waatamaie,
Laane ääre luurimaie,
- 810 Kust neil haisu koonudesse
Tuule õhtu toodanesša.
Kalewide kallis ruuna,
Kammitš' kõides kõrwikene
Kargas kinnitatud kannul,
Sidesš' sentud sammudela,
Hüppakülle hobujalga
Laialise lagedale,
Püüdis hädašt põgeneda,

- Surma suusta sõundeneda.
- 820 Kammitš keelas loodud kiiru,
Sibe sulgus sammusida,
Hõbe eie hobu jooksu.
Katsu rabas metsarõõwlib,
Tautas tagant tape kahja
Kiusajate kaela peale,
Nuias maha nurjatunaid.
Esijalgul tormas teeda
Tagujalgul tonkidelles,
Suges suuri süstida,
- 830 Küüsilkäpil karusida.
Kiuste tulid teiste karjad
Laanemetsast lagedale
Parwessa kui linnupere
Kiusawaste hobu kaela,
Katsu raugend rammu peale.
Wiimaks roidus wäsimusel
Katsulese wiimne rammu
Kurja kiskujate küüsil,
Ablaswuude hammastele;
- 840 Murti maha murudela
Kalewide kallis hobu
Noaks metsa raipedele.
Jälgi hobu jätanesša
Teede juhil tunnistufeks
Penikoorma pitufela
Kalli Kalewi poeale.
- Kuhu kullus kammitšjalga,
Senna hauda sünnitie,
Kuhu rabas kiskujaida,
- 850 Senna kinka kaswatie,
Kinkulese kõrgendelli;
Kuhu wiimaks kiffje käte
Laane ääre langenesša,
Senna weri wooladesša,
Loigussa sai lagedale,
Laiaks puna lahedašša;
Kuhu makša mädanessa,
Senna mägi siginesša;

- Kuhu sifikonnad kautas,
860 Senna sooda sündinesša,
Kaba sliigaw raeatie;
Kuhu pillas kondifese,
Kaswis kannis kiinkafene;
Kuhu karwa kautanesša,
Kaswis koke kõrkijaida;
Kuhu lakka langenesša,
Senna sündis rohkest' roogu;

- Kuhu saba sattunesša,
Senna kilwas sarapuida,
870 Pähkelpuie põõsajaida.
Nii oli furrel sünnitanud,
Lõpemisel ise loonud
Kalewide kallis ruuna
Mälestuse märkisida,
Lõenduse tunnistähti
Pärast sündwa põlwebele.

Ühekõsas lugu.

- P**äike seisis peale lõune
 Weeru poole wenitelles
 Langel puie ladwadele.
 Kalewide kallim poega
 Ürkas unest ehmatelles;
 Kuri unenäü kieu
 Hädaohtu ähwardelles
 Wõitis mehe wäsimuse.
 Lehe wõimul wilistelless
 10 Hakkas hobu hülidemaie,
 Künni ruuna kutsumaie.
 Wile wans waitusekse,
 Kutsumine kustus kangel
 Tuiskel laial tuuledesse;
 Hobu ei kuulnud hülidemist,
 Kallis ruun ei mehe kutsu;
 Pinnu keele lustilikult
 Hõikas wasta hülidemista.
 Kalewide kange poega
 20 Tõtas hobu tabamaie;
 Katsu jälgil rändadeles
 Känniit' astmel käidanesse
 Kõnõbis üle kanarpiku
 Täiki teeda, palju maada,
 Ladus lain lagedaida,
 Sammus piki sambla sooda,
 Künni wasta jõudis kohta,
 Kuhu ruuna kiffjatele,
 Hüwa hobu hünidele
 30 Kõaks oli roidunenud,
 Surma jälle suikunenud.
- Tõteliku tunnistähti,
 Mitmetwarki märkifida
 Leidis laialt lagedalta;
 Leidis närtšind hobu naha,
 Kunnu raswa riismesida,
 Leidis laia were loigu,
 Leidis maffa muru pealta,
 Leidis luida ligimailta,
 40 Kohtelt külle kontifida,
 Leidis ligi lepituda
 Surnud ratsu sifikonad,
 Põrna tüfid pööstastikust;
 Sestap sai ta selget märki,
 Ruda ruunafene koolnud,
 Hobu surmassa suikunud.
 Kalewide kange poega,
 Kui sai kahju kahetsenud,
 Ünnetusta ohje puhkel
 50 Täiki aega tuulutanud,
 Wõitis kadund ratsu kue
 Mättalt kaasa mälestuseks. —
 Sunres wihas paisund süda
 Süttis mehel põlemaie;
 Siisap seadis täie suuga
 Sõnafiida sõudewale:
 „Seisa waiti, tuule wuhin,
 Kuule, waiti, metja koshin!
 Seiske, ladwad, sõudemata,
 60 Kõrrekeseb, kõikumata,
 Lehekeseb, liikumata!
 Senni kui sõnu saeatan,

- Kurjemaida kuffutelen,
 Wihasemaid weeretelen;
 Saagu, saagu, ma saeatan,
 Saagu te' suguna surema,
 Mätta otša mädanema,
 Kurme peale nälgamaie,
 Pööša alla pendimaie,
 70 Rabastiku raipenema,
 Pagedale läpastama;
 Saagu te' soosse surema,
 Künka otša kolletama!"
 Siis aga wõtis sõasahka,
 Wõtis mõõša mõrřufkana,
 Tungis taba tamme metja,
 Tungis läbi laane metja
 Pafjustiku pimedasse
 Hundi peši otřimaie,
 80 Kiskujaida kufamaie.
 Kalewide kange poega
 Kiskujate kihutufel
 Degi teeda, tallas raba,
 Degi teeda metfast läbi,
 Rada läbi rägastiku,
 Kust ei enne kuffe käinud,
 Käinud kana kõdrutelles.
 Tõukas maha tamme ofšad,
 Tallas maha toome ofšad,
 90 Murdis maha männi ofšad,
 Kiffus maha kuuse ofšad,
 Kattes maha kase ofšad,
 Tuiskas maha kõrged tammed,
 Puistas maha pikad pärnad,
 Rabas maha rämmelgaida,
 Põhkus maha lõhnuspuida
 Ofšad eessa, tüwid taha,
 Tallas kännud tolmupõrmuks!
 Kus ta käinud, tänaw taga,
 100 Kus ta läinud, lage taga.
 Mis tal metjas mäsšamiijel
 Kiskujatešt kätte juhtus,
 Leidis surma filmapilgul.
 Mõõšt oli kuri mõllamas,
 Sõasahka surmamaies,
 Meeši tugew tapemaies.
 Suba kattid karjakaupa
 Metšaliste raišad muru,
 Kiffje kehad künkafida;
 101 Weri wärwis wõšufest,
 Surma higi sammelaida,
 Wärwis muru werekarwa,
 Taimekeseb tõmmukarwa,
 Pohlaka lehed punaseks.
 Peasnud hundid hulgudesša,
 Metša karud mõuradesša
 Põgenesid pafjustiku,
 Suurte soode keskeela,
 Nedupaika rabadesše.
 120 Päike oli looja läinud,
 Walgus alla weerenud,
 Pime kattis kohtafida,
 Segas Kalewide filma,
 Et ei wõinud kiffje jälgi
 Rauemine kihutada:
 Muudu oleks karu karja,
 Hulgujate hundi sugu
 Sootumaks otša saanud.
 Kalewide kange poega,
 130 Tõõsta wäga tülpinud,
 Wihasufest wäřitanud,
 Ladus laanest lagedale
 Sõ aset otřimaie.
 Kui oli paika parajaida
 Lagedikult leidanenud,
 Kahuteles hobu naha
 Waibana maha murule;
 Siurteles selitie
 Keha ratsu naha peale
 140 Sõde wilul puhkamaie,
 Kurnand wõimtu karastama,
 Mis tal tõõda toimetelles,

Suflasi fugebelles
Täna wäga tilpinenud.
Künd ja kiffje kufamine
Meesta wäga wäsitatud.

Enne weel kui ehawalgel
Kalewide poea filmad
Une kattel uinusiwad,
150 Laugudela langesiwad,
Kihuteles kiirusela,
Lennuskäigil lertsutelles,
Sõa sõnumide kandja,
Kurja lugu kuulutaja
Kalewi poea palwele.

Wiru ranna wanemalta
Toodi kasku Kalewile,
Kuulutusi kuningale,
Kuda waenu weeremaie,
160 Sõda kipub sõitemaie.

Sõa sõnumide sõitja
Seabis sõnad sõudewale,
Kurjad kuulud sõudewale:
„Kuningas, Kalewi poega,
Wägew' wolil walitseja,
Kange käega kaitseja!
Wiru ranna wanemalta
Pean kurba kuulutama,
Hädast lugu awaldama;

170 Salakuulufute sammud
Weerend Wiru raadele;
Pärast pääwa nähti paata,
Lootsikuida laente langul
Põhja poolta purjetama;
Dõ waiba warju alla
Kandsid paadid mehypoegi
Meie maada nuuskimaie,
Salamahhi filmamaie;
Sestap mõistfid meie mehed,

180 Tähendafid meie targad,
Arwafid poisid agarad:
Sõda kipub sõudemaie,

Waenu wanter weeremaie,
Kipub Wiru kurnamaie,
Rahu Järwas raikamaie,
Dnne põhwe pillutama,
Wiletsusta walmistama.
Salasaadikute sammul
Sõuab wäge sadandala,
190 Luiskab teisi tuhandela
Waeste Wirulaste laela.
Eit aga peret peitemaie,
Pijufesi pillutama
Uranguie, waranguie,
Pae paksu murranguie;
Taati tugi tegemaie,
Waenul wastust walmistama.

„Kitsik kaswab libedamaks,
Pidu ita pahemalka;

200 Kallasapid kuulutawad,
Kuda kõrgel saarel laewad,
Tütersaarel teised laewad,
Lawasaaarel laiab lodjad
Sõamehi sõudenemas,
Wahwamaida wedamaies,
Kesse wõõraid mere kandu
Wiru rauda weeretawad,
Kangeid laelaleikajaida,
Nohke käega rõõwijaida:

210 Kuida tähte tunnistanud,
Taewas wehklel teada annud.
„Kaised nutwad nirkadesja,
Tütarlapsed tänawasja,
Wanarangad wainuela,
Lapsed laial lepikutes,
Karjahoidjad kaasikutes,
Tütarlitsjad tammikutes.
Wiletsus üle Wiruda!
Pisarpilal filmalauge

220 Seisab mure paelus leste:
Mure muljub meelelesta,
Surma kartus siidameida.

Noored mehed seiswad norfus / 7
Kartusesja kahwatanud!
Kaije mees ei tunne nalja,
Laste isa ei lustifi,
Kartus kurnab meeste kangust,
Ehmatus emade poegi!

„Kes neist sõuab sõdanesja,
230 Kesse läheb lahingisse,
Weereb waenu wastafesja
Taperite taplusela?
Kesse astub kaitsejassa,
Tõuseb tugiks teiste ette,
Kaudafeinaks raudadele?
Kas lääb wenda, wennikene,
Eht kas sõjar sõstrafilma
Waeleid lapfi warjamaie,
Kõikadele rahu hoidma? / a

240 Kesse naifi kaitsemaie,
Waenu wiha waigistama?
„Mõõka murrab mõnufamad,
Taper tapab tulifemad,
Oda hukab suured hulgad,
Ambu nool ei anna armu!
Mis ei lange lahingisse,
Were waenu wälja peale:
Tapab taga tulufene,
Häwiteleb nälja hammas,

250 Kooleteleb katku küüsi,
Wiletsuse raske witsa.
Warga käsi jätab warna,
Kasket kivi wette woola;
Tuli ei jäta kedagi,
Wiletsus teeb wiimfel otja."

Kallis Kalewide poega
Mõistis kobe, kostis wasta:
„Ohjad hoidku, kõied kõitku,
Ohjad hoidku hobu kinni,

260 Kütkeb künnihärgasida,
Lingu paelad metsalifi,
Kõied kõitku koormasida,

Taewas laia lumesadu,
Piltwed pifa wihamasida,
Kaskemada rahesadu!
Mis on kõwem kinnitaja,
Wägewam wastapidaja,
Sulgugu sull' juuda luffu,
Põhjutagu lõugasida

270 Kurja kõne kuulutusel,
Häbemata awaldusel!
Kesse imet ilmas näinud,
Kentsafamat enne kuulnud!
Miks ja sõimad meie mehi,
Laimad meie mehypoegi?
Kas ehk naiste karistajad,
Tütarlaste hirmutajad,
Ehmatus ja ettekartus,
Weerend Wiru meeste peale?

280 „Kas' aga mõõka murdanesja,
Taper teraw tapanesja,
Oda hulgal hukanesja,
Wahwa mees ei karda werda!
Mehed seisdu sõa mäsful
Kauda feina tugewusel,
Seisdu kui tammed tuulesja,
Kajju müütrid marudana;
Seisdu waenus wanumata,
Sõas tugiks teiste eesja!

290 Tõhku lastel' warjutuba,
Kaukadele rahufauna,
Kaisetele kaitseurka,
Peidu kambri piigadele,
Leinapaika lestebele.

„Kaswab kitsik libedamaks,
Waenu wiha werifemaks,
Tapemine tulifemaks:
Siisap tahan ise tulla,
Abimehiks astuneda. —

300 Wõta leiba, wäsinud wõõras,
Märga keele karastufeks!
Müitta otjas seisab märsi,

- Pähker ripub lepa oksal;
 Täida kõhtu, küllaline,
 Heida maha magamaie.
 Homme wara enne walget,
 Weike koidu weeretusel
 Sea ja hobu sadulasse,
 Pane ruuna rafkeessa,
 310 Pane salaja sadula.
 Halka sala sõitemaie,
 Peidus koer pagemaie,
 Et ei kuule Wiru kufed,
 Wiru kufed, Väerwa koerad
 Sinu hobuse sammusi,
 Ratsju kahja salakäiki.
 Sõida taja üle silla,
 Tasatselt läbi tänawa,
 Käi ja taja külast läbi,
 320 Peidul talu peredesta,
 Weere sala üle wainu,
 Warjul läbi warikusta,
 Salamahti läbi soeda,
 Peidul läbi pööstastiku
 Wanema õue wärawa.
 Saatke mehed sõdimaie,
 Wahwad waenu wälja peale,
 Tugewamad taplusele.
 Ise keerita keskeela
 330 Pipukandja ligidale.
 Kra hoiä sõa ette,
 Sõa ette, sõa taha,
 Hoiä ei sõa sõrwa peale.
 Efimesed heidetasse,
 Tagumised tapetasse,
 Sõrwapealsed surmatasse,
 Sestkõmised koeru tulewad."
 Kalewi poeg, kange meesi,
 Lahket jutu lõpetelles
 340 Keeras teise külle peale,
 Tahkis tõõst tülpind leha
 Raste wilul karastada,

- Raste filmad laugubela
 Une õlma ummikkela.
 Enne kui uni filmale
 Warju waipa walmistanud,
 Astus juba teine wõõras
 Kõikwal käigil ligemale,
 Sala sammul fangi ette,
 350 Kes kui tuulest tuisatellud,
 Pilwest maha paisatellud
 Kogemata seie kullus.
 Kalewide kange poega
 Kurjal tuul küsimaie:
 „Kas ei täna lõpe tantfi,
 Käikidel ei kinnitusta?
 Kas on kõigil käikside,
 Tühja tuule tallamiisi?
 Kas kõik tuuled tuisatille,
 360 Wette sooned weerettile,
 Laiad laened langutille,
 Wihma pilwed paisutille,
 Lume pilwed puistatille,
 Rahe pilwed raffatille
 Kalewi kaela kulluwad?
 Kui oleks teadnud, wõinud teada,
 Wõinud ma unessa näha,
 Magadana ettewaata,
 Aruforra arwaneda,
 370 Kuis on põlwe kuningale,
 Siis ma oleks sadakorda,
 Tuhakorda tuule tiiwul
 Lindu läinud lendamaie,
 Kottas teiste kalgudele,
 Läinud muile liiwikuile,
 Ueund teiste allikaile,
 Wõtnud teeda wõõra maale,
 Käiki ette kangusele;
 Ma oleks hüpand orgudesse,
 380 Kargand mere kallastesse,
 Langend mere laenetesse,
 Upund sala urtadesse,

- Kuhu poleks kuulnud kägu,
 Ega linnu laulu healta!
 Linnul rahu lepikusja,
 Pääsul pejas puhsepaika,
 Kägu uinub kuuse otjas,
 Lõutene teja wäljal,
 Kännilindu kopelissja,
 390 Laululindu lehtepuisja,
 Näastas passus rägastikus, —
 Kui on kuffu kuulutanud,
 Laululugu lõpetanud.
 „Küllalt teha wintutafin,
 Wõimu küllalt wästafin,
 Kündsin maada künne pääwa,
 Kündsin õhtust hommikuni,
 Keeritafin kiwisida,
 Kiskufin mäe kinkusida,
 400 Sahtafin sula foodusi,
 Leit' sin lain lagedaida,
 Pöörafin piki põldusi,
 Knni hobu kogemata
 Kiffje küüsil käägistati.
 Tule honne hommikul
 Wara enne walgeeda
 Salajutu sahtamaie,
 Kuulutusi külwamaie!"
 Wõõras lahke wanaranta,
 410 Habe halli, hüksed hallid,
 Mõistis koke, kostis wasta:
 „Ei ole tuuled tuisatille,
 Wettesooned weerettile,
 Laiad laened langutille,
 Wihma pilwed paisutille,
 Lume pilwed puistatille,
 Rahe pilwed raffatille,
 Kõu käigid köpstatille
 Kullund Kalewide kaela,
 420 Poenteje pihtadele;
 Küllap wõisid etteteada,
 Wõisid uenänussa näha,
 Magadana ettewaata,
 Aruforra arwaneda,
 Targal mõttel etteteada,
 Kuis pidi põlwe kuningale,
 Lugu wäede walitsejal.
 „Kui ja alles kodu kaswid,
 Tamme tõusid tugewamaks,
 430 Oli küllalt õune aega
 Mõistatufi mõteleda,
 Kru asju arwaneda,
 Tulewada tunnistada.
 Ipa õues laulid linnud,
 Kuffusid künd kopelissja,
 Kuldanekad kuuse ladwas,
 Sõiskas kõpik alla õue,
 Põbritas lõuke lepikus,
 Wares hiiidid wainuella,
 440 Musta lindu männikusta,
 Tarka lindu tammikusta:
 „„Kuningal on künne koormat,
 Sada waewa walitsejal,
 Wiis sada küll wahwamal,
 Tuhat tegu tugewamal,
 Künnetuhat Kalewi poel!"
 „Et ma täna teile tulid
 Arnu sunnil sammudega,
 Et ma kangelt seie käisin
 450 Sõbra soowi sõudemisel:
 Sestap tõuseb sulle tulu,
 Kaswab sulle mitu kasu,
 Wägew Kalewide wõsu!
 Eht ja mind ei mälestanud,
 Tutawaks ei tunnistanud:
 Siiski sinu sugu sõber.
 Eks ma enne käinud teile,
 Kui ja murul mangesesja,
 Wainul kurni wiskanesesja,
 460 Kaldal tamme kaswatesja,
 Õhtul kügel tõõstutesja?
 Eks ma enne käinud teile,

- Kui sa kätis kiltatäid,
Eide rinnalta inesiid?
Eks ma enne käinud teile,
Kui sul isa kosjakäigil
Piband pika pulma ilu?
Eks ma tuttav tulnud teile
Külalisel käidaneses,
470 Kui teil tuba tehtaneses,
Seinasida seadaneses,
Aluspalka alustati,
Nurgakivi nõbritie?
Eks ma sala sõitnud teile
Waremine waatamaie,
Kui sul isa ilnumata,
Ema alles audumata,
Tedre munast tõusenata?
Eks ma sala sõitnud teile,
480 Kui oli Harju algamata,
Järwa piired raenata,
Wiru piired wiirumata?
Eks ma sala sõitnud seie,
Kui neid tähti tehtaneses,
Päitest paika pandaneses,
Kuule toda korjaneses,
Piltwesida paigutati?
Alt mina a'afin halli ilma,
Pealt mina a'afin põua ilma,
490 Tagant taewa punasema,
Keskelt kulda keerulise,
Wahelt wie wikerkaare,
Kue koidu keskeelta,
Ühekä eha õlmalta,
Sõitsin sõõla sõrwa pealta,
Wana wantri wahedelta,
Eha tähe õue alta,
Pääwa pere wärawalta
Tuhat tuttawa taluda.
500 Alt mina a'afin halli rauad,
Musta kabjad murrutafin,
Kõrwi kannukfed kautafin

- Pibedale linnu teele,
Palawale pääwa teele.
„Tuulila sind teretafin,
Õhula sind õnnistafin,
Kastela sind karastafin,
Kuude walgel kosutafin,
Pääwa paistel paisutafin:
510 Kuni kaswid kangeks meheks,
Kaswid Kalewide poeaks.
„Mis sa künnil kergitafid,
Sahkela läbi siblistid:
Sest saab kasu figinema,
Õnne rohkest' õitfemaie,
Sest saab Wirus wiljamaada,
Järwas järsku leiwamaada,
Sealt saab rikust rahwadele,
Wara suurte waldadele,
520 Kasu mitme kiltadele;
Sealt saab hüwa heinamaida,
Kosutawaid karjamaida,
Mõnusatmaid metsamaida,
Küla lastel marjamaada,
Küla poistel puimaada,
Küla naistel nairismaada,
Tütarlastel tallermaada,
Külameestel künnismaada;
Lagedale luhasida,
530 Arumaada, aasufida,
Murumaada metsa alla,
Sammelmaada foode peale.
„Kalewi poea künni tõõd,
Wõimsa adra wagusida
Saawad kiltad kiitemaie,
Teised laial tänamaie,
Lapsed lustil laulamaie!
Metsa kena, muru ilu,
Õilme puie puhkemaie
540 Saawad pärast põlwebede
Kanget künni kuulutama. —
„Kallis Kalewide poega!

- Poolele jäänd põllutõõ;
Kohi jäänd Harjus kündemata,
Päänes teine leikamata,
Kolmas tüü jäänd kordamata,
Põllu ääred põõramata,
Sõrwad mitmes sahkamata,
Nasud alles äästamata:
550 Sealap aganiku abi,
Kõlgastiku kerge kotti
Pärast põlwe poegadele
Laenab leiwale lihandust,
Annab abi häda aeal.
Kalewide poega kuulis,
Mõistis koe, kostis wasta:
„Tegin tõõda, nägin waewa,
Künnisin rohkem künnema pääwa,
Künnisin õhtust hommikuni,
560 Künnisin kaste jälgedele,
Pärast eha pika aega,
Õõne pääwa palawusel
Pühkisin higi otsa eest,
Palawama palge pealta,
Wäänasin wetta jäägi seest,
Wenitin teha wõimu wäest:
Et tõõst tulu tõusenesta,
Kõsu rohkest' kaswaneses
Pärast põlwe rahwadele.“
570 Wõõras lahke wanarauka
Mõistis koe, kostis wasta:
„Sellepärast tulid, sõber,
Walmist tõõda waatamaie,
Korraliste kohendamata,
Et sul waewa wõimused,
Palawuse higi piinab
Jääks ei leskena leinama,
Kurjatamal nutemaie.
Ilma jumaliku abi,
580 Taewaliku toetusi
Saa ei innimeste sugu
Tõõsta tulu toimetama.
Tuulil tuleb tugem abi,
Õhul Ulfu õnnistused,
Wihmal wilja woodumine.“
Kalewide kallis poega
Mõistis koe, kostis wasta:
„Kes sa enne meile käinud,
Kui ma murul mängineses,
590 Wainul kurni wiskaneses,
Kabal tannu kaswaneses,
Õhtul kiigel õõfuteses;
Kes sa enne käinud meile,
Kui ma kätis kiltatafin,
Eide rinnalta inesiin;
Kes sa tuttav tulnud meile
Külalisel käidaneses,
Kui nui isa kosja käigil
Piband pika pulma ilu;
600 Kes sa enne käinud meile,
Kui meil tuba tehtaneses,
Seinasida seadaneses,
Aluspalka alustati,
Nurga kivi nõbritie;
Kes sa sala enne sõitnud,
Kui nui isa ilnumata,
Ema alles audumata,
Tedre munast tulemata;
Kes sa sala sõitnud meile,
610 Kui oli Harju algamata,
Järwa piired raenamata,
Wiru piired wiirumata;
Kes sa sala sõitnud seie,
Kui neid tähti tehtaneses,
Päitest paika pandaneses,
Kuule toda korjaneses,
Piltwesida paigutati;
W'asid alta halli ilma,
Käisid pealta põua ilma,
620 Tagant taewa punasema,
Keskelt kulda keerulise,
Wahelt wie wikerkaare,

- Kue koidu keskeelta,
 Üheffa eha õlmalta,
 Sõitfid sõõla sõrma pealta,
 Wana wanfri wahedelta,
 Eha tähe õue alta,
 Pääwa pere wärawalta
 Tuhat tuttawa taluda,
 630 Ütle mulle, wanarauka,
 Tunnistele, tarka taati,
 Kus sul kaugela koduda,
 Arwuline asupaita?"
 Wõõras lahke wanarauka
 Mõistis koke, kostis wasta:
 „Kallis Kalewide poega,
 Piisul liimitud kuningas!
 Mis on tuulilta tuistanud
 Kogemata õnne käigil,
 640 Ara haffa arwamaie;
 Kodust on Taara koeas
 Kuldseid kalju kamberida.
 Kuule kulda kuulutusi,
 Sõbedasi awaldufi
 Tulewa aea tulikust,
 Pärast põlwe pääwadešta!
 Senni kui fina walitjed,
 Wahwa käega warjad walda,
 Senni saab Wirus õnne aega,
 650 Järwas järgne rahu aega,
 Harjus kaunis armu aega,
 Läänes laia lustipidu
 Nahwa keskel õitsemäie.
 Aga rikas ilu aega,
 Päräs õnne põlwekene
 Saa ei kaua festamaie!
 Nõõrad saawad nõõramaida,
 Wäetid teisi walitjema.
 „Nahju, Kalewide poega!
 660 Waga were walamine
 Mõistab kohut sinu kohta;
 Weril piab were palka,

- Surm on surma sünnitaja;
 Waga were wermesida,
 Soome sepa saeatusi,
 Hella eide pišaraida,
 Sõfarate silma wetta
 Wõi ei wõta mõõga küllest,
 Kurja mingi kustuda.
 670 Ole wahuus, wahwa meesi,
 Et sull' mõõgast mõrtšukada,
 Sõasahast surmajada,
 Kättetajajat ei kaswa!
 Weril ištab ihere hinda, / 10
 Ülekohtul 'pole uimu,
 Kurjal tööl ei kinnitusta."
 Kurwalt kostis wiimne kōne,
 Kurwalt ettekuulutusjed,
 Mis kui tuulekeše tuhju,
 680 Peinafaeblik laente kohju,
 Wiimatunle wingumaine
 Kalewide kōrma kostis.
 Kui need pakkud udupiltwed
 Rauwad päikeše päistel,
 Eht kui waikjed õhtu warjud
 Weerend päikešta peitwad:
 Mõnda sulas õhtu riippe,
 Kadus kaste auru kaišu
 Wõõra wanarauuga wari.
 690 Wäsiind Kalewide poega
 Uinus rahul puhkamaie;
 Uni kustus kulmudele,
 Langes kulmuult laugebele.
 Uunenägu kudus kuen,
 Tõteliku tähendusil
 Waiba kirjal walelikuks.
 Wõõra wanarauuga jutud,
 Targast' antud tähendusjed
 Tuiskastwad aina tuulbe.
 700 Pääwa tõusul pääda tõstes,
 Unepaelust peafenesša
 Katsus Kalewide poega

- Mõnda meele tuletada,
 Mis tal õhtul awalikult
 Kallis mõõras kuulutanud;
 Aga õõ ja uuekkud,
 Petelikud pilwikesjed,
 Segastwad udu sompu
 Eilsjed kuulbud ilmutusjed.
 710 Kalewide kange poega
 Kaskujalga kiirustama:
 „Käi ja kiirelt koduje,
 Kutta ratsul ranna poole
 Wanemale kasku wiima!
 Seadke wahid sihtimaie,
 Kaldapapid kalju peale,
 Nugišilmad nurmedele
 Mere randa wahtimaie:
 Kas ju kaugelt waenu laewad,
 720 Pealekipujate paadid
 Laente langul liikumaies?
 Kallawad laewad kaldale,
 Põrjad ita ligemale:
 Siis aga wasta wahwad mehed,
 Tugewamad teiste toekša
 Sõahiud sõdimaie.
 Odamehed otša peale,
 Taperid taga rindanesše,
 Nuiamehed nurga peale,
 730 Mhingid abiks äärele,
 Tuuramehed tuhingisše,
 Määra hiud mäsufesše,
 Wõidumehed lageidiku,
 Nende warjud wõsambiku,
 Metsa salku salamahiti,
 Wardad warjuts wanemale,
 Wikatid wile puhujale,
 Noolingid mäe küliru peale,
 Lingumehed libamiste
 740 Rahel poolel kalda peale;
 Katsumehed rahetombel
 Waenu roogus roodamaie!
 Teised seisku teistel seinaks,
 Pangu rammu rana wasta!
 Laf' siis mõõgad mõllamaie,
 Odad osawalt orjama,
 Taperid taga tantšima,
 Wikatid waljust' niitama,
 Ambu noolid nobedaste
 750 Sündsät surma sigitama:
 Kõil siis suikub sõa kära,
 Waikib kuri waenu wiha. —
 Olge wahwad, Wirulasesjed,
 Wõite abiks wahwa mehi,
 Järwa poiša jänberiku,
 Mutagust toekša,
 Nbilisi Harjumaalta,
 Läänest mõnda lšfandufesš.
 Weeretage waenu koeri
 760 Kaldalt koke kaugemale!
 Saatke mulle sõnumida,
 Kiirel jalgul kaskufida,
 Läheb lahing laiemakša,
 Kaswab kitiš libedamakš:
 Siisap tahan ise tulla,
 Abimehēs astuneda.
 Lähen tuska tuulutama,
 Nukrat meelta meelitama."
 Sõitšim suiša Soome silba,
 770 Wešikaare wakti teeda,
 Wikerkaare wišma teeda,
 Kuninga käšš kufurus,
 Wanema käšš wammufesš,
 Sõa sõnum juude sopas.
 Mis mull' wasta wanufenesša
 Inubedasta juhtumista?
 Wanfus wasta wana wares,
 Wana wares, waene meesi;
 Nofka nuusutas nurmena,
 780 Sõõrmed puhufid pilwena;

Mina oli sõda nuusutanud,
 Sõõrmed udusta sõõlunud,
 Kas ei sala haifu tunneks,
 Kiire käsu kirja oskaks.
 Juba oli sõda nuusutanud,
 Were auru haifutanud.

- Sõitsin suiisa Soome silda,
 Westkaare waski teeda,
 Wikerkaare wihma teeda,
 790 Kihutes kiiruse käsku;
 Kuninga käst mul kufurus,
 Wanema käsud wammukfjes,
 Päälitu käsud kübara al,
 Sala sõnum suude fopas:
 Et juba lipud liikumaies,
 Odaokfad orjamaies,
 Mõõgaterad teenimaies.
 Mis mull' wasta wankunesfa
 Jubebasta juhtumista?
 800 Wasta wankus kotkas kuri,
 Kottas kuri, kōwernoffa;
 Nõõka nuusutas nurmena,
 Sõõrmed ududa uurifid,
 Kas ehk asja haifu tunneks,
 Kiire käsu kirja oskaks.
 Sõge oli sõda nuusutanud,
 Were auru haifutanud,
 Tõtas teistele teadufida.

- Sõitsin suiisa Soome silda
 810 Westkaare waski teeda,
 Wikerkaare wihma teeda,
 Kihutes kiiruse käsku;
 Kuninga käst mul kufurus,
 Wanema käsud wammukfjes,
 Sala sõnum suude fopas,
 Päälitu palwed keele paelul:
 Et juba lipud liikumaies,
 Odaokfad orjamaies,
 Taperi terad tahtemaies.
 820 Mis mull' wasta wankunesfa

Jubebasta juhtumista?
 Tuli wasta kaarna poega,
 Kaarna poega, raija rooga;
 Nõõka nuusutas nurmena,
 Sõõrmed puhufid pilwena:
 Kas ei sala haifu sõõluts,
 Kiire käsu kirja oskaks.
 Sõge oli sõda nuusutanud,
 Were auru haifutanud:

- 830 Tõtas teistele teadufida.
 Sõitsin suiisa Soome silda,
 Westkaare waski teeda,
 Wikerkaare wihma teeda,
 Kihutes kiiruse käsku;
 Kuninga käsud kufurus,
 Wanema käsud wammukfjes,
 Sala sõnum suude fopas,
 Päälitu palwed keele paelul.
 Mis mull' wasta wankunesfa
 840 Jubebasta juhtumista?
 Wasta wankus hundifene,
 Hundi kannul karufene.
 Ninad nuuskufid nurmena,
 Sõõrmed ududa uurifid,
 Kas ei asja haifu arwaks,
 Salakirja käsku tunneks.
 Sõõrad olid sõda nuusutanud,
 Were auru haifutanud,
 Tõtasid teistele teadufid.

- Sõitsin suiisa Soome silda,
 850 Westkaare waski teeda,
 Wikerkaare wihma teeda
 Kihutes kiiruse käsku;
 Kuninga käst mul kufurus,
 Wanema käsud wammukfjes,
 Sõda sõnum suude fopas,
 Päälitu käsud kübara al:
 Et juba lipud liikumaies,
 Odaokfad orjamaies,
 860 Taperi terad teenimas,

Mõõgala mõtted mõllamas,
 Mis mull' wasta wankunesfa
 Jubebasta juhtumista?
 Wasta wankus nälga, nõrka,
 Nälga nõrka, kõlka kofka,
 Mina nuusutas nurmena,
 Sõõrmed sõõlufid pilwena,
 Kas ei sala haifu tunneks,
 Kiire käsu kirja oskaks.

- 870 Sõge oli sõda nuusutanud,
 Were auru haifutanud;
 Tõtas teistele teadufida.
 Sõitsin suiisa Soome silda,
 Westkaare waski teeda,
 Wikerkaare wihma teeda
 Kihutes kiiruse käsku;
 Kuninga käsud kufurus,
 Wanema käsud wammukfjes,
 Sala sõnum suude fopas:

- 880 Et juba lipud liikumaies,
 Odaokfad orjamaies,
 Mhingid asju aeamas,
 Taperid teisi tautamas.
 Mis mull' wasta wankunesfa
 Kogemata kufatusta?
 Wasta wankus katku kawal,
 Katku kawal, rahwa rõõwel,
 Sõda seitsmes selli kurjem;
 Mina nuusutas nurmena,
 890 Sõõrmed sõõlufid pilwena,
 Kas ei sala haifu arwaks,
 Kiire käsu kirja oskaks.
 Sõge oli sõda nuusutanud,

Were auru haifutanud;
 Tõtas teistele teadufida.

- Kinni ma kimmeli kõitafin,
 Panin ruuna randa iffe,
 Kõrwi Kalewi kammitfa,
 Et ei saanud sammumaie,
 900 Ega jooksu jõdemaie;
 Hakkafin asja arwamaie,
 Meeli mõtelda meelitama:
 Kas mu käigist kasu kaswab,
 Sõidust suuremat figineb?
 Werifed on waenu wermed,
 Sõdal siuguna siugawus.
 Mis ma waenu wiletufusta,
 Mõrtfuka mõõga mõllamist
 Rahu põlwele pillutan?
 910 Saagu, saagu, ma faetan,
 Saagu sõnum siugawasfe
 Mere marusfe magama,
 Kala kudusfe kaduma!
 Uinugu ummistata urkanesfa,
 Enne kui helifed edasi,
 Enne kui kõlifed kilajel!
 Kiskufin käsud kufurifid,
 Wanema käsud wammukfjest,
 Paiskafin põhjatu meresfe,
 920 Laenete langu laiema.
 Westi weeretis wahtusfa,
 Pihu puistetatas pilwesfa,
 Kalad kadufid kohkesfa!
 Nõnda wankus waenu warin,
 Nõnda kadus sõda kärin.

Kümnes lugu.

- Pena vöde küinlakene,
 Walgusfilmil taewa wahti!
 Laena lusti laulikule
 Kadasida rändamaie,
 Sala teesi sammumaie,
 Kusja Kalew enne käinud,
 Poega enne puhkanenud,
 Sõbradega felttitelles
 Mõnda tempu toinetanud,
 10 Imelista ilmutanud.
 Sirawade täht' de filmad
 Tunnistanud nende teesi,
 Kangel maadel käisid; —
 Näinud, mis seal nalja tehti
 Wiru kunstede wilula,
 Harju haawade wahela,
 Pääne lepiku keskela,
 Näinud meeste naljatust, /d'
 Wie wiletuse waewa,
 20 Kue kiusatuse kütte,
 Seitse sammu sidemede
 Kogemata kinnitusta,
 Kuhu mehed kuskusiwad,
 Lustipidul langesiwad.
 Käfi aga laaneesse,
 Põõsastitu paksudesse
 Lauustida lunastama,
 Kulbasida koristama,
 Sõbedasti otsimaie,
 30 Waskestida mõtemaie.
 Nii aga kuulin kuulutusi,

- Wana jutu juurdumisi,
 Muiste sõlmitud sõnasi,
 Kullal kdratud kõnesi.
 Kalewide kange poega
 Näinud hobu ostemaie,
 Künni ruuna kauplemaie.
 Kui ta käinud tüki teeda,
 Tüki teeda, palju maada,
 40 Laulis lindu lepikusta,
 Tarka lindu tanumikusta,
 Kägu kulda kuusikusta:
 „Hobu hirnub Hiu=maalta,
 Sälgu karjub suurest foosta,
 Warja karjub kangeelta!
 Hobu hirnub ostajada,
 Sälgu karjub sadulada,
 Warja walgeid waljasida.“ —
 „Tänu teile, linnud targad,
 50 Tänu teede juhtidele!“
 Paatab Kalewi poega,
 Tõstab jalga teise teele
 Kürel käigil sammumaie.
 Wiis oli Wirus wiibimisi,
 Harjus aea wiitemisi,
 Järwas tihja tallitusi,
 Kust ei saanud kaugemale.
 Baharäti poegadele
 Tõusnud tuulest tiikidusi,
 60 Tihjast rahu rikumisi;

- Järweke, kus enne eland,
 Kaksipäini muidu käinud,
 Näinud kitsaks kadepuses,
 Weiteks wihaduse waenus.
 Poisisidel ei olnud piisi,
 Mehikestel enam mahti,
 Pidiid pereft põgenema
 Luta aset otsimaie.
 Kui nad kaugel kõndinesa,
 70 Tuuliskäiki tallanesa:
 Kas ei kuskilt leiaks kodu,
 Paremada asupaika,
 Kuhu raea kinnitada,
 Wahet mõiksid walmistada;
 Sealap leidfid õnne soowil
 Suures Kikerpära foossa
 Kogemata kohajese:
 Kuhu kcer ei korjaks kodu,
 Penipoeg ei pesapaika.
 80 Baharäti poegadele
 Paistis paika meele pärast,
 Siiski tõusis segadusi:
 Kumb neist päris peremeheks
 Soole pidi seatamaie.
 Meel oli meestel mõlemile
 Soole sundjaks saadanesa.
 Kalewide kallis poega
 Tuhtus kogemata käigil
 Seltsis armsa sõbradega
 90 Kikerpära piiredele,
 Kui neil hamba kiskumine
 Kannud kirge katufsele,
 Põket laele laiemale.
 Baharäti poisikesed
 Kiskusiwad karwupidi
 Tuistelles tuttikesi.
 Kui nad Kalewida kaugelt
 Tullis juba tunnistanud,
 Waigistati waenu wiha.
 100 Mehed hüüdsid ühel unel:
- „Kallis Kalewide poega,
 Sammu, sõber, seie poole
 Meile õigust mõistemaie,
 Kiuakära kuskutama!“
 Kalewide kange poega
 Mõistis kohe, kostis wasta:
 „Tunnistage tüli tõusu,
 Riidlemise raecatusta!
 Tuisku tõuseb tunleesta,
 110 Piilwest wihma pifaraida,
 Wihastuseft waidlemine,
 Kiusamifest kohtukäiki;
 Sellepärast seletage
 Pikemalta tüli põhja!“
 Baharäti wanem poega
 Seadis sõnad sõudewale:
 „Soosta sündis segadusi,
 Kabaft meile riidlemisi,
 Kes meist kahest leidnud koha,
 120 Kes saab soole sundijaksa.
 Kodund kõrwi kõndisime,
 Teeda ühes tallasime,
 Seie seltsis sammusime,
 Siiski mina ligem sõrwa,
 Wäljas poolel kõndis weli:
 Sellepärast näitab selge,
 Kui on minu pärast kohta.“
 Kalewide poega kostis:
 „Põõras' pääga poisikesed,
 130 Meelest tõlbid mehikesed!
 Kodund ühes kõndisite,
 Soole ühes sammusite,
 Kaba ääres rändasite,
 Kus weel kummalgi ei kodu,
 Päris pestime seie paika:
 Soo on alles sundijata,
 Pail weel ilma peremeesta.
 Kõlbamata tihja koha,
 Kust ei inimestel kasu,
 140 Ega tulu elajatel —

Tahan teile tulewassa
Warju urkats malitada,
Kodupaigaks kinnineda:
Kuhu kisse kutsikate
Pakku mõite põgeneda;
Suurem pool saab suuremale,
Weitem jälle wähemale."

Paharäti poisikesed
Kalewi poega paluma:
150 „Wõta jooda, wennikene,
Kaba ise raecatada,
Kahte jansse jagadella,
Kust ei uuta kohutükki,
Täilitsemist tõusenessa!
Ahnus mõits ehk aega mõõda
Piiresooni pikendelles
Waud wia mõõritie,
Kui ei kiwa kinnituseks
Eõrwadele seadnessa,
160 Nõõril iga nurkadesse."

Kalewide kallis poega
Seadis sõnad sõndewale:
„Kesse küla kohutükki
Korra läinud kohendama,
Peab ka lugu lõpetama,
Asja selgeteks aemaie.
Armas Alwide poega!
Nõuta mõõdu nõõriõida,
Piiramise paeluse,
170 Mõõda raba nõõri mõõda
Keskelt kahte jagudesse,
Wea siis wagu wahedele,
Pika peendra piireessa,
Pane kiwid raea peale,
Waiad sõrwa seisamaie,
Siis ei tõuse segadusi,
Wihaduse waidlemisi!"

Alwide armas poega
Tõtas tõõda toimetama,
180 Kalewide poea kasku

Eõbra seltsis seademaie.
Kalewide kange poega
Tallas ise teise teele
Tarbeliku tallitama,
Suuri tõõsi sünnitama.

Alwide armas poega
Eõbra seltsis asja seades
Arwas mõõdu alustuseks
Tõekaldal wõtta kohta,
190 Mustapallil mõõdu paita,
Kuhu waiad kinnitada,
Piire otfa tahtis panna.

Wana waenu waimufene,
Kes ei raatfi ristilapsi
Kuskil jätta kiusamata,
Walmis juba wõrgutamasa,
Wette pinnalt pistis pääda,
Laente alta luuril silma
Kawalaste küsimae,
200 Pikes otjust pärimaie:
„Minga tõõda, mehikesed,
Salalikult sünnitate,
Kiirelikult kohendate?
Kas teil aega aina kasi?
Püsim ehk kui linnupüüdjäl,
Kellel saaki kogemata
Paelust metsa peasenessa?
Saak ju mõttes mehel kotis,
Kui ta kiirest' kannul kargas."

Alwide poega mõistis
Paharäti pilkamista,
Ehk küll jänes pool ju pükis,
Siiski kostis kohumata:
„Tahtsin jõge takistada,
Wette woolu wõrgutada,
Laenesida lingutada,
Käigi kohte kiitendada:
Et ei looma liikumaie
Saaks ei sisse sõndemaie,
220 Ega wälja weeremaie."

Wetewaimul wana talu,
Weepinna warjul pere,
Salapeidus fängikene
Harimise kombel armas,
Tuttaw teeda wäga tulus;
Sellepärast sula suuga
Mesikeelil meelitelles
Alwi poega paluma:
„Jäta jõge paelumata,
230 Jäta wetta wõrkumata,
Käitõõda küttemata,
Teesi takistamata,
Sisefekäigid sidumata,
Wäljakäigid waiamata;
Tahan sulle suure palga,
Mis sa küsid, täiel mõõdul
Tõrkumata tasudella,
Waidlemata maksta wälja."

Alwide poega arwas
240 Kasu kohe, kostis wasta:
„Mis sa mulle, mehikene,
Lubad lepituse palgaks,
Kui me' kaupa kinnitelles
Eõbralikult sobitame?"
Kawal wetewaimu wastas:
„Mis ma sulle palgaks paista!
Lepituse hinnaks luban,
Pead sa ise ilnutama!"

Alwi poega paeatas:
250 „Kui sa kannad kamalala
Wana kaape pesa wõrra
Taalbrid kofku kuhjadel,
Siisap jätan sidumata,
Käigikohad küttemata."

Wetewaimu wastanesse:
„Homme wara hommikula
Tõutan tua taalerida,
Naha kaape rummu täie."

Alwide poega kostis:
260 „Sariwist hõrga sentakke,

Sõnast meesta sõlmitakke.
Wea sa mulle sõna wõlga
Tõutuse täitemiseks,
Muidu tõuseb meile tüli,
Tuleb kistil jälle kätte."

Wetewaimu waus alla,
Puges peitu jõe põhja.
Kalewide sugulane,
Kawal Alwide poega,
270 Uuris kõõsel urkatefe
Eõbra abil muru alla
Ligi sülla sügawuse,
Põhjust laia, pealt kitsa
Kaape rummu kohalikes;
Seadis kaape kaaneessa
Mulgua peale murudela,
Leikas kübarale põhja
Sala hangu sõõritie,
Kust kõit sissetantut koorma-
280 Kaewandiku kuttunessa.

Purast kandis teisel pääwal
Koidu piirel juba koorma
Kootsi wana rublasida,
Mis ei kaape põhjakessta
Mite sõõndunud kinnitatta;
Pois tõi teise õlma täie,
Kandis koorma kolmandama,
Kandis neljandama koorma,
Wits weel wara wietforda,
290 Kulda lisaks kuetforda,
Kust ei küllust kübarale
Siiski saanud signema.
Wara kipus wähenema,
Nikkus mehel lõpemaie.
Küll ta kaapis rahakerstus,
Pükis puhtaks põhjadani,
Koristeles kufrukeseid,
Sõna tasuks tasku sopol.
Tõõ ja waew läts siiski tühja,
300 Nõutamine üsna nurja:

- Kübar seisis kerkimata,
Ega tahtnud saada täide,
Kuhja peale kaswatada.
Wettewaimu hakkas wiimaks
Mewi poega paluma:
„Lepi wõlga laenu peale,
Kannatele, kulla wenda!
Kui lääd suwi sügisele,
Siis ma tasun wõlga sulle,
310 Kannam lisa kübarale,
Kunni lõuseb kuhjale.”
Mewide armas poega
Wäga kawal wastamaie:
„Sarwist hõrga seutakse,
Sõnast meesta sõlnitakse!
Tee on pika minijale,
Nega pika ootijale
Wõlga pika wõõra oma;
Maksa lühi lubabuse,
320 Ehk ma täidan ähwardused,
Kõidan kinni sinu käigid,
Wõrgutan wette wärawad:
Et ei looma liikumaie
Saaks, ei sise sõndemaie,
Ega wälja weeremaie.”
Wennikesele wettewaimul,
Paharäti poenkesele,
Paremat ei olnud pidu,
Kui et koeu kõndinesa
330 Emalt abi otsimaie,
Lisadusta laenamaie.
Sala mõteid sünnitelles
Hakkas pettis paeatama:
„Armas Mewide poega!
Lubatuse lepituseks
Tahan täita sõrumata
Kübara sull’ kuhjadel,
Kui ja ise tuled kaasa;
Siis ei siigi segadusi,
340 Pikemalta kusti pettust.”

- Wana kawal wõrgutaja
Püüdis Mewide poega
Waranduselt ärawia.
Nga Mewide poega
Mõistis mehikese mõtled,
Kurja waimu kiusamise,
Misga teda püüdis petta;
Seadis sõnad sõndewale:
„Sanmu sina, sõbrakene,
350 Kalewiste kannupoisfi,
Wõla talu waatamaie,
Tema tuttawid teretama.
Mita kanda rahakoti,
Kui on mehel raske koorma;
Mül ei ole mite mahti
Täna käiki tallitada,
Peau kui kalju mere põhjas,
Tugew tamme tuulesa
Warandusta wahtimaie,
360 Hõbe kogu hoidemaie.”
Kalewide kannupoisfi
Tõtas käsku täitemaie.
Wettewaimu astus eele,
Mewide abimeesi
Kõndis taga tema kannul,
Tallas tundemata teeda,
Kändas sala radasida
Pimeduse piiredele,
Kus ei olnud enne käinud
370 Elaw’ inimese jalga,
Weel ei walgus’ laste silma
Neida kohta enne näinud.
Mewide abimehel
Sõõlustiwad püüdis püüki,
Kui nad pikal teedelkäigil
Sõudsid kurja kopelise,
Warjuriigi wainu alla,
Kus ei koitu kerkimaies,
Eha walgust helendamas.
380 Pääwal päike seal ei paista,

- Kuu ei hõsel anna kuma,
Tähesilm ei näita teeda
Pimeduse paikadele.
Nega mõõda hakkas kuma
Walgust teele wälkumaie,
Sest et wärawate jambas
Tõrwa pütid põlesiwad.
Kui nad tupa kahekõste
Üle läwe astusiwad,
390 Tulid wettewaimu wennad
Wõõrast wastawõtemaie,
Palusiwad pingi peale
Laua taha istumaie,
Kuldse kannude keskele,
Hõbe waagnate wahale,
Mis kõi wõõra mehikesele
Talu rikkust tunnistasid,
Pere auu awaldasid.
Auu ahnus arwatakse
400 Põrguliste päranduseks,
Sestap poisid sõõnalauda
Wõõral’ uhtest’ walmistasid.
Kalewide kannupoisfi,
Kartus arats kispetanud,
Wõind ei mõtta wõõrusrooga
Mite maitseks kausista,
Wõind ei kannust keelekastet,
Mõõdu märga magusat
Mite suutäit juhutada,
410 Sest et tulejädemeida
Wälkus wälja waagnatesta,
Kerkis illes kannubesta,
Põrkas wasta pekerista.
Paharäti poenkesele
Hakkasiwad isekeskis
Sala jutu fahkamaie,
Põrgu keelil paeatama,
Winderdi ja wänderdie,
Laksati kui Lätikeele,
420 Mis ei mõisnud wõõras meesi.
- Kalewide kannupoisfi
Murelikult mõtlemaie,
Ngaraste arwamaie:
„Kitsik kipub käsidele!
Noore põlwe nurmedele
Peau ehk poisfi närtsimae,
Sõbra waranduse saagil
Salamahiti suremaie,
Kus ei nutma noored neiu,
430 Kähärpääd ei kaebamaie!
Ahne Mewide poega,
Kes sa sõbra kannitsasse
Pannud põrgu paeladesse,
Pookit muna palju parim,
Kui üks tühi koorekene!”
Pärast pika paeatusta,
Sala nõude sobimista
Hakkasiwad tulehargid,
Põrgulaste poisikesed
440 Kalkatufel mängimaie;
Wõtsid mängiks wõõra mehe,
Kes kui kerge kurnikene,
Weerew ratas wainuella
Lustil pidi lendamaie,
Tuule kiirul tantfimaie!
Põrgu poead paiskasiwad
Kannupoisfi kihutelles
Ika käest käsidele;
Mehike kui kassi-märssi,
450 Tuulaw takutopikene
Lendis seinast seinasse,
Nurgast teise nurgasse.
Mewi poea sõbrake
Poisikesi palumaie:
„Kiigutajad, kulla wennad!
Laste maha, ma palusfin,
Seie mustale murule,
Seie põrgu põrandale;
Seiske femi kui mõõdan seinad,
460 Wõõritellen nurgakesed,

Paelutan toa pikufed,
Lõngutan toa laiused,
Kust wõin kogu kuulutada,
Sõbradele seletada:

Kuis mind kõrgel keeritati,
Wiskedela weeretati."

Kui sai mahti mehikene,
Puhkamista poisikene,
Wõttis nõbrid wõõlta,

470 Misga enne mõõdnud sooda,

Kaba oli raeatanud,
Hallas seinu mõõdemaie,
Nurkafida nõõrimaie.

Mõõttis poolel pikutie,
Laskis teise laintie,
Kolmandama kõrgutie,
Neljandama nurgetie,
Uffe piidad pikutie,
Uffe läwe laintie.

480 Sunnelt peasis üle uffe,
Peasis meesi putkamaie,
Tuule kiirul kihutama.

Mehike ei leidnud mahti
Üle õla ümberwaata,
Kandadele silma käända,
Enne kui laia ilmale
Peasis pääwa paisteetele,
Kuhu kurja kiltkendused,
Põrgulaste paelutused

490 Pikemalt ei puutunesja.

Wahti oli wärawasta,
Ufhehoibja hüüdanenud:

"Tahad sina teedekäiki
Sunnelikuld lõpetada,
Lingu paelust peaseneda,
Kääna käiki hüwa käle!"

Siiski saand ei mehikene
Kiufamata minna koen.

Wahwa meesi wallaline

500 Kui se kagu kurseesja,

Lailulindu ladwaasja;

Weifel wiisi wiletsusi,

Kuusi korda kiltkendusfi.

Kalewide kannupoisfi

Põrgu piinast põgenedes

Leidis korra lingutusi,

Kui üks litta koerakene,

Kaks weel kaasas kutsikaida,

Temal wasta weerenesja.

510 Pitta, juwaliste ema,

Tuli tuiskel Torikta,

Kus ta käinud wihtlemaies.

Sealap Alewide sõbral

Wahi sõnad wärawasta

Tulid meele mõtteesje:

Käänas koke hüwa käle

Teista teeda tallamaie.

Lendes sõttis litakene

Temast mõõda tuhinaaga,

520 Kus ei hüusse karwafesta

Mite mehel liigutanud.

Sammusfida sirutelles,

Kiiret käiki käidanessje

Sõubis Alewide sõber

Wiimaks jõe kalda ääre,

Kuhu Alew sala koopa

Sügawale sobitanud

Põrgu poea petufessa.

Sügaw mulku muru alla

530 Tunnistetes tehtud tempu,

Kaaneks katetud kibara,

Kui se rikas rahakoorma

Metsa käinud wõil mehega.

Kalewide kannupoisfi

Alewi jälgi aeama,

Kuhu sõber kadunesja.

Wettewaimu wennikene

Kihutelles tema kannul,

Poisikesta pilkates

540 Kawalaste küsimäie:

Kas sul püksis põletaja,

Parmukene istub p. . ses?

Mits sa meile, mehikene,

Kulla koorma unustanud?

Ma ep jõudnud ränka koti

Kodunt üksi ärakanda.

Katsjume nüüd tehtud kaupa

Teistele toimetada!

Kas eht rammu katsjumaie,

550 Woi eht wõidu jooksemaie,

Kumb saab wõidul tuningaksa?"

Wettewaimu wennikene

Omas meeles mõtlemaie:

Tarkus on kül nende taskus,

Wõimus siiski minu wõlil.

Kalewide kannupoisfi

Mõistis koke, kostis wasta:

„Kui sul lusti, wennikene,

Läki kohta katsjumaie!"

560 Koka ostmise käigil

Nägid mehed Märksa mäge,

Mis neil koke meele pärast

Wõidu mängiks walitada.

Enne weel kui mehed määle

Sammusfida sirutanud,

Tulwad neil wasta teelta

Kange Kalewide poega

Armsa Alewi poeaga.

Wiinne oli warjupaika

570 Wettewaimu waranduse

Põõstastiku pannud peitu.

Kalewi poeg paeatama:

„Waata, kulla wennikene!

Kust sa jeda lätikopsu

Saatejassa olled saanud?"

Kust se ime kiltaline

Sugubela sijnunud?"

Alewide poega kostis:

„Wõõras on mul wõlgenitu,

580 Kellega ma tegin kaupa,

Kes ei täitnud kaapekesta."

Kannupoisfi paeatama:

„Wõõras on mul wastameesi,

Kellega ma tegin kaupa,

Wõitlemise mängi wõtta

Närksa mäele nalja pärast."

Kalewide kange poega

Pilkamiste paeatama:

„Kaswa weel mul, kullakene,

590 Weni, armas wennikene,

Sirgu, sirgu, sõbrakene,

Kibedama aea kohta;

Wõim weel wäga weikene!"

Paeatelles aga pistis

Kannupoisfi karmansise,

Püksi tasku paisjumaie,

Siisap tõtas kiirel sammul

Närksa mäele naljamängi

Wõõra wasta wõitlemaie.

600 Mehed wõtsid eesimängiks

Wõidul kiwi wiskamista;

Kelle kiwi kaudemale

Lingult pidi lendamaie.

Wettewaimu wennikene

Pibi eesi paiskamaie

Lingult kiwi lendamaie.

Kohmetanud kápadega

Seadis passu sõrmedega

Poisfi kiwi poole pääwa

610 Silmufesse seisjamaie.

Laskis lingu lennutelles

Kümme korda ringis käia,

Siis wast paiskas sõudemaie,

Tuule kiirul tuiskamaie.

Kuhu kiwi kullunesja,

Saadik maha satunesja?

Kiwi kullus järwe kalda,

Wirtsu järwe ääre peale,

Kümme sammul sõrwest kangel.

620 Kiwi wõite kopikata

Selgest' oma silmil näha,
Mis kui lehma mehikese,
Perepoppi saunakene.

- Wõidu lingu wiskamine
Käpila niidab Kalewile,
Kel ei olnud tõstekangi,
Winna poomi mite waea;
Kümme sõrme kohendusel
Tallitas ta weiket tööda,
630 Seadis kiwi silmuksele
Parajaste paiga peale.
Kihuteles kange käega
Lingult kiwi lendamaie,
Tuule kiirul tuiskamaie.
Tuules tõusis tuhinaada,
Kõrgel kuuldi kohinada.
Kiwi lendas kangeele
Tuiskades kui tuulispaska
Merelaentel mõluljela,
640 Põndis Peipse ligidale,
Kuffus ligi järwe kalda.
Kesse Peipse rannas käinud,
Kül se näinud wõidukiwi.
Wettewaimu wennikene
Palus mängi pikendada,
Teisel tükil toimetada.
Kalewi poeg kostis wasta:
„Minu pärast, mehikene!
Wõitlemist ei ma wihka,
650 Riustemängi ial karda;
Wõitlemine toetab wõimu,
Mängil kosub mehe rammu.
Wõtkem kätte wägikalka,
Kumb meist kumba kangutelles
Kõrgemale fergitelleb.”
Meheb istusid murule
Salga tugiks wasta jalga.
Wettewaimu tugew wemmal
Wõeti kätte wägikalkas.

660 Wettewaimu wentelles

Käsi tahtis kattendada,
Pihasooni kista paigast:
Wõind ei siiski wastameeste
Kalewida fergitada,
Paigast mite pörutada.

- Kalewi poeg toetas kanna
Walusamast' tema wasta,
Sõlmis kindlamaste sõrmed
Koogetelles kepi külge,
670 Tõmbas korra tõsiselta,
Wiskas wettewaimukese,
Kui oleks tühi takukoonal,
Tuule tiinul tuiskamaie!
Pää käis korra kuterpalli,
Jalatallad wasta taewast,
Sõrmed peasid wägipulgast,
Mees kui lindu lendamaie.
Weeres liuges seitse wersta,
Purjeteles penikoorma,
680 Kaksas maha rägastiku,
Küngastiku keskeela,
Kus ei wõinud kuel pääwal,
Seitsmel filmi seletada,
Kahesjamaal kaela kanda,
Liikmesida ligutada,
Põrund keha paenutada.

- Kalewide kange poega
Kahjatuista naeramaie,
Mew hambaid hirwitama,
690 Poissi taskus pillkamaie
Wettewaimu wiletsusta.
Kange meeste naerukära
Käis kui Kõu kargatusel
Läbi laia lageidiku,
Pakju metsa pöõsastiku,
Maapinda müdistades,
Küinkasida kõigutelles.

Mewide armas poega
Pette lugu paeatama,
700 Ruda lõhkend kitaraga

Mustapallil mehikesta
Tugewaste oli tüsjand,
Wettewaimu wara wõtnud.

- Mewi poea awalduš:
„Sarnist hähga seutasse,
Sõnast meesta sõlmitasse,”
Pani Kalewide poega
Kuuldes kohe kohtumaie:
Mõõga mõlg weel maksmata,
710 Sepsa kätte saatemata.
Kalewide kange poega
Seadis sõna sõudewalle:
„Mewi poeg, armas wenda,
Käi sa kiirest' koduje,
Aea hallil alla õue,
Kõrwila läbi kopeli
Kuulsa Kalewi peresse,
Wana taalberi talusse;
Laena rannast laemakesi,

720 Laiemaida lobjakesi,
Paremaida paadikesi;
Koorma laewad kulla alla,
Paadid hõbe kilba kandma,
Lobjad wara wedamaie;
Palka mehi purjetama,
Tugewamaid tüürimaie,
Sõbru seltsis sõudemaie;
Wõta moonu, wõta wara
Teedekäigi tarwitufeks.

- Pärast aga pane peale:
730 Üheksa hiltwa hobuda,
Kahesja kari märada,
Kassikümmend lüpsilehma,
Wiiskümmend paremaid wasikaid,
Sada säilitist nijsuda,
Poolteist paati rukiteri,
Tuhat wana taalberida,
Sada paari paaterida,
Kaksjada kulda rahada,
740 Süületäie sõlgesida,

Wie neitsi kaasa wara.
Pane lisaks paari paati
Weel mul wana waraga;
Kanna kalli killa foorma
Sõudes merel Soomeesse
Kuulsa sepa koduje,
Maksa minu mõõga hinda,
Tasu mõlga tingimata,
Lisa kulda peale kaup,
750 Dotus' hinnaks hõbedada,
Iša lelle lepitufeks.”*

Mewide armas poega
Tõtas käsiru täitemaie,
Kutas kiirest' käidanema,
Harju poole aeamaie.
Kalewide kange poega
Istub maha muru peale
Põõsa warju puhkamaie,
Meeles lugu mõtlemäie,

- 760 Ašju läbiarwamaie,
Wiinsed sõnumid Wirusta,
Kurja waenu kuulutusel.
„Kustap leian kindlat kohta?”
Paeateleb kange poega,
„Warjupaika mäetidele?
*Weereb waenu wägesida,
Sõameeste seltsisida
Wiru laia wäljadele,
Järwa raatma radadele:
770 Süüsap tarwis kindlat seina,
Mõnušama müürisida
Warjupaigaks wanadele,
Kahuurkaks raukadele,
Peldunurgaks piigadele,
Kaitsetoaks kähärpäile,
Nutu lambriks nõdradele,
Peinakoeaks lekedele.”

Kalewide kange poega
Mõtkes aga targal meel:
780 „Rähän laudu lunastama,

- Hoone tarbeks ostemaie,
Tahan linnad tugewuseks
Mufaste ehitada,
Ihe linna eide iluks,
Taadi kalmu kenaduseks
Kallju peale kasvatada;
Teise linna Taara mäele
Ema jõe kalda ääre
Warjaks Taara waarikule,
790 Kolmandama Jaani kolka
Sala soo sügawusse,
Mlutaha ihe linna
Maukadele redupaigaks,
WaeSte lastele warjussa.
Täna ei ma lähä teele,
Puhkan keha paremine;
Homme wara hommikul
Tötan teeda tallamaie
Peipse järwe piiredele;
800 Senni saab Mew Soomeesse
Mõõga wõlga matfemaie."
Tahtis nuga wõtta taskust,
Kui tal käsi kogemata
Poisikese külge puutus,
Kes kui siga lotista
Sealt ei wõinud wälja saada,
Iseennast awitada.
Kalewide kange poega
Pilkamisel paeatama:
810 „Kas sa nääd! mis kirbukene
Karmanis mul kutisteleb?
Astu wälja, wennikene,
Tuule õhul toibumaie,
Pääwa paistel paisumaie,
Kuude walgel kosumaie!
Kuule, kulla kannupoisfi,
Märka sõnu, mehkene,
Kui neid kasuks sulle kiilwan,
Duhatuses ilmutelen!
820 Kuule, kotta kaswandifu:

- Enne kui sul äbarikul
Tugewama tiibadesse
Sõudwa juled sirgunewad,
Ira kipu lendamaie!
Kui sind kuri kiusamaie,
Waenu mees saab wõrgutama:
Tulgu tugi tarkufesta,
Arwust parem abimeesi;
Püa waenlast pillkamisel
830 Kawalaste kütendada,
Kunni jõudu kaswanessa,
Kammu tõuseb rohlemaste.
Mis sa, wäeti mehkene,
Wettewainul wägi korral
Põrgulisel wasta piisiks?"
Mlewide sugulane
Mõistis koke, wasta kostis:
„Mis ma wäeti mehkene
Wettewainul wägikorral
840 Põrgulisel wastapaneks,
Seda oli selgel filmal
Mewi töö awaldaud,
Kui ta suwikübarada
Seadis kateks koopa suhu.
Mõnda oleksin ma noori
Wõidumängi walmistanud,
Pilkel põrgulista petnud."
Kalewide kange poega
Seadis sõnad sõudewalle:
850 „Weni wassa, wennikene,
Kaswa kassi kõrgemassa,
Paisu, poisfi, paksemassa,
Kosutelle kangemassa
Ebespidise eluse,
Tulewa aea tulufsa!
Jää sa seie teedejuhiks,
Kunni lähen kaugemale.
Peipse järwe piiredele
Tarbeliku tallitama.
860 Kui siin kiirekübilisi,

- Eõa sõnumide sõudjaid
Wirusta peaks weeremaie:
Wea neid, sõber, wiibimata
Peipse järwe piiredele,
Kuhu käiki kinnitelen,
Asjula ehk wiidan aega."
Jutu westes wõeti õhtuks
Toitu keha toetuses,
Keelkastet karastusets,
870 Enne kui mahahaideti
Põõsa warju puhkamaie.
Õõde rüüdi kattis kinni,
Waihus' kuube waarikuida,
Lukuteles linnu keeleb,
Elawate healitusjed;
Singu sitika wilula,
Suwe ilul laulis sirtsu,
Sääski lennul sirisedes,
Kääku ruki põllu pealta,
880 Wutti wette kallastelta,
Muud ei kuskil elumärki,
Kangel kuskil kuulutajaid,
Hõbenokal healitsejaid.
Taewast waataswad tähed,
PaiStis kuu palgekene
WaiSkelt puhkajade peale.
Unenägu kudus kuube
Suikujate filma ette.
Ilna-neitsike ilusa,
890 Kõu tiitar kähärpääga,
Siniisreje linnukene,
Lendas pasju, linges pasju,
Lendas laia laaneessa,
Kust ei enne käinud karja,
Käinud karja, hulkund orja;
Ladwil käinud linnu jalga,
Sambla alt sala siuke:
Senna neitsi sammumaie,
Lusti teeda tallamaie.
900 Mis ta metfas märkimesja
Mis ta teelta tähtinesja?
Kaew oli sügaw kaewatud,
Urgas põhjatu nurritud.
Kaewul käisid karjateesi,
Kadafida rahwa jälgist.
Ilna-neitsike ilusa,
Kõu tiitar kähärpääga,
Kaewust wõtma keelkastet,
Kulda koogul kongitfema,
910 Hõbe pangil piidemaie.
Metfa poega, poisikene,
Kõwer filma kaswandifu,
Nägi kena neitsikese
Wetta kaewust winnamaie,
Tahtis api tõtamaie.
Ilna-neitsike ilusa,
Kõu tiitar kähärpääga —
Ehk oli poisfi ehmatades
Kätte lastnud kallukülle —
920 Kautas sõrmukse sõrmesta.
Ilna-neitsike ilusa,
Kõu tiitar kähärpääga,
Siniisreje linnukene,
Kurbel häda kurtemaie,
Sõbra meesta soowitama,
Abimeesta meelitama:
Kesse sõrmust sügawasta,
Kulda wõtaks wette alta.
Kalewide kallis poega
930 Kuulis neitsi kurwastusta,
Linnu nukra leinamise,
Tötas abiks tiiterile.
Seadis sõna sõudewalle:
„Mis sa nutad, neitsikene,
Mis sa kaebab, kähärpääga,
Leinad, kena linnukene?"
Ilna-neitsike ilusa
Mõistis koke küsimise,

- Kaulis wasta lahkeesta:
 940 „Mis ma nutan neitsikene,
 Mis ma kaeban kähärpääga —
 Wetta kaewusta winnates
 Kautasin sõrmukse sõrmest,
 Weeres kuld mul wette alla.”
 Kalewide kange poega
 Kargas kohe kaewusse,
 Tõtas sõrmust otsimaie.
 Sortsilased suurel feltsil
 Kalewi poega kiusama:
 950 „Siir on isi hüüand lõhju,
 Karu kammita kaewusse!
 Wõtte kiwi, wennikeseb,
 Kukkutagem kulla peale,
 Kange mehe kaela peale!”
 Weski kiwi weeretati
 Riirest' kaewu rakkebele,

- Kõrgelt kaewu kukutatati,
 Mis pidi mehe murdemaie,
 Suure karu surmamaie.
 960 Kalewide kallid poega,
 Kui ta otsind tüki aega,
 Kargas jälle kaewu peale.
 Mis tal sõrmuksest sõrmesfa?
 Weski kiwi weereb käesfa,
 Sõrm käib läbi silmuksesta.
 Kalewi poeg küsimaie:
 „Imaneitsike ilusa,
 Kõu tiltar kähärpääga,
 Sinisirje linnukene,
 970 Kas se sõrmukse sinuda,
 Mis sul kaewu kukkunesfa,
 Wette alla weerenesfa?
 Muud ei leidnud ma mudasta,
 Suuremat ei puutund sõrme.”

Üksteistkümmes lugu.

- K**mariku palge puna
 Palisteles pilwesiida
 Wikeliste wiiruliseks,
 Kullakarwa keeruliseks
 Ue pääwa iluduseks,
 Kui ju Kalewide poega
 Urksal silmil asemelta
 Kargas üles' kõndimaie.
 Wirgul 'pole wiibimista,
 10 Kiirel kuskil kõheldusta.
 Karastawa kasteela
 Sammusida firutelles
 Kõndis kange mehe poega
 Pärast wõetud linnupetet
 Peipse järwe ranna poole;
 Lõhtus mööda metsajäda,
 Üle laiu lagedaida,
 Läbi paksu põõsastiku,
 Siis weel tüki samblastooda,
 20 Mõne tüki mätrastiku,
 Kuhu teed ei olnud tehtud,
 Nada ette raeatatud.
 Kus ta tormas laane kandu,
 Senna tänaw siginesfa,
 Kus ta sõtkus sooda mööda,
 Kaewandiku kaswatast,
 Kus ta kõndis künteliku,
 Siile sammul sündinesfa;
 Küntad läksid küürusele,
 30 Madalamaks mõnda mägi,
 Kuhu kanda kaemine,
 Warwas juhtus wiibimaie.
 Järwe ääre jõudanese
 Wiibis Kalew waatamaie,
 Kas ei kuskilt koorma kandjaks
 Parajada paadikessta,
 Pobja juhtuks leidamaie.
 Langetama laenetele
 Silmi kangel firutelles
 40 'Polnud näha paadikessta,
 Pobja kuskil ligemalta.
 Kalew kääris kae õimad
 Woltis wõõ wahedele,
 Siisap suisa sammumaie,
 Laentest läbi lõhtumaie.
 Waataksid ja, wennikene,
 Kalda äärest tema käiki,
 Lennus kõndi laenetesfa,
 Nääks ei noorem nugisilma
 50 Koguniste teista kallast,
 Kuhu mees wõiks kuiwikula
 Kanda jälle kinnitada,
 Warbilt wetta walgutada.
 Kalewide kange poega
 Pidanb ei tee pikusessta,
 Wesirada ränkusessta
 Sammudele sidujaida;
 Lõhtus aga kuskilikult
 Lahkel meel laenesida,
 60 Tuiskas wetta tolmamaie,
 Kõrgeele kerfimaie,
 Walges wahtus wiijema.

Skalad põhjas kohkusiwad,
Wähid urkas wabisesid,
Lagled läksid laente alla,
Parbid paku pilliroogu
Mehe sammu müdinala.

Kesse oleks kogemata
Sellel pääwal juhtund fenna.

70 Se küll oleks omal silmil
Wõinud näha wõõrikuida
Sala asju sündimaie,
Imelikku ilmumaie.

Paksu wõsandiku warju
Seisis peitus fortisilane,
Peipse ranna parem tarka.
Mehike kui metsaline
Karmus kaswand üle keha,
Drikana harjaline

80 Kui üks kahejalgne karu.
Seasõbril pitusfilmad
Seisid rähma sidemesa,
Käias ila kammitsasja;
Kaia suu foppadesta
Walge ila wahtunesa,
Kui sel kulbil kihwadesta;
Kasfi wärki karsis koonu
Küllalt näitas kadedusta.

Kahejalgne karwaline
90 Mehekomblik metsaline
Sugult soola fortisilane,
Tikkaltie tuuletarka,
Wõnes tükis Wana tarka,
Kausufõna lobistaja,
Wõisõna arutaja,
Tuulewile tunjeltaja,
Dskas arpu löödanessa,
Sõõlukessta seadanesa,
Warga lueu wõtme abil

100 Wiina klaasi walmistada,
Wihtlemisel wiha wõtta,
Paha panna teise peale,

Wihtamista wiletsale,
Wiirastusi wähendada,
Tonbi teeda takistada;
Dskas arwu arstimisi,
Tuulest terwist tallitada,
Nikastusi nõrgendada,
Tõukamisi tajudella,

110 Mjemelta läinud liiget
Punalõngal paigutada,
Muhutõbe muisutada,
Kõhuwoolmeid näpistada;
Dskas werepide sõnu,
Teadis tule takistusi,
Walufõnu uksi wasta,
Sammaspoole salafõnu,
Maast saand wiga magajale
Hõbe walgel õiendada,

120 Kõhetuma fimmil-kaswu
Koera sõõgil kohendada,
Wäetid lapsi waigistada,
Wihtlemisel nuttu wõtta;
Dskas rabanduse sõnu,
Wahwu hellitingu wasta,
Teisi weel eht tosinala
Hambawalu wõtemisefeks,
Hallitõbe arstimisefeks,
Teha soola topfikesi,

130 Walmistada nõia wihtu,
Kaitsekepi karjusele,
Küllus' nooli küttidele,
Sunne õngast kalamehel',
Nurjawõhtjat noorikule;
Dskas wana Tihja teeda
Sambla alta seletada,
Waranduse wedajaida
Kistitredel elustada,
Tule tähel raha auku

140 Dõde warjul õnneks saada.
Täna mees ei teinud tulu,
Kui ta kaldal küskaküle

Tuule sõnu tugewaste
Puhus Peipse järwe peale
Laenetele lennutusfeks,
Kalewile kiusatusfeks.
Wesi kerks weerlemaie,
Laened kõrgel lendamaie.

Kaugelt paistab kaldaasfe

150 Petelikku pilwikene,
Mis kui mehe maalikene,
Rehakomblik lueukene
Pool weel laente peitusela
Wette woli wangistusfeks;
Kerkib korra kõrgemale,
Langeb jälle laenetesfe.
Eht küll kümme wersta kaugel
Kändaja weel rannasta
Kueukana kõitunesja:

160 Siiski paistab selge filma
Meie mehe määraline
Laente pinnalt läikimaie.
Kõorem raske piinab pihta,
Käänab selga küürufela,
Siiski tõttab kergel sammul
Koorimakandja kalda poole,
Kaswab ila kõrgemaksa,
Tõuseb ila tähtsemaksa.

Sortsi poea puhumine

170 Puistab laened pilla-palla
Wettekiigel weerlemaie;
Kus nad kõrgel kerksiwad,
Wahtus mehe reite wasta.

Maerdes laenekeste nalja,
Mõllamise mängikesta
Hüab Kalewide poega:

„Di, oi! waata oidukessta!
Kipub lastma kellukessta!
Toho, toho, p—se lompil!

180 Tahad tõusta mehe tilli?"

Weel ei olnud tundi wiibind,
Kõndis juba koormakandja

Kalewi poeg kuuwikule.
Ei küll meie päiwil hobu,
Ega parem härja paari
Kooramat jõnaks kergitada,
Mis seal kandis kange meesi.

Kalewide kallis poega
Toonud Pihkwast turja täie
190 Lunastatud linna laudu,
Kust saab tuge kurbadele,
Warju wana raukadele,
Nutu nurka neidudele,
Keina paika leskedele,
Tõuseb tulu teisteele.

Laua koorm ei olnud suuri,
Ega olnud wäga weike,
Paras mehe pihaline:
Tosinate armul täitis

200 Kaskikümmend mehe koorma,
Paar weel lisaks peale pandub;
Polnud lauad paksufela
Kuskil üle kolme tolli,
Ega läinud laiusfela
Kuskil üle kahte jalga,
Ega polnud pikufela
Kuskil üle kümme sülda.
Seep Kalewide seljas

Kantud laua koormakene,
210 Mis seal meesi murudela
Ladus wirna lagedale.
Wõt' siis mõõka wõõkta,
Tõmbas wälja tupeesta,
Tahtis laente tõstijale
Wette pillipuhujale
Tõõpalka tajudella.

Uga wirgud warbakesed,
Kerged jala kannakesed
Wõinud fortis mennikefe

220 Pimedama metsa paksu,
Paku urgast otsimaie.
Kalewide kangel poega

- Weftrada wäfitanud,
Lauab pihta pigistanud,
Sellepärast jätis fortfi
Kelmikese kirsamata,
Hakkas laia lagedale
Dõmaea afutelles
Sängikesta seadamaie,
230 Wõttis järwe kalda weereft
Õlma täie sõmeraida,
Kuiwa liima liiwikulta,
Kandis tiiki kaugemale,
Lautas maha lagedale:
Sest sai kuiwa kille aset,
Sängi wäfind suifujale.
Kalewide kallis poega,
Kui oli wõtnud toitu kotift,
Märga lähkrift maitfenud
240 Tülpind teha toetuseks:
Peastis tupe paelusta,
Wõttis mõõka wõõlta,
Pani pahemale poole
Sängi kõrwa feifamaie,
Et kui häda äpardusta
Kustfi tuleks kogemata:
Sõbraliku sõariista
Kohes fatuks kätteele;
Sirutas siis liiwafängi
250 Wäfinusta wähenbama,
Piinand pihta paenutama,
Põõbras pää õhtu poole,
Zalad wasta hommikuda,
Kulnud otse wasta koitu,
Kustap warem koibu walge,
Päikefe neiu palge
Noore pääwa riipeesta
Kiirest' filna kerkinesfa
Langudele langeneffa;
260 Kust, kui kogemata torral
Wäfind mees jaoks wiibimaie
Kauemine une kaju,

- Koitu tuleks kutsumaie,
Walgus meesta wirgutama.
Parem käsi seifis firgul
Wartade ja lõune wasta,
Kura käsi kõwerilta
Wana põhja wantri wasta.
Wäfind filmad waufindwad
270 Nutust' une rakkeesse,
Kiirest' uinu kammitasfe:
Unenäul ei olnud aega
Magajada mängitada
Walekueu walmistelles,
Ega tõsift tähendelles.
Üürikese aea pärast
Norin juba täitis nurme
Maapinda põrutelles,
Metsafida müdistades,
280 Järwe laeneid kõrgutelles,
Kui oleks Mite ähwardelles,
Pitse isa pilweesta
Tuule õhtu tallamaies,
Suiisa-paisfa sõitemaies.
Peipse fortfi peidu pakus,
Kes kui wähti urtaasfa
Pääwa walgest oli peitnud,
Kuulis kange mehe kõlast
Magamise märkifida;
290 Astus sammul argeliste
Salamahiti fängi poole
Kiikwarbil waatamaie,
Kust se kõla kostanesfa.
Põõsa warjult wõõritie
Silmas Kalewide fängis
Mõõga kõrwas magajada;
Läts siis sammul ligemale
Argelikult astunesfa,
Kasfiwarbil käidanefsa:
300 Kas saaks mõõka mehe käesta
Wargaküüsil wiidanefsa.
Mehikene lootis mõõka

- Salamahiti fängielta
Kinka kõrwaft käpistada.
Mõõnus Kalewide mõõka,
Mehe wõimu määraline,
Se ei hoolind fortfista;
Magas aga murudela
Liikumata mehe ligi,
310 Kui oleks kinni kaswanud,
Suuril maasfe juurdunud.
Ega wõinud warga wõimu
Kallist mõõka kergitada,
Mite tõsta murulta.
Soolasortfi sõnatarfa
Kawalusi katsumaie,
Salakombeid sünnitama,
Tuufelbusi tembutama.
Katsus kiirest' joola wõimu,
320 Sala kerkimise sõnu,
Tõstemise tugewust,
Misga kere kergitakse,
Kasrus äraranmastakfe.
Kumardeles kude poole,
Wõimu lootes walgufesta,
Põõbras filmad põhja poole
Laufa sõnu sigitelles,
Palwe sõnu pobifedes.
Kallis mõõk ei kuulnud kasku,
330 Sõasahk ei fortfi sõnu,
Magas aga murudela
Liikumata mehe ligi.
Soolasortfi sõnatarfa
Mana kombel mängimaie,
Largemaida tempusida
Tõstemiseks toimetama.
Puiistas pihlapuie lehti
Pihutäie mõõga peale,
Kandis kofku kaetisrohtu,
340 Korjas nõia kollasida,
Dists kofku hooramarju,
Sületäie sõnajalgu,
Puiistas kõi neid mõõga peale,
Kohkest' üleläia rohtu,
Kinnatusfu musta tolmü
Puiistas mõõga tera peale,
Teigi siis weel seitse tempu,
Wiis weel ise wõõrikuida,
Sõfis seitse salafõna
350 Sortfi kuula sõlmitatud,
Küünla kuula karastatud,
Koolfa kuula kofku pandud.
Jaani wõffe õnnelilled,
Wõinustatud nõia wihtel,
Wärwitud wärdja werela
Beristas nimeta sõrme
Mõõga heidja meekehääffa,
Luupainja lepitufeks
Suiiteteles nõia küüsi,
360 Keitfi särge narmasida.
Mõõka hakkas märkamaie
Mana sõna meelitufi,
Hakkas liisift liikumae,
Keskelt juba kerkimaie,
Kerkis waksfa, kerkis kassfi,
Kaswis ita kõrgemale,
Kunni puutus fortfi kaenla.
Soolasortfi sõnatarfa
Wargust ära wedamaie.
370 Mõõka koormas mehikesta,
Piinas wäga pihtasida.
Kasket rauakesfa kandes
Puhkis, ähkis poisifene.
Palaw higi palgedelta
Kattis juba üle keha;
Mees ei jäta siiski mõõka.
„Enne peats käsi kakkema,
Enne elu nul lõpema,
Muudu ma ei jäta mõõka!“
380 Soolasortfi sõnatarfa
Kandis mõõga kuningada,
Soomesepa higitõõjat,

- Poegade kätte piinajat,
Salateedel mitu samm,
Puhkas wahel pööstastikus,
Enne kui jõudis edasi.
Kui ta Kääpa kalda pealta
Üle jõe hüpatelles
Teise kalda peale kargas,
390 Kullus mööda kogemata
Warga kaenlast weteete,
Sügawasfe laente fangi,
Salaurka suikumaise.
Soolafortsi sõnatarka
Kohje abi kutsumaie.
Pani sõnad sõudemaie,
Lausufõnad lendamaie,
Meelitawad mängimaie,
Tuulefõnad tuisutamaie,
400 Weesõnad weeremaie,
Mana sõnad meelitama,
Teised targad tõstemaie,
Kas ei mööda kerkinesa,
Laentest raske liikunesa!
Mõnus Kalewide mööda,
Kes ei kuulnud nõia käsku,
Ega fortši sundimista,
Laentesse jäi liikumata
Kääpa põhja kerkimata.
410 Kui ju hommitusta koitu
Taewa weeres tõufenesa,
Punus fortši putkamaie,
Tuli püüsis kihutajaks!
Jätis mööda jõe põhja
Mudafangi magamaie,
Puges metsa paksustiku
Warjupaika püüdemaie,
Kus ei Kalewide kuste,
Waenu wiha 'polleks karta.
420 Koibutera kutsumisel
Ärkas weike amarusel
Kallis Kalewide poega.

- Silmi unest selitelles
Katsus kohje wahwa käsi
Sängi kõrwaft seltsimeesta,
Kuhu õhtul enne uinu
Sõariista fängitanud,
Mööda pannud magamaie.
Mõnus mööl ei olnud murul,
430 Sõasahk ei sambelilla. ✓
Kalewide kallim poega
Wõõrast lugu waatamaie.
Silmi selgetis sõõludelles
Unelatte ummuksjesta
Nägi kohje meesi noori,
Kuda lugu kaidanesa.
Tunnistelles rõõwli teeda,
Sammu astmeid sambelista,
Hakkas mööda hüüdemaie,
440 Kadund sõbra kutsumaie:
„Kuule, mööda, mis ma kullun,
Laulan leinas linnukene!
Kuule wenna kutsumista,
Sõbrakeste soowimisi,
Mis ma õhtan metsadele,
Lähetelen lagedaile,
Puhun paksu pööstastiku!
Wasta, tarka wennifene,
Kullu wasta küsijale:
450 Kes sind õõsel käpanesja,
Warga küüsil wiidanesja?
Uffu film on ülewalta,
Taaralases taewaasta
Warga sammusida waatnud.
Jumalikud juhatused
Wõitwad asja õiendada.
„Inimestel mööda ime,
Tõõbe tarkus teademata:
Need ei wõinud warga näpül
460 Kasket rauda ärakanda.
Soomes isa sugulane
Sala mööda sünnitanud

- Raudakäpal ise rammu
Tera sisse toimetanud,
Teinud seitse aastat tõõda,
Teinud tõõda, näinud waewa
Kuninga mööda kasulka;
Wõtnud rauda seitsmetwarki,
Kardasida seitsmet keeret,
470 Piimind lõõtsu lõkendusel
Keermed koku keradelsa:
Seftap mööda sünniteles,
Waenuranda walmistetes.
Laulnud seitse salalugu
Igal pääwal enne koitu
Wara enne walgeeda,
Karastanud seitsmel kaewul,
Wettind mööda seitsmel weela,
Seitsmel märjal mööda tera.
480 Wars olli hõbe walgeesta,
Kup oli kulla kollaasta;
Pannal paksusta paasta.
„Külap tunnen fortši kelmi,
Peipse laente paisutajat:
Wennike on mööda warras!
Soolafortsi sugulased
Wanast mulle waenumeheb,
Kurjad ifa küsamaies.
Kui ma teda kogemata
490 Kulli küüsil kimbutelen,
Siisap tahan sadandela
Waenukeha wirutada.
Kaske kaalus kallis rauda,
Mehe tarbeks tehtud mööda,
Warga wäeti wõimule;
Kaugele ei wõinud kanda
Sortsilane sõasahka.
„Kuule, mööda, mis ma kullun,
Laulan leinas linnukene!
500 Kuule wenna kutsumista,
Sõbrakeste soowimisi,
Mehe lastet meelitusta,
Mis ma õhtan metsadele,
Lähetelen lagedaile,
Puhun paksu pööstastiku!
Wasta, tarka wennifene,
Kullu wasta küsijale!'
Kalewide kange poega
Pööras kõrwa kuuln poole,
510 Kas eht mööda wasta kostaks,
Kadund rauda kullunesa.
Waius maada warjanesa,
Kallis rahu ümberfandu.
Kalewide kange poega
Laskis lendu teise laulu,
Laulis kolmandama loo
Meelitawal meiskeelil:
Kas eht mööda kutsumista,
Peremehe palumista
520 Kusagilta wõtaks kuulda.
Mõnus mööl ei annud märku,
Sõber kusti sõnakesa.
Waius maada warjanesa,
Kallis rahu ümberfandu
Kattis laaned ja lagedad.
Kalewide kange poega
Dma mööda õsimaie,
Tuule teesi tallamaie,
Käis ta kawa ümberfandu,
530 Laskis ringi laiemalta,
Kõndi ifa kaugemalta
Sängi ümber sõõritie;
Nändas läbi rägastikud,
Piki põiki pööstastikud,
Metsjad läbi, mättälikud,
Sõudis tüki sulafooda,
Laulis kutsu lugusida
Meelitawal meiskeelil. ✓
Mõnus mööl ei annud märki.
540 Waius maada warjanesa,
Kallis rahu ümberfandu
Kattis laaned ja lagedad.

- Kui nüüd Kalewide poega
 Oma mõõga otsimisel
 Kääpa jõe kallastele
 Sammusida sõudenemud:
 Waat! seal kists alla wetta
 Siilgaw mõõka ilufaste
 Sõdra näula naeratelles.
- 550 Kalewi poeg paeatama:
 „Soho mõõka, hüwa rauda!
 Siin sa magad salamahiti
 Wilus wettena woodisja?
 Mehe mõõka mõnufama,
 Walusam werewalaja,
 Iha lelle higisõbja,
 Lelle poegade piinaja!
 Kes sind oskas kergitada,
 Wette alla wiidanessa,
 560 Laente alla langutada?
 Kes sind seie kandanesja?“
 Mõõka mõistis mehe kutsu,
 Laulis wasta laenetesta,
 Paeatas kui pardifene:
 „Soolasortsi sõnatarka,
 Seep se mõõka salamahiti
 Tõstis murult tõusemaie,
 Kanarpikust kerfimaie.
 Sortsi sõnad soowitafid,
 570 Mana sõnad meelitafid,
 Tuule sõnad tõstanesid,
 Kolla vilmed kergitafid,
 Sõnajalga seadis alta,
 Pihlapuuda aitas pealta,
 Hooramari otsadelta,
 Kaetisrohutu keskeelta,
 Metsjumur ja ämmatusfu
 Tagant ise tõukanesid:
 Needap seitse sellikesta
 580 Tegid mõõga tõusemaie.
 Soolasortsi sõnatarka
 Kanund mõõka Kääpaale.

- Kui ta kaldalt karganesja
 Paku teele põgenedes
 Nägin näki neitsikesta
 Laente alta luurimaie,
 Mis mind mõõka meelitelles
 Wette kaisu weeremaie,
 Laente alla langemaie.
- 590 Sealap lustil libisesin
 Karganesin sortsi kaenlast
 Pipsti alla laenetesse,
 Silgawuse jõe fängi,
 Kus mul kulbane pesada,
 Sõbe fängi näki toasja,
 Wettepiiga waiba alla.“
 Kalewide kange poega
 Mõistis mõõka, laulis wasta:
 Kas siis mõõgal mõnufama,
 600 Parempidu peitusela
 Laente fängis laisendelles
 Näki neitsi naljatufel,
 Ehk kas wahwa mehe käesja,
 Range mõimu keeritusel,
 Sõdamängi mõllusela?
 Kus, kui mõõka kütkeesta,
 Paelust lahti peastetafse:
 Wahwa tödda walmistafse,
 Waenlasti wemmeldafse,
 610 Weregafind wiidanessa,
 Higigafind ihutafse?“
 Mõõka mõistis, kostis wasta,
 Laulis wasta laenetesta:
 „Mõõka leskena leinasja
 Wette woode wangisja.
 Igatselles endist ilu,
 Meiu lusti nurmeelta,
 Westi langelt weerenesja,
 Pijar piki palgeelta!
 620 Wette fängis suikunesja
 Laente woodis laisendelles
 Näki neitsi naljatufel

- Wõi ei mõõka wõõrdunesja
 Endist ilu igatselles:
 Kus ta wõimu keeritusel
 Sõdamängi mõllusela
 Toimetanud wahwa tödda!
 Kus, kui forra kütkeesta
 Peasis lahti, paelufesta,
 630 Wahwa tödda walmistetes,
 Waenlasti wiruteles,
 Nii et warju nõdradele,
 Nahu tuli rautadele! —
 Kallis Kalewide poega,
 Kuningliku kange meesi!
 Sul, kui wiha süttinesja,
 Meele tuskafõusenesja
 Humala wiha wõllita:
 Siis ei ole sidemeida,
 640 Tarku aru takistamas;
 Kerge käsi keeritelles
 Sunnib mõõka surmamaie,
 Waga werda walamaie!
 Seep se sõasellikesta,
 Kallist rauda kurrasteles.
 Mõõka leinab mehetesta,
 Peremehe poentesta!“
 Kalewide poega mõistis,
 Mõistis kohe mõõgakesta,
 650 Laulis wasta laenetesse:
 „Maga, waga mõõgakene,
 Rahusfängis, rauakene,
 Iha lelle higisõbja,
 Lelle poegade piinaja,
 Kes sind sala õnnitanud,
 Wõimusõnul walmistanud.
 Maga sa, mõõka meheane,
 Suigu wilus fängisja
 Näki neitsi naljatufel
 660 Tulewa põlwele täheksja,
 Mehe poegade mälestufets!
 Mul on jõudu üle määra,
- Rättel kangusta karrata,
 Arwan ehk minu abita
 Waenlasti wõitaneda,
 Kangeaelust karistada,
 Nahu teha rautadele. —
 Kuule, mõõka, kallis rauda,
 Märka, mis ma lauanessa:
 670 Kui ehk juhtub wahwa kätti
 Tulew aal tugewaida
 Kääpa kaldal kõndimaie —
 Siisap, mõõka, sõbrakene,
 Käigi wasta laenetesta!
 Kui saab käima minu kaimu,
 Kalewide kaswandiku,
 Sulewide sugulane,
 Alwide aruline:
 Siisap, mõõka, sõbrakene,
 680 Laua wasta laenetesta!
 Kui saab käima Kääpa kaudu
 Lauasjuga laulituida,
 Kuldakeelil kuulutajaid,
 Sõbesõna sõlmijaid,
 Wana waskena wedajaid:
 Siisap, mõõka, sõbrakene,
 Kuffu wasta kufumata
 Linnukeelil lõbritelles
 Sõpika hõiskamisel,
 690 Tõukese lõhjatufel!
 Tuleb forra tulew päiwil
 Parema põlwe pidudel
 Minu wääraline meesi:
 Siisap, mõõka, sõbrakene,
 Tõuse laentest tuhinala,
 Weere ise weesta wälja
 Wapra käele waderikka!
 Kui aga juhtub käidanessa
 Jalakanda pistma jõlle,
 700 Kes sind enne ise kannud:
 Siisap, mõõka, sõbrakene,
 Murra jallad tal mõlemad!“

- Kalewide kallis poega
 Kihuteles kiirel käigil
 Peipse järwe ranna poole,
 Wõttis selga laua wirna,
 Kaugelt toodud koormaese,
 Nuttuste siis rändamaie,
 Koen teeda kõndimaie.
- 710 Tahtis teha tugepaika,
 Warju seina waenu wasta,
 Kantsesta kohendada
 Rahu urkaks rautadele,
 Nutukambriks neidudele,
 Veinawaiks leskedele;
 Kust, kui sõa kurnatufed
 Wiru piirde weerefiwad,
 Nõdrad saaksid rahunurka.
- Kui nüüd Kalew tüki teeda,
 720 Tüki teeda, marka maada
 Lendew sanmul lähendanud,
 Koorma kandemisel käinud,
 Mis tal wasta tuldanessa?
 Mis tal käiki kinnitasi?
 Wasta tuli kolme metsa,
 Wasta kenu waarikuida.
 Üks oli kulda kuušemetsa,
 Teine laia laanemetsa,
 Kolmas paksu pähklemetsa.
- 730 Mis oli kulda kuušemetsa,
 Seep se meie meeste metsa;
 Mis oli laia laanemetsa,
 Seep se meie naiste metsa;
 Mis oli paksu pähklemetsa,
 Seep se piiga peidupaika,
 Waeste laste warjutuba,
 Hädaliste vedu urgas.
- Kallis Kalewide poega
 Käis siis läbi kuušemetsa,
 740 Lendas läbi laanemetsa,
 Sammus läbi sarapifu,
 Kui tal jalga kogemata

- Tüma tompu takistamas,
 Jala kedret kutistamas.
 Kui ta lugu luurimaie,
 Neja hakkas armamaie:
 Kes tal kedre kutistanud,
 Jalakanda takistanud,
 Puges pööstastiku warjust,
 750 Puges weike poisikene,
 Weike meesi wabisebes,
 Mis kui meieaegne meesi
 Igapidi ilmunesse. //
 Weikel mehel wäetikesel
 Sõõlustwad püksid püüli,
 Lõuad hirmul lõfutafid,
 Kui ta Kalewide poega
 Paitelles palumaie,
 Meisikeelil meelitama:
- 760 „Heida armu, wennikene,
 Peasta waesta, kange poega!
 Anna rahu urkakesta,
 Warjupaika weikemale,
 Keda õnnetuise kätte
 Pööstastiku aeras paku!“
- Kalewide kange poega
 Käärakülle kumarbellese
 Sasis kätte sirutelles
 Rõhetuma tutist kinni,
 770 Keda tõstes kõrgemale
 Kaelakotti kulluteli.
 Weike meesi weerenesa,
 Kui oleks kuristiku hauda,
 Sügawale koti soppa.
 Sealap silgutarbi sõrawast,
 Leiwakakust tuge leidis,
 Ruhu jalga kinniteles.
- Kalewi poeg küsimaie:
 „Mis sull' kartust kaswatanud,
 780 Suure hirmu sünnitanud?“
 Weike mehiteje wastus
 Kostis leiwakoti koopast,

- Kui oleks sügawamast kaewust
 Konnakene krooksutanud:
 „Eile õhtu eha aéal
 Luusisin järwe ligidal,
 Kõndisin kulda kuuşikis,
 Kui ma teelta kogemata
 Õnnatumalt läksin eksi.
- 790 Keda mööda rändanessa
 Tuli wasta weike talu.
 Mina urtsiku ukseala
 Puhkepaita palumaie.
- „Suure toa tagaseinas
 Leehangu ligidala
 Istus üksi wana eite
 Waagna moona walmistelles.
 Eite keetis herne iwi,
 Kamaratük keskeala,
- 800 Andis mulle heldest armust
 Kausi täie kallist toitu;
 Kästis hambaid kiirustada,
 Leiwawõtet lähendada;
 Seadis ise sängikesta
 Põhkuela pörandala
 Laia sõomalaua alla.
 Rest toas oli laua kohta.
- „Eidekene õpetama:
 Poe sa, wäeti poekene,
 810 Põrvas põhku puhkamaie,
 Enne kui mull' poead noored
 Käigilt jõudwad kodunesa.
 Ole wait kui hiirekene
 Kaspi hirmul taga kerstu!
 Kui sa hakkaks kiiskumaie,
 Käsidela krabistama,
 Kintsubela kolistama:
 Wõitsid meie wennikeseb
 Surma sulle sigitada.“
- 820 „Mina eite tänamaie,
 Äitiina andemaie,
 Kes mull' täitnud kõhukesta,
- Sängi aset seadanenud,
 Hüwa õpetuse annud.
 Pugesin siis waitfelt põhku
 Laia sõomalaua alla
 Wäsin selga strutama,
 Kus weel rohkest kolmele
 Parajaste puhkepaita.
- 830 Laugu silmil kahutelles
 Märkasin ma müüdisemist
 Kaugelt kõrwa kostenesa.
 Muru terkis müüdinala,
 Sammu astmel wanus seina.
 Kui ka kartus minu kõrwas
 Kärinada kaswatanamas,
 Siiski sinu jalasammu,
 Kalewide raske lenda
 Suuremad ei sünnitanud.
- 840 „Üirikese aea pärast
 Tormaswad mehed tuppä,
 Kanged mõlemad kui karud,
 Laanes kaswand metsalised.
 Üks neist kui se jahiloera
 Ninal koke nuusutama,
 Sõõrmel haisu sõõlumaie,
 Pärast nõnda paeatama:
 „„Kuule, kulla eidekene!
 Kes siin täna käidanessa?
- 850 Inimese higi auru
 Sõõlub mulle sõõrmetesse,
 Koonukesta kuitelles.“
- „Eite mõistis, koke kostis:
 „„Wõõrast siin ei weeremaies,
 Loomakesta liikumaises,
 Kuski tänä käidanessa.
 Sõõlub sulle sõõrmetesse
 Inimese higi haisu,
 Tuulesta sa seda toonud,
- 860 Õhust enne haisutanud.“
- „Eit tõi rooga laua peale
 Õhtusõõgiks poegadele:

Waagnad suuremad kui wafad,
Lustid kulbi laiused!

Seft, mis metsalised sõwad,
Senja kõhtu õgisiwad:

Küllalt wõiksid ääta kõhtu
Wüstlummend minu wääralisi
Loodud inimese lapsi.

870 „Saiwad metsalise fellid

Watfad täide wirutanud,
Siisap leha sirutasid
Põrandale puhkamaie.

Üks neist heitis ette seina,

Teine taha seina ääre,

Mina wäeti nende wahel

Toa kessel laua alla.

Wana eite rauka ronis

Parfsipuile pöenutama.

880 „Sirm mind keelas hingamaie,

Weresooni wärisema,

Põug ei tohtind lõdiseba,

Hambad hirmu ilmutada:

Kui ma kogemata korral

Silma neile satunesa,

Kõrwa kuulme kullunesa.

Wiimaks ranges tulewalgus,

Kustus piirgu ahju rinnal.

Pime peitis laia toa,

890 Kattis minu kartust kinni.

„Oh ma waene mehikene!

Oleksin ma enne teadnud,

Enne teadnud, ette mõistnud

Magadela märkaneda,

Unenäusja arwaneda,

Mis mull' pikemada piina

Elus pidi ilnumaie:

Siis ma oleks laenetesje,

Kuristikku kullutanud,

900 Merepõhjale pugunud!

„Metsapoead uinusiwad

Unerüppe usinaste;

Edbanahka kattis filmad,

Waipa waatemäramad;

Uga päris wäljaandja

Tahaotsa tehtud wäraw

Lahti jäänud luffumata.

Nohkest' wõetud õhturooga,

Edew herneleemekene

910 Sea kamaral silitud,

Pattis watsa paisumaie,

Hakkas auru aegnaie,

Salaõhtu sünnitama,

Põlewada paugu tuulka.

Paremal pool seina ääres

Pöenutaja metsapoeaga

Las kis esimese laenge

Prantsatelles paukumaie!

Mina lindu lendamaie

920 Pütsituule pakkitusel,

Lendasin kui liblekene

Üle tare teise seina.

„Bahemal pool seina ääres

Pöenutaja metsapoeaga

Seadnud filmad wasta seina

Nii kui teine wenda teinud;

Tagumine minu tappes

Wäljapoole wenitatud.

Tema paisund tuulelaenge

930 Prantsatelles paukumaie!

Mina lindu lendamaie,

Tuulekiirul tuiskamaie

Pütsituule pakkitusel,

Lendasin kui liblekene

Üle tare teise seina.

„Wahje aeal teine wenda

Ue laengi walmistanud,

Mis mind maesta wiibimata

Paiskas teise pääsi ette.

940 „Nõnda pidin waene wilets

Wintsutelles weeremaie,

Piki böda puhkamata

Seinast seina sõndemaie,

Pütsituule pakkitusel

Pidin wilets purjetama,

Kui se kutsupool kangru käesä

Sõrwast sõrwa sõndemaie.

Saand ei mahti filmapilku,

Puhkamise püsidusta.

950 „Wana eit läks enne walget

Põie pakkil ukse ette,

Pani ukse praule;

Mina kiirelt tema kannul

Küskwarbil uksest wälja.

Ünne korral peasin õue,

Andsin tulda jalgadele,

Pütsin koge punumaie;

Wooksin läbi kuusemetsa,

Läbi laia laanemetsa,

960 Peasin wiimaks pähklemetsa,

Pugefin pöösa warjule,

Kus mul abi kogemata

Sinu käigist siginessa."

Kalewide kange poega

Naljalugu naeremaie,

Mis oli weikest mehikesta

Pütsituule pakkitusel

Sinnu kombel lennutanud,

Et ei mahti maigutada,

970 Ega püsi puhkadella.

Kaksteistkümmes lugu.

Kui oleks kõrgelt kaljudele
 Joa mahtus woolanenud,
 Piitwepaksult piiskasida
 Ubuaurus puistand orgu,
 Kihisebes laente kerki
 Walgel wahul weeretanud
 Mere poole minemaie;
 Ehk kui raskem rahepilwe
 Kitefe ähwardusel

- 10 Päitefe palgeid peitnud:
 Mõnda murdwad metsapaksust
 Waenlase wennikese
 Kalewide kaela peale,
 Kesfe koormat kandenesa
 Rahul teedekäiki rändab.
 Kui sa meristatud karu,
 Matsu saanud metsalise
 Nägid jahi näpistusel,
 Surmapiina pigistusel
- 20 Küti peale kippumaie,
 Siisap wõid ehk, wennikene,
 Mõttes meeletuletada,
 Wõid ehk lugu weerandila,
 Nisja poolilt arwadella:
 Kuida Kalewide poega
 Nurjatumaid nuhtlemaie,
 Kontiisida tonkimaie,
 Waenlasi sai wirutama.
 Kätki jälgil lagedale
- 30 Waenutüki waatamaie,
 Kuulutusil kuulamaie,

Wanapõlwe wagubelta
 Lauasõnu lunastama,
 Kuhu kirkakolab kulda
 Kanarpiku kaswatanud,
 Lagedale lahutanud,
 Haned haljast hõbedaba
 Wetteela walgustanud.

- Kalewide kallis poega
- 40 Kui oli käinud tüki teeda
 Lauakoorem õladel,
 Kaelatotis kapupoisi,
 Weike mehikene warjul;
 Kes kui wähti urkanessa
 Unekaisus uinunesa
 Magusaste magamaie.
 Kalew metsast läbi käies
 Murdnud kepiks männikese,
 Tugiks päbaja tüwitu;
- 50 Se ei olnud kõige suurem,
 Ega wähem weikematest;
 Kui oli ladwa kattendanud,
 Tüki wõtnud tüwitusta,
 Paistis kepifepe pifus
 Kümme sülda kõrgutie,
 Paari jala paksutie.
 Wemmal mehe wääraline
 Wõis, kui kogemata waenu
 Kusilt tuleks kiusamaie,
 60 Abimeheks astuneda.
 Mõõga kombel pidi malka
 Kiuseliktu metsakoeri,

Kistehambil kutskaida
 Teelta ära sõrutama.

- Metsapaksust mõrtsukana
 Lendsid kolm meest lagedale
 Koormakandjat kiusamaie,
 Peipse fortzilase poeab,
 Tulehargi abimehed,
- 70 Keda isa kihutanud
 Kalewide kiusamaie.
 Poisid kiskustwad puida,
 Maaasta mõnda männikesta,
 Misga Kalewile malka
 Wirgul kätel wirutasid.
 Kahel fortzilase kelmil
 Pika piudega piitsad,
 Wahterasta piitsawarreb;
 Piude otja olid pandud
- 80 Wewõõlmil weskikimid,
 Misga matsud mõnufamast
 Kalewile kuttutasid.
 Kalewide kange poega
 Piab meelepahanuista,
 Tühjast tuulest tõusnud tüki
 Lahtel sõnal lepitada:
 „Küid on rahurifendaja,
 Tüki tule süttitaja!
 Paremp lepis munapoolik,
- 90 Kui on waenus wana kana.
 Muudu kui ma metsaassa
 Mõõga seltsis käidanesa,
 Saand ei silma teie seltsi
 Wõõrilt mite waatamaie!
 Põõsa pimedamas paksus,
 Kihulises rägasitius
 Olite kui wähid urkas,
 Muttid peitus mulla põues,
 Ega usaldanud ükski
- 100 Salga tua lagedale.
 Toho, nurjatumad tondid!
 Wüdwetu warjundusel,

Shtu kattwa õlma alla
 Tormab muudu wana Tühi,
 Põrgulita poegabega!
 Käiwad muudu kodukäijad
 Kuudewalgel kõndimaies.
 Argepiitsil poisikesed
 Piildwad muudu mehe peale,
 110 Kellel ei mõõta käessa,
 Sõariista seltsiliseks.
 Nurjatumad wanad naised
 Kurja sunnil kolmekeste
 Ühe peale pakitawad!
 Wanast wõetud waenu wiisil
 Meeste tüki mäsamisel
 Mees on muudu mehedana
 Waenula ja wõitlemisel."

- Peipse fortzilase poeab,
- 120 Karupefa kaswanditud,
 Lasid lastud ladusaste
 Kalewide poea kaela,
 Selja peale sadaneda,
 Kunni piitsa nupputüki
 Kulmudele kuttunesa,
 Laugebele langenesa.
 „Pitakt ilult tõuseb pilli,
 Kaljatusest näpistusta!"
 Paecatas Kalewi poega.
- 130 Siisap keppe keeritama,
 Männiudja mängitama,
 Poiste pihtu paugutama!
 Wana abras männiwemmal
 Kattenesa kildudeksa,
 Põhked laial' lendanesid
 Tuulekiirul tuiskamaie.
 Kalewide kange poega
 Lauakoormalt laenamaie,
 Wõttis lauafesi wirnalt,
 140 Misga mehi malkamaie,
 Sortsi poegi fugemaie!
 Igal walufamal wopsul,

- Kibedamal kontsitufet
 Põhkus wõetud lauakese
 Sortsilase poege selga.
 Kalew wõttis seljakoormast
 Järgilt laua laua järgi,
 Naiskas laudu rohkeeste,
 Kuluteles hulgataupa
 150 Waenumehi wemmeldades,
 Sortsi poegast fugeedes.
 Kui ju kallis lauakoorem
 Kippus mehel kahanema,
 Lauad blalt lõpemaie:
 Tungistwad sortsi poead
 Kärebamast' kere peale,
 Püüdsid Kalewide poega,
 Ranget meesta kimbåtada.
 Õnnelt hüüdis õigel aeal
 160 Passemasta pööstastikust
 Peenikene piripilli,
 Õrnal helil healekene:
 „Sõrwitie, sõrwitie,
 Kallis Kalewide poega!“
 Kalewi poeg mõistis kõhe
 Eõbra sõna soowitused,
 Tõtas käsku täitemaie,
 Seadis laua sõrwitie,
 Lastis sõrwil ladufaste
 170 Soolaortsilaste selga
 Kordalistel kullunesja.
 Peipse soolaortsi poead
 Hundipillil hulgudesja
 Kiirest' paku põgenema.
 Kui ei sortsilaste kelmid
 Poleks olnud pääwapaistel
 Wihamasaul wihtlemisel,
 Mõiatolla suitsendusel
 Wasta hoopil waljustatud,
 180 Siisap oleks toonud surma
 Rangemehe folkimine.
 Kalewide kange poega

- Puhkas pika tüli peale
 Wähe aega wõsimusta,
 Kus ta nõnda küsitelles
 Pööstastiku paeatama:
 „Wasta, wõõras wennikene,
 Piripillil poisikene!
 Kes sa oled, kullakene,
 190 Hüwa nõu mull' awaldanud,
 Kui mul kitsik kippus kätte?“
 Piripillil poisikene,
 Mõisterikas mehikene
 Mõistis kõhe, kostis wasta:
 „Mina ise weike meest,
 Särgetehwa siilikene
 Õlin nõubenikuttaja,
 Targa sõna toimetaja.“
 Kalewide kallim poega
 200 Mõistis jutu, hüüdis metsa, /
 Paetelles pööstastiku:
 „Stu wälja, wennikene,
 Pööstapaksust lagedale!
 Lase sõbra filmakesta,
 Lahtet nägu nähtawale!
 Täna delles tahan sulle
 Palgesida paitada,
 Mitüma awalbada.“
 Weike siili wastanesja,
 210 Kostis targalt kutsujale:
 „Wõi ei tulla pöösa warjult
 Soeast sambla fängiesta
 Kastekülma muru peale
 Widewitu wilubusel.
 Wanaisa, isetarka,
 Loomakesi ilma lues
 Õnnetumalt unustanud
 Mulle anda warjukuube,
 Kehakatteks kasutada.
 220 Kui ma wäeti kogemata
 Soeast sambla fängikeseft
 Pähen wälja lagedale,

- Kipub külma kohmetama,
 Wilu õht mind wigastama.“
 Kalewide poega kostis:
 Kuule, kulla wennikene,
 Särgetehwa siilikene,
 Ästu julgest' lagedale,
 Külap katsum warjukuube,
 230 Kasukat sull' kohendada!“
 Pööstastiku warjust pugest
 Samblafängist siilikene,
 Weike alasti wennike;
 Külmakärssis küürutie,
 Põdises kui haawalehte.
 Kalewi poeg paeatama:
 „Sina sõubsid, siilikene,
 Hüwa nõuu mull' hädatunnil,
 Kui mul kitsik käsidela.
 240 Sõrwitie laudu seades
 Wõttisin mina waenumehed.
 Hulgudes kui hundikeseft
 Poisid paku põgenesid.
 Tänu duse tunnistufeks
 Tahan sulle tükkese
 Kasufasta kinkineda,
 Walmistada warjukuube,
 Õttalista orjasärki,
 Misga mestkäpa poega,
 250 Kriimufilma kutsikaida
 Pefasta wõid peletada.“
 Kõnelles kistus Kalew
 Oma kasuka õlmasta
 Natufese okasnahka,
 Wikas siili wennikesel'.
 Täna delles mäsšis siili
 Kõhetuma kehakeft
 Saadud soea sõbaasse.
 Kitfast naha tükkeseft
 260 Sest sai katet siili selga,
 Katekuube külgedele;
 Kõht jäi alles katemata,
- Paljaks siili poea jalad.
 Sealtap sündis siilikeseft
 Õttaline orjakuube,
 Kaitsem' karwane kasufas,
 Mis kui nina mätkinesja,
 Keha küürub kerabela,
 Warju annab waenu wasta,
 270 Katekuube külma wasta.
 Soea kasufaga siili
 Sammus jälle samblafängi
 Pöösa alla puhkamaie.
 Kalewide kange poega
 Tähtis fängi toimetada,
 Külleaset kohendada,
 Kõhe wintjutatud keha
 Selilte sirutada.
 Wirtsus raba, wesiline,
 280 Piraas ümberringi paika,
 Kus ei olnud kuuwikuda
 Tähedamat fängi tarbeks.
 Kalewide kallim poega
 Sängiaset seadanesja
 Kandis kofku kungemalta
 Wiwikulta kuüwa liüwa,
 Pniistas paika humnikusje
 Sängilise seadusele.
 Mõttes enne magamista
 290 Wähe leiba wõtanesja
 Kurnand keha karastufeks,
 Liikmewõimu lifandufeks.
 Kui ta kätta kaelakotti
 Pistis praegu paenutie,
 Puutus kogemata põigel
 Külma mehikese külge,
 Kesje taskus tarretanud,
 Suitumisel saanud surma.
 Mehikene waene magas,
 300 Uinus wähti urkanesja,
 Kui se tüli tõusesja
 Peipse sortsi poegadega.

Sortsilaste kibe soomus,
 Waenuwembla wopjukesed
 Teinud tuimaks mehikese,
 Et ei liikmeid liigutanud,
 Sawakest ei siputanud.

Kalewide kõmbas kaelakotist
 Kõlmaks angund kaimukese,

310 Kõmbas wälja tuuleele,
 Waatas weike wigabus. —
 Wana surma warjukene
 Paistis poisi põskedelta,
 Tunništeles filmaterast,
 Pohakülle lõugabesta,
 Alwaldas suu awandusest,
 Moondatud moffabesta.

Kalewide kallim poega
 Seadis sõnad sõubemale

320 Kirtamised käidanema:
 „Oh sa, wilets wennikene,
 Kõlmaks angund kaimukene,
 Kes sa kaitseliku kohta,
 Paremada peidupaika
 Lootsid kangema ligidalt,
 Tulusaaki tugewamalt. —
 Kui oleks teadnud, wõinud teada,
 Mäljalt unes ettenäha,
 Magadana mõteleda,

330 Kuis sa pibid koolemaie,
 Kõllep oleks jäänud koen.
 Kodu olid isa õnne,
 Oma hellitud rüpelaps!
 Olid kui munake murula
 Sunakene õue peale,
 Pähkel toa põrandal;
 Olid kui kagu katukel,
 Laululindu lepikusja.
 Laulid lusti linnukeelil,

340 Diskasid õppika healila,
 Lõõritasid lõukes' keelil,
 Paeatasid pardi wiisil.

Eiis said, marja, muile maile,
 Wõjufe wõõrale aeba,
 Lindu muile liiwikuile,
 Hani muile allikaile:
 Kuhu wesi weeretanud,
 Tuulehoog sind tõukanenud.

350 Wiletsuse wihmukene,
 Õnnetuse raskem rahe,
 Neebap sulle surma tegid.
 Sortsi poega pakitused,
 Kurjad pealekupimised
 Mõttefid mul segasiwad,
 Aerasiwad otsast aru,
 Kui sind kotti unustasin,
 Arwates leiwal lebama,
 Silgutarkbil suikumaie.

Meeeste mõrfsulana malgab
 360 Naskest' koti rababelles
 Tarkus mehe tabasiwad."

Kalewide kallis poega
 Kaewas küpil kaimukese,
 Soosje kena fängikese,
 Mattis maha mehikese
 Pita unda põenutama;
 Kattis kinni mätastega,
 Siliteles sammalbegas;
 Pani sinikaida põõsa,

370 Jõhwitaida teise põõsa,
 Murakaida kolmandama
 Kalnu peale kaswamaie,
 Koolja iluts õitsemaie.

Kui sai õhtut leiwastanud,
 Kurnand keha karastanud,
 Siruteles fängiele
 Paenund liikmeid puhkamaie,
 Tahtis pääwa tüdimusta,
 Mulsutuse muhkusida

380 Rastewilul kahandada.
 Unekuube kulmubelta
 Langes filmalaugudela,

Wangisteles mehe wõimu,
 Lufuteles liikmesida.

Walwil filmil waimufesta
 Wõind ei uni wõrgutada,
 Küttesse kinnitada.

Kawal unenäu kangur
 Kudus kirjuid kueusida,

390 Punnus petis paelasida
 Waimu silna wärawile.
 Eitse pääwa illumined
 Unenäuna uendati,
 Kirjuts kangaks kudutie,
 Petis paeluks palmitie.

Sortsi poegelaste sõda
 Widewiku wiludusel
 Clawakka ärkanessa,
 Tegewakka tõusenessa.

400 Waenlaste wemmeldused
 Wihastasid wõidumeesta,
 Panid wiha paisumaie.
 Lustilistem teine lugu,
 Mis tal näitas mehikesta
 Metsatalus tantfimaie
 Watsatuule weeretusel,
 Pühtituule pakitusel,
 Kui se kudspool kangru käesja
 Seinast seina sõudenessa.

410 Kolmas unenäu kuu
 Walnisteles warga tõõda,
 Kuda sortsi rõõwelkääsil
 Kallist mõõka kandenesja;
 Kuda mõõka kääpa jõesta,
 Leinalugu laenetesta
 Peremehel' paeatanud.

Wistane gem unewaled,
 Kalli poea petiskujud
 Kanarpiku kolletama,

420 Metsadesse magamaie!
 Rutageme radabele
 Tõõdusi tunnistama,

Juhtumist jälgelista
 Kõjasüüdi acamaie, /e
 Mis seal mehel magadesja
 Sängiela signesid!

Kalewide kallis poega
 Polnud kaua põenutanud,
 Kurnand keha unekaisus

430 Sõõde wilul õnnistanud,
 Sealap astus sängiela
 Peipse soolafortsilane,
 Kes ei wõinud Kalewida
 Walwel filmil wangistada.

Peipse tuuslar sõnatarka,
 Mõnes tiikis Mana tarka,
 Püüdis unepaelusel,
 Wäsimuse wõrgutusel
 Kangelasta kimbatada.

440 Pani sõle sõubemaie,
 Arpu aga aerumaie,
 Kaarnakiwi keeramaie;
 Sõnajala sortsiõnnil
 Kurje sõuu kandemaie;
 Wõttis unerohkusida,
 Wäsitaja wõjukesi,
 Sõlnis rohud sortsiõnal,
 Pistis kimbus pähtisele
 Kalewi poea fängi otja:

450 Misga pikad unepaelad
 Kanget meesta küttenbasid.

Peipse tuuslar, sõnatarka,
 Kui sai tembud toimetanud,
 Kawalused katsutanud,
 Kiirustelles kandasida
 Pistis palku põgenema.

Sõ jõubis, päite tõusis,
 Päite weeres, õhtu sõubis
 Uest' sõõda õmblemaie,

460 Kordamiste keeritusel
 Wanaija seabusela.
 Kallis Kalewide poega

- Lebas fängis liikumata.
 Wirust olid Willandisje
 Kiiruskäsub käidanenud,
 Alawide sõber noori,
 Kalewide kannupoissi,
 Suhatteltes jälgi mööda
 Kutuskäsub Peipse randa,
 470 Kuda käsku enne kuulnud.
 Aga kiirus' käskandjad
 Kuningast ei leidnud rannas.
 Öö jõudis, päike tõusis,
 Päike weeres, õhtu jõudis
 Uest' ööda õmblemaie,
 Kordamiste keeritusel.
 Wanaisa seadusela.
 Pääwad kaswid nädal pikaks,
 Wenisid ööd selle wõrraks:
 480 Kallis Kalewide poega
 Lebas fängis liikumata.
 Kenam suwe ilu pääwa,
 Sannerikas rõõmupidu
 Kutsus rahwast kaugeelta
 Taaramäele mängimaie,
 Laia lusti lastemaie.
 Laewad tulid Ema laenel
 Lustil wette weeretusel
 Peipserrannast Taara paika;
 490 Wirust, Järwast, Harjust, Käänest
 Langes rahwast ligemale,
 Aga keski kuningada
 Meist ei olnud silmal näinud,
 Ega wõinud tema jälgi
 Tullles kuskilt tunnistada.
 Öö jõudis, päike tõusis,
 Päike weeres, õhtu jõudis
 Uest' ööda õmblemaie,
 Kordamiste keeritusel
 500 Wanaisa seadusela.
 Kuuksa pääwad kaswastwad,
 Wenis kuudeks ööde waitus:

- Kalewide kallis poega
 Lebas fängis liikumata,
 Uinus õnnetumat unda.
 Suba suwe õilme ilu
 Närtisind poolil nurmedela,
 Kalewide kallis poega
 Suikus unerohu sunnil
 510 Sortisõna sidemetes,
 Kui üks petis unenägu
 Õnnelt tuli äratama,
 Wõimust meesta wirgutama.
 Unenägu näitas nalja,
 Kuida ue möögatera
 Paremate paenutati,
 Walusamasi' walmistati,
 Kõwemamaks karastati,
 Tugewamaks tautati.
 520 Mõnufama mehe mööda
 Teind ei tarfa Soomesepa,
 Kadund isa lellekene.
 Mööda tehti salamahti
 Waikses warjulikus koeas,
 Peitelikus kalju põues.
 Kesket ilma seis is kunnis
 Kõrge mäekünkafene,
 Mis ei olnud kõige kõrgem,
 Maal ka kõige madalama;
 530 Mäeharjalene määras
 Kesime pilwe kõrguseni,
 Ööwad mäel jõdustwad
 Parajalta pilwesda. —
 Sala mäe siigawusse
 Seadnud Ilmarise sellid,
 Maa alused meisterid,
 Ilusama sepikoea,
 Paigutanud tugepalku,
 Aftutanud alafida,
 540 Kus nad ööd ja pikad pääwad
 Salatõõsi sobitafid,
 Tarbelisi toimetafid. —

- Seppafellid seitsmekeste
 Tagustwad teraksesta,
 Kallimasta raua karrast
 Mõnufama möögatera,
 Tugewama taperiista.
 Tagujatel kättepitteks
 Wanast wasesta wafarad,
 550 Terasega teritatud,
 Kõwemaksa tiinitatud,
 Warred kuldsed wafaraila,
 Pihid pihus hõbedasta,
 Misga peeti tulist mööda,
 Pehmitati tulepaistel,
 Wopstite wafarila.
 Sepiliste meister ise,
 Ilmarine imesepa,
 Jstus kõrgel kuldsel istmel,
 560 Wahtis kulmu warju alta
 Noorusela nugisilmal
 Sellikeste sobidusi:
 Kuhu wopsub kopsitai,
 Wafaraga wautati.
 Sealap astub argel sammul
 Rahwatanud meheliue
 Üle läwe sepistotta;
 Lehwib teretelles latta,
 Pääd küll mees ei paenutanud,
 570 Ega kõwerdanud kaela.
 Werewermed katfid kaela,
 Werewermed wammufeda,
 Wepipiifad palgesida,
 Teised suula tarretanud.
 Wõõras meesi wiiskamaie,
 Palwil nõnda paeatama:
 „Arge kulutagem terast,
 Raistagem siin kallist rauda
 Mõrtsukale möögaka! —
 580 Kalewide kange poega,
 Kui tal mõistus wihaüttes,
 Siis ei hooli sõbradesta,
 Surmab kas eht sugulase;
 Mõrtsukana tapab meistri,
 Surmab mööga sünnitaja!
 Minu isa tegi mööga,
 Meie wennad kolmekeste
 Sjal ala abimehed
 Toimetime rasket tööda
 590 Seitse aastat seisamata.
 Mis meil' palgaks paisatie,
 Waewa tasuks wisatie? —
 Mina sepa wanem poega,
 Soome meistri sellikene,
 Osawama abimeesi,
 Pidid pääda puistamaie,
 Noorelt nurmel närtisimaie;
 Seep meil' palgaks paisatie,
 Waewa tasuks wisatie.“
 600 Kalewide kange poega
 Tahtis wõõra walelikuts,
 Keelekandjaks nimetada,
 Tahtis lugu tähendelles
 Isjasiindi awaladada;
 Aga wana Tühja poega
 Luupainia piinamaies
 Kõitis liikmed lammitfasse,
 Kui oleks raskem kaljustiwi
 Nõhund temal rindasida.
 610 Tema piüüdis paelust peasta,
 Rattendada küttesida.
 Digi woolas piki otsa,
 Rattis kastel kõiki leha:
 Liikmeid ei wõind liigutada,
 Ega keelta paenutada.
 Suba katsus wiimist jõudu
 Rammusamalt raputada,
 Kui oleks tahtnud kalju murdes
 Pihuks kõiki pillutada.
 620 Kui se tuulehoo kohin
 Marul merelaeneid murrab,
 Kärgetawam Pisse kárin

Kaljufida kõigutanud,
Kifendeles kange meesi:
„Walelitu!“ — kargas püsti,
Kippus meesta karistama,
Walelitu wemmeldama.

- Praegu tõusew päitene
Punel taewaft palistamas
630 Puistas udupilwed paku,
Kahwateles tähekesed
Suikumaie taewa sõrwa.
Kaste hülgas muru pinnal,
Wakus warjus ümberringi
Õbrüpeft tõusnud ilma.
Sestap märkas kange meesi,
Kallis Kalewide poega,
Kuda praegu nähtud kuend
Pētis unenägu olnud;
640 Aga sest ei saanud aru,
Et ta seitse näbalada
Sängi süles suikunud.

Kalewi poeg, kange meesi,
Sirutles üle sängi
Jalad maha nurudela,
Jetus sängi sõrwa peale,
Wõttis pisut linnupetet,
Enne kui ta tõttas teele.

- Pihkwaft toodud lauapurust
650 Leidis lõhemata laudu
Kilukeste keskelta
Wäga wähe walitada,
Mis ei maksnud pika käiki,
Kaste tee rändamisa.

- Kalewi poeg paetama:
„Mis ma risurüismesida,
Katkend lina kibusida
Koeu hakkand kandemaie,
Mis ei maksa mehel käiki!
660 Paremt lähen Peipse taha
Tutwal teel tagaſe
Laudu uest' otſimaie,

Pinna tarbeks lunastama.“

- Peale nõuu pidamisa
Tõttas jälle tallamaie,
Mutul sammul rändamaie.
Kui ta pikal teedekäigil
Duba järwe ääre jõudis,
Kostis kogemata kisa,
670 Poisikese nuttupilli
Kaugelt tema kuulmetesse.
Silmi kaugel' sirutelles
Üle laia lagedada
Nägi murmel lambakarja
Kriimusiima kimbatuses
Kohkel parwe kogunema;
Karjapoisiti kifendelles
Hädast api hüüdemaie!
Kriimusiima küüsiidesja

- 680 Lõdises ju lambakene,
Mis ta karjast mõtſufkana
Teiste seltsist oli toonud;
Waelapſe ainus wara,
Mis ta kaisus kaswatanud,
Põue peidus paisutanud,
Siputeles hundi sunſa.

Kalewi poeg nägi kahju,
Kistus kiirest' kivi maasta,
Paiskas kriimusiima pähä,

- 690 Misga teda kivi alla
Mujutelles matenesſa!
Lammast peasis lippamaie,
Kargas jälle teiste karja.

Kalewide niſkikiwi,
Sugulta ei kõige suurem,
Wääräti ei kõige wähem,
Seisab praegu sünnitähkſ.
Kiwista wõiks kalli paari
Weskikiwa walmistada;

- 700 Sõrmejäljed kiwisõrwas
Wõiksid weike wenniteſe
Parajaste paigutada.

Kalew hakkas järwe kaldal
Nõnda nõusi nifutama:
„Murran maha metsapuida,
Kannan kofku kiwiſida
Laialt mõne laſukese,
Misga silba seabaneda
Peipseft üle teise poole.“

- 710 Teigi mõtted tehtawakſa,
Hakkas silba alustama,
Pani alla aluspalgid,
Pani peale põigipalgid,
Kiwiſida keskeela,
Tõtted sõrwadele toekſa,
Woola wasta warjutekſa.

Silba oli sada sammul,
Tuhat juba toimetatud,
Wersta wiiji üle wette,

- 720 Penikoorm ju Pihkwa poole
Kangel käela kaswatatud:
Kui üks tuiskaw tuulehoogu,
Maru raskem nõllantine
Peipse pani paisumaie,
Laened walytus lendamaie.
Sild ei jõudnud laentesõudu,
Poolit tõh ei tuuletuisu
Pitemalt wasta pidada;
Langes laia laenetesse,

- 730 Tuiskas tuulil tuhat tüki
Põune wasta lendamaie,
Põhja wasta purjetama.

Kalewide kange poega,
Mees aga kofe mõtlemaie:
„Mis ma tühja mängidesſa
Asjatella wiidan aega
Sillakesta seabanesſa!
Nigem tee käib otſefofe
Sihilt läbi jügamuse,

- 740 Lausalt läbi laenetesta,
Kust ma enne olin käinud,
Roorma laudu juba kannud.“

Enne teele minikuda
Päts ta wähti piüdemaie;
Piüdis mõne pihutäie
Kamalila kaelatotti.
Mis ta sõrmil mättaale,
Puhul paiskas kalba peale:
Sest sai kolme mehe koorma,
750 Neſjal naiſel kandanesſa,
Wiel webu wenitada.

Kalewide poega puhus
Põhanditud lõkkeela,
Wõttis kottist wäheſida,
Pani tule paisteela
Kamaltäie küpsemaie,
Misga kõhu maenitſusta
Tükati sai täitemaie.

- Siisap teeda sammumaie,
760 Märga rada rändamaie
Piti järwi Pihkwa poole.

Seni kui ta teeda sammub,
Kus ei ole kiufatuſi,
Wõõraliku wiirastuſi,
Päti teise luhabele
Kumlutuſi kuulamaie.

Kui ma kuuldu kullutelles,
Hõbesida ilmutelles
Käänan Peipse kallastele,
770 Seal tuleb wasta igal sammul,
Tuleb wasta mitu tükki,
Toſin tunnistufetähti,
Mälestufeks jäänud märki.

Peipse järwe kalda piirit
Nõnka peremehe talus
Wälju wanema sunduſel
Glas üffi waenelapſi,
Kaswis karjapoiſina.
Pidi hoidma eide uteid,
780 Budakarja kaitsemaie,

- Tõurakarja hoidemaie.
 Waenelapsi alaorja
 Saatis karja kaugele,
 Pehmad lausa lepikusse,
 Wäsitad alla waarikusse,
 Lambad laia lagedale;
 Kaitfis karja kauniste,
 Eht küll eit ei uude kuube
 Paisand lapsel' suwe palgaks,
 790 Pika piina lepituseks.
 Waenelapsi alaorja
 Kuffus kui se kulda kägu,
 Laulis leina lepikusse,
 Kurwastusi kaafikusse,
 Hädapidu haawikusse:
 „Dh ma waene orjalapsi,
 Mahajäänud marjane,
 Kel ei isa kaitsemaies,
 Ema armu audumaies,
 800 Wennahest ei weere wainul,
 Sõde õhtul teretamas,
 Sugulast ei soowitamas,
 Pigemist ei lepitamas!
 Hauda läts mul eidekene,
 Kalmu kallis taadikene,
 Sõajurma suitus weli,
 Sõjar kattula kolletas,
 Tädi taubila lõpeti,
 Dnu õnnetuse kätte,
 810 Pelle furi leinadele.
 Mina aga üffi waenelapsi
 Pidin piki piinamisi
 Orjapõlwes kannatama!“
 Kiwi otša, kännu otša,
 Mätta otša, murudela,
 Kuhu jalga puhkabelles
 Waenelapsi aset nõtnud,
 Murelauku murretie,
 Leinalugu lõhtatille
 820 Kurwastuse kustususeks,

- Leinamise lepituseks:
 „Peremees on wäga furi,
 Perenaine liiga weli,
 Peretütar tuleharki,
 Perepoega palju pahem!
 Suekoeral parem olu,
 Karjapenil tergem pidu,
 Pareim pidu, hõlpsam olu,
 Kui on wäsel orjalapsel,
 830 Kaitsemata kufekesel!
 Mull' ei anta kehakatet,
 Warjajaida wammufisida;
 Taat ei raatfi anda toitu,
 Eit ei piima lähkerisise:
 Misga leina lepitaksin,
 Kurwastusta kustutaksin!“
 Kiwi otša, kännu otša,
 Mätta otša, murudela,
 Wäsiind jalga wiibidelles,
 840 Karjapoisfi kuffutelles
 Leinalugu lõhtateles:
 „Dh mina ifata lapsi,
 Dh mina emata lapsi,
 Wanemata waenelapsi!
 Igaüks ütleb minusta:
 Põõge seba, se ifata,
 Põõge seba, se emata,
 Wanemata waenelapsi:
 Kell' ei tutawad tugifsa,
 850 Ega omasta abifsa.
 Ülewalt ju ütleb looja,
 Wanaisa kostab wasta:
 Urge lõõge maestalapsi,
 Kopsige ei kaitsemata!
 Nutab waene lõõmatagi,
 Galab ilma haigetagi,
 Pefemata filmad märjab,
 Põõmata palged punasjed!
 Kõik tuisub peale tulewad,
 860 Kõik saeõd peale sadawad, /u

- Wihmad peale weerewad:
 Ei ole kullal kuwatatajat,
 Hellal eestaseisajada.“
 Kiwi otša, kännu otša,
 Mätta otša, murudela,
 Wäsiind jalga wiibidelles,
 Karjapoisfi kuffutelles
 Leinalugu lõhtateles:
 „Dh mina halba orjalapsi,
 870 Dh ma wilets waenelapsi!
 Mul on kodu kurwad sängid,
 Mju ees haletis' asemel,
 Taga murgas nutusängid!
 Ema wiidi uksestagi,
 Armud lätsid atenasta;
 Ema wiidi teeda möõda,
 Armud käisid aeda möõda,
 Sõnad soead sooda möõda;
 Ema hauda kaewatakse,
 880 Armud kaunwad kalda alla;
 Ema hauda lastenakse,
 Armud allana wauwad.“
 Kiwi otša, kännu otša,
 Mätta otša, murudela,
 Wäsiind jalga wiibidelles,
 Karjapoisfi kuffutelles
 Leinalugu lõhtateles:
 „Wahelikü leiwakattu,
 Kõlgastiku koristusi,
 890 Kuitwand leiwakoerukesi
 Wäselapse leiwamärksis;
 Reist pean waene orjapoisfi
 Kärwufene närimaie; /el'
 Kõltab hambil kõlisewad,
 Hagan keelepära taha,
 Pible keele keskeela.“
 Kiwi otša, kännu otša,
 Mätta otša, murudela
 Kõstis wäselapse kurbtus,
 900 Orjalapse õhtamine.
- Metšapiiga, peenikenne,
 Galija tütar ainukene,
 Kuulis wäselapse kaebdust,
 Orjalapse õhtamista;
 Tõttas armu toodamaie,
 Abi lapsel' andemaie,
 Kurwastusi kustutama,
 Leinamisi lepitama.
 Õhtu hilja, kaste eela
 910 Laulis tanne ladwaasta
 Healitselles passust lehtist:
 „Ara nuta, poisikene,
 Ara leina, waenelapsi!
 Kui sa lähed enne koitu,
 Wara enne walgeeda
 Kodund karja saatemaie,
 Leiad õnne karjateelta,
 Kõõmu raatmaa radabelta.
 Pane põue paisumaie,
 920 Kaisu sala audumaie;
 Sealtap kasu siinesja,
 Õnne hiljem õitsenesja.“
 Kui siis poisfi enne koitu,
 Wara enne walgeeda
 Karja läinud saatemaie:
 Mis ta leidis karjateelta?
 Leidis lõutse muna
 Kroomlehe õlma alta.
 Tamme ladwast tulnud laulu
 930 Targalt meeletuletelles
 Wõttis waene orjalapsi
 Maasta lõutse muna,
 Mähkis nartsufese narma,
 Hellalt willade wahale:
 Pistis põue paisumaie,
 Soea kaisu audumaie.
 Mis seal munast kaswanesja?
 Munast kaswis neljajalgne,
 Pijufene hiirepoega.
 940 Poisfi mähkis hiirefese

Narmalise nartsu sisse,
Hellalt willade wahela,
Pistis põue paisumaie,
Soea kaisu audumaie.

Mis seal hiirest märkanesja?

Mis seal kaisus kaswanesja?

Kaswis hiirest kasfikene.

Poisfi mähtis kasfikese

Narmalise nartsu sisse,

950 Hellalt willade wahela,

Pistis põue paisumaie,

Soea kaisu audumaie.

Mis seal kasfist kaswanesja,

Suuremada sündinesja?

Kasfist kaswis koerufene,

Paisus kena kutsapoea.

Poisfi mähtis kutsapoea

Narmalise nartsu sisse,

Pistis põue paisumaie,

960 Soea kaisu audumaie.

Mis seal koerast kaswanesja,

Suuremada sündinesja?

Koerast kaswis lambatalle,

Tallest kena emalanmas,

Mus walge willakandja.

Müüd ei nuttu nurmedela,

Peinamist ei lepikusja,

Ega kaebust kaafikusja!

Müüdap rõõmus waenelapse,

970 Sinnerikas orjapoisfi;

Eht kül kuusi kurja temal,

Wiis kül walju waewasele,

Ei ta hooli nende kurja:

Lammas leina lepitamas,

Kurmastusi kustutamas.

Waenelapsi alaorja,

Hoidis oma lambakeska

Mikui filmaterakeska,

Kattis tue ilma alla,

980 Kui oli wihma weeremaies,

Külma peale kippumaies.

Kolmasteistkümmes lugu.

Enne küll olin esimene
Kilawainul kiskamaies,
Lindu laulu lastemaies,
Sõnasida seabemaies,
Esimene laulumeesi
Wärtsida weeretamas!
Pauhin äkki lusti pärašt,
Pauhin kaffi katsudeles
Wõidu wašta walbasida;
10 Pauhin, et kalsud kargasid,
Metsad müttates mürašid,
Mere laened lõhnesid,
Pilmwed pifil kärtsesid,
Tunle kohin healta tohtus!
Ei nüüd wäeti enam jassa,
Heal ei anna hella wiisi,
Jõud ei kannu kanget wiisi,
Sõrm ei paenu kandelila.
Dlen wanassa waarunud,
20 Hammetumassa raaganud.
Kalewide kuulutelles
Krkab noorus õitsemale,
Kallim aega kaswamaie,
Kus ma enne kulda kägu,
Hõbedana õue lindu
Kodu kopelis kullusin,
Mei metsades elkisin.

30 Suba mina nullu laulin,
Doonanullu murrin keele,
Aasta sõnu ašutasin,
Teise taga ašutasin,

Kohmandama keerutasin,
Neljandal kokkufidusin.

Kalewide kange poega,
Kui oli käiki lõpetanud,
Pääwatõdda toimetanud,
Tõttas jälle õhtu eela
Senna enne tehtud sāngi,
Kus ta kallid mõõga kautand.

40 Enne kui heitis puhkama,
Wäsimusta waigistama,
Wõttis sāngil õhtuheinet.
Soolasorts ei näitnud silma,
Polnud näha poegasida;
Wõijsid weel eht nõiamihel
Muhkusida muisutada,
Saawatud keha arstida.

50 Hommikula enne koitu,
Wara enne walgeela
Kargas Kalew kiirusela
Koeu poole kõndimaie.
Tāna tallas teista teeda,
Māndas unsi radasida
Sõudwal sammul kaugemale.
Mõõda sood ja mõõda raba,
Kus ei muud kui hunti kōinud,
Metsa paksust põõstastikust
Puges kangelase poega
Wirgult läbi Wiru poole.

60 Sammusida strutelles
Kadusiwad koormakandjal
Jõubšalt pikad penikoormad;

- Ega olnud enne õhtud
Mehel palju puhkamista.
Wast kui päike allameeres,
Ladus tema laualasu
Slapennilt pöösa alla;
Puhkas wäsiind pihtastida,
Wõttis keha karastufeks
70 Leiwakotist lihadusta,
Pähkrift keelelibedusta;
Siis aga fangi seademaie,
Külleaset kohendama.
Liivikulda kaantud liiwa
Seadis fangi seisufele
Uhtekokku hunnikusse.
Wiimist rüpetäiet wies
Kautas õlmast kogemata
Paari pihutäie pillu;
80 Sest jäi wiltu fangi sõrwa,
Teiselt poolelt tasumata.
Sängist mõni sammukene
Gemal seisab warisenu
Liivalasuke lagebal
Kui üks kaunis kinnakene.
Sõwarju õlmadela
Kastewilu karastufel
Puhkas kangelase poega
Windsund keha wäsimusta.
90 Tacwast waatas ehatähte,
Waatastiwad wardatähed
Sõbrasilmil suikujada.
Kuu kahwatanud palge
Walwas waikselt fängila,
Kunni tõusew koidukuma
Wirku jõudis aratama.
Kui ta teele kohendelles
Linnupetteks wõttis leiba,
Kostis kõrgemalta kuusest
100 Haraka laul tema kõrwa,
Kes seal fulgi silitelles
Aksa nõnda awalbeles:

- „Kui sa teaksid, kange meesi,
Mõistaksid aramõtelda,
Aendela arwaneda, //
Mis sull' suitus siindinesa,
Tõotid sa tiwi meresta,
Ladwa tiiki saare laanest,
Walmistaksid wanerista,
110 Seaksid kokku sõduristaks,
Naiuks rahnud ratasteksa,
Teeksid teised telgebeksa;
Paneks ette punapaadi,
Siirekarwa hallikese,
Kestkeela kulbakõrwi,
Wahel' walged wõigufesed,
Kui on seadus kuningale.
Tee on pifa tallajale,
Ma on kange kargajale,
120 Lage laia luusijale!
Sõbrad ootwad pikisilmil,
Igatsewad ijekeskis:
Kuhu on jäänud kuningas?
Mis tal sammusi sidumas,
Mis tal käiki kiltendamas?
Sea sa sammud sõudewale,
Jalakannad kargawale!
Kulda saatwad sammufesed,
Hõbe jälgedel õnneksa.
130 Kesje kulda korjamaie,
Hõbedat maast wõtemaie?
Wend saab siidi sammudesta,
Õde haljasta hõbedat,
Sugulased saawad kulda,
Aruleidu astmetesta.
„Kui sa teaksid, kange meesi,
Mõistaksid aramõtelda,
Aendela arwaneda,
Kuda sammust kulda saada,
140 Kuda hüpest hõbedada,
Siis sa sammud sirutaksid,
Pennates koeu lähetsid!

- Sortsifõna sõlmitusel,
Unerohu uimustusel,
Kaetisrohu kammitusel
Wiibisid sa, wennikene,
Pikaliste puhkamaie,
Magasid seitse näbalat,
Enne kui unesta ärkasid.
150 Hommikul on õnneludu,
Pääwa kessel kulda kangas,
Õhtul hõbedane ilu,
Õöl ei õnne ilmumaies."
Haraklinnu awaldufed,
Kirjutue kuulutusel
Kalewida kiirustasid;
Ladus selga laualoorma,
Seadis sammud sõudsewamalt
Metsateesti mõõtemaie,
160 Lagebaida lõhkumaie.
Kui ta käinud tiiki teeda,
Tiiki teeda, marka maada,
Kus ei kuskil kinnitusi,
Ega sammul sidendusi,
Jõudis wasta Ilma järwe.
Kalbal mõtles kangelane:
„Kas ma loigufese kohlal
Käiki lähen kõwerdama,
Kallist aega kulutama?
170 Peasin õnnelt Peipsest läbi,
Sõudsin üle Soomemere,
Mis siin wiitu mudalombist?
Küllap peasen kõntsa kiltkest,
Weeren läbi wirtsufese."
Mõtteid nõnda mõlgutelles
Tõstis tema wiibimata
Kalbast üle jalga järwe,
Astus sammu, astus kassi,
Hakkas kolmat astumaie,
180 Sealap kippus sügaw wesi
Kaenlaid mehel kastemaie,
Kippus nina niisutama.
Kalewide kange poega
Silmapiiku seisatelles
Wõdrast lugu waatamaie,
Pahandufel paeatama:
„Tõho! tondilaste loiku,
Musta wähi mudalompi!
Peipse puutus p—sedani,
190 Kippus kastma kellukesta,
Lokkutusil loputama;
Sina, häbemata sõge,
Kippud kaenlaid kastemaie,
Mehe kaela märjastama!"
Paeatelles pööranesa
Tulnud jälgila tagasi,
Kunni jõudis kuuwikule.
Kalbal käiki kinniteles,
Kiputeles mudarantsa,
200 Kõntsa pika koiwadesta,
Siis aga jälle sammustida
Wiru poole weeretama.
Aige päikese palaw
Südapääwa sünnitusel
Piinas mehel pihtastida,
Kaugendeles keharammu;
Sammul siisk' ei seisamista,
Ega käigil kinnitusta:
Haraklinnu awaldufed
210 Koeu poole kihutasid.
Kui ta käinud tiiki maada,
Mis siis käiki kiltendelles
Wõõraliku juhtus wasta?
Wasta juhtus wana eite,
Soolasortsi sugulane,
Mana targa wanamoori.
Eite istus paepöödsas,
Paskis laulus lausufõnu,
Wägewaida walu wasta,
220 Wõimsaid usiwihja wasta
Tuuleõhku lendamaie:
Misga walu waigistada,

Nõelamista nõrgendada.

Kalewide kallis poega

Sammusida seisatelles
Põõsa ääre puhkamaie,
Memme laulu märkamaie.
Wanacite sõnatarka
Paeupõõsast paeatama:

- 230 „Mida karwa, Leenafene?
Kuule, armas Leenafene,
Suure soo jalsalane,
Pae murde prauafene,
Kulu kulbane emanda,
Eht oskan sind ära arwata!
Sarapuu karwa, sinikarwa,
Sifaliku filmakarwa,
Dibukarwa, orafekarwa,
Mäekarwa, männikarwa,
240 Sookarwa, kanar'karwa,
Kirew sa kivitagune
Põõsa alta pügafene?
Wõtta walu wähendada,
Paiistetusta painutada!
„Musta madu, mudakarwa,
Kooljakarwa tõugutigu!
Kas arwid puisja hammustaie,
Pae noorta puretaie,
Kui sa inimest ihtasid,
250 Nõrka looma nõõlasid?
Paeu alla ma paneksin,
Wõõsandiku wõõrutaksin!
„Tule wiga wihtlemaie,
Haawasida arstimäie,
Hamba raigu rawitsfema,
Puretamist parandama!
Külap tunned hamba armid,
Igemete ila paigad,
Keele nälpamise kohad.
260 „Kül ma tunnen sinu tõuu,
Tautan sinu suguda:
Kust sind wiidub, kust sind saadub,

Kust sind kurja korjatie,
Salaliku sigitati.

Külap arwan suguje,
Korjamise kobanesi:
Sul on sugu sõnnikusta,
Sündi sitahunnikusta,
Kärnasstonna kohusta,

- 270 Kolkafonna kudusta,
Hukkalaanud udusta,
Kerjajälgil kastesta.
Ihsand ihkus ihkudani,
Wanaisa hingekesta,
Seft sai tigu tihafilma,
Waglasilma waarikutusta.
Keele oftsid oda oftsast,
Hambad taperi terasta;
Kuub ~~sa~~ kufepuutarwane,
280 Pää paeupuu sarnane.
Sõmerkarwa, sawikarwa,
Kanarpitu-, kulukarwa,
Dlefsid eht ilmarwa,
Taewa-, pilwe-, tähekarwa,
Siiski tunnen sinu tõuu,
Sina minu wäest ei pease!
Ole laial kiwi al,
Keerus puutännu al,
Kähäras eht loogetile
290 Wõõda mäntaid mängimaies,
Kõnni põllupeenderila,
Põõsapaisus, metsa wahel:
Sulane sa, ma isanda!
Leian sinu ligimaist,
Karietan sind kaugemalt.
Tolla-holla! pillu-willa!
Müüd sa oled walu saanud.
Sunsta file, päästa willa,
Põuakunde willastista,
300 Willastist wiis hammasta,
Willakarw sul keeleke,
Willa sinu kübara,

Willast wõetud üleiltsja." ✓

Kalewide kallis poega,
Kui oli salatarlust saanud,
Nisjõnu pähä õppind,
Tõttas teeda tallamaie,
Seadis jõudsalt sammusida
Wiru poole weeretama.

- 310 Metfawarjul wõtis meesi
Pääwapalawat puhata.
Külleaset kohendelles
Puisstas metsa pillu-palla,
Murdis maha männisida,
Kaites maha kuuskesida,
Tugewaida tammesida,
Pikemaida pihlakaida,
Laiemaida lepasida;
Ladus puida lademesse,
320 Kõõku kõrgel hunnikusse,
Langes ise lademele
Leiba luusse lastemaie,
Kurnand keha karastama.
Sai ta puhku suitunub,
Pääwa palawust puhanub.
Ladus selga lauakoorma,
Siis aga jälle sammumaie.
Käänas teelt kurakäele
Ditse Endla järwe ääre,
330 Sammus siis filmasihil
Piki sooda edespidi.
Puneteles päikene
Weniteles warjusida
Dhtu õlmal pikendamä;
Puba jõudis ehawilu
Koorakambjat karastama,
Kui ta kaugelt künka tagant
Suitsu juhtus filmamaie,
Mis kui kütistõrwetuse,
340 Müülihaugu musta suitsu
Pihwepalsult ülespaisus,
Taewast tahtis tumendada.

Sammusida firutelles
Tõttas Kalew' künka poole.
Pigemale minnes leidis
Künkatese kõrwas koopa;
Sealtap läitis tuleleeki,
Mis siin suitsu sünnitit.
Kindla ahelate küttes

- 350 Nippus kaunis keedukatel
Suitsu keskel koopa suusfa.
Paea ümber tulepaistel
Istusiwad kütakülle
Kõõ meest tahmas palgeda,
Kes seal tulda kohendasid,
Wahtu wõtsid leemepaest.

- Käigist wäfind kangelane
Koopu suusfa seisatelles
Wõtteid nõnda mõlgutama:
360 „Sunelt leian võmaea
Parajada puhkepaita,
Socia rooga õhtusõõgits,
Mis ju kaua pole maitsend."
Noored mehed tule ääres
Isteskis hirwitama,
Tulijada tunnistama,
Kes neil kehasta ja koormast
Üsna wõõrawääraline,
Imekomblik illumine.

- 370 Kalewide kange poega
Wistab laua koorma maha,
Astub sammu ligemale,
Siisap sõnu sahkamaie:
„Mida rooga, mehikesed,
Katelasfa keedetasse?
Peab teil piki pidusida,
Saaja suuri saadamaie?"
Mehed mõistsid, kestsid wasta,
Paeatasid tulepaistelt:
380 „Katel keedab kallist rooga,
Keedab isa õhtusõõki,
Tagurpäri taadi toitu,

- Wastaotfa eide rooga,
Pööraspää piigade pubru,
Lustileeme langudele.
Kui meil pidu peetanesfa,
Suurisõõmi tehtanesfa,
Siisap tõura tapetasse,
Suurta hõrga surmatakse;
- 390 Sada tuleb surmamaie,
Wiisfada weristama,
Tuhat meesta tapemaie.
„Täna teemas kehwa katel,
Keemas waese mehe wara,
Pole muud kui pödrapoolik,
Wana kuldi küllekesed,
Karu maks ja kopsukesed,
Moore hundi neeruraswa,
Wana karu kamarada,
- 400 Põhjas kotta pesamuna.
Sest saab sarwit õhtuserwet,
Wanamoori mokafastet,
Koer saab katet katlapõhjas,
Kassi kausi riismesida;
Pühkmed jääwad kofkadele,
Jääwad ofaks orjadele.
Linapääd on ise leiwal,
Neitsid noorukesed koogil,
Mis on teinud wanamoori,
- 410 Sortsitulel küpsetanud:
Sealt saab saia sõsaraile,
Närbatoitu neibudele.“
Kalewi poeg paeatama:
„Toho, tondilaste kokad,
Solgileeme sobitajad!
Kesse hullemada kuulnud,
Imedamat unes näinud!
Kentsakama lemekectu
Ei mõind sortsi sobitada,
- 420 Tuuslar ise toimetada!“
Üks neist meestest mõistis kobe,
Kawalaste kostis wasta:

- „Meie katel teetanesfa
Wöörast rooga walmistelles
Neljapääwal nõidadele
Kammufotawa rooga,
Keedab kehutugewusta
Targa tuuslar taatidele,
Sortsi poegadele sõõmi;
- 430 Keedab wihawõtjada,
Kadebuse kaswatajat,
Kurjasfilma kustutajat,
Keedab nooremate kasuks
Kummeele algustajat,
Südamete süititajat.“
Kalewi poeg paeatama:
„Kui on katlal kümme keetu,
Paeal palju walmistusi,
Siis ei maksa õhtusõõki
- 440 Tühjal kõhul ostaneda.
Juhatage, kulla wennad,
Kus te' peremehe koda,
Tagurpäri taadi tuba,
Wastaotfa eide wari,
Pööraspää piigade paika!
Karedamal kaunafesed
Wahest magus iwakene,
Koredamal koorukesel
Wahest file sifukene.“
- 450 Paeahoidjad poisikesed
Pilkamiste paeatama:
„Kui sa astud kamberila,
Tallad teeda tubadela,
Waata enne, wennikene!
Aea filmad awalale,
Et ei esfi jälgedelta,
Kanta käesta kodurada:
Pibe hiirel lõfuminit,
Paha wäljapeasemine.“
- 460 Kalew mõistis, kostis wasta:
„Meest ei jõua müürid hoida,
Ega kaljud kammitseda!“

- Tugewus ei kauta teeda,
Kammul rohkest' radasida.“
Paeahoidjad poisikesed
Joonelt teeda juhutama:
„Käi ja otse koopaturku,
Waat', seal leiad wärawa;
Kummardele selga küüru,
470 Lase alla libamiste
Pugebes urgasti põhja.
Weere sammul, wennikene,
Käsitaudu katsubelles,
Küllap leiad toakse.“
Kalewide kange poega
Hakkas rada rändamaie,
Tuisul teeda tallamaie,
Kõndis tüki küürakülle,
Teise tüki kappakülle.
- 480 Paeahoidjad poisikesed
Isteskiis hirwitama:
„Karu läks kassi pesasse,
Tõwi lingupaeladesse,
Kuhu naha kautanesfa!“
Kalewide kange poega
Tõttas teeda tübimata,
Eht küll käiti küürakülle,
Koomakülle mehel raste;
Umbekitfas pime urgas
- 490 Tege teele tõttesida.
Kaugelt hakkas tulekuma
Pimebasse paistemaie;
Silma mõis nüüd selitelles
Palga jälle juhataba.
Urgastees läks laiemakfa,
Kaswis aegalt kõrgemakfa,
Kunni Kalewide poega
Püsti peasis kõndimaie.
Kõrge koopa keskeela
- 500 Rae külls rippus lampi
Walgustelles waatajale
Kõit, mis filma kuffunesfa.
- Tagajena oli tehtud
Kaunis laia toakfi.
Uksepüida kõrwas seifid
Kassi ämbriid kõrwistiku,
Mõlemates oma marga,
Isefugusta wedelat;
Üks oli walge piimafarwa,
- 510 Teine tõmmu tõrwafarwa.
Toakse tagant tungis
Wokifeste ratta wirin,
Wärtna weeremise wirin,
Kedrajate kena helin,
Piigafeste lustilaulu.
Kalew sala kuulamaie.
Piiga laul aga lafsatille:
I „Kesefed hellakesed,
Kähärpääga kaunistesed,
- 520 Linnalakad linnukesed!
Igwuse itekene
Waewab waeseid woki taga
Kulda kõnga keerutelles,
Hõbe eideid wenitelles.
Eks meie enne olnud hulka,
Eks meie paigus käinud parwe,
Eks meil olkud pidupõlwe,
Eks meil õitsend parem aega
Enne isa õue peala,
- 530 Wanemate wainudela?
Eks meie ehtind õhtu eela,
Plehtind puna paeladesfa,
Kulbafarwa kirjadesfa,
Käinud küla kiige peale
Õhtulusti õigamaie?
Seljas olid siidisärgid,
Kroogitud käifsed käesfa,
Helmekorrad ümber kaela,
Suure folgi rindadela,
- 540 Kuldfõrmukesed sõrmela,
Poordidest pärjad pääsfa,
Kulbatresfid pärgadela,

Siidiväitlud kaelasse,
Siidiväitlud jalgadela.
Ets me' enne tunnud enne,
Ets me' enne näinud ilu,
Nohest' pidul rõõmusida!
„Nüüdap leina kantab lusti,
Nüüdap kurbtus võttab karwa,

550 Puna neiu palgedelta.
Wangis wõõra wolidela
Kanakesed kamberila,
Tuid' üksi tubadela,
Kus ei kaugelt kuulijaida,
Süwa enne soovijaida,
Ega künas kosilasi.
Sgawuses hallitame,
Kurwastuses kolletame
Wõki taga waesekesed!

560 Wõi ei waata armukesta,
Teretada tuttavada,
Kät ei anda kallile!
„Tuleks kaugelt teinepoalme,

Tuleks täkula tandsides
Enne walget alla õue
Leinajaida lepitama,
Kurwastusi kahandama,
Pisaraida pillutama!

Tuleks päike peikene
570 Piigajida peastamaie;
Tuleks kuu kui kosilane
Meinesti naljatama,
Leinapõhwest lunastama;
Tuleks tähte poistene
Tuitesti tahtemaie,
Wangist wäljawüidemaie:
Tuleks, kes ta ise tahes,
Tuleks üks tuulest tuisates;
Tuleks wilets eht wigane,

580 Kui aga oleks isane!"
Kalewide kallis poega,
Kui oli kuulnud neiu lugu,

Püüdis usse peastaneda,
Tabast lahti tõukaneda,
Püütadesta paenutada.
Kalkuseina kindlusela
Seiis wäraw wanumata,
Uksepüüdad paenumata.

Kalewide kange poega
590 Püüdis healta petelikult
Madalamaks muundadada,
Peenemassa paenutada,
Hakkas laulu lastemaie,
Sõnastida seademaie:
„Käsin lustil kõndimaie,
Wõõda metst hulkumaie,
Meeletueu tuulutama,
Murekoormad kergitama;
Talw oli läinud tänawast,

600 Murmed alles noorusela.
Mis ma leidsin lepikusta,
Kogemata kaarikusta?
Leidsin neind neljakeste
Madaraida kiskumaies,
Puujuuri puistamaies,
Turbasida tuhnamaies.
Pääd walged, põsed punased,
Sitikmustad filmakulmud.

Ei ma julgend juurde minna,
610 Ei olu'd südanid sülle wõtta.
Käsin koeu leinadesse,
Ukse ette nutedesja.
Taati minulta küsima,
Eite asja nõudemaie:
Miks sa nutad, poega noori?
Miks sa kurbad kewadele?
Mis ma nutan, taadikene,
Mis ma kurdan, eidefene!
Käsin lustil kõndimaie,
620 Warasilla waatamaie;
Mis seal leidsin lepikusta,
Kogemata kaarikusta?

Leidsin neind neljakeste
Madaraida kiskumaies,
Puujuuri puistamaies,
Turbasida tuhnamaies;
Pääd walged, põsed punased,
Sitikmustad filmakulmud.
Ei ma julgend juurde minna,
630 Ei olu'd südanid sülle wõtta,
Käsin koeu leinadesse."

„Taati mõdistis, kostis wasta:
„„Die waita, poega noori!
Kül panen ambu püüdemaie,
Nooled pikad nopimaie.""
Poega wastapaeatama:
„„Oh mo armas taadikene!
E pole ambu püüdmine,
Ega nooli nopimine;

640 Ee on kulla ostemine,
Hõbeda lunastamine,
Kallima kauba ostetawa.
Kül lähen linnast tooma kampa,
Poekambriist poordisida;
Leti tagant lintisida,
Seina pealta siidisida;
Seega petan neiuksesed.""

„Wõtsin hobu hoielada,
Ratsukesta ramiwida,
650 Kõrwikesta kosutada;
Siis panin ratsu rakkedele,
Sammetise sadulale,
Hõbedase helmetsesse,
Waskisele walgadele;
Käsin kaugelt kosimaie,
Meinesti otisimaie:
Weerin teie wärawasse,
Tulin teie usse taha."

Neiu kuulis kamberisja,
660 Laulis wasta lõfutelles:
I. „Külapois, muil kulla wenda,
Kaugelt tulund kosilane!"

Sünnel tunnil oled tulnud
Piigakesta püüdemaie;
Peremees on kobunt läinud
Asjajida acamaie,
Eite kooki küpetamas,
Laste leiba waalimaies,
Eite noorem hanekarjas

670 Pestajalau lepitamas,
Teine kulda küürimaies,
Hõbeasju haljastamas;
Mina üksi kurba lindu,
Leinaites lõutene
Wõkil wärtmaid weeretamas,
Kulda lõnga kedramaies,
Hõbe eideid korutamas.
Kuuks, kallid külapoisid,
Petiskeelid peikene!

680 Kasta oma käppasida
Ukse kõrwas ämberisse,
Kusja märga tõmmukarwa
Tugewuse toetaja:
Siis su käpal kaswab wõim,
Naudarammu ruskale,
Kõhul raudasjed wärawad,
Terassesta tehtud tornid.

Kui peab kangus kahandama,
690 Piiga rammu rammeestama,
Wõimust käesta wõõrdumaie:
Kasta käsi teise ämbri,
Kusja märga piimakarwa
Tugewuse taltsutaja,
Kange wäe kystutaja:
Muidu tugew käsi murrab
Pihuks kōik, mis ettepuudub."

Kalewide kange poega
Tõttas kasku täitemaie,
700 Kuuda piiga paeatanud,
Meinesti noori küpetanud.
Käppa kastes tundis kobe

Tugewusta tõusemaie,
Käes rammu kaswamaie.
Kui ta wõttis uksest kiani,
Põrkas kõige piitabega
Prantsatelles pörandale.

Kui ta üle läwepatu
Jalga tõstinud tubadele,
710 Randa pannud pörandale,
Kargas neitji kohtubelles
Warmal kannul woki tagant,
Pistis tuulil putkamaie,
Lendas üle läwe kambri.

Neitsikene noorukene
Kanget kappu kartenesa
Neitsi pillil palumaie:

I. „Kallis kange mehe poega,
Tuulest tulnud peiukene!

720 Ära pista raudakappa,
Näpufesta neitsinaie,
Enne kui wõimu wähenad,
Enne kui kangust kahandad,
Nõia wäge nõrgendad.
Kasta kappu teise ämbri,
Kusja märga piimakarwa,
Kange rammu kahandaja!”

Kalewide kallis poega
Pani naeruks paeatusta,
730 Noore neitsi kohtumista,
Mõtles ise omas meeles:
Ega käsi hellitelles
Kahju ei wõi kaswataba.

Neiukene noorukene
Pisarpillil palumaie:

I. „Ära weere, wennikene,
Ära astu ligemale!
Määratuks sind Taara loonud,
Wanaisa walmistanud,

740 Tugewamaks nõidus teinud,
Sortsimärga sünnitanud.
Wist sa oled, kallis wõdras,

Kuulus Kalewide poega,
Kangelaste kaswanditu,
Sulewide sugulane,
Alewide armas sõbrak
Kellest, kui ma kogu kaswin
Lilleke eide lepius,
Drjawitsa alla õue,

750 Angerwassa air ääres,
Kullerkuppu kopelissa,
Jmelitu ilmutusi
Sabadela enne jaanud,
Tuhandela enne külindud.

Piigakese pärimised,
Sõbersõnal soowimised
Jäiwad joonelt wastamata.
Kalewide mõtekäigid
Teisel tuulel tuisutamaies,

760 Teisel luhal luusimaies.
Läwest üle lähtanesa,
Wõõrast tuba waatanesa
Oli kohe kogemata
Mõnujama mehe mõõga
Taga seinas silmanenud.
Warnas rippus kallis wara,
Teises warnas mõõga kõrwas
Weike paeuwitsakene,
Kolmandamas suwikübar,

770 Wana kaape lotikene.
Kalewide kange poega,
Se ei kuulnud neiu kutsu,
Ega waatnud witsakesta,
Pidand lugu kübarasta;
Mõtted käisid mõõga peale,
Soowid üksi sõariista.
Seda olid salajepad,
Maa alused meisterid
Salakoeas sünnitanud,

780 Warjupaigas walmistanud.
Kui ta mõttes mõõga mõõtnud,
Pärast nõnda paetama:

„Siin on, mis ma nnes nägin,
Magabessa ettemõistfin,
Arudel enne arwasin:
Seep se mõõka mulle tehtud,
Salakoeas sünnitatud
Kadund mõõga kohalijeks,
Mis on Kääpa matetud.”

790 Piiga kambriist palumaie:

I. „Kuule, kulla wennikene!
Jäta mõõka wõtemata,
Sõariista Sarwikule;
Wõta paeuwitsakese,
Wõta warjukaapekese:
Paeuwitsa peastab pörgust,
Kübar kurja kiisatusest.
Mõõka wõid ja mõnujama
Seepal lasta sobitada,

800 Mõõka ostab meister teha,
Selli tarka sünnitada;
Aga kallist kaapekesta,
Paeuwitsa wäetikesta
Wõi ei ilmas kuskil leida.
Kübaral on kümme wäge,
Witsjal seitse saladusi,
Üheska weel ise woli.
Soowimiste sõendusel,
Tahtemiste täitemisel
810 Witsakene wäga wägew,
Kübar kangem abimeesi,
Targem asja toimetaja.”

Kalewide kange poega
Mõistis kohe, kostis wasta:
Külap jõuan soowimisi
Tahtemisel tallitada
Ilma fortifikarata,
Nõiwitsa aitamista!
Tuuskarite tuulesõidud,

820 Sortsilaste sünnitused,
Tühja-taadi tembutused
Saa ei meesta efsitama,

Kangelasta kütendama;
Tugewus teede tegija,
Rammu radade raeaja.”

Neitsikene noorukene
Waidlemista waigistelles
Wõttis kübara warnasta,
Wõttis kätte kaapekese,

830 Mis ei wildist wanutud,
Willast olnud walmistatud,
Ega karwadest kogutud;
Kübar oli küüntelaastust,
Korjatud küllinte külbudest
Targal kombel isetehtud.
Piigakene paeatelles
Kübarada kiitemaie:

I. „Seep se kübar maksab kallis,
Maksab määratuma hinna,

840 Kallima, kui kuningriigi,
Sest et teista sarnalista
Suures ilmas pole saada,
Laiad ilmal leidanesa.
Mis sa soowituste sõudel,
Jgatfuste ihkamisel
Jaliste hinustaksid:
Kaape kohe kaswatamas,
Tahtemista täitemaies.”

Nasja pärast pani neitsi
850 Kaapekese oma pähä,
Sõnul ise soowimaie:

I. „Kaswa, kaswa, kulla neiu!
Sirgu, sirgu, sinisilma!
Kaswa Kalewi kõrguseks,
Sirgu sõbra suuruseks!”

Silmanähes sirgus sõjar,
Kaswis küllindra, kaswis kassi,
Sirgus sülla, sirgus kassi,
Kaswis Kalewi kõrguseks,

860 Sirgus sõbra suuruseks.
Kalewide kallis poega
Neitsi nasjamängi nähes,

- Kiireliste kaswamista,
Silmapiigul sirgumista,
Wõttis kaape piiga päästa,
Pani enda pähädani,
Siisap soowil sõnaldama:
„Wau, wau, wennikene!
Kärssi, kärssi, kangemeesi!
870 Wau sülla weikemaksa,
Mõne sülla madalamaks,
Kärssi kofku kerabela,
Sõstra noore sarnaliseks!“
Kalew hakkas kahanema,
Waus waksa, waus kaks,
Kahanes weel mõne küündra,
Waus piiga wääraliseks,
Sõsjarale sarnaliseks.
Neitsikene noorukene,
880 Käl ja wõtsid kübarada,
Wõtsid kaape peiu päästa,
Panid enda pähädani,
Sigitafid soowimisi,
Et sa saaksid endiseksa
Loodud looma kohaliseks.
Silmapiigul waus sõsar,
Kärssis kofku kullakene
Loodud looma raeadele.
Kalewide kallis poega
890 Neitsi nalja naeratama,
Pärast nõnda paeatama:
„Sinu pärast, sõsar noori.
Tahan täna titekeseks,
Pisukeseks poisiks jääda,
Tahan kui tammeteruke,
Renadama furnitappi
Weikelt pörandal weereda.“
Soowituste sõudetäitjat,
Küünteft tehtud kübarada
900 Käest ei raatfnd kautada,
Mõteles aga omas meeles:
Kui tuleb tüli kogemata,

- Weereb wiletsuse wihma,
Kahesadu raskemada
Ätitfelfe ähwardama:
Kälap kübar kiireline
Kangemada kaswatamas,
Suuremada sümitamas.
Pisukesel poisi põlwe
910 Pidas tema lustipidu,
Käljamängi neitsiga.
Kaheseste kallid lapsed
Tantsil tuba tallawad,
Pörandada pöörwad,
Kui oleks tuba toomingane,
Pähkelpuista tehtud pörand,
Pihlakasta uksepiidab,
Wahterasata waheseinad.
Kui oleks kullas kutsutud,
920 Hõbedas neid hõigatud
Kaulufida lõfatama,
Mis ju meelest mitu läinud,
Mitu kena kadunud.
Neitsikene noorukene
Palus tuppä teise piiga,
Kesse kolda küürimaies,
Hõbedada haljastamas,
Waski oli waalimaies;
Kutsus te kolmandama,
930 Kesse käinud hanekarjas
Lestajalgu lepitamaks,
Kutsus te kaheseste
Wõõrast wenda waatamaie.
Piigakesed paeatama:
I „Luffutagem kõõgi ukfjed,
II. Pangem ette pöörakesed,
III. Labad kindlad ukfe taha,
Et ei wana eite pease
Meie pidu pillama!“
940 Kõõgi ukfjed pandi kinni.
Eite kooki küpsitelles
Läind kui hõrekene lõfku,

- Wõind ei enam wäljapeasta
Lustipidu lühendamä.
Kalewide kallis poega
Teigi nalja neidudele,
Aea wiitust armastele,
Lubades neid lunastada,
Põrgu põlwest peastaneda:
950 „Kälap wiin teid kolmekeste
Päikesel paisteela,
Püan teile peiukesi,
Kosilasi kaswatada,
Sugulastest soowitada;
Soowin ühe Sulewile,
Annan teise Alewile,
Kolmanda kannupoisile.
Mina ise noorimeesi,
Kasupoisike ei kofi,
960 Wõi ei wäeti naista wõtta.
Pean weel sülla sirgunema,
Paari waksa paisumaie,
Tüki saama targemaksa,
Teise tüki taltfimaiksa,
Enne kui wõin wäljaminna
Kodukana kofimaie.
Küüdap kulli kõvernoffa,
Lennan kõgu lepikusse,
Lennan lustil luhadele
970 Sunnepidu otsimaie.“
Mitmesida lustimängu

- Wõeti aeaniiteeksa:
Kulli puistas kanapoeji,
Kalew kulli, piigad kanad;
Sõidesie sõgesiku,
Hakkati sõrmust otsima,
Kaabri mängi nalja pärast,
Peitus' mängi pidamaie;
Mis ei laulik jõna laulda,
980 Keelil kõiki kuulutada.
Keelest läinud laulud kenad,
Pääst pulma pillikesed,
Käest kuldseid kuulutusjed,
Meelest mõned magusamad.
Kui saab lõpma lustipääwa,
Õnne kõõde hõiskamine,
Kui saab noorus närtfimaie,
Puna palgelt kahwatama:
Siis on lõpul lauluaga,
990 Kantab kõgu kuffumista,
Kõõpik ilu hüüdemista,
Lõukene lustitralli,
Neitsi noori healekesta.
Kui ei pifa ilu peale
Peiupillil tantsitelles
Piigal kõõse pillifesta,
Kahetsuse kurnastusi,
Lustipidult leinamisi:
Siis mõib pidu paeatelles
1000 Kuige lustikeel laulda. /

Nesjasteistkümmes lugu.

- Olets laulupoega noorem,
Olets, mis ta enne olnud
Kewadises kaunis ilus,
Suwe piire palistusel:
Siis ta laulaks pika pääwa,
Laulaks läbi talwe öö,
Laulaks nalja ehk nädala,
Kuffutelles poole kuuda
Kalewide kaunist mängi
- 10 Põrgupere piigadega,
Laulaks, et metsjad müraksid,
Kasjud wasta karganeksid.
Aga laulik, õhtukulle,
Suwest lahkund luikene,
Pöörab filmad igatjedes
Dnnepäawa hommitule,
Noorepõlwe nurmedele,
Kus weel kenadamad kirjad,
Klufamad õnnelilled
- 20 Nõõmuwaipa walmistafid;
Kus weel elu õrnal rinnal
Soemalt mõni sõbra süda
Õnnelikult wasta õhkas;
Kus weel kewadisel murul
Külakiige kergitusel
Sõstrafilmad sõbralikult
Helbusela hülgasiwad!
Mital jaab lauliku kewade
Armul tagastulema?
- 30 Tõuse, laulu loidukene,
Tõuse kui se pääwatera

- Minu waimu filmadesse!
Paista muiste põlwe päwi
Amarusest ärkamaie,
Piltwepakfust paistemaie!
Kalewide kallil poeal
Ei sõit ilu jõge pidi,
Mäng ei kullast mäge pidi;
Klu oli pikal ööla
- 40 Lustipidul lõpemata,
Mäng ei lastnud noorel mehel
Aega minna igawaksa,
Ega nali neidudele
Uuesõba filmadele.
„Oh kui wõl ei hirmutuseks
Päitest tuleks paistemaie!“
Nutis juba mitu noori
Kadund armu kahetsjedes,
Kui ta sala lõimesiidi
- 50 Kangasjalgel kuditie.
Wana eite kõõgis wangis
Istus kui lõõsus hiireke,
Kust ei wõinud kasutitrid,
Kallid minna keelamaie.
Teisel pääwal läksid piigad
Kalewiga lõndimaie,
Läksid maea näitamaie,
Warakambriid waatamaie;
Pälged alles punetafid
- 60 Neitsidel weel naljatusest,
Misga wõ neil õnne mängil
Lustilikult mööda läinud. ✕

- Nemad läksid kivi uksest
Kõrge kivi wõlwi alla,
Kõndisiwad kivist teeda
Tüki maada edasse;
Seal tuli wasta rikas tuba.
Tuba oli rauast tehtud,
Seina nurgad teraksesta,
- 70 Rauda uksest, rauda aknad,
Rauda laed ja pörandad;
Rauda ahi seisid nurgas,
Rauda keris ahju otsal,
Rauda kummi keriffela,
Rauda süngi seina ääres,
Rauda laud teff pörandala,
Rauda toolid laua ümber,
Rauda pingid ahju kõrwas;
Rauast olid parred tehtud,
- 80 Parsiwarred rauast tautud,
Rauda kirstud igas nurgas,
Rauda wara kirstudesfa.
Wanem piiga paeatelles
Pani sõna sõubewale:
„Se on wana Sarwik taadi
Tõõtuba sulastele,
Drjapoiste warjupaika,
Teupoiste pärispaika.
Siin neid waeleid waewataffe,
- 90 Mitmel puhul piinataffe.“
Nemad läksid rauda uksest
Kõrge raubse wõlwi alla,
Kõndisiwad raudateeda
Tüki maada edasse;
Seal tuli wasta teine tuba.
Tuba oli waelest tehtud,
Seinad waelesta walatud,
Walgest waelest seinanurgad,
Punasesta seinapalgid,
- 100 Waffjed uksest, waffjed aknad,
Waffjed laed ja pörandad;
Waffne ahi seisid nurgas,
Waffne keris ahju otsal,
Waffne kummi keriffela,
Waffne süngi seina ääres,
Waffne laud teff pörandala,
Waffne toolid laua ümber,
Waffjed pingid ahju kõrwas;
Waelest olid parred tehtud,
- 110 Parsi warred waelest tautud,
Waffjed kirstud igas nurgas,
Waffne wara kirstudesfa.
Wanem piiga paeatelles
Pani sõna sõubemaie:
„Se on wana Sarwik taadi
Titarlaste tõõtuba,
Drjapiige warjupaika,
Waimutüdrukute nurka:
Siin neid waeleid waewataffe,
- 120 Mitmel puhul piinataffe.“
Nemad läksid waffsest uksest
Kõrge waffse wõlwi alla,
Kõndisiwad waffi teeda
Tüki maada edasse;
Seal tuli wasta kolmas tuba.
Tuba oli tehtud hõbedast,
Hõbedased toaseinad,
Nurgad hõbedast walatud,
Hõbe uksest, hõbe aknad,
- 130 Hõbe laed ja pörandad;
Hõbe ahi seisid nurgas,
Hõbe keris ahju otsal,
Hõbe kummi keriffela,
Hõbe süngi seina ääres,
Hõbe laud teff pörandala,
Hõbe toolid laua ümber,
Hõbe pingid ahju kõrwas;
Hõbedasta tehtud parred,
Parsiwarred hõbedasta,
- 140 Hõbe kirstud igas nurgas,
Hõberaha kirstudesfa.
Teine piiga paeatelles

Pani sõna sõudemaie:

„Se on wana Sarwik taadi
Igapääwaline tuba,
Aripäine asupaika,
Reha karastuse kamber.
Siin ta puhkab igapääwa,
Peab hõlpsat põlwekosta.“

- 150 Nemad läksid hõbe uksest
Kõrge hõbe wõlwi alla,
Kõndiswad hõbe teeda
Tüki maada edasie;
Seal tuli wasta neljas tuba.
Tuba oli kullast tehtud,
Kullast olid toaseinad,
Nurgad kullasta walatud,
Kulda ukseid, kulda aknad,
Kulda laed ja pörandad;
- 160 Kulda ahi seisis nurgas
Kulda keris ahju otsal,
Kulda kummi kerisela,
Kulda fangi seinä ääres,
Kulda laud keff pörandala,
Kulda toolid laua ümber,
Kulda pingid ahju kõrwas;
Kullast olid parred tehtud,
Parswarred kullast tautud,
Kullasta kõik maeariistad,
- 170 Kulda kirstud igas nurgas,
Kuldaraha kirstudesä.

Teine piiga paeatelles

Pani sõna sõudemale:

„Se on wana Sarwik taadi
Pidupääwa paigafene,
Lustipidamise tuba,
Kallis rõõmu kambrikene.
Siin ta puhkab pidupääwal,
Maitstab magusamat põlwe,

- 180 Önnelikumada aega.
Siin ma eila pika pääwa
Olin kulda küürimaies,

Pidukambriid pühkimaies.“

- Nemad läksid kulda uksest
Läbi kulda wärawada
Kõrge kulbse wõlwi alla,
Kõndiswad kuldateeda
Tüki maada edasie;
Seal tuli wasta wies tuba,
- 190 Kallis siidi kambrikene.
Tuba oli siidist tehtud,
Siidi nõbril üles' aetud,
Salasambabela toetud;
Siidist olid toaseinad,
Nurgad siidista sõlmitud,
Siidi ukseid, siidi aknad,
Siidist laed ja pörandad,
Siidi fangid seinä ääres,
Siidi padjad fangidesä,
200 Siidi katted üle laua,
Siidi tekid toolidela;
Siidi riided rippusiwad
Ümberringi seinä külles,
Siidi nõbrid piki tuba
Nõtkusiwad siidi alla,
Suured kirstud seisid nurgas,
Siidi kangad kirstudesä.
- Kolmas piiga paeatelles
Pani sõna sõudemaie:
210 „Se on neuu ehtetuba,
Noorte neitsikeste kamber.
Siin nad hellad ehitawad,
Piduriideid palmitawad,
Panewad sini siidilista,
Poogalistä punasida,
Roomakarwa loogelistä:
Kui on siidiliste pidu,
Noorte neitsikeste pääwa.“
- Nemad läksid siidi uksest
220 Läbi siidi wärawada
Kõrge siidi wõlwi alla,
Kõndiswad siiditeeda

Tüki maada edasie;

Seal tuli wasta kues tuba,
Kena sammet kambrikene.
Tuba tehtud sammetista,
Sammet nõbril üles' seatud,
Salasambad alla toetud;
Sammetista toaseinad,

- 230 Nurgad seatud sammetista,
Sammet ukseid, sammet aknad, 18
Sammetist laed ja pörandad,
Sammet fangid seinä ääres,
Sammet padjad fangidesä,
Sammet katted laua üle,
Sammet tekid toolidela;
Suures sammetised waibad 19
Nõtkusiwad piki pörandä,
Sammet nõbrid piki tuba
- 240 Nõtkusiwad sammetisä.
Suured kirstud seisid nurgas,
Sammet kangad kirstudesä,
Teised sammet kanga pakud
Seisid wirnas kirstu kõrwas.

Kolmas piiga paeatelles

Pani sõna sõudemale:

„Se on neuu ehtetuba,
Noorte neitsikeste kamber.
Siin nad noored ehitawad,

- 250 Piduriideid palmitawad,
Panewad sini sammetisä,
Poogalistä punadesä,
Kui on sammetlaste pidu,
Sammet neitsikeste pääwa.“
- Nemad läksid sammet uksest
Läbi sammet wärawada
Kõrge sammet wõlwi alla,
Kõndiswad sammet teeda
Tüki maada edasie;

- 260 Seal tuli wasta seitsmes tuba.
Tuba oli poordist tehtud,
Kenaast poordist kambrikene,

Mis oli poordista punutud,
Poordi paelul ülespandud
Salasambade tugila.

- Poordist olid toaseinad,
Nurgad poordista punutud,
Poordist ukseid, poordist aknad 19
Poordist laed ja pörandad,
270 Poordist fangid seinä ääres,
Poordist padjad fangidesä,
Poordist katted laua üle,
Poordist tekid toolidela;
Poordist riided rippusiwad
Ümberringi seinä külles,
Poordist nõbrid piki tuba
Nõtkusiwad poordi alla;
Suured kirstud seisid nurgas,
Poordi pakud kirstudesä,
- 280 Kirstu kõrwas seisid wirnad
Kenaamada käikfikirju,
Teised wirnad tanufikirju,
Kolmandamad loogelisi.
- Kolmas piiga paeatelles
Pani sõna sõudemale:
„Se on neuu ehtetuba, 19
Noorte neitsikeste kamber.
Siin need noored ehitawad,
Päid poordile panewad,
290 Kui on poordilaste pidu,
Noore neitsikeste pääwa.“
- Nemad läksid poordist uksest
Läbi poordi wärawada
Kõrge poordi wõlwi alla,
Kõndiswad poorditeeda
Tüki maada edasie;
Siis nad peasid õue peale,
Kus ei muru ega mulda.
Maa oli selge rahane,
300 Täna w teeda taalderista.
Õues seisid seitse aita,
Seitse aita salatehtud.

- Üks oli aita kivist tehtud,
 Naua kivist raeatud,
 Teine aita paesta tehtud,
 Väiast paast ehitatud,
 Kolmas aita kanamunast
 Imelikult ehitatud,
 Neljas aita hanemunast
- 310 Salakombel kottupandud,
 Wies aita wikkikivist,
 Wiilitud kivist ehitud,
 Kues aita kotta munast
 Imekombel ehitatud,
 Seitsemes aita Siuru munast
 Isewiihil üles' seatud.
- Üks oli aita ruffid täis,
 Teine aita kesswasida,
 Kolmas aita kaeru täis,
- 320 Neljas täidetud nisuga,
 Wies aita linnakšida,
 Kues keeduwilja aita,
 Seitsemes aita searaswa,
 Keeduraswa paffu täis.
- Taga õues olid laudad,
 Karjaloojuste forterid;
 Laudad olid luieft tehtud,
 Kontidesta kottupandud.
- Kalewide kallis poega
- 330 Ei läind lantur waatamaie,
 Hakkas asja nõudemaie,
 Piigabelta pärimaie,
 Keske kuulus Sarwe taati
 Sugulta pidi olema.
- Wanem piiga peenikene
 Mõistis kohe, kostis wasta:
- I „Kes teda isana sünnitanud,
 Emana rinnal imetanud,
 Kaitsewala kaisus kannud,
- 340 Nüpeelta rawitsejend,
 Suu juures suisutanud, —
 Sest ei ole meie kuulnud.

- Kas teda karu poegetanud,
 Hunti metsas imetanud,
~~Wanem piiga peenikene~~
 Kitse kättis kiigutanud:
 Se kiti seifab sõba alla,
 Warjul meile waiba alla.
- „Sarwitul on suured wallad,
- 350 Väialised walitsused,
 Salasõitu sadandala,
 Tuulekäiki tuhandela;
 Ega ole elaw ilma,
 Kuski sureliku kõrwa
 Tema teesi teadanenud,
 Käikšida kuuldanenud.
 Meie näeme minikuda,
 Teame tema tulikuda,
 Teekäik ala tundemata.
- 360 Sügawamal peab sifu
 Denes maa sees olemaie:
 Denestuses seitse ilma,
 Seitse salasaarefesta.
 Seal peab warjuliste walda, 16
 Kueliste külasida
 Perekaste pesitama.
 Surnud rahwa sugusida
 Wana Sarwit walitsemas,
 Ruda Taara tarkusela
- 370 Maa ilma algamisel
 Asju nõnda asutanud.
- „Woliliktu kange käega
 Walitseb Sarwit waldasi;
 Warjulised saawad luba
 Igal aastal hinge aeal
 Korra oma kodu kää
 Omakšida waatamaies,
 Tuttawaida teretamas.
 I õu - õhtude pidudel
- 380 Lähwad wainud lemmuskülle —
 Põrgu piinast peastetud —
 Warjuriigi wärawateft

- Tuleb kiirul kihutelles
 Wõõrdunud wainudele,
 Kus nad rõõmu radadela
 Eht ka pisarate teedel
 Elu põlwes enne käinud.
 Aga woli aea weerul,
 Sõbu' nädalate lõpul
- 390 Peawad wõõrsis käinud poeab
 Tulist tagasi tulema
 Warjuriigi waldadesse,
 Igamees oma peresse.”
- Teine piiga paeatelles
 Pani sõna sõudewale:
 „Sealtap wana Sarwit taati
 Teulisi tarwitelleb,
 Abilisi aeab wälja;
 Sunnib korra sulasida,
- 400 Teise korra tütarlapsi
 Teupäwi tegemaie,
 Kus nad waefed rauda lambris
 Kasteid töösi toimetawad,
 Wastki lambris walju tööda
 Sarwitule sigitawad.
 Raudakepi nuhtleb rampa,
 Wastne witsa wiibilista.
- „Siin on Sarwit taadi kodu,
 Päriss puhtamise paita,
- 410 Reha karastuse kamber,
 Seljastutuse fangi:
 Kus ta wana eide seltsis
 Wahewahel wiidab aega,
 Puhtab mõne pääwakese,
 Kui ta wäsinud pikast käigist,
 Nändamifest wäga roidund.
 Siisap eite Sarwituda
 Hõbekambri paršidela
 Widewikul wihtlemaies,
- 420 Lineid külgi andummaies.
 „Pikematel pidupäiwil,
 Siis kui suuremaida sõõki,
- Tuleb Sarwit sõbradega
 Suurte sugulaste seltsis
 Lustipidu pidamaie,
 Üle hullul hõistamaie.
 Tühi on tal kälimeesi,
 Põrgu litta tema tädi,
 Walge mära wana ema.
- 430 „Täna õhtu oodetakse
 Sarwitut koen tulema,
 Kel ei palju ole piisi,
 Kui ta ülespoole kõnnib,
 Kusja pääwal paistab päite,
 Kuuwalgus wõsel kumab,
 Tähesilmad teewad teeda.
 Aga kui ta alla ilma
 Warjulaste waldadesse
 Tarwitust läab toimetama,
- 440 Siis ta wiitwib mitu pääwa,
 Wiitwib nädalate wiisi.”
- Kolmas piiga peenikene
 Pani sõna sõudewale:
 „Kui sind, Kalewide poega,
 Kogemata koen tulles
 Sarwit taat saaks filmamaie,
 Siis sa satuks kohe surma.
 Sest kes ial seie saanud,
 Üle läwe tõstnud jalga,
- 450 Pannud kanda põrandale,
 Se ei pease surma sunsta,
 Wõõrdub kuu walguselta,
 Päikesse paistuselta.
- „Meie, õed õnnetumad,
 Kaunid neitsid kolmekeste
 Langešime lapse põlwes
 Õnnetuse tuulehoogul,
 Wiletsuse wiimasadal
 Päriss orjaks Sarwitule.
- 460 Kaugelta meid kannetie,
 Tuhat wersta tagant toodi
 Laia ilma lagebalta,

Kena ilma keskeelta
Seie kurva külabele,
Pita piina perebele.
Enne olid ilupääwad,
Kus me kuninglikus koplis

~~Kulleruppu luudama~~

Kolmekeste kaswastime;

- 470 Niiidap peame neitsikesed
Pärisorja olemises
Naudakapi sunnitawad,
Peretaadi sõnakujjad, //
Pereide käskejalad
Tõõsida toimetama,
Mis meil' peale pandaneffa.
Eht tuleks tulista lunda,
Sagaks rauasta rahedad, //
Walaks wihma warbaasta:

- 480 Ika peab ori olema,
Ika ninija minema,
Rohe käima korraline,
Warsti käima waenelapsi,
Enne koitu koowitaja,
Enne muida mustalindu,
Pärast pääwa pääsukene.
„Taara heldus kintind meile
Närsimata noorus' päwi,
Enne kewadista iga,

- 490 Alalista palgepuna:
~~Senni kuin tuppe sohimata,~~
~~Rannatene kirkumata,~~
~~Idule was weel eluta."~~

Wanem piiga peenikene
Pani sõna sõudewale:
I „Misje waestel maksab noorus,
Enne kewadine ilu,
Alapuna palgedele,
Mõlkuw marja meelekene,

- 500 ~~Wanem piiga peenikene,~~
Kui ei armul audujada,
Igatfufest peastejada,

Kesse kanu kosimaie,
Lindu tuleks lunastama,
Lestajalgu lepitama,
Warbajalgu wangist wiima,
Masajalgu meelitama?
Tuul ei tule teretama,
Ohku õrna hellitama

- 510 Waeseid wangipandud lapsi."

Kalewide kange poega
Pani sõnad sõudewale:
„Neitsikesed noorukesed,
Kähärpääga kaunikesed,
Urge kurtke kurwal meesel,
Urge kurtke, armukesed!
Kurwastus teeb kahwatanaks,
Pisar pillab palge puna.

- 520 Peastan linnud lingudesta,
Kanakesed kammitsasta,
Wõttan wäetid wõrkudesta!
Küllap peastan kulla piigad
Wana eide wangipaelust,
Sarwe taadi sidemetest,
Drjapõlwe ormadesta,
Wiin teid laia walgeele,
Päiteje paistusele,
Kena kuu kumedale,
530 Sirawale täht'de filma.
Urge nutke, noorukesed,
Kurwastage, kullakesed!
Kalewide kangel poeal
Kaswab rammu küllaltie!
Küllap wõidan wõidumängil
Sarwe taadi sulastega,
Waigistellen wana eide,
Lunastellen lapsukesed!"

Wanem piiga peenikene

- 540 Pani sõna sõudewale:
I „Kallis Kalewide poega,
Wõidumeeste wõsukene,

Kangelaste kaswandiku,
Tahad peasta tedrepoegi,
Kammitsasta kanakesi,
Lingupaelust linnukesi, —
Siis pead wõtma nõiamitsa,
Küüntelaastust kübarada,
Muidu ei saa ise meesk,

- 550 Wähem meida wangist peastma!
Siin ei kesta sinu kangus,
Ega wälta mehe wõimus,
Inimliku wahwam wägi.
Sarmikul on sada selli,
Tuhat teendrit tundemata,
Arwamata abimehi,
Nagemata nõudeandjaid:
Tuule abid tunslarilta,
Sortsilaste soola abid,
560 Nõiarohukeste abid,
Misga kangust lõibetakse,
Misga wõimu wõrgutakse,
Rammu ära raugendakse."

Kalewide kange poega
Pani naeruks paeatufi,
Majaks neikeste kartust,
Seabis sõna sõudewale,
Laulukesta lendamaie:
„Neitsikesed noorukesed,
570 Kähärpääga kaunikesed!
Dleffite õnne kombel
Meestepoega mängi näimud,
Wahwamate wõitlemistä,
Kangemate rammukafet,
Küllap te'e siis teadaneksid,
Palju mõnus mehepoega
Tüüli jõuab toimetada.
Ei ma karda Sarwituda,
Karda ei sellide sada,

- 580 Ega tondi tuhandeda!
Wõimus läsi wõidab wäe;
Tugew wõitis juba Tühja,

Surmas Soomes suured hulgad,
Saab ka wõitma Sarwituda."

Teine piiga peenikene

Pani sõna sõudewale:
„Kallis Kalewide poega,
Kuningliku kange meesi!
Kui sa palumiste wasta,

- 590 Dpetustest hoolimata
Kiusatuse kättenduse
Ülemeelil tahad minna:
Sest ei tõustu meile süüda,
Sest ei waestel' wastanisi
Wenna were walamifest,
Ülekohtu hukkamifest!
Ühte pean weel üttemaie,
Palwe keelil paeatama:
Tee siis, meesi, mis sa tahad!

- 600 Kui sa tahad õnneläigil
Põrgu paelust peafeneda,
Siis ma palun: Tõtta, meesi!
Wii sa warbad wiibimata
Teise teede radadele!
Sest kui Sarwit jõuab seie,
Kullub kinni koopa ukse,
Läheb urka wäraw luffu.
Seal ei ole peafemista,
Lahhisaamist sulle loota!
610 Wõta küüntelaastust kübar,
Soowi kodu saadaneffa,
Enne kul kaub õnneaega,
Lõpew otja lõbus põlwe!"

Kalewide kange poega
Pidas naeruks neiu pelgu,
Kodulana lohkumista;
Mõttes: „Mees küll maksab mehe,
Wõit jääb siiski wõimsamale.
Langeb urgas lamaskülle,

- 620 Küllap uurin ne urka,
Kaewan teise kaewandiku,
Kust ma peafen koduje."

- Muhal meel eiisfikesed,
 Kui ei wõinud wenda peasta,
 Armukesta awitada,
 Salandusi sünnitama,
 Ruda nemad kolmekeste
 Kawaluse kiltkembusel
 Armukest saaks aitamaie.
- 630 Sängi sambis seisanesid
 Sarwit taadi salariistad,
 Abimehed häda aeal,
 Rasti klaasi ihe karwa
 Ülewarti märgabega,
 Ühel mõõdul kül mõlemad
 Poolikulta täidepanud.
 Siiski määrjad sugula,
 Wõimusela üsna wõõrad
 Kui se wõ on pääwa kohta:
- 640 Üks oli märga kümme hõrga,
 Keske wõimu kaswataja;
 Teine märga tuhat nälga,
 Keske wõimu kahandaja.
 Paremal käel fängisambas
 Seisib rannusünnitaja,
 Pahemal pool fängisambas
 Seisib rannusuretaja.
- Wanem õde waheteles
 Salamahti fängisambis
- 650 Klaasid teine teise kohta,
 Pani rammu pahemale,
 Nõdrus' paremale poole:
 Et kui Sarwit wõimu wõtab,
 Nõrgendusta kohe neelab.
 Teine õde wõtis witsja,
 Wis se silla sünnitaja.
- Kui nad nõnda kolmekeste
 Salaašjad sünnitanud,
 Kuuldi kaugekt müdinada,
- 660 Koopa lae poolt kolinada.
 Wanem piiga wärisema,
 Teine kohkel kahwatama,

- Kolmas piiga peenikene
 Pani sõnad sõbewale:
 „Kallis Kalewide poega!
 Müüdap, lõwi, oled lõffus,
 Mesikäpa, näpistufes,
 Wangi wõrgus, wennikene!
 Sarwit juba sõitemaies,
 670 Koeu poole kihutamas!
 Tallab juba urgasteeda,
 Sammutd kostwad koopajuusta,
 Kanna müdin kõrgeelta.
 Lahtipeafemist ei loota,
 Paktupaika kustilt leida!
 Katsju tulu tugewusest.
 Raudarammušt abimeesta!"
- Kui oleks hulka hobusid
 Kiwi sillal kihutamas,
 680 Kaskem raudawankri woori
 Wasfiteedel weeremaies,
 Kõu taadi kargatufed
 Maapiinda põrutanud,
 Nõnda Sarwit taadi sammud
 Koopa kummi kõhutastid.
- Kalewide kange poega
 Seisib paigast põramata,
 Seisib kui tamme maruda,
 Kalda kaljud laenesida,
- 690 Kiwi rahesagarada,
 Kõwa torni tuulepoogu.
 Ükse taga hundas sammu,
 Piikus käiki ligemale.
 Juba rusik raskatelles
 Piitastida põrutama,
 Käsi kange kargatelles
 Ükse kipub hukkamaie,
 Juba jalga üle läwe
 Astub toa põrandale;
- 700 Sealap sammu seisatama,
 Wõõril silmil wahtimaie,
 Rusi se kulli kanadele,

- Suntli tulnud karja hulka?
 Neitsid kartes kahwatama
 Kolmekeste kohkunesa.
 Kalewide kange poega,
 Kes weel weitelase kuel
 Soowitübar käesja
 Taga seina seisanesja:
- 710 Näit ei suurem neidubesta,
 Kuf ei kängem kanadesta.
 Sarwit taati sõnaldama,
 Pilgeliste paetama:
 „Kes sind wõrku, wennikenne,
 Lingu wiinud, linnufene?
 Mesikeelil meelitused
 Petnud mõnda poisikesta!
 Juba julgus julgematel,
 Juba kangus kängematel
- 720 Kogemata murdnud kaela,
 Hullul pääl ju hukkanenud.
 Peasmist siin ei pääwaale,
 Ega lootust lahtisaada!"
- Kalewide kange poega
 Kostis wasta kawalaste:
 „Tuul on tühi tallitaja,
 Maru mõistemata meesi!
 Sõitlemine sõnabela,
 Waidlemine wihalbela,
- 730 Lõualuie lõgutufed,
 Seep se muistne naiste sõda,
 Rabedate kemplemine!
 Lorist ei saa lepitajat,
 Sõnast sõda suretajat,
 Wannest wiha waigistajat!
 Keel on kurjem kihutaja,
 Sõnad riusünnitajad!
 Lähme wälja lagedale
 Wõidustiku wõitlemaie:
- 740 Kumb meist kumba kangusela
 Wõidumängil wõitanessa?
 Wõitijale weergu woli,
- Kohus kätte kängemale."
 Sarwit taati sõnaldama:
 „Sündku sinu soowimine,
 Mehemäng mul meelepärast!"
- Siis ap sammus fängisamba
 Wõimu klaasist wõtemaie,
 Reharammu karastusta.
- 750 Arwas klaasi asukohal
 Sängisambas seisanesja.
 Lastis kiirest' märga kurku,
 Jät' ei põhja piifakesta.
 Kalewide kange poega
 Pistis põue pääwarju,
 Kiihtelastaustu kaapekese.
 Meelil ise mõtlemaie:
 „Kui lääd kitiit libedamaks,
 Hakkab rammu raugenema,
- 760 Kõl siis kaape kaswatama,
 Soowitübar sirgunema
 Paneb kohe poisikese."
 Kui siis saanud korra peale
 Wõitlemise walmistufed,
 Mündi kohe murubela
 Sue peale õnne kat'ma.
- Sarwit taati sõnaldama:
 „Wanem piiga peenikene,
 Käi ja kiirest' kamberisse!"
- 770 Wõta rauad raudafirstust,
 Rahekoradajed kammitšad,
 A Wisga wõitja wõidetawa
 Kannad kõidab kammitšasse!"
- Lütar noori täitis kástu,
 Tegi taadi tahtemista.
 Mehed muru mõõtemaie,
 Sammutd kohta seademaie,
 Piirastwad ümber piired,
 Panid waiad weerte peale,
- 780 Sest et mingi segabusta,
 Pettust pidand sünbimaie.
 Nemad wõtsid niudebesta

Kinni keha keskeelta,
Kangust nõnda katsumaie,
Kumb saaks kumba kullutama.

Seal ei olnud enne seda
Muisteagtsel mälestusel
Wägewamaid wõitlemisi
Silmale veel sünnitatud.

- 790 Kui se meri marusunnil,
Tuuletiiwa tantstusel
Laeneid tuiskab lendamaie,
Kõikwale kerkiwale,
Tuulispasta tõstendelles
Katusi kipub kattendama:
Nõnda kõikus maapinda,
Põrgupõrand wabisedes
Wõitlejate wõimu alla;
Põrgu seinad põrusiwad,
800 Nurgakiwid niifatasid,
Lagi kippus langemaie,
Katus kaela kullumaie.

Kana wältas kahewahel
Kange meeste kemplemine,
Et ei targem wõinud teada,
Kawalam ei kuulutada:
Kumb saab wõidul kuningassa
Teisel kanda kõitemaie?

- Kui said pisut puhkanenud,
810 Üürikeste tõmmand hinge,
Wõtis Kalewide poega
Küüntelaastust kaapefese,
Sünniteles soowimisi;
Käskis keha kaswaneda,
Suurusela sirgumeda,
Pakufela paisumeda.

Kalewi poeg kaswamaie,
Suurusela sirgumema,
Pakufela paisumaie,

- 820 Tõusis tugewassa tammeks,
Kaswis kuuse kõrgusse.
Siisap sahis Sarwik taadi

Rehast kinni küüsiwale,
Rabas korra raputelles,
Risfus korra fergitelles,
Tõstis kui takutopsikest
Kümme sülla kõrgusele.
Sealt ta rabas Sarwetaati
Teritatud teiba kombel

- 830 Sambis maha seisamaie.
Sarwik langes üle säärte,
Põrus tükki üle põlwe,
Waus ligi reitewahel
Kiwikildude keskele,
Tiima sõmera lingusse,
Et ei paigast wõinud peasta.

Kalewide kange poega
Kammitšaida kohendama,
Wangiraudu walmistama,

- 840 Misga wangistatud mehe
Koiwad saaksid kullendatud.
Warem veel kui wennikene
Kallis Kalewide poega
Kammitš' raudu kõitemaie,
Mhelaida asutama:

Kassas Sarwik silma nähes
Weikemassa waumaie;
Waus wassa, waus kassi,
Waus siis veel mitu wassa,

- 850 Rahaneles küüdra kaupa,
Sulas siis kui rabaswoosse
Põrmu põue peitusela,
Ega jäänud enam jälge,
Maha mingi märgikesta,
Kui üks weike loigukene
Sinist wetta suitsemaie.

Kalewide kange poega
Pilkamiste paeatama:

- „Kesse kuskil kentšamat,
860 Ilmas näinud imedamat?
Põrgulane pugend peitu,
Argepüksi paku urka,

Kinnupoega lepikusse,
Määstas paku rägastiku,
Sisalikku sambla sülle,
Kui nad kuskil kolinada
Kogemata kuulanesse.

- Küllap leian teisel korral
Sarwik taadi salaurkad,
870 Kõidan kintsud kammitšasse,
Seun raudse sidemesse,
Et ei peaße põgenema,
Piitmesida liigutama.
Täna täidan tõutused,
Peastan põrgust piigakesed,
Wangipaelust wäetikesed,
Wiin neid wõõra wainubele
Pääwafilma paistewale,
Lustilise luhabele

- 880 Kuu walgel kaswamaie,
Tähtsilmil tõusemaie."

Kalewide kange poega
Wõttis mõõta warnaasta,
Pani puusa pandelila;
Wõttis koorma wana wara,
Kullakambri mõned kotid,
Täitis mõne raetiindri
Taalbrid tühja kotidesse,
Puduraha peningida

- 890 Wõis eht kümme koti wõõra;
Was siis koorma iladele,
Tõstis sülle titakesed,
Kodukanad kolmekesse,
Pani soowikaape pähä,
Siisap nõnda paeatama;
„Sõna, kaape, jõua, kaape!
Sõua meid koopa suhuse,
Kuhu jätsin lauakoorma!"

- Silmapiilgu sünnitusel
900 Seisid nad koopa suusse,
Kusse katel enne keenu.
Katel oli kottadega

Koopa suusta kadunenud,
Mõned tuletunglatesed
Teel alles lõkendadid.

- Kalewide kallis poega
Puhus tulda põlemaie,
Teeti jälle lõkendama,
Siis ap paistas soowikaape
910 Tõkeela lõpemaie,
Tuhkeela tuisutamaie.
Neiud noored nutemaie,
Kolmekesse kahetsema:
I „Miks sa, Kalew, kange meesi,
Siwa tübara häwitand?
II Teist ei enam ilmas tehta,
Parem ad ei põrgus punuta;
III Surma läind nüüd soowimised,
Ilma aegu kõik igatus!"

- 920 Kalewide kange poega
Kawalaste kostemaie:

„Jätke nuttu, neinkesed,
Kaebamisi, kullakesed!
Nüüd ei ole leina aega,
Kurtamise põlwekesta!
Suwe siidi rüübidela
Siilgab laialine ilma,
Kufub kagu külapoissi,
Laulab lindu lepitajat,

- 930 Hirnub warsa wõtijaida.
Kena päitese paiste
Wilgub teie filmadelta,
Läigib filma laugudelta;
Metsa läigib lehteesse,
Haljendesse murupinda.

„Meitikesed, noorkesed,
Linapääsed linnukesed!
Ehtige enda riideesse,
Pange puna paeladesse,

- 940 Sinisise siidilise,
Kulla toime kumbedesse;
Küllap wiin teid kosjatele,

- Saadan saaja radadele.
 Põlesivad poiste silmad
 Teie ehte ilu peale,
 Teie palge puna peale,
 Kõllap tuleb kosilane,
 Kõllapoisigi petelik
 Teie siidi ehte peale,
 950 Kullatoime tue peale,
 Tuleb palge puna peale,
 Sõlgis rinna paisu peale;
 Kõllap tuleb kaugelt meesi,
 Tuleb Sulewide poega,
 Astub Mlewide poega,
 Sõidab kannul sugulane;
 Kõllap kange meeste sõbrad,
 Kalewide sugulased
 Tulevad teid tabamaie,
 960 Kullatesi kosimaie.
 „Nüüd on lõpnu leina aega,
 Kurba kiusatusse põlwe,
 Nüüd on rohkem rõõmu aega,
 Pikalisem lustipidu.“
 Siis ta ladus lauakoorma
 Hõlpsalt jälle õladele,
 Pani rasked rahapungad,
 Kullatoid, taalbritaskud
 Koorma peale kuhjadani,
 970 Pani peale piigatesed
 Mlusaste istumaie,

- Kes kui õrrel kanakesed
 Kaunil lustil kõõrutasid.
 Meid nõtnud noorukesed
 Enne teele minifuda
 Sammeti ja siidi kambri
 Kaunid riide kimbutused;
 Noorem piiga peenifene
 Nõtnud taasa witsakese,
 980 Sillalooja fangi seinast.
 Kalewide kange poega,
 Kes kõit koormad kandenesa,
 Tõttas siiski tuli tallul.
 Koeu teeda kõndimaie.
 Lustilaulul linnukesed,
 Kanad kolmil kõõrutasid:
 I „Lähme linnud lendamaie,
 Lähme õnnel hõiskamaie!
 II. Nüüdap suwi sõndemaies,
 990 Mluaga ilmumaies,
 Armuaega algamaies.
 III. Lähel suwi sügisel,
 Nurme kena närtfimaie,
 Kõll siis tuleb kaugelt kullast,
 Weereb poisigi wõõrast wallast,
 Tuleb tuttawast taluasta
 Piigasida peastemaie,
 Lapsi noori lepitama;
 Kuhu õnne kändakesa,
 1000 Senna sõjar wiidakesa.“

Wiesteistkümmes lugu.

- Kui mind kõllad kuuleksivad,
 Mõisad mõtteid mõistaksivad,
 Wallad wasta wõitaksivad,
 Mis ma laulus kõtsatelen, —
 Siis eht lähets mõni lapsi
 Papisida palumate,
 Mõste kuubi kumardama:
 Et nad heldest' wõitaksivad
 Laulukulle lunastada,
 10 Wihawaenust wabandada!
 Kullid tulid kiskumaie,
 Kaarnad sulgi kakkemaie,
 Kiriku akid kiusama:
 Enne kui lapsi lagedale,
 Poentene pääwapaiste,
 Wäeti meeres wainuele.
 Need on karjalapse laulud,
 Teupoiste trallikesed,
 Korra piiga kõõrutused,
 20 Wanaeide wõlilaulud,
 Targematõ tahtemata, *10*
 Suurematõ sundimata, *10*
 Kõrgemate kaskimata!
 Lapse lustid, lapse leinad,
 Noorpe nurme nukutesed, *10*
 Kemadise ehakneud,
 Widewiku wiitakesed.
 Kallis Kalewide poega!
 Kui oleks teadnud, wõinud teada,
 30 Mis sul sammu segamasse,
 Käiki tuleks kättendama:
- Eht sa oleks enne sõudi, *10*
 Enne emast ilmumata
 Kartes juba läinud kaewu!
 Laulik, kui ta lusti luhal
 Korra läinud kõndimaie:
 Teelt ei enam taganema,
 Ega käigilt kõwendama.
 Penid meest ei aca pakku,
 40 Koerad rõõmukäigilt metsa!
 Haugub Mõsta kullamurult,
 Krantsifene karjamaaka,
 Tufsu kullatänawast:
 Mees ei koeri meelitama,
 Kadadaid ei kartemaie. —
 Käi laulu luhadele,
 Kalewide kungastele,
 Mlewide aasudele,
 Sulewide soode peale,
 50 Neiuksede nurmedele
 Mõlilli noppimaie!
 Kalewide kange poega
 Saand ei sada sammusida,
 Luhat weel ei mõõda teeda
 Koeu poole kõndimaie,
 Kui ju kiusajate karja
 Kõhutelles tema kannul
 Sammusida sõlmimaies,
 Kõitkääki kättendamas.
 60 Tõhi taati tulbanessa
 Seitsemekümne sellidega
 Kalewida kiusamaie;

Tahtis kälimehe tüli,
Sarmetaadi segadusta
Mehepeal ära maksta,
Tuhatwõrra tasudella.

- Noorem piiga peenifene
Silmasida sirutelles
Waenlasti waatanessa,
70 Witsakesta wibutama,
Ise niida healtfema:
„Wibutele, nõiawitfa,
Soowimista sigitama!
Moonda maa meredana,
Luhad laial laeneteksa,
Wõsufesed wettewoodeks!
Ette silba sünnitele,
Taha wetta weeretele!
80 Silba ette sõudijale,
Kullakoorma kandejale;
Wetta taha waenlastele,
Sarmik taadi sellidele!”

- Kuuda piiga paeatanud,
Warsti nõiawitfa wõimul
Pugustida loodanesa.
Ragemerena laenetas,
Wettewoosi weeretelles
Tuulekiigul kiikumaie.
Kindel silba kandenesa
90 Kuivil jalgul Kalewida
Üle laia laenesida;
Sammu ette sündis silba,
Kanna taha kaswis wesi
Wahtu kõrgel' wifatelles,
Tühja poegi tafiistama,
Kes kui kanad kõrgelt õrrest
Mere kalbalt kahju nägid,
Kuda kullifene küüsis
Wärufese poea wiinud;
100 Kulli süski kinnitama,
Tiihadesta tafiistama
Mehikeste nõu ei näitnud.

Sarmik taadi sellifesed
Wõõrast lugu waatamaie,
Isekeskis imestama:

- Kustap meri murudela,
Laened tulnud lagebale?
Wana Tühi küsimaie:
„Kalewi poeg, kulla wenda,
110 Kas sa wiisid kodukanad,
Tedrefesed meie toasta,
Kajulapsed kamberista?”
Kalew mõistis, kostis wasta
Pilkamiste paeatelles:
„Wistap wiisin, wennifene,
Kogemata kodukanad,
Tedrefesed teie toasta,
Kajulapsed kamberista;
Wiisin neiud walgeele,
120 Kubraskaalad kosjateele,
Peiuratsi raeadele!”

- Tühi teistford küsimaie,
Pikemalta pärimaie:
„Kalewi poeg, kulla wenda,
Kas sa wõitsid kälimehe
Wõidumängil wainuela,
Torkasid teda teibana
Sügawasse sõmerliiwa?”
Kalewi poeg kostis wasta
130 Pilkamiste paeatelles:
„Kilap wõitsin kälimehe
Wõidumängil wainuela,
Torkasin teda teibana
Sõmerliiwa seisamaie,
Kust kui kontifi ei murdnud
Süüd ei mulle sündinegu!”

- Tühi jälle küsimaie,
Pikemalta pärimaie:
„Kalewi poeg, kulla wenda,
140 Kas sa koogiküsetaja
Wanaeide wangistafid,
Lufutafid hiirelõksul

Leiwakasti lebamaie?”

- Kalewide poega kostis
Pilkamiste paeatelles:
„Wistap panin, wennifene,
Koogikese küpsetaja
Wanaeide wangiele,
Lufutasin hiire lõksu
150 Leiwakastile lebama,
Lmmuffesse undamaie,
Kus, kui kirp ei ärgastanud,
Memmekene praegu magab.”
Tühi taati küsimaie,
Asja otsust aeamaie:
„Kalewi poeg, kulla wenda,
Kas ehk wõtsid mõõga warnast,
Salamahti sõasaha,
Küüfusid Sarmiku raua?”

- 160 Kalew mõistis, kostis wasta
Pilkamiste paeatelles:
„Wistap wõtsin, wennifene,
Wõtsin mõõgafese warnast,
Sõariista süngiseinast,
Küüfusin Sarmiku raua.
Warn ei kanna waenuriista,
Süngisein ei sõasaha!
Mõõk on loodud mehe oma,
Mees ei maksa mõõgata,
170 Ega mõõka meheta.”

- Tühi jälle küsimaie,
Pikemalta pärimaie:
„Kalewi poeg, kulla wenda,
Kas wõtsid kälime'e kübara,
Käppasid soowikaapefese
Süngi tagant seinasta?”
Kalewide poega kostis
Pilkamiste paeatelles:
„Kilap wõtsin, wennifene,
180 Wõtsin kälime'e kübara,
Käppasin ehk soowikaape
Süngi tagant seinasta.

Kaapet ei sa enam lenda
Põrguliste poege pääd:
Kaapefene kõrmenessa,
Soowikübar põles süstis,
Tuiskas juba tuhkadele.”

- Tühi taati küsimaie,
Pikemalta pärimaie:
190 „Kalewi poeg, kulla wenda,
Kas sa küsid kullakambris
Wanawara wõtamaies,
Taalerida tabamaies,
Puduraha puistamaies,
Wana waske warastamas?
Kalewide poega kostis
Pilkamiste paeatelles:
„Kilap küsin, wennifene,
Kogemata kullakambris
200 Wanawara waatamaies,
Taalerida tabamaies,
Kullariismeid korjamaies;
Ei ma puutnud puduraha,
Ei ma häwitand hõbedat,
Ega warastanud waske.
Wõtsin kotitäied kulda,
Paari tündri taalderida,
Koristasin weike koorma,
Kirstust künne hobu wõrra,
210 Kahesümne kabu oša;
Wõtsin koorma wanawara,
Kue waka wõrra kulda.”
Tühi jälle küsimaie,
Asja otsust aeamaie:
„Kalewi poeg, kulla wenda,
Kas sa wõtsid nõiawitfa
Wargel, sillawalmistaja?”
Kalewide poega kostis
Pilkamiste paeatelles:
220 „Wistap wõtsis, wennifene,
Nõiawitfa neiufene,
Sõstrafilmi sillawalmistaja.

Wõim ei lähe wiija wõtma,
Nam ei raagu warastama."

Tühi taati küsimaie,
Pikemalta pärimaie:
„Kalewi poeg, kulla wenda,
Kas sa kanadele kurja,
Masajalgadele mõnda,
230 Rahjuliku kaswatanud,
Süüdeliku sünnitanud?"

Kalew mõistis, kostis wasta
Pilkamiste paetelles:
„Wistap wastan, wennikene,
Kõnele eht teisel korral,
Mis ma kambris kanadele,
Masajalgil mängidesja
Dõsel õnneks olen annud,
Salamahhi sobitanud."

240 Tühi wiimaks küsimaie,
Kõja lugu aemaie:
„Kalewi poeg, kulla wenda,
„Kas sa tahad teisel korral
Tüli tulla tallitama?"

Kalew mõistis, kostis wasta
Pilkamiste paetelles:
„Kes wõib teada, wennikene,
Kuda lugu käidanesja,
Kuda tuuled tuiskanesja?"

250 Kui nui puudub kopilaida,
Eht siis tulen teisel korral
Kullakambrit koristama,
Taaldririkstu tühendama,
Tallitan eht wanad tülid
Ühes nure wõlgadega."

Tühi taati tormabelles
Seitsmekümne sellibega
Koeu poole pumumaie,
Kui õleks tastus tulelibe,

260 Parmu p—ses palitamas.

Kui ma fiuste piiga teelta,
Meiu noorte radadelta
Kalewide sammud käänan
Teise talu tallermaale,
Teise põllu peenderila,
Teise raatmaa raadele,
Eiis pean andeks palumaie:
Tük on jutust läinud tuulde,
Teine wette weeretatud.

270 Päikese wiimne päiste
Punatelles puiekladwi
Kullakarwa läikimaie,
Enne kui eha rüpele
Küllinlakeste kustuteles.

Kalewide kangel poeal
Täna palju tallitusi,
Palju meelepahandusi
Juba mitmel puhul olnud,
Sellepärast koorem selga

280 Mehel rohkem muljunud,
Pihasooni pigistanud.
Widewikul wiskas koorma,
Lanad maha lagedale,
Kullakotid kinkia ääre,
Istus maha muru peale
Pisukeste puhkamaie,
Wõttis leiba, kastis keelta
Kurnand keha karastuseks.
Sängikese seademisel

290 Wäsiind mees ei aega wiitma,
Heitis maha muru peale,
Padjaks kiwi pää alla;
Tahhis puhu puhkaneba,
Seljasooni sirutada,
Püüdis mõterasket pääda
Kaste wilus kergendada.

Sõnumid, mis täna saanud,
Kuulutused olid kurjad.
Mewi poea awaldufed

300 Tunnistanud lugu tõeks,

Kuda tema nõia kütkes,
Sortsilase sidemetes
Seitse nädalat suikunud,
Mälestamata maganud. ✓
Senni oli raste sõda,
Wereahne waenuwanter
Wirus wiletsuse waewa,
Mutaga hädaohtu,
Surma raseft' sünnitanud.

310 Kuus oli kirbe kuulutus,
Seitse wiletsaid sõnumid,
Mis nüüd mehel mõttesida
Murul raseft' muljusiwad;
Wõind ei uni wangistelles
Tükil aeal filmatera
Waiba alla warjutada.
Wiimaks wõttis wõdewilu,
Karastawa kastekülma
Magamisel mehe mõttes.

320 Weel ei olnud wäsimusel
Kaua Kalewide poega
Selga murul sirutanud,
Kui ju külge kastes märga
Puufadesje puutunesja.
Juba niude niifutaja
Kaswanesja kõrgemale,
Kippus kaela kastemaie,
Pää külge punitumaie.
Ega ostand epiotsalt

330 Raste une rammendusel
Magaja seft märku saada:
Kas se küllekastemine
Unenäu eht tõe tegu.

Seda teadwad seletada,
Targemine tähendada,
Kes on asja ise katfund:
Kuda uinu alustusel
Unenäude ilmutused
Tõekirjad tumendawad.

340 Sügawama une sülest

Dõsel hõlpsam ärkamine,
Kui seft esimesest unest.
Kalewide kange poega,
Mees ei mõistnud soea märga,
Kura külle kastejada
Mite meel el mõistaneda,
Unepaelust peastaneda.
Juba laiad laenekesed
Hädaohtu ähwardelles

350 Kippusiwad meesta katma,
Seft et soea märja sooned
Kõrgemale kaswanesid.
Sõnnelt peasis unepaelust
Mehepoega märkamaie,
Enne weel kui wettewood
Teda läinud lämmatama.

Une kammitjasta kistes,
Silmasida selitelles
Hakkas tema ümberkandu

360 Wõõraliku waatamaie:
Kustap läte lagedale
Suure oea sünnitanud?
Silmasihil nägi sõber
Weefilmuse wärawa,
Kust se läte kullunesja
Soea oea sünnitanud.

Üks neist nõia neitsikestest,
Tuuletunslari tütardest,
Oli kinkal külitelles,

370 Soea märga sünnitanud,
Misga murul magajada
Sullust püüdis uputada.

Kalewide kange poega
Acab keha istukülle,
Wõõritsilmi waatanesja,
Kust se oea kaswanesja,
Soea allil sündinesja?
Mõianeisti nälja nähes
Kange meesi mõtlemaie:

380 Kui ma läte kiilutakstin

Soonekesed sõlmitaksin,
 Wärawada wangistaksin!

Õnnelikul juhtumisel
 Puutus kivist pääpadi
 Kangel mehel käidele.
 Sõrmil kivi šafinessa
 Sihtis filmapilgukese
 Wislas kivi wihifedes
 Sihti mõdda sõndemaie.

390 Kuhu kivi kullunesa?
 Kivi kullus õnnekohta
 Sõlmeks ette silmuksela:
 Et ei wesi wärawasta
 Laened peasnud lagedale.

Nõia taadi taltar noori
 Kibetusel kiltatama,
 Hädast appi hüüdemaie:
 „Tulge, targad taadikeseb,
 Arstid, tulge aitamaie!”

400 Aga ei siin arsti abi,
 Ega tuuslarite tarfus
 Wõinud wiga wähendada.

Pikalisel piinatusel
 Pidi neitsi närtšimaie.
 Siiski oasliinitaja,
 Wangistatut wesi wäraw
 Praegu asja awaldelles
 Mälestuse märki annab.

410 Mustast kivi tagant mulgust
 Siginewad weesooned,
 Nauda-oja sünnitajad,
 Kuhu Kalew kivi kiiluks
 Wisland wesi wärawasse.

Kalewide kallis poega,
 Kui sai oja kiilutanud,
 Siruteles wäfind selga
 Künka ääre kuuwikuale,
 Heitis nesi undamaie,
 Kus ei enam kiusajaida

420 Nahu tulnud rikumaie.

Kui ta keha karastelles
 Wiibind juba walgedani,
 Kirgas Pooja kufekene,
 Kõõruteles koidukana
 Wäfind meesta wirgumaie.

Une paelust peafenesa
 Wõttis leiba wennikene
 Neharammu karastufeks;
 Siisap koormat seadanesa
 430 Ladus wirna laualasu,
 Wislas peale waranduse,
 Kaugelt toodud kulla kotid,
 Taaleride taskufesed,
 Tõstis koorma killa peale,
 Õnnesaagi õlalele,
 Hakkas koen kõndimaie,
 Sammusida sirutama.

Ega kodu enam kangel,
 Talu enam metsa taga,
 440 Pefapait ei linnul peidus.
 Tuul ju toonud terwisida,
 Ohud õnnesoonitusi
 Pefetalu lepikusta,
 Kus ei peremeesta kodu.
 Wõõras wõis ehk wärawassa
 Üksifilmil ootanesa.

Seitsme penitsoorma sammud
 Kadusiwad kiirel kannul,
 Weeresiwad warba alla.

450 Polnud mehel pikemalta
 Kufagil ei kinnitusta,
 Ega sammul sidemaida.

Kui ta talu tänawasse,
 Weeres wainu wärawasse
 Õnnelikult alla õue:
 Mis seal sammu sidunesa
 Käiki hakkas kinnitama,
 Wirgul aega wiitemaie?

460 Wõõras meesi astus wasta.

Tereteles lakka tõstes
 Seadis sõnad sõndewale,
 Jutu koha joonebele:

„Kustap, Kalewide poega,
 Kustap õstsid laukaorma,
 Lunastasid linnalauad?
 Kus need tüwid kaswanesid,
 Ladwad laial lahutasid?
 Tehta wõiks neist tornisida,

470 Kantsiõsida kaswatada,
 Warjupaika walmistada,
 Kindlust sõa kimbutusel.”
 Kalewi poeg mõistis koha,

Kostis wasta kawalaste:
 „Kus need kaswud enne kaswand,
 Wõõruses enne wenind,
 Idud enne idanenud,
 Seemne iwad enne seisnud,
 Sinna figis suure salu,

480 Pajus passu metšakene,
 Kaswis lena kuusemetsa
 Tõusis tugew tammemetša,
 Mitme kohta männimetsa.
 Kirwes rains kõrgemetša,
 Taper tabas tammemetša,
 Müras maha männimetsa,
 Kanteles kuusemetsa;

490 Saagi saagis woodesõudel,
 Põhtus palgid laudadeksa,
 Kistus passud kildudeksa;
 Sealtap leidsin linnalauad,
 Randsin koen koormakese,
 Torni neist ei tehtanesa,
 Tornid tehta terakesta;
 Kantsi neist ei kaswatesa,
 Kantsid tehta kiwidesta.”

Külaline kostamaie:
 „Luba mulle, kulla wenda,
 Luba laudu laenuselksa,

500 Kui ei kaubal taha milia,

510 Sinna eesta anda häida!
 Mina meister linnalooja,
 Kindla koha kaswataja,
 Tugewa torni tegija
 Käisin kangel kõndimaies,
 Käbi ilma kuuštimaies,
 Käisin kolmes kuningriigis,
 Nelsja neitsi nurmedela,
 Wie wõõra wäljajela.

520 Tulin hilja Taara mäelta,
 Pika ilu pidudelta,
 Kuhu Kalewide poega
 Pikkifilmil oodetie.”

Pikemalta paeatelles,
 Wiisakaste jutu westes
 Tutwustasid mehed targad,
 Sõbrustasid sellikeseb.

530 Kalewide poega kuulis,
 Kuda õnnelikul korral,
 Jumalate juhatusel
 Ilmaksulus linnalooja,
 Kindla koha kaswataja,
 Tugewa torni tegija
 Dlewi poeg, hoonetarka,
 Teda tulnud teretama,
 Wõõrsil wenda maatamaie.

Saiwad mehed sõbrustanud,
 Siisap kaupja sobitama,
 Kindlamaste kinnitama,

540 Et ei hiljem tõusjeks tüli,
 Waenuliku wahendusi.
 Dlewi poeg, hoonetarka,
 Tõutanud linna teha,
 Kusaste ehitada,
 Kindlaks kohaks kaswatada,
 Warjupaigaks walmistada.
 Kalew pidi kiva kandma,
 Pifaks tooma laudasida,
 Parajaida palkisida,
 540 Tugewaida tammesida,

Mõnujamaid männisida,
Kõrgemaid kuuskeseida
Linna tuluks laanest tooma,
Pealegi veel maksma palka,
Tõõwaewa taalderila,
Kullal kätte tasumaie,
Pudutõõda peningila
Teista hõbelutikaila.

- Kui siis Olew õune pärast
550 Kolme pääwa pidand paastu
Ilma heine iwakesta,
Utku kiwil ohwerdanud,
Koidupiirel kumardanud,
Chawalgel abiwainud
Targa tööle toimetanud:
Siis ta pani laastulesed
Kahte kohta hunnikusse,
Andis algamisese andeid
Juhatawa jumalaile,
560 Taewaliste tarkadele,
Et nad sipelgate sugust
Tunnistajate toodaneksid:
Kuhu paika elukohad,
Kuhu loojustele laudad
Siindsamalt wõiks seadeneda,
Sinnelikult ehitada.

- Olewi poeg, hoonetarka,
Laastuleiu juhatusel
Hakkas linna alustama,
570 Kindlat kohta raecatama,
Palka alla panemaie,
Kiwisida kohendama,
Nurkafida nõõrimaie,
Tugesida toimetama,
Sambaiß piisti seademaie.
Mõistke, mõistke, mehed noored,
Teadenege, naised targad,
Arwage, poisid awarad,
Mis seal müüri tehtanesja,
580 Seinafida seadenesja

- Wiru kuuskese wilula,
Pääne lepade waele,
Harju haabade keskele!
Senna loodi lustilinna,
Kaswatati kindlad kohta,
Kaewati kiwi kelderid
Warjupaigaks wanadele,
Tehti kenad elutoad,
590 Kallid kaubakamerid,
Wikitie wiifiliste,
Tasutie targaliste.
Wiis oli kerwest wilkimas,
Sada saagi saagimas,
Tuhat taperid tasumas.

- Kalew kandis koormakampa
Linna tarbeks landasida
Pital teel Peipse tagant,
Kandis kofku tarbepuida,
Tiiwikuida tuhandela
600 Wana Taara tammikusta,
Kandis kiwa kangemalta,
Merekaldalt kalsufida,
Munakirwa murumaalta,
Murdis paasi maapõhjust.
Jätgame fellikesed
Uklet linna ehitama,
Warjupaika walmistama,
Kust saab koda kuringale,
Pääwarju wanemale,
610 Kustap Kalew kange käega
Walda suurta walitsema,
Targaliste toimetama,
Sõakära fulgumaie,
Waenuwaha waigistama,
Kahwa õnne õilmeldama,
Kasupõlwe kaswatama.

Weeretagen laulu wärtnad,
Kulla sõnga korutusjed,

- Hõbe eide keerutusjed
620 Teisel joonel jooksemaie!
Käsi neitsi nurmedele,
Kähärpäide kopelisse
Lugufida kaurimaie,
Saladusi filmamaie!

- Põrgust toodud piigakesed,
Kenad neid kolmekeste,
Annud Kalewide poega
Alawide warju alla,
Kalli sõbra kaitsejese,
630 Kui ta kurba lugu kuulnud,
Magamise pikust mõistuud,
Mis tal aega wiiwitanud.
Kalewi poeg paateles:
„Wõta, armas wemmikene,
Kodukanad kaswamaie!
Pane pardid pesadele
Mehepoege meelitama:
Kül ehk juhtub kosilane
Koidu eela teile käima,
640 Wiru poisil wõtemaie,
Harju poisil awatama,
Pääne poisil lunastama!“
Alawide armas poega,
Kes kui kufekene korwis,
Kofis kofe kolmandama
Keitsi noremada naiseks,
Kes kui herne kamaalene,
Dakene õitfes õuel.

- Sulewi poeg, sugulane,
650 Walits wanema piiga
Õhtuõnneks enesele.
Kolmas õde keskimine,
Põrgu piiga peenikene,
Kes ei leidnud armu kaifu,
Pidi leskena leinama.
Kui siis seltsis sõsarad,
Kefeksis imelapsed,
Kolmekeste kõndimaie

- Tammikusse tulewad,
660 Sarapuimetja sammuwad,
Teine teiselta küsima,
Noorik noorikult nõõdema:
„Kuda, sõsar, minu elu
Armukaifu auendusel?“
Küsimisel' kostetie:
„Muu, sõsar, minu elu,
Kena armukese kaifus!
Haigelt õhtu heidetasse,
Terwelt õllesõusetasse;
670 Haigus langes alla fangi,
Õõbi puifatie põhku.
Muu, sõsar, minu elu,
Kulda fangis suitumine,
Kulda padjus puhkamine!
Kulda roog mul kausidesja,
Kulda jook mul kannudesja,
Kulda käit mul põrandala!“

- Teine õde tunnistama,
Sõsar nõõnda sõnaldama:
860 „Muu, sõsar, minu elu,
Kena armukese kaifus!
Siidila mind wiidi fangi,
Siidil õusen fangiesta;
Siidil fangi seadimine,
Siidil padja panemine!
Muu, sõsar, minu elu,
Kena minu käfikäiki:
Kullaks minu kufutakse,
Hõbedaks mind hõigatakse!
690 Laulaksin küll laiemalta,
Meelest läinud mitu lugu,
Meelest mitu kautanesin.
Pääß läks mitu pillikesta,
Käest mitu kanelugu.“

Kolmas sõsar, pisar kulmul,
Saand ei sõna sakamaie.
Nutupillil kõndis neidu
Teiste järgil tammikusta.

- Kesse kurbtust kusiutama,
 700 Leina tuleb lepitama?
 Alutaga elas tarka,
 Teadetawa tuuletarka,
 Kellelt rahwas karjakaupa
 Tartust käisid tabamaies,
 Ohus abi otsimaies.
 Seej se neitsikse nuttu,
 Leina tahtis lõpetada. /
 Tuuslar oli toa teinud,
 Elumaea ehitanud
 710 Resket laia lagediku.
 Targa tare tammest tehtud,
 Nurgakivid põhja kiirust
 Nõia laual looditunud,
 Soome soolal fortitunud.
 Nõgismustad nõianõõrid
 Tegid nurgad nurgeliseks,
 Tegid wiilud wikeliseks,
 Paenutafid seinapalgid
 Parajaste paarimaie.
 720 Vädaajast on aluspakud,
 Knuusetiwiist küttruspakud,
 Ukspeitad pihlakasta,
 Päwelauid Vääne lepast,
 Päwepakud paakapuusta,
 Parred sirewa pärnasta,
 Wihtelanud wahterasta,
 Toalagi toomingasta,
 Sarapuusta sarikad,
 Kadakast katufriidwad,
 730 Kirjustkast katuflauad,
 Ollipennid õunapuusta,
 Teised pennid peenest puusta,
 Knuusmannist kulepennid,
 Talapund olid jalakasta,
 Toapõrand põlwe sawist,
 Raetisrohu raagudesta
 Sammudega sõlutud,
 Tunlest tükki walatud.

- Põhjaft tulid pobisejad,
 740 Väänemetsast laurumaised,
 Tuulis-saarest tuuseldajad,
 Soomest soolapuhujad.
 Tuuslar ise tuuletarka,
 Kui ta kangel kõndinesja,
 Raial ümberluusinesja,
 Nägi imeneitsikese,
 Kes kui kanad kõrgel õrvel
 Kalewide laukaformal,
 Kullakaormal istuswad,
 750 Laulus lusti kõõrutafid.
 Warju alta wahtinesja,
 Salamahiti silmanesja
 Nägi, kuida imelapsi
 Siljem anti Allewile
 Kaswandikuks kaswamaie;
 Nägi kena neidufida,
 Imelapsi ifekeskis
 Naljatelles nurmedela
 Pääwapaistel mängimaie,
 760 Noorel lustil lõõritama;
 Nägi kena neidufida,
 Imelapsi ifekeskis
 Öhtu ilul wainuella
 Kergeid jalgu kergitama,
 Kiigeõudel kiljatelles
 Snnelugu hõiskamaie;
 Nägi kena neidufida
 Kuude walgel kolmekeste
 Unekaijus uinumaie,
 770 Siidijängil suikumaie;
 Nägi kena neidufida,
 Imelapsi ifekeskis
 Kaste piirel koidu aeal
 Punapalgeid pesemaie,
 Siidihinksid silitelles
 Kulla kannil kannimaie;
 Ei olud julgust juure minna,
 Ega siidant sülle wõtta.

- Katsus aga kuste kaupa
 780 Piigafida kinnipiüda,
 Tuuris sala nende jälgil
 Sõd ja pääwad yhtepuhku.
 Kui nüüd kahel kofilafed,
 Kanged peidud kaidanenud,
 Istus öhtu amarusel
 Leskepääni piigakene,
 Istus üksi uffe eesja,
 Waatas kuu walgusela
 Leinakumbe lepitusta,
 790 Kurbtustkumbe kaasikuusta!
 Waatas närtfind lehekesi
 Kuldseid kuubi kudumaies,
 Misga suwe sammudele
 Sägifesta sõlutaffe.
 Kui nüüd kullad kahelkeste
 Kaasa seltsis läksid koeu,
 Igal kullal kullakaisu,
 Igal armsal armufene:
 Polnud keskemisel piigal
 800 Kullakaasat kaitsemaies,
 Armukest ei andumaies.
 Kuhu pidi kanakene,
 Parti üksik parwe ääres
 Pää öhtul panemaie?
 Kiwi juure, kannu juure,
 Kalju külna kaisudela,
 Pae pesa, pädaka juure,
 Lepa sirge süleje,
 Kafe kalli kaendelaie,
 810 Haawa halli õlna alla,
 Kadaka kasuka warju,
 Susisawa sõba alla? /
 Kelle' kurtma kurwad meeled,
 Kelle' haiged haletsema,
 Kelle' wihad weeretama,
 Muretueud tunnistama?
 Tuuslar mõtles tuuletarka:
 Snnetund on mulle tulnud,
 820 Armu mulle osaks antud!
 Kargas pakust pööstastikut
 Kui se kulli kanadele,
 Wõttis neuu warga wõlil,
 Kulliküüsil käsiwela,
 Sulgus kinni piiga suuda:
 Et ei waene kiljatama,
 Appi saand ei hüüdemaie.
 Tuuslar tõttas koeu poole,
 Tahtis jaaki warju taha,
 Lapse wia luku taha,
 830 Piüda seal siis piigakesta
 Mesikeelil meelitada,
 Lahelikult lepitada,
 Armupalwil awatada.
 Kui nüüd kanged kälimehed
 Noorikute nutemiseft,
 Sõstrafilma pisarateft
 Sündind asja aru saanud,
 Kuda kana kulli küüsil
 Wiitub wõõra wälja peale,
 840 Hani teise allikale,
 Parti teise parwe ääre,
 Luige teiste laenetele:
 Saatsid koke sõbrakese,
 Kergel jalal kannupoist,
 Neitsi jälgi otsimaie.
 Pinnukeelte läkitusel
 Oli kolmandamal öhtul
 Noormees neitsi jälgi näinud.
 Käänas kireest' koeu poole
 850 Sõbradele sõnaldama.
 Sulewi poeg sõitis sõtta,
 Allemi poeg waenu teele,
 Sõbrad surma radadele;
 Läksid piiga peastemaie,
 Kana kullist kiskumaie,
 Warga küüsi wallandama.
 Hädaohu ahwardusel.
 Teigi tuuslar tuuletarka

Sortsi sõna sünnitusel
860 Laia järwe laenetama
Warjaks waenlaste wasta.

Smelugu ilnumine
Tegi tüli tulijaile,
Pootsikut ei olnud leida,
Paati saada parajada,
Misga üle laente minna.

Mewi poeg, armas wenda,
Kesse kodunt õnnekorral
Wõtnud nõiamitsakese
870 Sõateele saatejalga,
Witsakessta wibutama,
Ise soowil paetama:
„Silba ette sünnitele,
Silda ette sammujale!“
Silmapiigul sündis silda
Penikoorma pikusela.

Sõitsid mehed üle silla,
Kanged mehed kahkestest
Tuiskest tuuslari talusse;
880 Võhkusiwad usse luhud,
Puiustsid piidad pildudeksa,
Tapiwad siis tuuletarga,
Peastid wangist piigakese,
Panid tuuslari talusse
Tulekulle katuksele.

Tuhka läinud talusta

Jäänud ei enam jälgesida
Muud kui raeakiwi müürid.
Kesse juhtub õnnekorral
890 Suwe ööl seal käidanema,
Kül se kuuleb kaebamisi,
Leinamise lugusida,
Misga tuuslar, tuuletarka
Häwituse äpardusta,
Kena koea kadumista
Ohkab tuule hoogudele.

Mewi poeg, hoonetarka,
Kosind hiljem kolmandama
Kaswandiku kodukanaks,
900 Keda kanged kälimehed
Warga wolist olid peastnud.
Nõnda olid neitsid noored,
Põrgust peastnud piigakesed
Siwa õnne juhatusel,
Sugulaste soowitusel
Kangemeeeste kaasaks saanud;
Olid poegi rohkel rüpel,
Sugu kuulsat sünnitanud:
Kellest warapõlwe kõned
910 Sada sala sahkanewad,
Tuhhat tüli tunnistawad. //

Kuesteistkümmes lugu.

Kalewide kange poega
Mõtestida mõlgutelles
Alustanud arwamisi,
Tarlus' teeda toimetada,
Suure ilma otja sõita,
Põhja piirde purjetada,
Kus ei enne olnud käidud,
Teed ei ette tehtanedud,
Aga kuhu taewa kummi
10 Maa külge kinnitatud.
Lastis laulu labufaste,
Sõnastida sõudewale:
„Kui ma waful käidanema
Hallil lafen alla õue
Sala teele sõitemaie,
Targa teele tallamaie,
Lafen läbi lagebitu,
Läbi paksu pööstastiku,
Murrar üle mägedesta,
20 Kargan kurrastiku kaudu,
Sammun tüli sambra jooda,
Nõnnin teise kuuistiku,
Kolmandama kanarpiku,
Neljandama nõmmesida:
Siisap saaksin sihtis senna —
Järwed mul ei sõlmiks sammul,
Kui ei meri keelaks meesta.
„Kuule kotkas, kunnis lindu!
Tallita mind tiibudela
30 Üle wette weeremaie,
Üle laente lendamaie,

Senni kui ma ilma sõrwa
Käpidela katsumaie,
Sõrnila saan forkimaie,
Kuhu taewa kõrge katus
Näästast maha raeatanud,
Sinihiidil seinakesed
Aluspalka paigutanud.
Kuhu kuu- ja pääwakandja,
40 Piltwete ülespidaja
Oma kanda kinnitanud,
Warbid maha wautanud.“
Kui ta teadamata teesi
Tahkis minna tallamaie,
Suisal päil sammumaie,
Kuhu enne üksti käiki,
Nada polnud raeatanud,
Tõstis healta tarka lindu,
Kaarna sõna krontsumale:
50 „Kus sa filmad sini wetta,
Laialisi laenesida,
Kae, kas kaldal kõrtijaida,
Wõhumõõtu wette ääres;
Parem jalg seal põrutagu
Kange kanda wasta kallast:
Siis saab maa sull' salasjunda,
Warjul hoitud wärawada
Laias lahti tegemaie,
Kust saab ilma otja kätte.“
60 Kalewide poega kostis:
„Eks ma ole õnnekaupa
Enne seda sadakorda

- Peipse järwest pelgamata,
 Wõrtsi järwest wanumata,
 Raeu järwest kartemata,
 Lääne merest langemata
 Koormaga ju läbi käinud;
 Eks ma tunne nende teeši,
 Pitus' mõddul piirefida,
 70 Laente langu laiusfida,
 Salapeidul sügawusi,
 Ahhi poea haudasfida?
 „Peipse järw mul puusast saadif,
 Wõrtsjärw mulla wõbdest saadif,
 Mustajärw mul maust saadif,
 Kaunjärw mul kaelast saadif,
 Lääne lõualuudest saadif,
 Suur meri suudest saadif.
 Ilmjärw jäi mul ütsinesfa
 80 Reskepaigast katsumata,
 Haude kohtest arwamata,
 Sügawusel süldamata,
 Salapaigul sammumata.”
 Meelemõtteid mõlgutelles,
 Salasoowi sünnitelles
 Pani Kalewide poega
 Laulufõnad lendawale:
 „Kui mina kuste wõttan käiki,
 Sunnin saunud sõndemaie,
 90 Warbad wirgul weeremaie,
 Siisap sõuan Soome poole,
 Paadi otša põhja poole
 Wantri juhil waarumaie,
 Kõllap leian Kaljumaalta,
 Soome maalta sugulasi
 Turja maalta tuttawaida,
 Saarest wanu sõbrastida,
 Kes mind teele kohendamaw,
 Jälgedele juhatawad.”
 100 Siisap sahtas Dlewile:
 „Wõta, Dlew, wennikene,
 Linnameister, mõistetarka!

- Wõta kirwes käsidela,
 Maiu maha raea tamme,
 Tõuka maha suure tamme
 Pilluta ladwa pilwesta,
 Kuffuta tiwi kännulta;
 Wõta tamme tarbepuuskfa,
 Mis seal meie õue alla
 110 Kõrge kalda kiiirusela
 Isha enne istutanud,
 Oma enne kaswatanud;
 Mis seal mere kalda pealta
 Laialiste liiwikulta
 Kõrget ladwa kõiguteleb,
 Laiu offi lahuteleb,
 Et ei pääwal paiste mahti,
 Kuul ei kumamise mahti,
 Tähtel siramise mahti,
 120 Pilwetel ei piiske mahti.
 „Kuffutele, kulla wenda,
 Tõuka maha kõrge tamme,
 Pane päike paistemaie,
 Kuu jälle kumamaie,
 Pilwed piisku pillutama
 Lunda laial lahutama.
 „Tee sa tamme tiwifusta
 Tugewamad tarbe laewad
 Salateede sõndemiseks,
 130 Targa teede toimetuseks;
 Tamme ladwast sõjalaewad,
 Reskeelta kaubalaewad,
 Otsapakkust orjalaewad,
 Laastudest lastelaewad,
 Markadesta neitsilaewad.
 „Mis on jäänud, jäta jälle,
 Jäta jäätmed raiskamata;
 Jäätmetest saab Järwa linna,
 Riisemetest saab Nia linna,
 140 Laastudest saab Lääne linna,
 Warjukohta Wirumaale,
 Harjusfa reduse paika,

- Põltsamaale peidupaika!
 „Mis jääb üle, jäta jälle,
 Jäta jäätmed raiskamata,
 Jäta riismed rikkumata,
 Kõhetumad korjamata:
 Riisemetest saab rahufoda,
 Waestelaste warjutuba,
 150 Reskedele leinakamber,
 Kurbadele kurtmakamber;
 Sealt saab Wiru wihamawarju,
 Talurahwas tuulewarju.
 „Mis jääb üle, jäta jälle,
 Jäta jäätmed raiskamata,
 Jäta riismed rikkumata,
 Kõhetumad korjamata:
 Et sealt waesed leidwad warju,
 Lesed leinamise paika;
 160 Kellel tuul on teinu toa,
 Wesi palka weeretanud,
 Nahe katust kallutanud,
 Udu teinud ued uffed,
 Lumi wikkind walged seinad.
 „Mis jääb üle, jäta jälle,
 Jäta raud raiskamata,
 Oksad uhked hukkamata:
 Oksadest saab orjakambri,
 Naaguist waestel rõõmukambri,
 170 Reidsidele naljakambri,
 Lustituba lasteele!”
 Dlew oskas, kostis wasta,
 Laulis aga ladusaste:
 „Kül mina teaksin, mis ma teeksin,
 Teaksin, teeksin, wennikene,
 Kui oleks meesta meie maalta,
 Tugewada teadawala,
 Resse tamme raiuks maha.”
 Kaarna kuulis kuuse otšas,
 180 Tarka lindu tähendama:
 „Minge meesta otsimaie,
 Tugewama tabamaie,
 Wõimsat kangelst kuulamaie,
 Resse tõufaks tamme maha,
 Kuffutaks tiwi kännulta.”
 Mindi meesta otsimaie,
 Tugewama tabamaie,
 Resse raiuks raeatamme,
 Tõufaks maha suure tamme,
 190 Pillutaks ladwa pilwesta.
 Toodi mehi Turja maalta,
 Sõnatarku Soome maalta.
 Targad mehed tähendama,
 Sõnatargad seletama:
 „Kallis Kalewide poega,
 Rangemeeste kaswandiku!
 Kui sa tahad käidaneda
 Ilma otša otsimaie,
 Kuhu mana taadi käsi
 200 Laewa sõrwad sõlmitanud,
 Maaga kokku kinnitanud,
 Laia ääre langutanud:
 Põõra põhja piiredele,
 Kääna põhjanaela kohta,
 Wana wantri walgusela.
 Tõufad sina seda teeda,
 Nändad põhja radadele,
 Siis ei piisi puune paati,
 Tamme tiwist tehtud laewa.
 210 Wiirmaliste wägew woli
 Wehklemisi walgutelles
 Paneks paati põlemaie,
 Laewakesta lõlendama;
 Seal peab laewa rauast soetud,
 Paati karrasta paenitud,
 Teraksesta saama tehtud,
 Wanast wäsesta walatud.”
 Kalewide kange poega
 Lastis teha kena laewa,
 220 Uhte lobja ehitada.
 Mis ei puusta paenutatud,
 Ega luusta ehitatud,

- Ega wafesta walatud,
Terakfesi ei olnud tehtud.
Kalemi poeg, kange meesi,
Laskis lodja walmistada,
Laewa teha hõbedasta,
Kallimasta hõbekarrast,
Shufestest hõbelaud'dest.
- 230 Laewa lagi hõbedasta,
Hõbekarrast laewa pörand,
Laewa mastid hõbedasta,
Hõbe keedest laewakõied.
Lennuk pandi laewal nimeks,
Et ta lendes lõhkes laeneid.
Siisap käskis kuldse kue
Enesele tehakatteks,
Käskis laewameestele
Tublid riided toimetada;
- 240 Hõbekarrast ülemile,
Kanakarrast rahwadele,
Wassfest karrast wanemile,
Terakfesta tarkadele,
Sest et ilma otša ligi
Põhjanaela piirufela
Wiirmaliste wehklemine,
Tulilaste tuiskamine
Kanda ei ja rikkumaie,
Karrast kuube kulutama.
-
- 250 Kui siis käsku annetie
Kallist laewa koormandada,
Moona wia meeste wõrra,
Kohkest wara rahwa tarwis,
Käskis Kalewide poega
Sõna wia sõbradele
Kalli kasuwendadele.
Teadufida tarkadele,
Keda kaasa kutsutie,
Abimeesteks arwatie.
- 260 Seal ju laulid ilmatargad,

- Ilmatargad, maakawalad
Snnelaulu hõiskabelles,
Et neid kaasa kutsutie,
Abimeesteks arwatie.
Aga kes jäid kutsumata,
Kurba laulu kuulufid:
„Meie kullad kuulufime,
Meie waesed waatasime,
Kas meid kaasa kutsutakse?”
- 270 Ei meid hulka hõigatie
Ega kaasa kaewatie.
Sundi wiidi Sulewile,
Armast kutsu Allewile,
Kästi tulla kannupoisfi
Teedekäiti toimetama.”
Kalewide kange poega
Laskis tulla laewamehi,
Teise seltsi sõamehi,
Kolmandama kasumehi,
- 280 Perepoegi peenikesi.
Tarkasi weel tahetie,
Sõnamehi sunnitie,
Tuuletarku tarwitati,
Mana tarku meelitati,
Uffu kivil ohwerdama
Teele õnne toimetama.
Kui siis laewa enne koitu,
Paadifene enne pääwa,
Lennuk lauša walge eela
- 290 Wesiteel läks weeremaie,
Laenfe kiigul lendamaie,
Keeritati kübarada,
Lästi laulu ladufaste:
„Pääst ma keeritan kübara,
Alta keeritelen laewa;
Sõidan teeda triibulista,
Weeren wõdrast weirada;
Mis ei marja warrelista,
Hõbelõnga loogelista,
- 300 Kulda lõnga keerulista.”

- Laewa seati lainetele,
Seati nokel Soome poole,
Põhja piire pöörufele,
Wasta wana wankerida. ✓
Kalewide kange poega
Istus ise ülemassa
Targa tüürimehe kõrwa,
Sundis sõbrad sõndemaie,
Poisikesed purjetama,
- 310 Sellid kõisi seademaie,
Kablufesi kohendama.
Kui siis laewa lustilikult
Laente kiigul lendamaies,
Kalkas Kalewide poega
Lustilugu lahutama:
„Kehitelen kübarada
Päästa pääwa päälitule,
Kesse litred laenetele
Kullakirja külwanesa,
- 320 Et kui laewa lõhkes laeneid,
Kulda peenar kerkinesa,
Hõbe wagu wahtunesa.
Kehitelen kübarada,
Kumardeles kuude poole,
Teretelles tähtesida,
Kesse kangust kaswatamad,
Teede meile tähendamad.
„Lähme lugu laulemaie,
Wana sõnu walmistama,
- 330 Sõgesida jälgimaie,
Meresida mängimaie,
Kalkufida kiindamaie,
Suuri saari sahtamaie,
Mere ääri äigamaie,
Kulda alust koristama:
Kuhu kulda külwatie,
Hõbedada istutati,
Taara tarkust tipitie.
„Üksford, üksford ilmus ilma,
- 340 Ilmus ilma ilusama!”

Üksford, üksford tehti taewas,
Tehti taewas targaliste,
Tähtedega täpiliste,
Piltwetega piluliste.”

Siisap laulis pikka lugu
Algus' ilma ilmunisest:
Kuda kuule kooti koda,
Pesa tehti päikesele.

- Lennuk oli laenteliigul
350 Mõnda pääwa purjetanud,
Pääwal päikesel jubil,
Sõjel täht' de õiendusel.
Paati weeres põhja poole
Ilma otša ligemale;
Kaasa wõetud keeletarka
Seadis tüürilt laewa sõitu;
Seep se mõistis kõiki sõnu,
Kõiki keelekõlsumisi,
Teadis kuulnud linnukeled
- 360 Teadis elajate healed
Targalikult tähendada.

- Soome fortifilaste sunnil
Mõllasiwad tuulemarud
Wihas wette wahutama,
Piltwe pime peitis pääwa,
Peitis ubus' päikesel,
Kattis kinni taewa täheb,
Üleiltsa udu sompu,
Kastakarwa kuubedesel,
- 370 Et ei teadnud tüürimeesi,
Ega kippar laewa kätti.
Keeletarka küsimaie
Pindudelt, mis laenetelta
Leidis laewa ligemalta.
Kui ta otstust kätte saanud,
Laskis laulu lõksatelles:
„Weled noored, wenuikesed,
Kallid kangelaste poead,

- Läti wõdrast waatamaie,
380 Soomeft sala sahkamaie,
Nurmedelta noppimaie,
Kanarpikust kakkemaie,
Merepõhjast pühkimaie,
Laente alta laastemaie,
Kiwitildest fergitama,
Mägedesta kangutama:
Mis nad sala warjutawad,
Kallimada kuulutawad.
„Nurme ilud nutelewad,
390 Kanarpikud kaebalewad,
Kasjuriinkad karjutawad,
Mereurkad ohkalewad,
Laende kiigud leinalewad:
Kus nad kallist enne kuulnud,
Müiste sõnu enne mõistnud.“
Laente kiigul fertis laewa,
Kertis wahel kõrgeele,
Kippus wahel kakkumaie,
Laente alla langemaie:
400 Et ei teadnud tüürimeesi,
Ega kipper laewa käiki.
Päike läinud salapeidul
Õhtu õlmal puhkamaie,
Õde pime ümberringi
Kattis Kalewide laewa.
Seitse wõd ja seitse pääwa
Wantus laewa wäsimata
Tuulemaru tuisatufel
Laentel kui üks lagelene;
410 Siisap wäjänd Soome sortsid
Puhumisel puhkamaie.
Päike peasis paistemaie,
Laia ilma walgustama;
Wiimaks hakkas wette weerult
Kallas kangelit kaswamaie,
Kõrgemaks fertimaie,
Keeletarka kuulutama:
„Wõdras rand mul, wemmifesed.“

- Kalewide kange poega,
420 Kui said kalda ligemale,
Kargas laewalt laenetesse
Ujinate uemaie,
Kalda poole kiirustama,
Siis ta wedas sõbrasida
Laewas kõitel kaldaasse.
Se ei olnud Soome sõrwa
Ega tuttan Turja randa,
Ei ka enne käidud kohta.
Keeletarka küsimaie:
430 Kuda randa fututakse?
Linnufesed lõbritasid,
Pääsufesed peatatsid,
Wana wares wastanesa:
„Se on lahja Lappu randa,
Kehwaliste kaldaene.“
Lennuk aeti lahedaie,
Hõbepaati parwe ääre,
Kinnitati kiwidela,
Wangistati waiadela,
440 Et ei paigast peafenesa
Laenetele lendamaie.
Kalewide kallis poega
Kutsus juhiks keeletarga,
Sundis seltsiks sõbrasida
Wõdrast kohta waatamaie.
Nemad käisid neljafeste
Täki teeda, marka maada,
Mõõda nõmme nõtkandila,
Mättastiku müttandila,
450 Mõõda laia lageidiku,
Sammusiwad saubla sooda,
Kõndisiwad sanarpikku //i
Mõõda raatinaa radasida:
Kas ehk kuskiit kogemata
Talu ilma tõusenessa.
Mis seal wasta weerenessa
Silma ette sirgunesa?
Tõusis ilma üksik talu,

- Peidust weike perekene.
460 Uffe eessa istus neidu,
Murupingil piigakene,
Kebrewarrel keerutelles
Lõuendist lõngakesi;
Näpud kedre keeritasid,
Suu aga seadis sõnasida,
Las kis lustil laulukesta:
„Oli üks naine noori,
Lüpsis lehmad koidu eela,
Lüpsis lehmad lepikusfa,
470 Kurnas piima kamberie,
Siis aga karja saatemaie.
Saatis karja kaafikusse,
Lehmad alla lepikusse,
Wastikad põõsa warjule.
Mis ta leidis karjateelsta?
Leidis kana karjateelsta,
Weike kute wainuelta;
Kana siblis siidisida,
Kulle kulda narwasida.
580 Noorik kana püüdemaie,
Kutekesta kiusamaie;
Kulle lendas üle metsa,
Üle laia lagestiku,
Kanale sai naise kätte,
Kanti rüpesa kodusje.
„Särgi rüpes kantud kana,
Põues toodud poenkene
Wiidi wiljakamberie,
Seati salwe sõrwa peale
490 Kasulana kaswamaie,
Wata alla waumaie.
„Kaswis kana kätte alla,
Paijus peidul poenkene,
Kaswis kuu, kaswis kassi,
Kaswis kortel kolmat kuuda,
Mädala weel neljat kuuda,
Peale paari pääwa kassi.
Noorik aita waatamaie:
Mis sest kasulanaft kaswab,
500 Peidul poenkeseft paijub?
„Kanaft kaswis neitsikene,
Kena kuningate titlar.
„Käisid neitsil kosilased,
Piigal palju peinkesi,
Wied, kued wiinakruusid,
Seitsesada sõnumida;
Üks oli kuu, teine pääwa,
Kolmas“ —
— „Kalewide poega,
Pikal koiwul peinkene!“
510 Paetatas Kalewi poega,
Läwedele astumela.
Piiga kohkel põgenema,
Hädas appi hüldemaie.
Tütre pillil tõttas taati
Wõdrastiku waatamaie,
Mis siu kisa kaswatanud?
Kalewide kallis poega,
Kui oli taati teretanud,
Lappu targaks tunnistanud,
520 Kõhe otsust küsimaie:
„Kuffutele, wõdras kagu,
Laula, laula, linnukene,
Wasta mulle, kulla wenda!
Kust se käiki kohemalta
Sihil ilma otja sõuab?
Et ei teisi teedesida,
Hõbelõngal loogelista,
Kulbalõngal keerulista
Ette tuleks ehitama,
530 Käigil sammukinnitama.
Suhata mind joonedele,
Kuhu taewa kummikene
Alla sõrwa kinnitanud,
Siinisiidil seinakessi
Lagedale langutanud,
Kuhu kuu kustunesa,
Päike lähel puhkamaie,

- Kui nad seatud wahiforda
 Dõl ja pääwal lõppetanud.
- 540 Kaarna kodu kuuluteli,
 Tarka lindu andis teada:
 „„Kus sa silmad sinivetta,
 Laialisi laenesida,
 Rae, kas kalbal kõrtijaida,
 Wõhumõõtu wette ääres,
 Parem jalg seal põrutagu
 Kanget kanda wasta kallast:
 Siis saab maa sull' salajunda,
 Warjul hoitud wärawida.
- 550 Laial lahti tegemaie,
 Kust saab ilma otsa kätte.““
 Soowita mind fenna sõrwa
 Kõrjakalda käidanema.“
 Tarka kuulis, kostis wasta:
 „Siit ei tõuse teedesida,
 Mändamise radasida
 Kusagilta ilma otsa;
 Merela ei ole määra,
 Laenetele lõpetusta
- 560 Seal, kus wana isa tarka
 Laewa katust kallutanud,
 Näästast maha raeatanud,
 Sinisidil seinatesi
 Lagedale langutanud.
 Kesje enne käidanenud
 Tihja tuuli tallamaies,
 Saiwad Sädemete saarel
 Suure julgusele furma.
 Kodutaarna kuulutusel
- 570 Tähendawad põrgu teeda,
 Wanapoist wärawida.
 Kui sa käiki kodumaale,
 Sõber, soowid toimetada,
 Luban sulle lustipäraft
 Teedejuhiks kaasa tulla.“
 Kalewide poega kostis:
 „Koeu sõuan juhtimata

- Tuldud teeda teadawada.
 Wõta waewaks, wennikene,
 580 Wii mind wõõra wainudele,
 Ilma otsa ukse ette,
 Wana taadi wärawasfe.“
 Lappu tarka küsimaie:
 „Mis mull' palgaks paisatakse,
 Wenwaewaks wijatakse?“
 Kalewide poega kostis:
 „Mis sa soowid, sõbrakene,
 Küsid hinda, kallakene!
 Peab sull' palgaks paisatama,
 590 Wenwaewaks wiwatama.
 Wõta poole waranduse,
 Küsi kulda kümme kotti,
 Hilwa hulka hõbedada:
 Wii mind aga, wennikene,
 Ilma otsa ukse ette,
 Wana taadi wärawasfe.
 Mere sügawuse mõõdud,
 Põrgu piired pikkusela —
 Neida tunnen nõõbridela;
- 600 Suure ilma otsa seinad
 Tänini weel teadamata,
 Käjila mul katsumata.“
 Lappu tarka laulis wasta:
 „Eisa peale lustipäraft,
 Pane palgaks peale hinna,
 Mis sul kodu kütteesja
 Seina külles seisanesja?“
 Kalewide kallim poega
 Tõutelles täitaneda,
- 610 Küllamehel kütendatud
 Mhelate arwulise
 Meelehäaks weel peale panna. —
 Lappu tarka laulemaie,
 Warrat nõnda wastamaie:
 „Sündü sinu soowimine,
 Mingu täide tahtmine.
 Cest ei tõusku muile süüda,

- Wõõril mingi wastamista,
 Kui sa kogemata kurja,
 620 Hädaohtu, äpardusta
 Teede käigist peaksid tundma;
 Süü jääb üksi sundijale,
 Wastus nõude wõtijale.“

- Lappulista wõeti laewa,
 Wiidi Warrak tüürimaie,
 Laewa sõitu seademaie.
 Laente kiigul langewale,
 Tuule tiwul tuisatille
 630 Põhtus Kalewide laewa
 Wahtus weele wagušida;
 Mittu wõd ja mittu pääwa
 Põhja poole purjetelles.
 Laewa juhtus laente langul
 Kogemata neelukohta,
 Wõind ei aerud aitaneda,
 Purjed wälja peastaneda
 Kallist laewa wette kurgust;
 Neelu kippus neelamaie
 Koormat koormakandijaga.
- 640 Lappu tarka wõttis tündri,
 Wõttis Warrak waadikese,
 Kattis puna kalewiga
 Wäljaspoolse waadi fere,
 Punus puna paelasida
 Witsa wiisil waadi limber,
 Kõttis teda kütteketa
 Laewa külge rippumaie,
 Et kui kala filmaks wõõli —
 Warmalt tuleks wõttemaie.
- 650 Weela tuli walaskala
 Punast wõõli püüdemäie;
 Mmas suhu waadikese
 Pistis ise punumaie,
 Wedas laewa neelust wälja,
 Peastis paati põrgu suusta,

- Alla ilma ukse eesta,
 Wana waenu wärawasta,
 Kuhu mittu enne kullkund,
 Hädas mõnda äpardanud.
- 660 Laente kiigul langewala,
 Tuule tiwul tuisatille
 Põhtus Kalewide laewa
 Wahtus weele wagušida,
 Mittu wõd ja mittu pääwa
 Põhja poole purjetelles.
 Kalewide kange poega
 Seadis sõnad sõudewale,
 Laekis laulu kõtsatille:
 „Kõu ei wiska meesi nurka,
 670 Pane mõtteid paršidele;
 Äparduste äwardusi
 Laulusõnad lepitamas,
 Targad sõnad tallitsemas.“

- Laewa oli laente lemmul,
 Wettemoode weeretusel
 Palju aega purjetanud
 Põhja piire pöörusela,
 Sealap Sädemete saare
 Tulisambad tõusemaie,
 680 Suitstu pilwed paisumaie.
 Kalewi poeg kippumaie
 Sädemete saart filmamaie;
 Warrak wasta waidlemaie,
 Kõledat teed keelamaie.
 Sulewi poeg sõnadama:
 „Kaste minda minemaie
 Tulliteeda tallamaie,
 Suitfulista sammumaie,
 Kuhu, kes seal enne küüud,
 690 Kõrgematest palju nõrkend,
 Wäetid läinud wiletsuse.
 Meti laewa laenedelta
 Sädemete saare sõrwa,

Kusse mägi mängis tulda,
Teine suitsu sünniteles,
Kolmas teetis kuuma wetta;
Suland kiwa sügavusest
Orgu saatsid oemaaie.

Sulew sammus suitsu juhil,

700 Tallas tule tähendusel
Põrgu lee ligemale,
Imelikult ilmumista
Salalikult silmamaie.

Tulekiwi kibusida
Sadast suitsus sagedaste,
Tuiskas aga tuhkadessa
Lume ange lagedale,
Nõhkest raatmaa rabadele.

710 Kippusiwad kivitunglad
Sulewide surmamaie.
Dnnetusest hoolimata
Kõndis kangelase poega
Põrgu leehangu poole,
Kunni kuube khrwetelles
Reha kippus kipsetaama;
Kipsme karwad läksid krimpsu,
Kõrbe hiuksed, kulmukarwad.

Sulewi poeg paeatama:

720 „Kurad wõtk! tulekiwka,
Kust ei kasu kellegile!
Kodu wõiks ta reheskitjaks,
Saamameestel killejoeaks,
Mitmes kohas mõnus olla,
Kus üks sülb ehk perekohata
Armu poolest annetasse.
Praegu pole paremat mul:
Pistan piibu põlemaie.”

Eiisap jännu sulgumaie,

730 Tuli teelta taganema.

Waewalt peassis laewa peale
Lineid külgi arstimaaie,
Põlend wiga parandama.

Kalewi poeg küsimaie:

„Kas ehk nägid kannupoissi,
Kes sul jälgil jooffenesa?”

Sulewi poeg salgamaie;
Teised kadund kannupoissi
Uhel suul hääldamaie.

740 Waata, ilus walge lindu
Laskis maha laewa peale,
Keeletarka kuulamaie,
Kas ehk kadund kannupoissi
Sulgiline silmanenud.

Walge lindu wastamaie:

„Teisel pool jäämäde taga,
Lumelistal lagedaida
Kenam kewadine kohta,
Soem ala suwe paika;

750 Mullas munad keebedasse,
Liivas liha kipsetaffe:
Senna poisil effinesa
Mäki neitsi meelitusel,
Ühte puhkust ilu aega
Dnnetikult elamaie.
Minge teeke, mehed targad,
Kannupois ei tule kaasa.”

Meheed jõudsid senna maale,
Kus need kuled sõiwad kulda,

760 Kufed kulda, kanad karda,
Haned haljasta hõbedat,
Wareksed wana waskeda,
Pestlinnud penningida,
Targad linnud taalberida,
Kus need kasud kaswasiwad,
Kapsad kuuse kõrguseni.

Kalewide kange poega

Sulasida sundimaie,
Mamaida aemaaie

770 Wõdrast kohta waatamaie;
Käskis minna keeletarka

Salajõnu seletama,
Lindude tarkust lunastama.
Seitis ise laewa peale
Sulewiga suikumaie,
Pääwa paistel puhkamaie,
Andis käsku Alewile
Wahikorral waltwaneda.

Keeletarka käidanessa

780 Sulastega sammudela
Täki teed ja marka maada,
Kus ei kuulda linnu laulu
Ega leida loomakefi.

Päike weeres loojaele,
Ranges mere laenetesse.
Käigist wäsinud wennikesed
Sirutasid selilie
Põõsa warju puhkamaie.

Teise pääwa palistusel

790 Aratelles enne koitu
Tugewama tütar noori
Magajaida mehe poegi;
Kesse tulnud kapsa aeda
Lehmadele lehesida
Kaps'te küllest kikkumaie.
Tütar noori wõttis mehed,
Pani poisid põlle rüppe,
Kandis neid süles koduje.

3ja kodu küsimaie:

800 „Mis sa toonud tütar noori,
Mis sa korjand kapsastesta?”

Piiga põlle raputelles
Pruistas mehed põrandale:
„Tähendele, taadifene!
Mis ma nalja mängitusel
Kapsa aiast koristasin,
Kus nad kirbud kukeste
Kaste wilul kohmetanud
Kapsa pää al põnutaasid.”

810 Taati tarka tunnistama
Mõistatusest mehikefi:

„Kesse kõnnib kõrta mööda,
Astub aia ääri mööda,
Piirab pilliroogu mööda?”

Keeletarka kostamaie:

„Mejilane linnukene,
Seep se kõnnib kõrta mööda,
Astub aia ääri mööda,
Piirab pilliroogu mööda.”

820 Tarka taati tunnistama
Mõistatusest mehikefi:
„Mis sealka jõesta jooneb,
Katsub küla kaewudesta,
Kiwi kildude keskelta?”

Keeletarka kostamaie:
„Witertaar jooneb jõesta,
Katsub küla kaewudesta,
Kiwi kildude keskelta.”

Hiigla tarka tunnistama:

830 „Mõistke, mõistke, mehikesed,
Mis tuleb ammudes arusta,
Singudes sini salusta?”

Keeletarka kostamaie:
„Wihm tuleb ammudes arusta,
Singudes sini salusta.”

Sellest tundis Hiigla tarka
Mõisteliku mehe poegi.

„Pane, piiga, põlle rüppe,
Wii neid jälle wiibimata

840 Senna, kus nad seisunud;
Need on pealtmaa naiste poead,
Kesse käiwad tarka teeda
Spetusi otsimaies.”

Tütar käsku käitanessa
Kandis wõdrad kukeste,
Kust neid põlle koristanud.
Keeletarka mõistis kõne,

Hakkas piiga palumaie:
„Wii meid neitsi naljusela,

850 Kanna mere kaldaale.
Tütar pahweid täitanessa

Kandis mehi kaldaale.

- Mii kui suitsu pilve sammast
 Taewa kummilt rippakille
 Piker pillil käidanessa,
 Tulda taewast puistanessa,
 Tuli Siigla tütar noori
 Lemmis sammul laewa poole,
 Käinaga merelalda;
 860 Puistas põllest mehe poead
 Hõbelaewa sõrwa peale.
 Piiga Wõisuw hinge puhin
 Puhus laewa laenetele
 Penifoorma kaugusele.
 Imelugu ilmumine
 Vani kõiki kohkumaie;
 Kalewide kange poega
 Pilwe piigat pilkamaie:
 „Ole terve, tütarlapsi!
 870 Pejõd silmad palumata,
 Kõllep ise kuivatelles
 Pühin piisjad palgedelta.
 Kalewi poeg andis kistu
 Laewa purjeid lahutada,
 Tahtis kobe kaugemale
 Põhja poole purjetada;
 Eht käl kälma väga käre
 Väa seal kattis jälgesida.
 Kõrge jää kängastesta
 880 Leikas Lemmik lustilikult
 Purjetelles põhja teeda.
 Waata! wiirmaliste wainud
 Taewa alta taplusela
 Hõbe oda walgutelles,
 Kulda kilpi kõigutelles,
 Päästsid laewa punetama.
 Suba kadus meestel julgus,
 Poistel piisid puulimaies!
 Aga Kalewide poega
 890 Tulist nalja naerateles:
 „Kaske wiirmaliste wehid,

Hõbe oda walgutused,
 Kulda kilpi kõigutused
 Tule kaaret meile teha,
 Kust me' walge kumendusel
 Kaugemale näeme käiki!
 Kuu ei tahtnud kaasa tulla,
 Päike läinud annu peitu;
 Armu andeks pannud Uffu

- 900 Wiirmalised wehklemaie.
 Wiimaks weeres wõõras randa,
 Tõusis rahwast tundemata
 Meie sõbradele silma;
 Poistel poolelt koera kehad,
 Pitad penijawad taga,
 Tempudesta tonbilased,
 Näusta nii kui inimelad.
 Penijawalised jellid
 Kurjast wasta kiusamaie,
 910 Tulijaida tonkimaie,
 Et ei keegi kallastele
 Saanud laewast sammumaie.
 Kalewide kange poega
 Kargas laewast kaldaale
 Penilasi pillutama,
 Waenlasi wirutama;
 Surmas neida sadandela,
 Tappis teisi tuhandela. —
 Onnekombel leidis hobu,
 920 Tugewama täkusele,
 Kargas kõrwi laudijale
 Eõa teeda sõitemaie,
 Penilasi puistamaie.
 Wõõras weike mehikene
 Wainu kõita kinnitama
 Nistiks ratsu sammudele.
 Hüwa hobu hüppateles
 Wainu kõita kohkunesa,
 Komisteles kogemata,
 930 Langes laia lagedale
 Surruks maha samblasõese.

Kalewi poeg kahetselles
 Hüwa hoosta ohkamaie,
 Wõrgutajat wandumaie,
 Sidujada saeatama.

- Siisap wõttis suisapäida,
 Tõmbas maasta tiwikuda
 Tugewamast tammepuusta,
 Misga jooda sahkamaie,
 940 Kuwikuida kändemaie:
 Et ei põhja põllukesed
 Kasu peaks kaswatama,
 Wilja imi walmistama.
 Sealtmaa tarka sõitkemaie,
 Kännimeesta keelamaie:
 „Miks sa wihas, wennikene,
 Kurjas lähed kändemaie,
 Meie maada moondamaie,
 Samblasõõksa saeatama,
 950 Kust ei kallist karjamaada,
 Ega lastel leiwamaada." —
 Kalewi poeg kostamaie:
 „Wainukõis mul wõtnud hobu,
 Suretanud sõidujalga,
 Enne kui ma tarka teeda
 Onnelikult lõpetanud."
 Tarka taati tähendama:
 „Kudas mõid sa, kulla wenda,
 Tarkus' teeda toimetada,
 960 Kui sa rahwad raske käega,
 Nõudeandjad nurmedelta
 Eesta ära häwitand?"
 Kalewi poeg kahetsema
 Wihaduse wandumista,
 Misga surmand sigidused
 Põhja põllu peenderalta,
 Hilitõis hädas Uffu poole:
 „Anna kaswu kaladele,
 Sigi Soome silludele,
 970 Ille rohkust hülgedele
 Sulgis linnu sugudele;

Kase puida laenetelta
 Wettel kalda weeretada,
 Et nad tulew põhwe tuluks
 Kasu saaksid kühwamaie!"

- Tarka mõistis kostis wasta:
 „Sõber, et sa õnne soowid,
 Tahad sulle tõttelikult
 Hüwa nõu ja otsust anda,
 980 Kudas teed saad kaugemale."
 Kalewide poega kostis:
 „Kaarna kodu kuulutanud,
 Tarka lindu annud teada: —
 „„Kus sa filmad siniwetta,
 Laialisi laenesida,
 Kalda weeres kõrkijaida,
 Wõhumõõku wette ääres;
 Seal saab warjul hoitud wäraw
 Ilma otša sulle näitma.""
 990 Tarka taati kostis wasta:
 „Kaarna lind on kuulutelles
 Petist sulle paeatanud.
 Kus sa filmad siniwetta,
 Laialisi laenesida,
 Kalda weeres kõrkijaida,
 Wõhumõõku wette ääres,
 Seetap leiad sala suuda,
 Warjul hoitud wärawada:
 Mis sind põrgu pettemaie,
 1000 Surma suhu sundimaie.
 Kalewide kallid poega
 Koeu poole kippumaie,
 Sõbradele sõnalbellest
 Lastis laulu ladusaste:
 „Lähme, lähme, lustiwennad,
 Käime, käime, kullakesed!
 Lähme jälle lõune alla,
 Käime kirest koeu poole,
 Kus meid tundwad kodukoerad,
 1010 Tuttawamad teretawad."
 Warrak kobe küsimäie:

„Wenite, kes wenuwama,
Palka mull' saab paiskamaie,
Kui sa koeu poole käänab?”

Kalewide poega kostis:
„Kõik peab julle keelamata
Palga hinnaks paisatama,
Kuda kaupa sobitine.

Ea ei ole efsind sammult,
1020 Teekt ma ise taganesin.”

Läksid mehed laewa peale,
Koeu poole purjetama.

Laente kiigul langewala,
Tuule tiiwul tuisatille
Lõhkus Kalewide laewa
Wahtus weele wagusida.
Paati weeres Wiru poole
Laewa lüstit lõune alla.

Kalewide kallim poega
1030 Seabis sõnad sõudewale:

„Ei wõi tarkust enam tulla,
Mõistust olla meestele,
Kui on loodud loomadele,
Tühki tee meil käinud tuulde,
Ilma ots jäi otsimata,
Käsidela katsumata.

„Laske Lennuk Kalli alla,
Lindanisa lahedale,

Kuhu Dlew teinud hooned,
1040 Kõrgeb tornid kaswatanud.”

Keeletarka kostemaie:
„Kesse pärast seda käiki
Tahab minna tallamaie,
Ilma otša otsimaie,
Toimetagu targemalta
Enne käiki asjad käima,
Pangu andeid kiwi peale
Sonneandjale Ukkule,
Wiigu wärsket wahtidele,

1050 Dhwerdusi hoidjatele,
Lepitusi lindudele.”

Kalewi poeg kostalesja
Laulis wasta ladufaste:
„Tulles tõuseb suurem tarkus,
Mis ei minnes mehitejel.
Tuusa tõisin tühja teeda,
Tuulekista tallamaie,
Läskin lüstit laenetele
Wessiteeda weeremaie,

1060 Tahtsin taewa tagant seina
Käsidela katsumaeie,
Ilma otša otsidelles
Sõrmiela sorfimaie.

„Argu tehku teised mehed,
Tehku teised naispoead,
Mis ma tühja tehtanesja,
Kallist aega kulutelles;
Loodin kasu kaswamaie,
Pidin kahju kahetsema.

1070 Ei oln'd isa õnnistamas,
Eite armul hellitamas,
Sõsaraid ei soowitamas.
Külma kalnu keskeelta,
Sõmerliiwa sülleesta
Ei saand taati tõusemaie,
Eite armu andemaie.

„Kahetsusta, kulla wennad,
Käigist ei woi kaswaneda!
Ülemaks kui hõbewara,

1080 Kallimaks kui kallakoormad
Tuleb tarkus tunnistada;
Eks me' leidnud efsiteelta,
Wale wainu radadelta
Tõteliku tunnistähta,
Et ei suurel ilmal otša,
Taara tarkusel ei raea
Kusagile kinnitatud,
Tõkesida pole tehtud.

„Mis ma muidu wõdralt maalta

1090 Kasuliku olen kinnud,
Salaliku sahanemud:

Seft saab elu otsadani
Mehel meeles mõilemisi.
„Kellel Looja õnneks loonud,
Põue ise peitu pannud
Waimu wõimel wägewamaks,
Tarkusele terasemaks,
Keha rammul kangemaksa
Teiste üle lastnud tõusta,
1100 Weerenegu wõõra maale
Suurt maa ilma silnamaie,
Taara tarkust tunnistama,
Sumaliku imedusi
Walwul silmil waatamaie.
Aga teised äbarikud,
Kõdremate naiste poead
Päagu koeu kaswamaie,
Dma kopli õitsemäie.”

Lasti Lennuk Kalli alla,

1110 Lindanisa lahedale,
Kuhu Dlew teinud hooned,
Kaswatanud kõrgeb tornid.
Paati aeti parwe ääre;
Laewa kalda ligidale.

Mehed läksid murudela,
Weerestwad wainuella,
Astusiwad alla õue.

Lindu laulis lepitusta,
Kägu kulda kuusikusta:

1120 „Dmal maal õitseb õnne,
Kodu kaswab kasu parem!
Kodu tundwad õnekoerad,
Tuleb tutaw teretama,
Sugulane soowimaie;
Paistab lahelt päikene,
Paisiwad taewa tähekesed.”

Seitseteistkümnes lugu.

- Dnnerikas põlwekene
 Nitses Eesti raeadelta,
 Rahukätki kiigutelles
 Rahehaste lapsusest
 Emalikus heldes kaigus
 Seitse suwe segamata,
 Seitse talwe tautamata.
 Olew oli, linnatarka,
 Kündlad kantsid kaswatanud,
 10 Raewandifud kohatanud,
 Nurgel tornid toetanud,
 Klu-linna ehitatud
 Kalewi kalnu kiinkale,
 Isa sängi iluduseks,
 Helde memme mälestuseks.
 Rahwast nähti rohkeeste,
 Perefida pesakaste
 Warjupaika weeremaie;
 Kes kui kanad kulli kihul
 20 Peitusela pugestwad
 Sõasurma silma eesta,
 Häda ähwarduse eesta.
 Kalewide kallis poega,
 Kogund rahwast kaedanessa
 Hüüdis: „Sin peab Lindanisa
 Memme mälestuseks jääma,
 Sest eks koht ei toida lapsi
 Rohkeste kui ema rinda“.
 Alwide armas poega
 30 Las kis teise linnakese
 Arju maale asutada,

- Kesket jooda kaswatada
 Laanemetsa lagediku;
 Sulewi poeg, fugalane,
 Asutelles Alutaha
 Kolmandama kindla koha
 Warjupaigaks waenu wasta.
 Piita rahuliku põlwe,
 Silmerikast õnne aega
 40 Kipus sõda kurnamaie,
 Waenu wanter wantamaie.
 Wiru randa weerenesa
 Sõalasi sadandela,
 Tapejaida tuhandela,
 Piinajaida pilwendela,
 Keda kaugelt toonud tuuleb,
 Wettewooded weeretanud.
 Kiirekäsu kandijaida
 Lendes sammul Lindanisa
 50 Kuningale kuulutama,
 Et ju sõda sõndemaies,
 Waenuwanter weeremaies:
 „Tule, tugew, tapemaie,
 Range, waenlast kihutama“!
 Kalewide poega kargas
 Sõaratsu sadulasse,
 Tõtas tuule tuhingila
 Wirgult Wiru raeadele
 Sõa kära kusiutama,
 60 Waenu wiha waigistama.
 Wõttis kaasa wõidumehi,
 Kannupoistiks kangemaid;

- Wiiskümmend Wiruusta,
 Kuuskümmend Kuresaarest,
 Seitsekümmend Soomeesta,
 Sada teisi saarelaisi.
 Kalewide kallis hobu
 Rahandela rakkatelli,
 Kuldandela kõltseli:
 70 Hõbepäitsed paistsid päästa,
 Kulda kangid walfadelta,
 Taalermööd saba tagant,
 Kudruskeed ümber keha.
 Mõõk and' märki sõamehest,
 Kannusrauda kangeesta,
 Kulda kilpi kuningasta.
 Kesse kange mehe poega
 Sõtta nägi sõitanessa,
 Waenuteeda tallanessa,
 80 Pidi tõeste tunnistama:
 „Se'p se poisist paistab palju,
 Se'p se meesi maksab kallist!
 Hobu alla hõbedane,
 Kuningas seljas kullasta.
 Mees puhub tule meresse,
 Võetjub lõleid laenetesse,
 Leeki lume angedesse.
 Teeb toa tuule tiiwule
 Kambri wifferkaareesse,
 90 Parred pilwe paisudesse,
 Sängid rahe rangudesse!
 Istub ise päawa peale,
 Toetab kulla kuu kiitwa,
 Tähe wasta teise kille;
 Oskab tuulesse hõbuse,
 Kairub kasteheinast kadjad,
 Pistab piibelhest filmad,
 Kõrkjatest teeb kõrwakejed.
 Kus ta liigutab hobesta —
 100 Sinna linna liigutella,
 Kus ta keeritab hobesta,
 Sinna kinku kehitelless;
- Kus ta mängitab hobesta —
 Sinna mäe mängitella,
 Kõrgendiku kasmatella.
 Sõidab Soome silda mööda
 Rakkatelles raha teeda;
 Arju paastist põrand paugub,
 Wiru tee aga warišeb.
 110 Hobu alla kui se ahju,
 Täku alla kui se tähte,
 Ise peale kui se päawa
 Ehitatud ehana riides,
 Kübar pääs kullakirja,
 Lindid peal päawakirja,
 Wõõ tal wõõl hõbekarrast,
 Kulda kannus kannaašsa.
 Kus ta lähleb, taewas läigib,
 Kus ta kõnnib, taewas kõigub.
 120 Kõik jood sine ilula,
 Kõik arud õit'wa lillela.
 Sõpik tõukab toomingasta,
 Kõgu kaupelt kuisfikusta,
 Käästas paksust rügästikust,
 Laululinnum lepikusta,
 Wiru neid waaatamwad,
 Pilul silmil Järwa piigad,
 Kääne neid nutamwad,
 Arju armsad ohkamwad:
 130 Oleks se meesi meela!
 Oleks kallist meie kaasa,
 Oleks se peigu meie pärast:
 Me'e seisaks suwe sõmata,
 Nasta ilma einekesta
 Talwe tangu maitsemata;
 Me'e sõddaks ta sealihala,
 Kaswataks kana munala,
 Wõiaaks wõi wilakilla,
 Paneks padjula magama,
 140 Siidifangi suikumaie,
 Sammetise puhkamaie“.
 Kallis Kalewide poega

- Sõateeda sõitenesja
 Päti järgi murudele,
 Rabjatähti kaljudele;
 Olets meelta murudele,
 Keelekesta kivele,
 Paemurrul paeatusta,
 Kaljuseinal sõnastida:
- 150 Kälap mittakümmend kohta
 Mittu tuhat tunnisjuuda
 Sõlakšivad sõnumida,
 Tuulakšivad teadusida
 Kalewide poea käigist,
 Sõa teele sõitemisest.
- Wiru laial wäljabela
 Seisid selfis sõalafed,
 Weraahned wennikesed
 Parwes, kui se linnu pere,
- 160 Suurem sippelgate pesa
 Päitese paistufela.
 Teised läinud teisi teeda,
 Läinud laial laastamaie,
 Kälafida furnamaie,
 Peresida piinamaie,
 Rašwa wara riisumaie,
 Tugewamaid tapemaie.
- Sulewi poeg sõudis sõtta,
 Alewi poeg aeas waenu,
- 170 Aeas waenu weere peale,
 Oewi poeg ofsa peale.
 Kalewi poeg, kange meesi,
 Sõitis hobu sadulasfa
 Karates sõa keskele,
 Paksemasse waenupaita.
 Paksis hobu hüpatile,
 Kõrwikesse kargatille
 Rangemate kaela peale,
 Mõistis mõõta mõllamisel
- 180 Mõrtsufkana mängitada,
 Tuliranda tuiskamisel
 Surma kombel sirutada.

- Kesket sõda-keeritelles
 Puistas Kalew meeste päida
 Nii kui lehti lepikusfa,
 Kolletanud kaastikusfa,
 Põhkus puruks liikmesida —
 Sääreluida sadandela,
 Käsiluida koormandela,
- 190 Turjaluida tuhandela,
 Külleluida kümme tuhat.
- Wirnas katfid surnud wälja,
 Kehad kuhjas künkafida,
 Mitmes kohas kaswid määksa
 Surnurüntad sambelila;
 As samalla angusiwad
 Kümme tuhat kooljakaha.
- Kalewide kallis hobu
 Ujus waenu wereojas,
- 200 Kõhust saadik kontidesfa.
 Küllest lahutatud käsi
 Magas nii kui raagu maasfa,
 Sõameeste sõrmesida
 Nii kui roogu rabadesfa,
 Kõrrekesi leiku wäljal.
- Mitte poleks waenumeekest
 Ühte ainust elus peasnud,
 Piinast saanud põgenema,
 Kui ei õnnetuse kätte
- 210 Kalewida kammitštanud,
 Surma teele teinud tõkkeid. —
- Kui ta ratsul kihutelles
 Tulisammul tuiskadesfa
 Püüdis pakkupõgejaida,
 Neduspaita rändajaida
 Waljul kael wirutama,
 Kargas hobu hüpatesfa
 Mäest mäkke, künkast künka;
 Sammu pikaks sirutelles
- 220 Kufus mäade keskeela,
 Sattus sala rabasoosfa
 Kalewide kallis kõrbi,

- Magu lõhes mättastiku,
 Jalad soosfa jääbanesfa,
 Rabjad kõntsa kadunesfa.
- Kalewide kange poega
 Hobu huffu ohtadelles
 Bahal tujul paeatama:
 „Saagu, saagu, ma sajatan,
- 230 Saagu ja rabaks raipema,
 Porisoosfa pendimaie,
 Märjaks wirtsuks mädanema,
 Soosapiks sündimaie,
 Kästeks kärnakonnabele,
 Maitšeks wiha madudele”.
- Kalewide kange poega,
 Kui ei jõudnud kimbutada
 Pakkupõgejate parwe,
 Kufus wenniad waenu wäljalt,
- 240 Selfilased surma teelta:
 „Tulge, sõbrad, surma tõõlta,
 Werewäljalt, wennikesed!
 Pähme liikmeid puhkamaie,
 Wäfind teha karastama”.
- Kaarnad olid karjakaupa,
 Sundid metsast hulgaliste
 Waenu werda haifutanud,
 Tulid osa otsimaie,
 Surmast saaki saadamaie.
- 250 Seal siis mehed sõa saaki,
 Waenlaste warandusta
 Psekeskis jagamaie:
 Suurem palk sai pealikule,
 Kallim wara wanemale,
 Kulda anti kuningale,
 Hõberaha ülemile,
 Waskeraha wäetimaile,
 Peningida poisidele.
- Kalewide kange poega
- 290 Seadis sõnad sõudewale,
 Kuda kaarna kuulutanud,
 Tarka lindu amund tähte:
- „Wõike, sõbrad, wennikesed,
 Tänapäawestest taplemisest,
 Mõõga werisest mõllusest
 Tulew päiwil ettetähte.
 Mehed olgu nii kui müüri,
 Seisku nii kui raudaseina,
 Teraksesta tehtud tornid,
- 270 Seisku wahwast sõasõidul
 Tammemetša tugewusel,
 Kaljurünka kindelusel
 Warjaks waenu tungi wasta.
 Kui tuleb täper tabamaie,
 Waenlan' kinniwõttamaie,
 Siis ei ole karta sõda,
 Karta wõõra wõitemista,
 Kurjemate kinsamista.
 Meie maa, se jäägu mõrsjaks
- 280 Priipõlwe pärijaks!
 Kängem saag kuningakša, /
 Wahwam teiste wanemakša.
 Wõimus jäägu ühe wõlks,
 Ühe kätte kuningriiki, —
 Muudu hulgalistel meelil
 Tuulest tüli tõusemisl”.
- Siisap sundis sõamehi,
 Walitetud wäe hulka
 Koen poole käidanema,
- 290 Wõidu sõnumida wiima,
 Käladele kuulutama.
 Sammus ise sõbradega,
 Kalli kaswendadega
 Üle laia lagediku,
 Läbi suure samblafooda.
 Pääwa weeru palistusel
 Sõudsid kangelaste poead
 Laia laane ligidale,
 Kus ei olnud enne käidud,
- 300 Nadafida raetatatud.
 Kalewide kange poega
 Tuisalt teeda tegemaie,

- Nada teistel vaeatama.
 Kus naad käisid neljakeste
 Käbi laiaft laanemetjast,
 Senna siindis suurem sihti,
 Senna tehti tänavada.
 Raugemale käidanessa
 Tõusis suitsu silmadesse,
 310 Mis kui külla küttisuitsu,
 Metsast müllihangu suitsu
 Taewa poole tõusenessa.
 Pigemale lähenessa
 Kerkis tulelibemeida,
 Paistis leete ladwadessa,
 Kuldas kuuse kübaraida,
 Punetelles pädajaida. /
 Ranged mehed kiirustasid
 Suitsu juhul sammusida,
 320 Tuletähtel teedekäiki,
 Runni kuristiku koopas
 Leidsid pikasaba pesa.
 Polnud pesas poegasida,
 Krimmu eide kutsikaida.
 Kesse istus koopa juusja
 Krimmul koduhoidijaks?
 Wana moori, kortsus palgil,
 Istus koopas koduhoidjaks,
 Tulda paeal tēhtanessa,
 330 Wahtu pealta wōttanessa,
 Kulbil wahel katsunessa:
 Kuda teetu maitfenessa.
 Alwide armas poega
 Asja otsust aemaie,
 Keetijalta küsimaie:
 „Mis sa keedad, kullakene?
 Mis sul paeas paisumaies,
 Katlas kallist fertimaies?“
 Wana eite kostis wasta,
 340 Laulis wasta lahkeeste:
 „Keedan kehwa kõhtudele
 Lahja leeme lakkeesta,

- Paisutellen kappapäida
 Pehmitelles poegadele,
 Näitan roaks enesele.“
 Sulewi poeg paeatama:
 „Wiska peale wōõra wōõra,
 Pane meie osa peale
 Leemeppal' lisandufeks, /a
 350 Kes me' käinud kanged maada,
 Teinud täna ränka töõda,
 Kannatanud tühjal kõhul
 Näljahamba näpistusta.
 Mine, eite, magamaie,
 Põõsa alla puhkamaie,
 Küllap meie kordamiste
 Keedukatalt lohendame,
 Lehwitame lõkkeesta
 Paea alla põlemaie,
 360 Koristame kuive raagu
 Kõtku kuuse oksakefi.“
 Wana moori mõistis kōhe,
 Kostis wasta kawalaste:
 „Kui ma sõnan soowimisi,
 Täidan teie tahtemisi,
 Sest ei sündku mulle süüda,
 Laiemalta laimamista;
 Siis jääb üksi soowijale,
 Laimu lubaküüsiiale.
 370 Kõulge, kullad küllalised,
 Olge wahojad, wennikefed!
 Wõiks ehk kutsumata wōõras,
 Palumata poisikene
 Kogemata teeda käies
 Keedust tulla katsumaie
 Märja katlast maitsemaie.
 Walwul silmil, wennikefed,
 Waadake et wōõras waras
 Pada ei saaks pühkimaie,
 380 Katla põhja kuivatama;
 Muudu peate, poenikefed,
 Tühja kõhtu kannatama.“

- Ranged mehed kolmekeste
 Lubaswad lusti pärast
 Korda möõda katalt hoida,
 Walwjal silmal wahtidella.
 Kalewide kallim poega,
 Kawalam kui kaimukefed,
 Saand ei sõna sõlmimaie,
 390 Lubadust liimimaie.
 Wana eite, kortsus palgil,
 Puges kōhe pōõsastiku
 Soefangi suikumaie.
 Kalewide kange poega
 Põõras keha tulepaistel
 Wäsimusta wenitama,
 Seljafooni sirutama.
 Sulewi poeg, sugulane,
 Käänas maha külletie
 400 Põõsa warju pōenutama.
 Oiewi poeg, hoonetarka,
 Kõrge torni kaswataja
 Langes maha lamaskülle
 Puufaluida paenutama.
 Alwide armas poega,
 Kesse wōtnud wahikorda,
 Istus ärksal tule ääres
 Längemata laugudela,
 Lehwitelles lõkset alla,
 410 Kohendelles tulla kōtku,
 Korjas raagu rohkemasta
 Lõkkele lisandufeks.
 Põõsese aea pärast
 Korutati kolmel keerul
 Unelõnga lepikusse,
 Wana eite, kortsus palgil,
 Kebras neljandama keeru
 Lõngadele lisandufeks.
 Alwide poeg ükspäini
 420 Istus ärksal tule ääres
 Walwjal silmil wahiksa,
 Lehwitelles lõkkesida
 Puhubelles põlemaie. /
 Peitelikust murepimust
 Astus wälja argseksa
 Salaliku sammudela
 Härjapõwelase poega,
 Kolme waksja kõrguseni,
 Kaelas kulda kellakene,
 430 Sarwekefed kõrwa taga,
 Kõitshabe alla lõnga.
 Härjapõwelase poega
 Tippas tule ligemale,
 Seabis sõnad sõndewale
 Palwekeelil paeatama:
 „Anna luba, armas wenda,
 Maitfeneda leeme märja,
 Kappakeedust katsudella?“
 Alwide poeg mõistis kōhe
 440 Paeatelles pikamiste:
 „Kui sa, kõhetu, ei kulluks,
 Upuks kärbes kulbi põhja,
 Siis ma täidaks soowimista,
 Lubaks sulle lemekesta.“
 Härjapõwelase poega
 Mõistis kōhe, kostis wasta:
 „Küllap serwan paea sõrwast
 Kulbitagi kana wōõra,
 Kui saan lahket lubadusta.“
 450 Kargas aga kõpsatille
 Lipsti! paea sõrwa peale
 Leemekeste lakumaie.
 Siisap felli sirgumaie,
 Poisikene paisumaie.
 Kerkis kuuse kõrguseni,
 Paisus ligi pilwedani,
 Sirgus seitsekümmend sülda,
 Paisus peale paari waksja;
 Kadus siis kui kastekene
 460 Päikese paistufela
 Sinisuitful filma eesta.
 Alwide armas poega

Warsti pada waatamaie:

Pada oli kui pühitud,
Katal wälja koristatud.

Armas Alewide poega

Kandis wetta katalasse,
Kapsapäida paea täiteks,
Naeris: teen ehk teistel nalja.

470 Aratelles Alewida

Keedupada kaitsemaie,
Puges ise pöösa alla
Wäsimusta wentitama.

Pisukese aea pärast

Korudati kolmel keerul
Uuelõnga lepikusse,
Wana eite, kortsus palgil,
Kedras neljandama keeru
Lõngadele lisandufeks.

480 Olewi poeg ükspäini

Iskus ärksal tule ääres
Walwsal filmil wahissa,
Lehwitelles lõkkesida
Puhubelles põlemaie.

Peitelikust murupinnast

Astus wälja argfeelta
Salamahiti sammubela
Härjapõwelase poega,
Kolme wassa kõrguseni,

490 Kaelas kulda kellakene,
Sarwekesed kõrwa taga,
Kitschabe alla lõuga.

Härjapõwelase poega

Tippas tule ligemale,
Seabis sõnad sõudewale
Palwekeelil palumaie:

„Anna luba, armas wenda,
Maitseweda leememärga,
Kapsakeedust katsudella?“

500 Olewi poeg mõistis kohe,

Paeatelles pillkamiste:

„Kui ei karda kaela murda,

Seaske, üle kulbi sõrwa

Kuristikku kullkunesa:

Eiis ma täidaks soowimista,
Lubaks sulle leemekesta.“

Härjapõwelase poega

Mõistis kohe, kostis wasta:
„Küllap serwan paea sõrawast

510 Kulbitagi kulle wõrra,

Kui saan lahket lubadusta.“

Kargas aga kõpsatille

Pipsti! paea sõrwa peale
Leemekesta lakumaie.

Eiisap selli sirgumaie,

Poisitene paisumaie,

Kerkis kuuse kõrguseni,

Paijus ligi pilwedani,

Sirgus seitsekümmend silda,

520 Paijus peale paari wassa,

Kabus siis kui kastekene

Päikesse paistufela

Sinihuitsul filma eesta.

Olewi poeg, hoonetarka,

Warsti pada waatamaie:

Pada oli kui pühitud,

Katal wälja koristatud. /

Olewi poeg, hoonetarka,

Kandis wetta katalasse,

530 Kapsapäida paea täiteks,

Jättis naerdes teistel nalja,

Aratelles Alewida

Keedupada kaitsemaie,

Puges ise pöösa alla

Wäsimusta wentitama.

Pisukese aea pärast

Korudati kolmel keerul

Uuelõnga lepikusse,

Wana eite, kortsus palgil,

540 Kedras neljandama keeru

Lõngadele lisandufeks.

Olewi poeg ükspäini

Iskus ärksal tule ääres

Walwsal filmil wahissa,

Lehwitelles lõkkesida

Puhubelles põlemaie.

Peitelikust murupinnast

Astus wälja argfeelta

Salalikul sammubela

550 Härjapõwelase poega,

Kolme wassa kõrguseni,

Kaelas kulda kellakene,

Sarwekesed kõrwa taga,

Kitschabe alla lõuga.

Härjapõwelase poega

Tippas tule ligemale,

Seabis sõnad sõudewale

Palwekeelil paeatama:

„Anna luba, armas wenda,

560 Maitseweda leememärga,

Kapsakeedust katsudella?“

Olewi poeg mõistis palwe,

Paeatelles pillkamiste:

„Kui ja pois, ei kulbi põhja

Langeks leeme laenetesse,

Eiis ma täidaks soowimista,

Lubaks sulle leemekesta.“

Härjapõwelase poega

Mõistis kohe, kostis wasta:

570 „Küllap serwan paea sõrawast

Kulbitagi kassi wõrra,

Kui saan lahket lubadusta.“

Kargas aga kõpsatille

Pipsti! paea sõrwa peale

Leemekesta lakumaie.

Eiisap selli sirgumaie,

Poisitene paisumaie;

Kerkis kuuse kõrguseni,

Paijus ligi pilwedani,

580 Sirgus seitsekümmend silda,

Paijus peale paari wassa,

Kabus siis kui kastekene

Päikesse paistufela

Sinihuitsul filma eesta.

Olewi poeg wennilene

Warsti pada waatamaie:

Pada oli kui pühitud,

Katal wälja koristatud.

Olewi poeg, sugulane,

590 Kandis wetta katalasse,

Kapsapäida paea täiteks,

Jättis nalja teistel naerda.

Aratelles Alewida

Keedupada kaitsemaie,

Puges ise pöösa alla

Wäsimusta wentitama.

Pisukese aea pärast

Korudati kolmel keerul

Uuelõnga lepikusse,

600 Wana eite, kortsus palgil,

Kedras neljandama keeru

Lõngadele lisandufeks.

Kalewi poeg ükspäini

Iskus ärksal tule ääres

Walwsal filmil wahissa;

Murdis maha männisida,

Tõukas maha tammesida,

Kattes maha kuusesida,

Pani puida paea alla

610 Puhubelles põlemaie.

Peitelikust murupinnast

Astui wälja argfeelta

Salaliku sammubela

Härjapõwelase poega,

Kolmewassa kõrguseni,

Kaelas kulda kellakene,

Sarwekesed kõrwa taga,

Kitschabe alla lõuga.

Härjapõwelase poega

620 Tippas tule ligemale,

Pani sõnad sõudewale

Palwekeelil paeatama:

„Anna luba, armas wenda,
Maitfeneda leememärga,
Kapsakeedust katjudella?”

Kalewide kawal poega,
Mõistis kohe, kostis wasta:
„Mis sa mulle, mehikene,
Pandiffa saad panemaie,
630 Kingituseks kinnitama,
Kui ma sulle soowi sõudes
Leemekest pean lubamaie?
Luba pandiks lapse asja —
Kulda kellakene kaelast?
Muidu ärk'wad meie mehed,
Wirgub unest wana eite,
Enne kui leem lauaale,
Kapsad saawad kausidesse.”

Härjapõwelase poega
640 Meesteelil meelitama:
„Kallis kange mehe poega!
Ära wõtta weikelasel
Kaelast kulda kellakesta!
Koidu eele kodunt tülles
Sidus sala eidekene
Ilma taadi teadamata,
Wennakeste waatamata
Kulda kellakese kaela,
Et kui wääti wõõral wäljal

650 Poega ekks pöõstastiku,
Kellakene kuulutelles
Äru annaks otstijale,
Tähte taga-ajajale.”

Kalewide kallis poega
Kostis wasta kawalaste:
„Senniks kui sa fõögikesta,
Mehike, lääd maitfemaie,
Pane pandiks kellakese,
Et kui oled kõhtu täitnud,
660 Tänu ta ei lähä teele;
Pärast panen pandikella,
Kõidan ise sulle kaela,

Misga minnes eidekene
Hellaste sind ehitanud.”

Härjapõwelase poega
Kõitis kaelast kellakese,
Andis aruajakese
Pandiks Kalewi poeale.
Kalewide kange poega,
670 Kui oli saanud kellakese,
Sirutelles oma sõrme
Krõpsiti! weike kulmu peale,
Lakfas lopsu otša ette.

Missa-räkša räginaga
Kui oleks Kõu kargatamas,
Äikene ähwardamas,
Waus weike wennikene
Mürinaga murupinda;
Et ei teeda ega tähte

680 Tema jälgi tumistanud.
Siniuitsu siginessa,
Kuhu weike kadunesa.

Kanged mehed kolmekeste
Ärkastwad tule ääres,
Wirgus unest wana eite
Weidrat lugu waatamaie;
Tulid kohe tunnistama,
Mis siin seadust wasta sündind?
Wana eite waatanesa

690 Mõistis kohe mõistatusse,
Mis siin sündind wasta seadust.
Kül ta tundis kellekese,
Sarwit taadi salariista:
Mis se rammu rohkendelleh,
Kangust mehel kaswandelleh.

Wana eite, kortsus palgil,
Laskis laulus lõksatille
Sõnasida sõudewale:
„Eks ma enne olnud noori,
700 Eks ma kõpstes tõstnud kanda,
Tõstnud kanda kõrgeele?
Sadaforda sõitjin saaja,

Tuhattorda tantši teeda,
Süwa jalga hüpekelles,
Kerget jalga keeritelles.
Põlesiwad poiste silmad
Minu palge puna peale,
Sõstra silma pilke peale,
Sinilise siidi peale,
610 Punalise paela peale.

Kalewi poeg pakus käte,
Sulew tahtis anda suuda;
Lauša lõin Kalewi poega,
Suiša lõin Sulewi poega!
Kui ei enne murduud kaela,
Wenitanud kätewarret,
Mitastanud niuetesta,
Käänatanud jalakanda:
Ei siis murra munafene,

720 Kääna kaela kanafene
Täna kõpstes karganesa.”
Kõnda laulu lõksatelles
Kargas wana eidekene
Kõrgelt alla kuristikku,
Senna kuhu sinisuitsu
Kolmewakfaline kullund,
Lapsukene enne langend.

Kange meeste kaswandikud,
Eide tantši inestelles
730 Neljakeste naeramäie.

Sõmma wahel sõnalbasid,
Kuda neile käsi käinud
Wahitorral walwamišel,
Kuda weike wennikene
Keebukatla koristanud,
Siisap selli sirgumaie,
Poišikene pašumaie
Pillkes ligi pilwedani.

Kalewi poeg paeatama:
740 „Heikem, wennad, enne koitu
Puhufekses puhkamaie,
Kehasida karastama.

Kui saan selja sirutanud,
Pihaluida paenutanud,
Siis ehk wõttan teista teeda,
Kaeen targemada rada
Snnekembel hommitula.

„Zeie minge oma teele,
Käige wennad koen poole
750 Kapisufesi naljatama,
Lapsufesi lusittama.”
Siisap mehed sirutasid
Tulepaistel puhkamaie,
Peida lunsse laskemaie.

Tulid ligi teised langud,
Teised wõõrad waatamaie,
Murueide tütreb noored
Kastekeeril kõpsatelles
Murubele mängumaie,
760 „Sekesed, ellakesed!
Lähme lustil kükumaie
Kasteheina kõrre peale,
Angerwaksä warre peale,
Kurekatla põhja peale!
Tuba laulid õhtukuffed,
Healitsefid ehakanad
Wana isa wainuelka,
Taara tamme otša pealta.

„Mis seal magab muru peala?
770 Murul magab neli meesta.
„Ehitagem, ellad, wennad —
Pääwapunal poiskesed,
Teeme meestel' udumütšid,
Kastekeerust kuekesed.
„Sekesed, ellakesed!
Lähme unda õmblemaie,
Rägusida näitamaie:
Roome kuend koidu eele,
Lõstutame lustikirjad
780 Kalewi poea pähāda.

- Tehkem tülki tõekirja
 Waletkirjad wahedele,
 Pettiskirjad piludele.
 Lastem mehel magadesa
 Õnne aega õitseneda,
 Kuulda kulla kägu kullu,
 Hõbedase linnu healta.
 „Kaspe kägu kullub kurba,
 Einnukene laulab leina?
 790 Kurbtus jäägu kuusikusse,
 Peinamisjed lepikusse.
 Kallis kange mehe poega!
 Kui ja lähed teedekäiti,
 Surmateeda sõitemaie,
 Ehita hobu elmesa,
 Katsukene rahadesse,
 Pana pähä kulda päitfjed,
 Pane hõbe pannalbesa,
 Pane siidi paeladesa;
 800 Siu siidi hobu filmad,
 Hõbekarda ratsu kabjad,
 Pane lakka puna paela,
 Tufafese taalerisfa,
 Saba siu ja sammetisfe.
 „Kalewi poeg, poisifkene!
 Tahad minna taewa teeda:
 Ara tähtisfa taffista,
 Ara kuusfa komistelle,
 Ara puutu päifesesse!
 810 Jätta päifest paistemaie,
 Kuu kuma andemaie,
 Tähed teeda näitamaie.
 „Kalewi poeg, poisifkene!
 Tahad minna põrgu teeda:
 Ara hulla põrgu uffed,
 Wärista põrgu wärawaid;

- Jätta seisma põrgu seinad,
 Jätta uffed hullamata,
 Wärawad wäristamata,
 820 Seinad paigal seisamaie.
 „Lähed sõtta sõitemaie,
 Waenu teeda weeremaie;
 Jätta nõdrad nottimata,
 Poisifkesed puutumata,
 Laste isad langemata.
 Siis ei leski leinamaie,
 Piiga filmi pisaraila,
 Waesilapsi walu sisse.”
 Kaulis lindu lepikusta,
 830 Kullus kägu kuusikusta,
 Hallia tiitar aawikusta,
 Kõerutelles koidukana.
 Murueide tütreb noored
 Lustipidu lõpetama;
 Kargasiwad kõrre pealta,
 Angerwaffa warre pealta,
 Kurekatla põhja pealta
 Kohkel koeu minemaie:
 Tuba eite tõstis healta,
 840 Tuba kuri kufsumaies:
 „Tulge piigad, peenikesed!
 Tulge tõdda toimetama,
 Siidifida sidumaie,
 Puna paelu punumaie,
 Tuba laulid looja kullfed,
 Laulid lffo uffje pealta,
 Wana isa wärawalta.
 „Nekesjed, ellakesjed!
 Käigem kiireste koduje;
 850 Dffas meie õnne aastfa,
 Lõpetatud lustipidu.”

Kabeksateistkümmes lugu.

- Põhja kottas, kurja lindu,
 Laena tiibu laulikul!
 Sõudeid sõnaseadijale
 Kergitusfeks kandelile!
 Misga tuule tuisatusel,
 Maru mängi mõllamisjel
 Kalewide põrgukäiti,
 Salateede sõudemista
 Tõtelikult tähendellen;
 10 Enne kui mul meele maalid,
 Kuuldud sõna sünnitusjed
 Kaste pilwetesse kanwad,
 Warju rüppe warisewad.
 Wanemuine, laulutarka,
 Lase kulda kõngakesi,
 Hõbedasi eieksji
 Paeataja poolidele,
 Kuulutaja keradele;
 Misga sõna mängitelles
 20 Siledamaks siidiks sõlmin,
 Kuldakirjal kangaks koon!
 Endla piiga, peenikene,
 Laena täna laulikul
 Walgustawa wõrgufesta,
 Seletawa filmarätte!
 Misga põrgu mälestusjed
 Kusamaks ilmuksiwad,
 Elawamaks ärkafsiwad.
 Dõde pilwed palistawad
 30 Uduwõrku walgus' wäljad,
 Kui ja jalga alla-ilma
 Põrgu piiredele paned;
 Kus ei pääwal paista päike,
 Kuu ei anna õffel kuma,
 Täht ei tule teretama,
 Wiirmalisjed walgust andma.
 Koidu piirilt läikiw päike
 Palistelles pilwetele
 Punetelles palgesida;
 40 Pinnukeeled lepikusta
 Tõstafiwad trallitama,
 Lustilugu lõbitama,
 Kägu kullus kaasikusta,
 Pefilindu pööstastikust:
 „Wirgu, wirgu! wennikene!”
 Pääwa tõusul tõstis pääda
 Kallis Kalewide poega,
 Meas teha istukille
 Kargas piisti kandadele,
 50 Suges hiuksid sõrmendela,
 Hurjutelles unda mefsa;
 Wõtis mõne kulbi wõrra
 Leemepaeast linnupettet
 Kange teha karastufeks.
 Seltsimehed sukufiwad
 Kolmekeste koidu unda,
 Wenitasid wäsimusta,
 Dhtust walwamisje waewa.
 Kalewi poeg waatamaie
 60 Süündind lugu filmamaie,
 Kuhu õffel kellakandja
 Wennikene oli waurud.

Seal kus eile sinisuitful
Härjapõlvelase pilveid
Laewa näinud tõusenessa,
Silmas täna siniwetta,
Laialasi laenesida
Lagedale lahutatud,
Nägi kalbal kõrkaida,
70 Wõhumõõku wette ääres.

Kalewi poeg paeatama:
„Kogemata leian koha,
Peajen pörgu piiredele,
Kust se tarka teadis teeda
Mla-ilma juhutada.“

Parem jalga pörutelles
Nasket kanda raskatille!
Eiisap sügawuse ukseid,
Warjul hoietud wäramad
80 Lahtiela lõhkesiwad.

Kalewide kange poega
Prau sõrwalt slytimaie
Kuristiku koopaesje,
Kas ehk kuskiit kaidawada
Zalarada leidanesja?

Pakfud pilwed pimendasid
Suitsul silma waatamise
Koopta kurtu koledaste.
Palaw auru tõusis põhjast
90 Suits ja nõgi mehe silma,
Kesse kiitrus kõndinesja
Wana poiji waenu teeda.

Kalewide kange poega
Suitsu silmist puhubelles
Pahal tujul paeatama:
„Toho, toho! tahmalane!
Kas ja tahad teede-äärne
Suitsus silmi sõgenbada?“

Kaarna laulis kuuseladwast,
100 Tarka lindi tähendelles:
„Kõlistelle kellakesta,
Kuulutelle kulda keelta!“

Kalewide kange poega
Mõistis, täitis kaarna kasku,
Targa linnu tähenduste;
Wõttis käte kellakese
Hakkas kohe helistama. —

Kesse ime ilnumista
Naljakamat enne näinud!
110 Kulda kellakese kõlin
Puiistas pakfud suitsupilwed
Silmapiigul põgenema.
Ufinam kui paksem udu
Päikese paistufela
Laialistele langenesja,
Sulas Sarnit taabi suitsu.

Kalewide kange poega
Seadis sammud sõudewale
Nasket teeda rändamaie;
120 Suure mehe sammudela
Kaugus kiirest kadunesja.

Weike aega paistis walgus
Päikese paistufelta
Kuristiku koopaesje,
Pärast kattis kotispime,
Wõrgütelles wõde woli
Kalewide poea käiki,
Kus ta pidi käsitafjel,
Sõrmejubil sammumaie.

130 Kas siin koitu kerkinesja
Tõune aega alustelles,
Ehk kas igaw wõde pime
Päiwite siin paikanesja:
Sest ei saanud waatja silma
Tõteliku tunnistähte.

Hiierekene hiiudamaie,
Pimedusest paeatama:
„Kõlistelle kellakesta,
Kuulutelle kulda keelta!“

140 Kalewide kange poega
Mõistis, täitis hiire kasku,
Wõttis käte kellakese

Hakkas kohe helistama.

Kesse ime ilnumista
Naljakamat enne näinud!
Kulda kellakese kõlin
Puiistas ära pinebuse.
Mii kui katew wõdekuude,
Warju laia waibakene
150 Ue pääwa palistufel
Kiirest ära kadunesja,
Waus pinebuse wari.

Kalewide kange poega
Seadis sammud sõudewale
Nasket teeda rändamaie;
Suure mehe sammudela
Kaugus kiirest kadunesja.

Wõbralikult paistis walgus,
Mis ei olnud pääwa paiste
160 Ega loodud kuude kuma,
Mis se leinal lepikusse,
Kahwatanud kaagikusse
Wõde wilul walatakse.

Waata ime wõrkusida,
Sumbeliku eiekese,
Mis siin teele olid tehtud
Peenemasta poordikarvast,
Hõbekarra eiekestest
Sadakordfjelt kofkufiutud,
170 Tuhatkordfjelt kofkufiutud.

Kalewide kange poega
Käitkesida kattendama,
Wõrku maha waristama.
Mida rammufamalt meesi
Kõiekese kattendamas,
Seda rohkemalta figis,
Seda kangemalta kaswis
Tuhat teisi tõkkesida,
Kümmetuhat kiinitusi;

180 Et ei sammud sidumata
Kangelane wõinud käia.
Wõimus kipus wäsiamaie,

Tugemus ju tüdimaaie.

Kallis Kalewide poega
Naja ise arwamaie:
„Enne meesi mürdsin seinad,
Kangutasin kalsufunkad,
Naljafin raud ahelad;
Müüd ei jalka nalja eideid,
190 Tühja teelta toimetada.“

Kärnakonna krooksumaie
Targalikult tähendama:
„Kõlistelle kellakesta,
Kuulutelle kulda keelta!“

Kalewide kange poega
Mõistis, täitis konna kasku;
Wõttis käte kellakese
Hakkas kohe helistama.

Kesse ime ilnumista
200 Naljakamat enne näinud!
Kulda kellakese kõlin
Waristelles wõrgukesed,
Põhtus nõia nõbrikesed
Silmapiigul silma eesta.

Kalewide kange poega
Seadis sammud sõudewale
Nasket teeda rändamaie;
Suure mehe sammudela
Kaugus kiirest kadunesja.

210 Kalewide kange poega
Wõudis jõe kaldaale,
Mis ei olnud mitte laia,
Silmänähes mitte sügaw;
Laius wõis ehk paari wassa
Ule sammud ulatada.

Kalew tahtis kartemata
Kaldast kalda astuneda,
Tahtis sammud tuisatille
Panna teise kalda peale.

220 Aga kallas sammust kaugem,
Warbid wette wiskanesja,
Kanda kentsa kiinitie. —

- Kalewide kange poega
Katsus sammu sadakorda,
Tõstis jalga tuhakorda;
Siiski mees ei saanud sammud
Jalakanda kalda peale,
Eht kül kallas käsitatsel:
Siiski mees ei mättasdele
- 230 Wõinud minna muru peale.
Kalewi poeg puhkamaie,
Meeles nõnda mõtlemaie:
„Peasin enne Peipsest läbi
Koorimat kandes kergemaste,
Kui siin wirtsu-soonekelest.“
Wähki hakkas wiskamaie
Kõnitsast targalt kõnelema:
„Kõlistelle kellakesta,
Kuulutelle kulda keelta!“
- 240 Kalewide kange poega
Mõistis, täitis wähi käsku;
Wõttis kätte kellakese
Hakkas kohe helistama.
Kesse ime ilmumista
Kahjakamat enne näinud!
Kulda kellakese kõlin
Kandis jala kalda peale,
Sammu kuiva sõmerale.
Silmapiigul kadus jõgi,
- 250 Walgus weji, kadus kallas.
Kalewide kange poega
Seadis sammud sõudewale
Kasket teeda rändamaie;
Suure mehe sammudela
Kaugus kiirest kadunesja;
Jalg küis mööda põrgu teeda,
Sammu astus alta-ilma.
Nea möödul polnud arwu,
Polnud päawal piirekesti,
- 260 Sest et sügawuse sülle
Päike saa ei paistemaie,
Kui ei walgust kumamaie,

- Täht ei aega tunnistama:
Kas siin loitu kaswamaies
Eht kas eha helendamas.
Petteliko paistekene,
Waleliko walgekene
Uhel wääräl wältanesja.
Kas siin udu kudund kuube,
- 270 Kaste pilweid paisutanud,
Wihmakene teinud warju
Kalewi poea käigile?
Ei siin kudund udu kuube,
Paisutanud kaste pilweid,
Teinud wihmakene warju
Kange mehe käigile.
Pihulaste perekonnad,
Weike seafekeste karjad
Kipuwad teed kattamaie,
- 280 Mehe silma segamaie.
Kalewide kange poega
Puistab eesta pihulasi,
Surmab sääski tuhandela,
Poeb parwetestest läbi,
Mõtles: „üksford tuleb otja.“
Kõnnib meesi kiiremasta,
Sõuab sammud fagedamasti.
Mida kiirem mehel kõndi,
Seba passim paisub parwe;
- 290 Mida fagedam tal sammud,
Seba rohkem siigib roistu.
Juba katwad suured karjad
Kalewide kõrwaülmuid,
Sadandale langeb silmi,
Tuisklab suhu tuhandela
Sõõlub nina sõõrmetesje.
Kalewide kallid poega
Wõimul juba wäsimaeie,
Tühjal töö tüdinema,
- 300 Puhkuseks puhkamaie
Meeles ise mõtlemaie:
„Waelasi sõudsin wõita,

- Põrgulasi pillutada;
Aga pihulaste pesa
Kipub elu kurnamaie,
Wõimust mehelt wõttamaie.“
Sirtsu mättalt sõnaldama
Targalikult tähendama:
„Kõlistelle kellakesta,
Kuulutelle kulda keelta!“
- 310 Kalewide kallid poega
Mõistis, täitis sirtsu käsku;
Wõttis kätte kellakese
Hakkas kohe helistama.
Kesse ime ilmumista
Kahjakamat enne näinud!
Kulda kellakese kõlin
Puistas pihulaste parwed,
Kautas weike sääsekarjad,
- 320 Kui oleks tuulde tuisatud.
Kalewide kallid poega
Istus maha muru peale
Puhkuseks puhkamaie,
Wäsinud wõimul karastama;
Hakkas asju arwamaie,
Meeles nõnda mõtlemaie;
Wiimaks pää waewamisel
Sunelikult leidis otjust:
„Saagu, mis eht sündimaie,
- 330 Tüli ette tulemaie,
Kallist abikellakesta
Tahan pihus ma pidada.
Weereb wiletsuse wõrku,
Kiustatuse kütkendusi
Kogemata kaela peale:
Siisabi silmapilgul,
Tulus tugi igal tunnil.“
Siis ta kõttis kellakese
Sõlmil weike sõrme külge,
- 340 Wõttis toitu toetuseks,
Kurnand leha karastuseks,
Laskis pisut leiba luusje
- Tunnikese tukunesja.
Kalewide kange poega
Seadis sammud sõudewale
Kasket teeda rändamaie;
Suure mehe sammudela
Kaugus kiirest kadunesja.
Meesi tallas põrgu teeda,
- 350 Sammu astus alta-ilma.
Põrgulase poisikesteb,
Sarmiku taadi sulased
Kuulsid Kalewide kätti,
Mehe sammud muidinada,
Läksid sala luurimaie,
Wõõraliko waatamaie:
Mis siin rahu rikumaie
Kahju kipus kaswatama?
Kui naad Kalewide poega
- 360 Saanud kaugele filmamaie,
Tõstaswad tunle kiirul —
Kui oleks tuli taskuesja,
Parnu põues pakitamas —
Käsku koe kuulutama:
„Kalewi poeg, kange meesi
Kuttab rahu rikkumaie,
Sõakära sünnitama!“
Sarmik taati sõnaldama:
„Saate meie sõameestest
- 370 Tugewamad tulist teele
Waelasta wirutama,
Kalewi poega karistama.“
Kalewide kange poega
Seadis sammud sõudewale
Kasket teeda rändamaie;
Suure mehe sammudela
Kaugus kiirest kadunesja.
Kulle laulis kaugele,
Roerte haukumise kärin
- 380 Kõttis Kalewide kõrwa,
Kui ta astus alta-ilma
Tundemata teederada.

- Enne veel kui põrgu pere
Tulijale lõusis silma,
Sõudis wasta laia jõgi,
Kus ei wette woolamista
Lätte rind ei khatamas,
Ega pilwe paisutamas.
Jõgi woolas sula tõrwa,
390 Dja waiwu walatelles;
Põlewalt laenetelta
Lehwitelles tulist lõhna
Sinisuitsul filmadesse.
Üle jõe joofsis silda,
Terakfesta tehtud tänaw;
Põhi rauast raetatud
Terakfesta tehtud tulbad.
Kaske raua radadele,
Terakfesta tehtud teele
400 Pandi paremida mehi
Waenlast wasta wõttamaie,
Keske kuri kiuselikult
Põrgut kipus pillutama.
Põrgulase poisikesed
Kogusiwad karjakaupa
Peremehe kaisu peale
Waenuwäljal wõitlemaie.
Seltsi seisid kesket silda
Teine seltsi silla taga,
410 Kolmas kari kalda ääres,
Neljäs natuke kangemal.
Kalewide kange poega
Sõamehi silmanessa
Kinnitelles kiwet kätti,
Pilkamisel paeatama:
„Kas sa nääd! mis konna karja
Silla peale seisanesa!“
Siisap sammul sagamaie,
Tõmbas mõõka tupeesta,
420 Astus sammul, astus paari
Pilkamiste silla poole,
Seadis sõnad sõudewale:

- „Tõtte koeu, kollilased,
Põgenege, põrgu=koerad!
Enne kui teid äiman korra,
Murran maha mättastele
Nokakatteks kaarnatele,
Siivaks roaks huntidele!“
Põrgu poisid paeatama:
430 „Kra hõiska hoopelikult
Enne õhtad pääwa õnne!
Koidul laulja kiidukutte
Eht saab õhtul õhkaiaie.“
Kalewide kange poega
Pilkamistest punitumata
Astus sammul, astus paari
Ligemale silla poole
Waenumehi waatamaie.
Ambuküttid kalda ääres
440 Seadwad wibud winnasõulle,
Laskwad noolid lendamaie,
Tulijaste tuiskamaie;
Lingulastjad laskitawad
Kiwisida kiirustelles
Sadandela sõitemaie,
Wõõra wasta weeremaie,
Püüdwad Kalewide poega
Teelta paku pillutada.
Õtsamehed odabega,
450 Nurgamehed nujadega,
Teised taga tapritega
Tungisiwad taplusela
Waenlast wasta wirutama.
Kalewide kange poega
Se ei kartnud sõalaste
Põrgu poege pakkitusi:
Seisid kui se raudaseina,
Tugew tamme tuleessa,
Kasju marumurde wasta.
460 Siisap sundis sõwitile
Kauatera tantsumaie,
Mõõgakese mängimaie!

- Kalkas waenlast wirutama,
Kiusajaida kolkimaie,
Wihamehi wemmeldama,
Põrgu poegi pillutama.
Kuhu korra keeritelles
Wiharanda wiskanesa,
Sinna surma sünnitelles;
470 Kuhu wopsu kuffutelles,
Tuiskas mehi tofinala
Murru peale magamaie;
Kuhu salwas sagedamaist,
Sinna langes sadandala
Surma sülle sellitefi.
Üed sõameeste hulgab
Astusiwad asemele
Kasju jälgi kattamaie,
Tühje paku täitamaie.
480 Sarwik taadi sunnitusel
Pibid poisid minemaie.
Sest ei wiga wõidumehel,
Sest ei kasju Kalewide,
Keske kui se raudaseina,
Tugew tamme tuuletuisul,
Kindel kasju maru murdel
Waenlast wasta wõttemaies.
Kui ta aga kange käega
Mõõka pani mängimaie,
490 Nana tera tantsumaie:
Siis ei olnud surmal suiku,
Werel angumise aega.
Kus ei olnud rauda kulmu,
Terakfesta tehtud päida,
Ega kardseid kaela sooni,
Seal ei antud meestel armu,
Poistel puhkamise püsti;
Põrgu poisikesed pidid
Kaudasillal raugamaie.
500 Sarwik taati sunnib teisi
Surma teele sammumaie,
Käsid minna kangemaida
- Kal wi poega karistama,
Waenu meesta wemmeldama;
Pakkub pakka poisidele,
Werehinda wõitejale:
Keske Kalewide poega —
Olgu kas eht elufalte,
Eht kas surmas suitunesa —
510 Tema kätte toodanesa.
Arulised ambuküttid,
Djawamad odamehed
Seltsis sõtta sunnitie,
Taplusela toimetati
Kalewi poega kiusama.
Silda wankus wäe alla,
Kõikus raske koorma alla;
Sest et sammud sadandala,
Salatallad tuhandala
520 Kaudasilla raskendamas,
Aluspalka paenutamas.
Kalewide kange poega,
Kulda kellakese abil
Wõimusel veel wäsimata,
Põrgu poegasi ei pelga.
Seisab ootes silla otsas,
Kanda sillal, teine kaldal,
Seisab kui se raudaseina,
Tugew tamme tuule tuisul,
530 Kindel kasju marumurdel
Kangemata laente wasta.
Kalewide kange käsi,
Mõnus mõõka mõllamisel
Niidab maha nurjatumaid,
Kargutab kui kasteheina,
Kooogu raatma radadele,
Kõrkjaid jõe kallastele
Kaare kaupa kolletama.
Mõõka murrab mäsufela,
540 Suretelled sadandala,
Kulda kellakese helin
Tõukab maha tuhandala

- Surma sille suikumaie.
 Kui need kolletanud lehed
 Sügisel tuule sõidul
 Kaduult maha langenewad,
 Oksilt laial puistanewad:
 Nõnda peawad põrgu poead,
 Sarnwik taadi sõalased
- 550 Koolja fangi kolletama.
 Kes weel jalul kõndiswad,
 Katsusiwat kande kiirust
 Pakku urka põgenetes.
- Sarnwik taadil tuli taga,
 Ribe kihutaja kottis
 Paneb püksid püülimaie.
 Süisab katsub sõamehi,
 Põgejaida poisikesti
 Kottu jälle koguneda;
- 560 Wõttab tugits wanemaida,
 Wahwamaida warjusseinaks
 Kodumaja kaitsemaie;
 Teeb teele tõkkesida,
 Niju ette radadele,
 Wiktab wainu wärawasse
 Kaskemaida kiwirahtu,
 Paneb kalju pakusida
 Wastaseinaks wärawale,
 Teisi tugits tänawale:
- 570 Et ei Kalewide poega
 Põrgu õue peale peafeks. — /a
- Kui ta teeda takistanud,
 Näigikõhte kinnitanud,
 Walitelles wahwamatest
 Sada selli sõdimaie,
 Keske kangemad kui karud
 Sortsi saunas karastatud,
 Nõiamihel wõimustatud.
- Kalewide kange poega,
 580 Wäsimusest wõitemata —
 Seisab kui se raudaseina,
 Tugew tamme tuuletuisul,

- Kindel kalju marumurdel
 Langemata laente wasta.
- Süisab poisisa fugemaie, /p
 Põrgu poegi pillutama;
 Puistab neid kui pihulasi,
 Ega jätta ainukesta,
 Keske kasku kannaks koen,
 590 Kurja lähels kuulutama.
- Surma waitseks warju kaisus /a
 Sõalased suikunewad,
 Põrgu poead põenutawad.
 Kalewide kange poega
 Istub silla sõrwa peale
 Puhufeks puhkamaie,
 Waenu higi waigistama.
- Kalewide kange poega
 Hakkas peale puhkamista
- 600 Surnuid sillalt koristama,
 Mis ta mäsamisel maha
 Põrmuks oli pillutanud;
 Puistas neid siis põrgusillalt
 Laial lõhna lainetesse, /e
 Wiktas wirnad luhadele, /ii
 Nõutafesed jõekalda,
 Suuremaida jõepe fuhu
 Mälestuseks mädanema.
- Süisab sammud sõudewale, /p
 610 Warbad jälle weeremaie;
 Kaske sammu rändamisel
 Raudasilda rakkatille,
 Mõuspalgid paukustiwad,
 Kõllepalgid kõikusiwad.
 Kalew kõndis ple silla /ii
 Wafsa kõrgelt werist teeda,
 Peafis teise kalda peale,
 Kõndis kalbalt kangemale
 Rada mõõda ruttatelles
- 620 Wasta wainu wärawada,

- Kuhu Sarnwik teinud tõkkeit,
 Walmistanud wasta seina
 Kaljupakku kindelusel.
- Kalewide kange poega
 Paneb põrutelles pauku
 Wasta wainu wärawada!
 Prantsab paugu, prantsab teise,
 Prantsab kolmandama paugu
 Wasta põrgu wärawada!
- 630 Puruks lendsid sambapakkud,
 Toed tuulde tuiskastwad,
 Kõllud läksid kaugele.
- Salakannal koristelles
 Tehtud tõkkeit teedealta,
 Nisud eesta radadelta;
 Tungib mõõda tänawada
 Suisal sammul üle õue
 Dõjekõhe usse ette.
- Katsab korra rusitaga,
 640 Paneb pauku usse pihta!
 Puistab usse piitadega,
 Sangad tikkis sagaraga
 Ühel wopsul jalge ette.
- Kalewide kange poega
 Lafes sammu üle läwe,
 Paneb jala põrandale.
 Nurgakiwid nõtkatafid,
 Toaseinad tuikustiwad,
 Kambri seinad kõikusiwad,
- 650 Kattus warred wankustiwad,
 Lagi kipus lõhemaie.
- Geetoas istus eidekene, /a
 Nõhwatanud naise wari,
 Mis kui Linda leinapõlwes,
 Kolletanud eide kuen
 Poea filma paistanesfa.
 Eite istus wolli taga,
 Tallas rattast tuulekiirul
 Kõdret ümber keerutama;
- 660 Sortis koonlast sõmiela
- Eiekest wärtna kurku,
 Pihitelles lõngadeksa
 Kulda linu, hõbe willu,
 Kastis sõrmi kausikesse
 Paremal pool wolli sambas,
 Kusse kallis elumärga,
 Wägew wõimusest seisis.
 Pahemal pool wolli sambas,
 Kus se teine kausikene,
- 670 Mis on närtsimise märga,
 Wõimuse kinniwõittija;
 Kes sest wõttab keelkastet,
 Närtsid kõhe nõdrusela. —
- Warju eite heldel filmal
 Tähenbelleb poeal teeda
 Paremal kael kausi poole.
 Kalewide kallis poega
 Dõstab eide õpetusta
 Sõnumata seletada:
- 680 Wõttab käte kulda kausi,
 Nüüpab tugewuse märga
 Kange keha karastuseks.
 Süisab wõttab kaljutima,
 Wiktab raske wurinaga
 Salakambri seina wasta.
 Seistap põrus maapõhjus,
 Walges wahtus terkis meri!
 Sæde tõusis fägawusest
 Kalewide poea filma,
- 690 Kambri seinad katkesiwad
 Puruks maha põrandale.
- Sarnwik taadi memmekene
 Istus kambri seinaga taga,
 Randa tallas kangas-jalga,
 Näpud niiji nikutafid
 Lõuenbida lõfutelles,
 Põrgu kangast paugutelles.
- Eidekese osaw filma
 Nägi kulda kallakesta
- 700 Kalewide poea sõrnes,

Seadis sõnad sõndevale;
 „Nää, mis kena naljakella
 Sõbral läigib sõrmeesta!
 Anna arvu asjafesta,
 Kingi mulle kellafesta?
 Kõidaksin ma kassi kaela
 Hirmutuseks hiiredele,
 Naljatuseks nirkidele.”

Kalewi poeg mõistis kohe,

710 Kostis wasta kawalaste:
 „Enne kui me' kellakaupa
 Pitemalta paeatame,
 Kõnele mul, kulla eite,
 Kõerutelle, kodukana,
 Kas on kobu pere taati,
 Kuffekene kamberisja?
 Weil on mõnda meeste asja
 Täki tähja tallitada,
 Mis ei mõista memmekene,

720 Ega puutu piigadesse.”

Wana eite kostis wasta:
 „Kodunt lennand perekulle,
 Toonaeile taadikene,
 Wiist ei jõua waremine
 Koeu poole käidanema
 Kui eht homme õhtuella,
 Ülehomme hommitula.
 Wiibid fenni, wennikene,
 Sõbralikult seltsiks mulle,

730 Walmistaksin mõdraspidu,
 Keedaks kallimada keedust.
 Katsju enne keelekastet,
 Waitse meie mõdumärga,
 Kangas jalgel seisab kruusi
 Pahemal pool kõige parem.”

Kalewide kange poega
 Teadis kruusi tähenduse,
 Misse närtsimise märga,
 Wõimuse kinniwõttia,

740 Sellepärast sõnaldama:

„Ole terve, eidekene!
 Vänu mul ei ole jua.”

Siisap hakkas filmamaie,
 Wõdrast paika waatamaie,
 Kas eht sala uksefesta,
 Warjulista wärawada
 Kuslilt filma kullunesja.

Seal ta nägi taga seinas
 Warjul weike uksefese,

750 Läts siis sammu ligemale,
 Pistis pihu piida külge,
 Sõrmed ukse sagarasse,
 Tahtis lingi takistada. *lk*

Enne weel kui näpud linki
 Kalewi poel puutunesja,
 Kargas ukse kärinaga
 Lahtjatesse ise lahti.

Ukse tagant urkaasta
 Tulid tuule tuhina

760 Sarwit taadi sõalaste
 Tugewamad taplusele,
 Keda kuri enne kogund,
 Warjajaksa walitenu.

Kesse juhtund jahikorraal
 Sündimista filmamaie,
 Kuida koerakeste karja
 Mesikäpa kinnutatawad,
 Wana wenda wäsitawad
 Wihatujuul wintjutawad,

770 Kuda pikad koerahambad
 Palupoega purretawad.
 Tõmmu poega istub paigal,
 Istub künkal kükkakülle,
 Kaitseb oma kellusest,
 Wahewahel wanguutelleb
 Laitäp käpa lahtjatile
 Krantsikeste kullelasje!
 Kuhu käpa kullutelles,
 Wopstufesta wiskanesja:

780 Raub kiirest koerukene,

Waub wääti wingumata
 Surma kaisu suikumae.
 Kesse jeda mängi filmand,
 Naljafada korra näinud,
 Teab eht asja arwaneba,
 Tegju ise tähendada:
 Kuda Kalew põrgu koeri
 Oma kallalt fihutanud. *✓*

Kalewide kange poega,

790 Kuhu matsu kullutanud,
 Wopstufesta wautanud,
 Teista seal ei olnud tarwis.
 Matsju mattis mehe maha,
 Wopstu tegi surma warju,
 Waigistelles waenumehes.

Ratufese nalja pärast
 Olid meestel tõsjud õrrel,
 Kolmekümne tooljakehad
 Põrandale puistetatud.

800 Sarwit taati tagaseinast
 Hädapüsil hüüdemaeie:
 „Pea kinni, poisikene!
 Kui sa, jamps! ei oska nalja,
 Teeme tüli tõtelitaks;
 Seft ei tõustu mulle süüda,
 Mitte were wastamista.
 Waras oled, wennikene,
 Oled rõõmel riisumaie,
 Kes sa wõõra wara käpad,

810 Teise taskud tühendelled!
 Waras oled, wargaks jääb sa,
 Nõõwliks, rahwa riisujaksa!
 Eht kas piad waleks panna,
 Warga töösi wabandada?
 Kas sa pole fiskel küüsil
 Minu wara warastanud?
 Kas sa wiimati ei wiinud
 Kalli soowikaapefese,
 Warastanud nõiawitsja,

820 Kannud kanad kamberista,

Tedrekeseid meie toasta?
 Kas sa pole pikil küüsil
 Kiskund minu kullakerstud,
 Hõbedased hämitanud?
 Minu mõnufama mõõka
 Pihus praegu paistanesja!
 Kelle tulda kellakene
 Sinu sõrmes jäwendelleb?
 Kas sa, koer! ei ole kiskja,
 830 Wõid eht wargust wabandada?

Kalewi poeg mõistis kohe,
 Kostis wasta kawalaste:
 „Mis sa mullist mulle meeles,
 Toonamullist tule tooma?
 Suure juu sõdimised,
 Laia lõuge lõugutused
 Peeti wanast naistewiisiks,
 Laste tüli lepitajaks.
 Tuli meestel tilitusel

840 Kõwerusi kohendada,
 Seal ei olnud sõnasolli,
 Lõualnie lõfutusi:
 Kangus pidi rannukatsel
 Waidlemista wahendama.
 Miks sa, wedel! lätsid metsa,
 Murupõhja paku urka
 Enne wõitlemise wõitu?
 Öhtu õlmal tulid, wenes!
 Metsas mehi narrimaie,

850 Härjapõwelase kuel
 Keedupada kiusamaie,
 Astu wälja ahju tagant,
 Käi sa kohe kamberista?
 Lähme wälja lagedale
 Wiimatista wõidumängi
 Sõigel kembel lõpetama.
 Sellepärast seadsin sammud
 Põrgu teele tallamaie,
 Lätšin kodunt kõndimaie.
 860 Et weil õigus ühe taja,

Kangus kaaluks ühe võrra:
Tahan mõõta pista tuppe,
Wõtta käästa kellakefe."

Sedawiisi sõnaldelles
Peastis kellakefe paelust,
Pistis lastu puhkamaie,
Lõukas mõõta tuppeessa.

- Sarwik taati argjel sammul
Tuli kambriist kahwatanud,
870 Lumivalge üle läwe.
Ehmatusfes eidepoea
Meelemõistus mähkeessa,
Et ei enam tunnud teeda
Ega teadnud, mis ta tegi.
Mehifene mõtles märga,
Wõimu karastawad wõtta
Reharammu kinnituseks;
Uga lästi kogemata
Ehmatusel ekfiteele
880 Läänud teise kruusi külge,

Kus se rammu raugendaja,
Närtsumise märga oli,
Mis teeb aru arwemaksa
Peidab meele mehe päästa.

Kalewide kange poega
Asjalugu arwamaie,
Kallas kohe teise kruusi
Kuiwatanud kurgu kasteks.
Wägew wõimustuse märga,

- 890 Reha rammu karastaja
Lehwitas kui tule leeki
Elu laened lõkendama.

Jäägu wõitlemise järku
Teise laulu lõksatuseks,
Teise wärtna weeretuseks;
Sest et täna fillasõda
Kalewide pörgu käigil
Redrust küllalt kulutanud,
Wotiwärtmaid wäsitanud.

Üheksateistkümmes lugu.

- Wanapõlwe piiredele
Warisenud wõitlemiste
Väreljäänud jälgesida
Paksemalt kui meie päiwil;
Siiski Kalewide käigilt
Paistab kui päite heledam
Kõigist kuulsam rammukatse,
Wõimsam wõitlemise mängi
Pörgu peremehe talust.
10 Mets ja mägi märkasiwad,
Kalgukünkad kuulasiwad,
Sood ja rabad saiwad sõna,
Wettelaened läkitusi:
Sest et maapind müdinaga,
Meri wahtus walgendates
Tugemat töbd tunnistasid.
Wainuele walmistati
Õue alla paras paika
Rammukatsumise kohaks.
20 Wanal wiisil wõttetie
Käsiwela niudest kinni,
Wõeti plüffi wärwelista
Kümne küline kangusega
Reha wõimu katsubela.
Weri walgus küllinte alla
Sinipaisul sõrmedesse.
Eht kül wõimuwõtem wesi,
Närtsitawa kruusi märga
Kurjal rammu kurnanesa,
30 Wõimust wäga wästeles;
Kalewide kangel poel

- Rahkordne kangus kaste
Rehawõimu karastanud:
Siiski wältas wõitlemine,
Meeste wõidumängimine
Seitse pääwa seisamata,
Seitse wõda lõpemata,
Enne kui naad selget otsust
Wõitlemise wõidul saiwad.
40 Sarwik taat küll salamahiti
Katsus kiusamise kombel
Põiki jalgel pillutada
Kallist Kalewide poega,
Kes kui tugew tamme tüüw,
Kasem rauakivi rahnu
Kohalka ei komistanud.
Kordamiste kergitasid
Teine teista tõusemaie,
Kabasiwad rakkatelles
50 Mätta-mätta! maha jälle,
Mis kui sõu kargatused
Põidusida pörutasid,
Kalgusida kõigutasid,
Wetta tõstsid wahtumesa.
Kalewide kawal poega
Õstas ennast hoidaneda,
Siuguela pealta sõrmi,
Angerjala alta sõrmi
Pörgulase pihust peasta;
60 Koogus jalal kohe kanda
Loeks wasta walmistada:
Siiski kippus kange wõimus

Kammu wiimaks raugenema.

Eide wari wauwal silmil
Nägi poea nõrkemista,
Wõttis käte woti koonla
Keeritelles kümme torba
Üle pää ümberpõdri,
Paiskas prantsti! põrandale
70 Ettekueks Kalewile.

Kalewile kange poega
Mõistis eide mõttesida
Targalikult tähendada,
Easis finni säärite paelust,
Sawiku põlwe wärmelift,
Tõstis teda tuulekiirul
Koonla kornel kõrgeela,
Keeriteles kümme torba
Taaditest kui takutopsi,
80 Wisikas wõimu rohke wäega
Matsti! maha muruela;
Pani põlweid rinna peale,
Kamalaga kõrist finni,
Kipus taati kõgistama!
Wõttis wõõda niude ümbert,
Misga kurja kõitemaie.
Eiisap wedas waenumehi
Küttkes raua kamberie,
Kõitis teda kammitsrauda,

90 Pani ahelate paelu
Käed ja jalad kütkendusse,
Kõitis kolmandama kütte
Kõngaspidi kaela külge,
Neljandama niutesse;
Kinnitelles kütte otsad
Kasju seinä seisamaie;
Weeretelles wainult kiwi
Saunasuuruse ufske,
Kuhu külge kaelakütted
100 Sidemela sõlmitie,
Kaubä frambil kinnitie:
Et ei Sawik toasta sammu,

Randa saanud kamberista. //

Kalewile kange poega
Pühkis higi palgielta,
Pilkamisel paatelles:
„Ära lasi, leinalindu,
Kammitsjalgel kuffekene,
Alega minna igawassa
110 Wangipõlwe wälwanessa!

Kaeba kurbtust kaljudele,
Meelehaigust metsadele,
Kastust kiwirahmudele,
Wiletsusi wirnadele!
Saada soowid rabafoossa,
Dhtamised ohakasse,
Kaebamised kadastiku.
Wõlg meil tasa, wennikene,
Kõwerused kohendatud;

120 „Nne teinud õigu“ otsa
Annud wõitu wõinsamale.”

Sawik taati sõnaldama:
„Kui oleks teadnud, wõinud teada,
Ettearvus äramõista,
Tagaarvus tähendella,
Unenäussa nähtanessa:
Mis mul põlweks pannetie,
Wiletsufeks wijatie,
Ei ma oleks kodukambriest

130 Ahju tagant mitte astund,
Sammudela sinu jälgi
Lagedale luusimaie,
Wäljale waatamaie.
Kalewile kallis poega,
Wõidul wägew wennikene!
Ära hõiska enne dhtud,
Kiida warem pääwa käiki,
Kunni päite puhkamaie
Widewikul läinud weeru.

140 „Nne munal õrna koorre,
Wisam süda wiletsufel;
Dhtu eel wõib õnnetusi

Kuus weel tulla kimbutusi.
Heida armu, armas wenda!
Kustuta süüd kullala,
Warja hõbeda warjula.” —

Kui ei kange wõtnud kuulda,
Sawik taati saeatama,
Kurjal sõnul kuffutama.
150 Kalewile kallis poega
Laskis sammud lustiliste
Taadi taalderi tubaje,
Kulla waranduse kambri;
Kusse kulda kerstudesja,
Hõbe salwes hunnikusja
Salapeidul seisanesja.
Hakkas kulda kühmeldama,
Hõbedada häwitelles
Kotidesja kogumaie.

160 Täitis koti, täitis kassi,
Täitis koti kolmandama,
Naljapärast neljandama.
Kui ta wiet wõttemaies,
Hüüdis hiire haugunusta:
„Ära wõtta, wennikene,
Hullul meelil illeliiga!
Tee on pika tallajale,
Koorre raske kandijale.”

Kalewile poega mõistis,
170 Wisikas wiendama koti
Tühjalt tündri sõrwa peale,
Kõitis teised kassikula
Sidus suud suude wasta,
Et neid hõlpsalt õlabela,
Kuffelasse tõstes kanda.

Kulla kotid polnud suured
Ega wäga weikefesej,
Wõis ehk kolme tündre wõrra,
Kue Nja waka wõrra
180 Koorre igas kotis olla.

Kalewile kange poega
Pani iise koti paari

Paremale õla peale,
Teise paari pahemale —
Pihtasida pigistama;
Eiisap loeu kõndimaie,
Sammusida sirutama.

Kaudasilda raskatelli,
Musspalgid paukusiwad,
190 Nurgatiwid nõtkusiwad
Kalewile kulda kandes.
Põrgupere wana eite
Ahju tagant haugutama,
Leepaealt lõugutama,
Suurel suul sajatama:
„Saagu, saagu, ma sajatan!
Saagu ja teele surema,
Lagedale lümmatama,
Lepikusse lõpemaie,

200 Kaafikusse kattemaie,
Nia taha angumaie,
Tee ääre tarretama,
Põõsa taha pendimaie,
Metsa murdu mädanema,
Najudele hapnemaie,
Nägästiku raipenema,
Samblasoossa sammeldama!
Saagu sul keha jõddakfa,
Hüwaks roaks huntidele

210 Nofakatteks kaarnatele
Metsapoegil purretufeks!”
Kalewile kange poega,
Sajatustest sattumata —
Nändas aga rasket teeda
Sammudela sõdenessa;
Ehk kül kulla koorre kullat,
Naha õla raskendelles.

Kui ta juba täki käinud
Neand alla-ilma teeda
220 Walgus' ilma weere poole,
Eiisap puhuks puhkamaie,
Tälpind keha karastama.

- Kas ta tunni tuknesa
 Eht kas pääwa puhkaneſſa:
 Seſt ei ſaanud meeſi märtu,
 Ega tunniſuſe tähte.
 Wiletuſe wiibituſi,
 Ega kiuſte kammituſi
 Polnud Kalewide poeal
 230 Põrgu teedel talitajaks.
 Wahe aeal haſſas walguſ
 Pealta ilmaſt paistemaie,
 Haſſas vöda lõpetama,
 Pimeduſta pillutama.
 Kalewide kange poega
 Ähtis kulla koorma alla,
 Palaw punetelles palgeid,
 Neas hiuſſid higistama,
 Ihu ültſalt auramaie;
 240 Kuinwand keele kipiſel
 Lõõtuſus meeſi tuliiſt lõhna.
 Alwide armas poega,
 Kes ei raatſind loeu minna,
 Iſtuſ haugu sõrwal ükſi
 Kuristuſi koopa ſuuſſa,
 Seal kuſt Kalew julgel ſammul
 Alla ilma oli läinud.
 Alw otis armu hoolet,
 Dotis hommikul ja õhtul,
 250 Walwal ſiſmil vöde wilul;
 Aeg läks aasta igawuſeſ
 Mehel meele mõtteeſſa:
 Seſt eht sõber eht ju ſurma
 Wiletuſeſ wõinud leida.
 Ülhel õhtul pääwa weerul
 Kõſtis nii kui kaugeelta
 Kange mehe käigi müdin
 Alwi sõrwa kuulmeſſe;
 Maapõhjaſ tõuſis parin,
 260 Sügawuſeſ ſammumine.
 Alw aſju arwamaie,
 Mõöda kuulnud kabinada

- Sügawuſe ſilmamaie,
 Kas eht Kalewide käiki,
 Tõuſemista kuſkilt tunda?
 Widewil ju wiinud vöda
 Kaste kaiju karastama,
 Seal waſt Kalew aſtub ſammu
 Selle ilma sõrwa peale,
 270 Wiſkab maha kulla kotid,
 Hõbeda kotid õlalta,
 Langeb iſe lagedale
 Seljaſoowi ſirutama,
 Wäſind teha wenitama.
 Alwide armas poega
 Wirgult wetta wedamaie
 Karastawaks keeletaſteſ
 Kalli warakandijale.
 Kalewi poeg kiſſimaie:
 280 „Awaldelle, armas wenda,
 Kas ma kawa olen käinud,
 Warjuriigis aega wiitnud?“
 Alwide armas poega
 Aſja lugu awaldama,
 Kuda nädalad eht kolme
 Käiki aega kulutanud.
 Kalewi poeg paeatama:
 „Seſt ei teadnud, wõinud teada
 Olaw inimeſe hinge,
 290 Mõteleda meeletene,
 Agarem ei arwaneda.
 Seal ei ſeiſa aruſambaid,
 Tunniſtähti taewaſſa,
 Misga pääwa mõõdetakſe,
 Vöde pikult arwatakſe,
 Põrgu pääw ei näita päikeſt,
 Vö ei kuuda kumendama,
 Ega tähte taewa killeſ.
 Lepikuſ ei leita lindu,
 300 Kägu kuſkil kuulutamaſ,
 Murulta ei udukuube
 Ega kuniſt kaſtemärga:

- Misga vö- ja pääwa piired
 Waatajale wahet teekſid.“
 Siisap ſahtas pikemalta,
 Kuda käſi põrguſ käinud,
 Wiefordſed wiiwituſed
 Kuefordſed kammituſed
 Käiti temal kinnitanud,
 310 Wiimaks wõitlemiſe wõidul
 Sarwik ſaanud ſidemeeſe,
 Kindla ahelate kütte. —
 Alw oli tapnud härja
 Suretanud meſſa ſõnni,
 Mis ei olnud ikkeſ käinud,
 Seitsmel ſuwel ſahta näinud,
 Kümnel aastal kinnud maada.
 Enne härja iga aasta
 Pidudekſa pietie,
 320 Due alla aeatie,
 Tahti minna tapemaie,
 Suurta härja ſurmamaie,
 Wõimſa hinge wõtemaie.
 Tuhat meeſt oli turjaſſagi,
 Sada meeſt oli ſarweſſagi,
 Kümme härja kelladeſſa,
 Seitſekümmeſt härja ſabas.
 Ei old meeſta meie maalta,
 Tugewama teiſeſt kohalt,
 330 Keſſe pähä koputanud,
 Härja olekſ uimaſtanud,
 Suure ſõnni ſuretanud.
 Alwide armas poega,
 Se'p ſe tapis juure härja.
 Kargas härja kaela peale,
 Saſis kinni ſarwebeſta. —
 Siis aga kermes kopsimaie,
 Taper pähä tagumaie,
 Nuga kirku kuttistama;
 340 Sada waati walguſ werda,
 Tuhat tändri tõuſis liha. —
 Ranged mehed kaheſte
- Õhtu oſa wõtemaie,
 Kehaſida karastama;
 Kalewide kange poega
 Waatſ wafſa rebewala, 1a
 Kõhtu kuhjal kerfimaie,
 Seitſ maha muru peale
 Leiba luuſſe laſtemaie.
 350 Alwide poega noori
 Iſtuſ kulla kotibele,
 Hõbedaste õlma peale,
 Waranduſta walwamaie,
 Et ei rööwel riſumaie,
 Waras tulekſ wõtemaie,
 Piſilſõrmil puintumaie.
 Kalewide kange poega
 Puhkaſ põrgu paſanduſta,
 Wõitlemiſe wäſimüſta,
 360 Nahakoorma rammeſtuſta, —
 Puhkaſ vö ja puhkaſ pääwa,
 Uinu ſüles teiſe pääwa,
 Kolmanda keſthommikuſi.
 Penikoorma koſtis norin,
 Koſtis hingamiſe kõrin,
 Mis kui hobutabja müdin —
 Sõa sõitu üle ſilla
 Murupinda muljuteleſ,
 Puid ja pööſaid põruteleſ.
 370 Kolmandama pääwa keſkel
 Tõtaſiwad mehed teele;
 Alwide armas poega
 Wõttis iſhe koti kulla.
 Kolm jäid koormaks Kalewide.
- Kalewide kallis poega,
 Keſſe pärast põrgukäiki
 Mõnda hõwa meie maale
 Kaſulikuſ kaſwatanud,
 Glas iſe Lindaniſas
 380 Seſſis oma sõbradega.

- Olew oli, linnatarfa,
Kolm weel linna ehitand,
Ühe linna lõune alla,
Teise linna lõusu wasta,
Kolmandama koidu alla;
Kust sai warju wanadele,
Kahupaika raukadele.
Kalewide kallis poega
Kulutanud koti kulda
- 390 Kolme linna asutusels,
Kolm weel warjul kamberisfa
Teiste tödde toimetusels.
Sõbrad seltsis sahkamaie,
Kalewi poega palumaie:
„Wõtta kruusid, wennikene!
Pane kihlad kotidesse,
Meelitused märksidesse,
Mine Kungla kosimaie
Noorituda nõudemaie.
- 400 Kunglas kaswab todukanu,
Neitsikesi neljakesse;
Käki lindu püüdemaie
Kopelista korjamaie,
Kopikusta lingutama.
Kungla neitsid koowad kangast,
Teewad kullast toimetista,
Koowad hõbelõngalista,
Sihtawad siidilista,
Punuwad puna poogelift.”
- 410 Kalewide poega mõistis,
Pilgeliste paeatama:
„Käki linna tegemaie,
Wallisida walamamaie,
Kosjakambrit ehitama,
Siidisängi seademaie. —
Teeme linna lillekestest,
Teeme tornid toomingasta,
Wallid ümber wahtarasta,
Teeme toad tamme tõrust,
- 420 Kana numasta kamberid;

- Et kui kaugelt käidanessa,
Wõõrad jääsid wahtimaie,
Mõistelikud mõtlemamaie,
Targad lugu tunnistama:
Kelleks Kalew teinud linna,
Kelleks ta wallid walanud?
Kalew teinud listilinna,
Kaswatanud kosjakambri,
Waland kullast woodikesse,
430 Sidund siidist sängikesse.
Peaksite sisse pugema,
Kasja seestpoolt nägemaie:
Eihest siidila siirud,
Näred aetud hõbedasta,
Sõrwad tehtud sammetista
Kolmel kulla keerulista,
Pealt on lõõdud pähelista,
Alt on õunala istunud,
Wahelt walgub wislapuuda,
440 Keskest kena kiviisida.
„Wõtte hobu hoielba,
Kawitseda ratsukesta,
Sadulkandijada sõõta,
Kõrwi ruuna kosutada!
Wiige enne muud murule,
Enne koitu kopelisse,
Enne aega allikale,
Enne pääwa põllu ääre;
Sõõtte ratsu salamahiti,
450 Andke waka walge eele,
Kõlimitu koidikula,
Kasji keskehommikula,
Laia waka lõuneela.
Sõõtte kuu, sõõtte kassi,
Sõõtte tilki kolmat kuuda,
Nädala ehk neljakuuda;
Siis aga ratsu rakesfa
Halli aifade wahela:
Kõl siis sõõdan kosja teele
460 Nühin neitsi radadele,

- Kudruskaelte kamberie,
Tanupäide tubabele.
Kaste heidab kasjakasse,
Udu ue kuu peale,
Wihmapisar wammuksele,
Kahetera rätikule:
Kõl siis Kalew läheb kosja
Noorta naista mõttemaie.”
- Kalewide kallis poega
- 470 Istus seltsis sõõradega,
Lustihelin tõusis laualt,
Kasjakära kamberista,
Keeritelles käisid kannud,
Mõõdukannud meeste käesfa,
Õnnel mehed hõiskasiwad!
Pillutasid põrandale
Walgutates walget wahtu
Andeks hoonehoiwijaille,
Wõimisa majawarjajaille.
- 480 Wõrste leeme wiidanessa
Ukko kiuile kingisfa.
Laulik istus lana taga,
Kandlelõõja teiste keskel,
Kasjis laulu lendamaie:
„Wiis oli wana wainula,
Kuis oli kuldseid kuusikusse,
Seitse samblas saladusi,
Kasheffa kanarpikusfa,
Sealtap sõõnu sõõmitasin,
490 Kuulutusi korjanesfa.
Kiida kuulin kuulutusi,
Hõbedasi ilmutusi.
„Siuru lindu, Taara tütar,
Siuru lindu, siinisiwa,
Siidinarmler sulgedega,
Sündis isa sundimata,
Kaswis ema audumata,
Sõõsarate soowimata,
- Welekestest wasta meelta.
- 500 Ei old linnul pesakesta
Pääsupoel audepaifa
Udufulgi uendada,
Werişulgi walmistada.
Aga Ukko aputie,
Wana isa walmistie
Tüterile tuuletiwad
Tuuletiwad, pilwewiwad,
Misga lapse liugunesfa
Kaugeela kandenesfa.
- 510 „Siuru lindu, Taara tütar,
Siuru lindu, siinisiwa,
Lendas palju, liuges palju,
Lendas, liuges lõune alla,
Põõbras põõgiti põõhjala,
Lendas üle kolme ilma.
Uks oli ilma neitsikesse,
Teine kaswol kähärpäida,
Kolmas koogalaste kodu,
Koogalaste korjuspaifa.
- 520 „Siuru lindu sirges siuru,
Sirges siuru siidisiwa,
Lendas liuges pääwa alla,
Pääwa linna lähidale,
Kuu kumenda kodani,
Weike waske warawani. —
„Siuru lindu sirges siuru,
Sirges siuru siidisiwa,
Lendas palju, liuges palju,
Näänas õhtula koduje.
- 530 Işa tüterilt küşima:
„Kusfa liuges lendanesfa,
Kusfa kaugel käidanessa?
Mis fa nugisfilm nähtanesfa?”
„Siuru mõistis, kostis wasta,
Kostis wasta kohkumata:
„Kus ma liugesfa libisfin,
Senna jäşfin litterida;
Kus ma käiesfa keerutin,

- Senna sattus siidifulgi;
 540 Kus ma siivu siputasin,
 Sabast fulge sattutasin.
 Mis mul nugisilm nähiffe,
 Sest on seitse juttustada,
 Rahessa mul kõneleda.
 Raua käisin kõdse teeda,
 Wiffertaare wihmateeda,
 Wõõda rasket rahe teeda;
 Raua käisin tahtepäini,
 Libisest lihtepäini —
 550 Kuni leidsin kolme ilma.
 Üks oli ilma neitsikeste,
 Teine kaswul kähärpäide,
 Kolmas koogalaste kodu,
 Koogalaste korjuspäika,
 Kus need kenad kaswasiwad,
 Siidilised sirgusiwad.
 „Mis sa kuulid, kuulutele,
 Mis sa nägid, nättanele?“
 „Mis ma kuulin? kulla taati,
 560 Mis ma nägin, isakene?
 Kuulin neid' de naljatust,
 Naljatusi, kurwastust,
 Kähärpäie pilgatust,
 Koogalaste kiljatust:
 Miks need neidu naljaliku,
 Kähärpäiga kaswandiku
 Mina üksi elanessa,
 Audiata kaswanessa?
 Küsitelli kõiges kohtes.
 570 Kas ei taabil tähtepoega,
 Tähtepoega, ehk ka teista:
 Kes läüb neidu peastanessa,
 Kähärpäida kuulamaie?
 Taara mõistis, kohe kostis:
 „Lenda, tütar, luge, tütar!
 Lenda, tütar, lõune alla,
 Luge libas lääne poole,
 Päänelt põigite põhjala,

- Libise üks üffe ette,
 580 Lääne eide läwe alla,
 Põhja eide peenderile:
 Küsitelle kosilasi,
 Palu piiga peastiada.“
 Kalewide kuulus poega
 Istus seltsis sõbradega,
 Lustihelin tõiuis laualt,
 Naljakära kamberiste,
 Keeritelles käisid kannud,
 Mõdukannud meeste käesjä,
 590 Ünnel mehed hõiskasiwad!
 Alawi poeg, poisikene,
 Las kis laulu lendamaie:
 „Kastem kurku, kullakesed!
 Wahtu majawarjajale,
 Jooge mõdu, noored mehed,
 Kõristage kannukesed,
 Et ei piiska põhjadele,
 Kastemärga kannudele!
 Wistan wiisad wäljajale!
 600 Lauad laial lepikusse,
 Käsi pided pihlakasse.
 Kuhu wiisad wistanesse,
 Sinna süüsid suured saared;
 Kuhu lauad lahutasin,
 Sinna tõiuis targad tammed;
 Kuhu pidemed puistasin,
 Sinna pilwed paigutasin;
 Kuhu märga kullus maha,
 Sinna meri mängimaie,
 610 Laened laial läikimaie.
 Mis seal meres kaswanessa?
 Meres kaswis kassi puida,
 Üks oli ünnel õunapuu,
 Teine tarka tammekene.
 Oksad täide orawaida,
 Lehed laululindusida,
 Keskel kottad pesitamas.
 Põgi jooksis alta juure,

- Kalad käisid alta kalda,
 620 Siad suured, seljad mustad,
 Põhed laiad, langud oksas.
 Käised seiswad naljateles,
 Seiswad sääreni meressa,
 Linapääd pooli laenetessa,
 Kähärpääd kala kubussa.
 Mis need piigad piüdanessa,
 Mis need kallid saiwad kasu?
 Kala piüdis piübijaida,
 Põhetala lapsuteisi,
 630 Westi aga wõttis wenna,
 Laened lapse lämmatasid.
 „Mina wenda otsimaie,
 Eite nuttis noorukesta;
 Käisin lausa laenessa,
 Kaelani kala kubussa —
 Sügawasse haudadesse.
 Mis ma leidsin laenetesta?
 Leidsin mõõga mereesta,
 Päit' wa raua laenetesta.
 640 Mina mõõka wõttemaie,
 Sõde kaldalt hüüdemaie:
 „Tule koen, wennakene,
 Tule kiireste koduje!
 Isa surma sängiela,
 Ema hinge heitennesa,
 Wenda juba waakunessa,
 Sõde tõsteti õlgile,
 Pandi piiga pörandale.“
 Mina nutessa minema,
 650 Kiirtes kodu käidanema.
 „Oh sa wirtsik, waleliku,
 Rahelise keelekandja!
 Isa istub keskel tuba,
 Üle kannu taabil käessa;
 Ema niidab siidilammast,
 Kulda käärid käessa;
 Sõde sõtkub sepituda.
 Hõbe sõrmus sõrmelagi;

- Wend aga lesa kündemas,
 660 Kiudad külrab eessa;
 Kiuda künnab, selga nõtkub,
 Walli weab, pää wärioseb.
 Kiuda kunnab kilingida,
 Wal weab wana rahada,
 Tõstab aga taalerida.
 Külimit saab kilingida,
 Wal mul wana rahada,
 Tündri täie taalerida.“
 Kalewide kuulus poega
 670 Istus seltsis sõbradega,
 Lustihelin tõiuis laualt,
 Naljakin kamberista,
 Keeritelles käisid kannud,
 Mõdukannud meeste käesjä,
 Ünnel mehed hõiskasiwad!
 Sulewi poeg, poisikene,
 Las kis laulu lendamaie:
 „Humal uhke pöösa oksa,
 Käbi kena kändarasse,
 680 Kui ta kaenab kõrgetie,
 Weab wääti wenitie
 Ümber tapu teibaie.
 Olgem noped, noored mehed,
 Teda wõtma teibaasta,
 Kobaraida korjanessa!
 Pangem parsil' kuuwamaie,
 Mehesena seisjamaie,
 Sealt ta kerrib katalasse,
 Tükis kohe tünderisse,
 690 Poeb üle poolikusse;
 Pöörab meele meeste päästa,
 Poole meele naiste päästa,
 Tütsab ise tütarlapsi.
 „Kui mu armas käidanessa
 Weli kossa sõitanessa,
 Päts ta üle lagediku,
 Käis ta läbi kanarpiu,
 Tulid wasta neli neiu,

- Neli kena kähärpäida.
 700 Kosilane küsimaie:
 „Miks te', noored, murme peale
 Kodunt kangel käidanesa?"
 Neid mõistid, kostid wasta,
 Piigad nõnda paatatsid:
 „Lähme linna kinnufesed,
 Alwisje armufesed,
 Turu peale tuufesed,
 Uulitsale hullufesed.
 Pidul korra poisikesed
- 710 Piigastida pikamaie,
 Külas käwad kurjad keeled,
 Wallas palju walelitub,
 Needap lapsi laimamaie,
 Tuufesi tiutamaie.
 „Mina piigast piidema,
 Lapsufesi lingutama:
 „Mäta nähu, neitsikene,
 Puna palge palistusi?"
 Piigad kiirest punumaie,
- 720 Lendfid üle lagediku
 Kiirel sammul küla poole.
 Mina sammul sagamaie,
 Jõudsal kannul jooksemaie,
 Wärawasta waatamaie,
 Käbi seina luurimaie:
 Masajalad magasiwad — —
 Kui ma jeda nalja näinud,
 Kohe süda kohmetama,
 Talwe külmal tarretama.
- 730 „Humal uhke pööja ossa,
 Käbi kena kändarasse:
 Ära poe piigade pähä!
 Neitsile ei tee sa nalja,
 Pitast ilust tõuseb pilli." —
 Kalewide kuulus poega
 Istus seltsis sõbradega,
 Käratelles kamberisfa,
 Laskis aga lõkatelles
 Lustilaulu lendamaie:
 „Joogem, joogem, wennikesed!
 Maitsegem mõdu magusat
 Hullageme humalassa,

- Keeritelles käisid kannud
 740 Mõdukannud meeste käessa,
 Ünnel mehed hõiskasiwad!
 Ega wõinud ette teada,
 Mõttesfa ei arandõista,
 Agaral pääl arwaneda:
 Mis neil nalja jälgebele
 Ünnetust wõits hommikula
 Koibu eele kaswaneda.
 Zuba käimas kiired käsud,
 Sõasõnum sõitewala,
 750 Zuba ratsud rakendatud,
 Kõrwid karunahkadesfa
 Lindanisa poole lendwad,
 Kuningale kuulutama
 Sõa raskeid sõnumida.
 Pihtwa piirelt tõttas poisji,
 Teine Lätti lagedalta —
 Teise poolt Taara tammikut
 Kurwastusta kuulutama,
 Sõalugu sõnaldama.
- 760 Lätti tulnud laewadega
 Rahesombel raudam. hi,
 Peipse tagant teine parwe
 Wene laia wäljadelta,
 Pohlakate piire poolta,
 Kesje wara kiskumaie,
 Rahupõlwe pillutama,
 Tõbu piildwad lõpetama.
 Kihutage käsujalad!
 Kurwad sõnumid kullurus,
 770 Wanema käsud wammufes.
 Kalewide kuulus poega
 Istus seltsis sõbradega
 Käratelles kamberisfa,
 Laskis aga lõkatelles
 Lustilaulu lendamaie:
 „Joogem, joogem, wennikesed!
 Maitsegem mõdu magusat
 Hullageme humalassa,

- Hõiskagem õlekannula,
 780 Pika pidude pekeril!
 Kõristagem kannufesi,
 Wahtu maha wiskanessa
 Pillutagem pörandale:
 Siis saab õnne õitsemaie!
 Armsam aega algamaie!
 „Wiskan witsad wislapuussa,
 Kannukaaned kaastikusse,
 Lauad laial lepitussse,
 Põhjad põllule pörutan.
- 790 Homme ise õtsimaie,
 Walge eele waatamaie:
 Mis need witsad wislapuussa,
 Kannukaaned kaastikusfa,
 Lauad laial lepitussfa,
 Põhjalauad põllu peale
 Enne koitu kaswatanud,
 Sõde wilul õimeldanud?
 Witsust kaswis lapsewibu,
 Kannukaanest külastiige,
- 800 Laudadest said laululanad,
 Põhjust paeatuse pingid.
 Küla neid, kullakesed,
 Rudruskaelad kiikumaie,
 Lustilugu laulemaie;
 Laulid laened laenetama,
 Laewad laenil kiikumaie.
 Lääsid laewa lastemaie,
 Laenetesje laulemaie,
 Panid paatrid paeu peale,
- 810 Elmed heinakaare peale,
 Keed pika kiwi peale,
 Lindid laia liiwa peale,
 Sõrmufesed sõmera peale.
 Tuli augi alta wetta,
 Pääsulindu pealta wetta,
 Selgamusta muda seesta;
 Pärisid paatrid paeulta,
 Elmed heinakaareelta,

- Keed pikilta kiwilt
 820 Lindid laia liiwikulta,
 Sõrmufesed sõmera pealta.
 „Neid appi hüidemaie,
 Pikil keelil palumaie:
 „Tule appi, Arju poisji!
 Tule peastma, Pernu poisji!
 Aga ei kuulnud Arju poisji,
 Ega kuulnud Pernu poisji.
 Appi astus kaljupoisji,
 Kootsikandle kõlistaja:
 830 „„Miks te', neitsid, nutelasse?
 Kullakesed, kaebelasse?" —
 „Läätime laewa lastema,
 Mere peale mängimaie,
 Laenetesje laulemaie;
 Panime paatrid paeule,
 Elmed heinakaare peale,
 Keed pika kiwi peale
 Lindid laia liiwikule,
 Sõrmufesed sõmera peale. —
- 840 Tuli augi alta wetta,
 Pääsulindu pealta wetta,
 Selgamusta muda seesta;
 Päris paatrid paeubelta,
 Lindid laia liiwikulta,
 Sõrmufesed sõmera pealta." —
 Seal aga kostis kaljupoisji,
 Kootsi kandle kõlksutaja:
 „Arge nutte, neikesed,
 Kurwastage, kullakesed!
- 850 Külap wargad wangistame,
 Kõõwliid rauda rakendame." —
 Hakkas kandle kõlistama,
 Kandle keeli kõristama,
 Laululugu lastemaie. —
 Meri kohkus kuulamaie,
 Pilwed pikile waatama.
 Augi tuli alta wetta,
 Pääsu tuli pealta wetta,

- Muistelj tõusis mudasta;
 860 Tõinad ehted tagaste,
 Andsid jälle piigadele.
 Kaljupois käte pakkuma,
 Piiga noorta palumaie:
 „Tule, tui, null' omaksa!
 Meil on igapääv pühapääv,
 Pidud pikila aasta.”
 „Ei wõi tulla, kalju poissi,
 Ei wõi tulla, wennikene!
 Meil on kodu kosijsaida
 870 Las' lääb juwi, kül sügise
 Külafoerad haukumaie,
 Kaudakäpad käidanema,
 Wiinamärssi wedama.
 Mitüma abi eesta,
 Tänu häätegu eesta!
 Saa ei sulle suuremada.”
 Kui nii Kalewide poega
 Õnnepidul hõistadesja
 Lustiliste lastis tralli,
 880 Astus tuppä Lappu tarka;
 Paatelles põlwesida
 Kalewi poeal paitama:
 „Mkto andku hüwa õnne,
 Taewas tarku armusida
 Sulle ja su sõbradele!
 Kus suur ilu sinu koeas,
 Lustid laial liikumaises,
 Luba mulle lahtudelles
 Nõõmsalt minna rändamaie,
 890 Koeteeda käidanema. —
 Kolikambri koristelles,
 Nurke läbi nuuskidelles
 Kulutelles kana aega,
 Kurni kogemata õnnel
 Toonaie leidfin tornis
 Kiwifoea kummi alta
 Ahelasse pandud ande,
 Kättendatud kingituse!

- Anna luba oma wõtta,
 900 Teele homme tõtaneda?”
 Kalewi poeg kostamaie:
 „Pole paelutatut pulli
 Teadawal mul luffu taga,
 Kättendatud kutsikada,
 Wangistatud warandusta
 Ega orja ahelates.
 Tunnistelle, mis sa tornis
 Kiwifoea kummi alta
 Arulista leidanenud?”
 910 Warrak mõistis, kostis wasta:
 „Leidsin kirjalehefesi,
 Kaudakaanel raamatuda
 Kindla ahelate küttes.
 Anna luba aruasa,
 Wana kirja kaasa wõtta?”
 Kange Kalewide poega,
 Kesje kättendatud kirjast
 Midagi ei mälestanud
 Ega teadnud tähendada,
 920 Kuhu wana Kalew tarka
 Pika elu pärandusest
 Tululiku tarkusida
 Palju lastnud ülespanna.
 Kus sees käjud kinnitatud,
 Digus selgest õpetatud,
 Kuningale kuulutatud,
 Mammaie awaldatud.
 Kallim weel kui kuld ja hõbe
 Seisid kättendatud kirjast
 930 Wana aegne waba põli,
 Meie meestepoega prius, —
 Keswamate kummin wara.
 Kallist wara tahtis Warrak
 Oma maale õnnels wia.
 Lustipidu puhmendusel
 Kalewi poeg paatama:
 „Wõtta kirjad, wana Warrak,
 Talwe ööde aawittek

- Lambi walgel lugemiseks.
 940 Wõid ehk mõnda wõõrituida
 Tähja juttu tükikefi
 Lehtetesta leidanesja.” —
 Sulewi poeg sõitlemaie,
 Dlewi poeg palumaie:
 „Kase läbi katjabella,
 Enne kui sa annad oma!
 Kesje kotis seakaupa
 Sõgebast saab sobitama?
 Ega wana taati tarka
 950 Kirja oleks kättendanud,
 Luku taha lastnud panna,
 Kui ei kasu sellest kaswaks,
 Tululiku mitte tõuseks?”
 Kalewide kallid poega,
 Sõbra keelust hoolimata,
 Laulis aga lussilikult:
 „Kui ka kallist seisaks kirjast,
 Teadamata tululiku,
 Tõutust mees peab tasumaie:
 960 Sarwest hõrga, sõnast meesta!
 Õpetelleb muiste sõna.”
 Käsist kättendatud kirjad
 Warrakale wälja anda.
 Kolme ahelate küttes,
 Kolmel luful kinnitatud
 Seisid saladuse kirjad.
 Wõtmeid wõin'd ei ükski leida,
 Misga roostetanud rõngaid
 Luku tabast lahtuda.
 970 Warrak teadis küll, kus wõtmed,
 Aga tark ei annud teada.
 Kalewi poeg käsimaie:
 „Murdke maha müüri seinad,
 Kiskmege kaljufiwi
 Tükis kõige kütetega,
 Misga seinad sõlmitatud.”
 Kanguitati raske kiwi
 Raamatuga tükis müürist,
 Weeretati wanterile;
 980 Pandi ifte härja paari
 Warakoorma webajassa.
 Saadeti siis sadamaassa,
 Lasti panna laewa peale,
 Kuhu enne kullatõid
 Warrak taati lastnud wia.
 Käskandjad kihutasid
 Sõites juba üle silla
 Lendas linna wärawise;
 Sillapalgid paukimesja,
 990 Linna wäraw wärisema.
 Kalewi poeg küsimaie:
 „Kesje fillal sõitenesja
 Sillapalka paugutelli,
 Wärawada wäristelli?”
 Käskandjad kutsutite
 Kalewi poea kamberi,
 Kus naad kõhe kuulutama:
 „Juba sõda sõudemaises,
 Waenuwanter weeremaises,
 1000 Lipulugud liugumaies,
 Oda offad orjamaies,
 Taperi terad tautamas.
 Kannast tulnud raudamehi,
 Parwel põrgu poegasida
 Kahupõlwe rikkumaie,
 Meie maada muljumaie.
 Wanad rangad wärisewad,
 Kaised nurgassa nitawad,
 Pisarassa seiswad piigad,
 1010 Lapse emad leinawala.”
 Kalewi poeg küsimaie:
 „Mis siis teewad noored mehed?
 Kas ei kangeid kaswamaies,
 Tugewamaid tõusemaies
 Warjajassa wanabele,
 Kahuantjaks raudadele?”

- Käufandjad kuulutama:
 „Korkus seiswad meie noored,
 Mure kurnab mehitest,
 1020 Mõõt ei mõista rauda murda,
 Kerves terast killutada.“
 Kalewi poeg paeatama:
 „Wõtte rooga, wennikesed,
 Kaste kurtu, kullakesed,
 Wäsiind teha karastufeks.“
 Wiibi siis mehed magama,
 Pandi padjula puhkama,
 Siibi süngi suikumaie,
 Udu süngi uinumaie.
 1030 Kalewide kallid poega
 Saand ei unda silmadele
 Kattet mitte kulmu alla.

- Läks siis wälja wainuele
 Luskameelta kuulutama,
 Kurwa tuju kustutama.
 Kõndis isa kalmu peale,
 Jstus hana ääre peale.
 Uga hana ei awalduft,
 Kalmu kintal ei kuulustuft.
 1040 Wingel laened weeresiwad,
 Dikl tõusis tuule hoogu,
 Kurba näitas kaste kuube,
 Pijarpilul pilwe silma.
 Wainuwarjud wanfunesfa
 Tõusid tuulta tallamaie. —
 Kalewide kange poega
 Kõndis kurwalte koduje. —

Kakskümnes lugu.

- Õ ilm warjab waarikuida,
 Udukuube ümberkaudu
 Kattab kahwatuft karwa
 Kulde kängaste kuesi;
 Merelaened murretakse
 Kurwastuft kroofjulufeks,
 Päikese palgesida
 Peidab udupilwe pakfu.
 Wihiſelleb wihma-hoogu,
 10 Kaste rahe rakfates
 Põnalise põllu peale?
 Kas eht Kalewide kilpi
 Kaljudela kõlistelli,
 Eht kas wereraste waenu
 Surma juba sünnitamas?
 Laua, laula linnufekfi,
 Healitſelle, hõbenoffa,
 Kulda kagu kuulutelle:
 Mis seal kurba kilwatie,
 20 Surmalista sünnitie?
 Sügam, waiſne ſurma orgu,
 Werahne waenuwäli
 Korjab tuhandete tehad
 Põrmu põue puhkamaie,
 Muru kaisu magamaie.
 Kalewide kallid poega!
 Kas ſa õhtu õlmabelta
 Tulid täna tunnistama
 Wiimſe wiitſufe wermeid?
 30 Sõubſid, sõber, sõnaldama,
 Keakätſiſt awaldama
 Sõpetuſe luguſida?
 Sind ei wõinud waenuwägi,
 Saan'd ei sõda ſuretama; —
 Kurwastuſe kütendufed
 Wõitſid enne aegu wõimnu,
 Soome ſepa ſajatufed,
 Oma õnnetumad sõnad
 Mõtlemata mõõga lohta
 40 Saiwad ſulle ſurmajakſa.
 Kui oli kuulnud ſõakõſku
 Kalewide kange poega,
 Wõind ei enam wiibineda
 Pikemalta pidudele;
 Saatis ratſul ſaadikuida
 Sõamehi ſundimaie,
 Rängemaida kiirustama
 Waenu waſta walmistama.
 Enne kui ta tõttas teele,
 50 Mewile awaldama,
 Sulewile sõnaldama:
 „Ega kulda kamberikſa,
 Hõbe kerſtu kaane alla
 Waenus wargal wõttemata,
 Nõwwli kápal riifumata
 Wiigen wara warju-urka
 Põrmu põue peitewala,
 Kuſt ei waras kápanaie
 Ega rööwel riifumaie.
 60 Paistab parem päikene,
 Dittſeb jälle õnne aega:
 Wõttame wara wangista,

Kullakoormad künka alta."

- Siisap hauda sõmerasse
Salamahiti sünnitama,
Kolmekeste kaevamaie,
Kuhu kulda kullutatati,
Hõbedada heidetie.
- 70 Sõjala õlma varjul
Kalevi poeg paetatama:
„Muru põue, mulla alla,
Sõmerliiva lihtinesja,
Saviõilla sügawale
Mattan maruka magusa,
Kullutan kullase kiibara,
Langutan lahingi liiwitsa
Sõda sõlmitad sõleda,
Wõitlemise wõidu wara,
Hõbe elmed eide ehtel,
- 80 Kaelarahada ränkusa,
Wanad ristid, rublatiikid,
Kannarahad, rõngastaalrid,
Puduraha peenikesse
Iša-ijada päritud,
Kaugelt korjatud koppikad.
- „Kolin olgu musta werewenda
Walge karwata koguni,
Kolme eluda kägista:
Musta kulle, muruharja,
90 Musta kassi ehk kutsita;
Kolmas aga musta mulla alta —
Musta mutti, mis silmita.
Tõuseb tähte Jaani tulda:
Tuldaneгу nandifene!
Tuleb meesi kolme musta
Werewägeda walama:
Tõusku kattel kolme jalga,
Kämla küüruse pealegi!
Kuulgu sõnade kilinad
- 100 Taara tarkuse tabada.
Kui on mehel ema eksiind,
Solkunud wõõra ehk sugula:

Siis ei saagu paetatud
Wana naudi ta näpüsa!
Naud jääb neitsina emada
Laba lapsele pärida."

- Siisap suula sõmerasse
Salasõnu sahtamaie,
Kindlaimaida kullutama,
110 Mis ei muile mõtteesja
Kstu ial arwudesja,
Kui sel õnnekaswandikul,
Kellel palgaks paisatakse,
Aruõnneks arwatakse —
Kullakatlaid fergitada,
Wara maasta wõttaneda.
- Se'p se mees weel sündimata;
Snnelapse ilmumata!
Kesse Kalewide kulda,
120 Hõbehaljast õnnekaati
Künkasta saaks korjamaie,
Peidu urkast pärimaie.
- Kui siis koitu kerkimaie
Punetelles taewa palge,
Wõttis Kalew waenu mõõka,
Wõttis oda offalise,
Kilpi käte kamberista,
Talutas hobu tallista,
Sõaratsu sõimeelta,
- 130 Neas Mewide poega
Kannul kilpi kandamaie;
Seadis suule sõasarme,
Hakkas sarwe aeamaie,
Kaugelt rahwast kutsumaie,
Sõamehi fundimaie
Waenu teele walmistama.
- „Tuttu-luttu, tuttu-luttu!"
Süüdis Kalewide sarwe.
- Mägi märkas, metsa ärkas,
140 Tuulehoog jäi tuffumaie,
Merekohin mõtlemaie
Kalewide kutsumisel;

Kohkel wasta kostalesid,
Käsuhealta kaswatafid.
Rahwas kuulis Wirurannas
Särwa, Arju raeadehta,
Pääne laia luhadehta,
Pärnu pärnade wahelta,
Mutaga kuuldi healta,

- 150 Kuuldi kutsu Tartu raeal.
„Tuttu-luttu, tuttu-luttu!"
Süüdis Kalewide sarwe.
Mägi märkas, metsa ärkas,
Tuulehoog jäi tuffumaie,
Merekohin mõtlemaie
Kalewide kutsumisel;
Kohkel wasta kostalesid,
Käsuhealta kaswatelles
Kaugemale kannatie.
- 160 Rahwas rühkis sõalasi
Surma teele saatemaie,
Waenu teele walmistama.
Weli wihtles ahju peale,
Ema waalis walget särki,
Iša ehitelles hoosta,
Dnu seabis sadulada,
Killa küüris kannuksida,
Teine ihus mõõga tera
Tahutiwil terawaksa,
- 170 Õde nuttis õue pealta,
Teine õde põrandale,
Armutene taga kambris.
- „Tuttu-luttu, tuttu-luttu!"
Süüdis Kalewide sarwe.
Mägi märkas, metsa ärkas, 19
Tuulehoog jäi tuffumaie,
Merekohin mõtlemaie,
Kahjud kohkel kuulamaie
Kalewide kutsumisel;
- 180 Kohkel, wasta kostalesid,
Käsuhealta kaswatelles
Kaugemale kannatie.

- Sarwehüüdjä heale elkis
Kaugel Wiru raeadele,
Kostis Särwa-, Arjumaale,
Pääne laia luhadele
Pärnu pärnade wahelle;
Heale elkis Mutaga,
Tungis taha Tartu raea
- 190 Pihil Pihwa piiredele.
Tõttes tulid sõamehed
Kiirul lipukandja kannul
Sõateeda tallamaie,
Wereteeda weeremaie.
Käsupandjad kihutasid
Ümberkaudu maada mõõda
Kõheltajaid kiirustama.
Õde wenda õppetama:
„Ehitellen ella wenda,
- 200 Ehitellen, õppetellen.
Minu ella welekene!
Kui sa sõidab surma teele,
Läheb waenu wälja peale,
Ära sa ajagu eele,
Ära sa jäägu järele;
Esimised elpitakse,
Tagumised tapetakse;
Keerita kesket sõdada
Sigi lipukandijate,
210 Keskijäsed koeu tulewad!"
- Naine nurgast nuttemaie,
Kaaakene kamberista:
„Kes mind armul audumaie
Kaijus tuleb kullatama!
Lepast ei saa leppitajat
Wahtraast waluwõttijaida,
Kasest kullal kaijutajat."
- „Tuttu-luttu, tuttu-luttu!"
Süüdis Kalewide sarwe;
- 220 Mägi märkas, metsa ärkas,
Tuulehoog jäi tuffumaie,
Merekohin mõtlemaie

- Kaljud kohkel kuulamaie
Kalewide kutsumisel;
Kohkel wasta kostalesid,
Käsuhealka kaswatelles
Kaugemale kannetie.
Sõamehed kiirel sõidul
Lendsid mööda lagedaida
- 230 Kalewi kutsu kannule
Surmateeda sõudemaie.
Kalewide kange poega
Sõitis sõaratsu seljas
Tulist Taara hie poole,
Kuhu wäge kogutie;
Laskis tuttu-luttu lugu
Sõasarwest ellimaie,
Et ei wägi effits teelta,
Mehed metsa lähesiwad.
- 240 Tarka lindu tammikuista
Kalewide kuulutama:
„Jhu mööta ilusaste,
Teritele enne teeki,
Pinni piigi otjakesta,
Kui sa mehi murdemaie,
Tugewaida tapamaie.
Lähed lausa lahingisse.”
Kalewide poega mõistis
Targa linnu tahtemista,
- 250 Tõtas tahlu tabamaie,
Pinni sepalt palumaie,
Misga mööta ihumaie,
Teeki hakkas teritama,
Piigi otja pinnimaie.
Emajõe kalda ääre
Kogusiwad sõakarjad
Kalewide käsu peale;
Sulewi poeg tuli sinna
Suure seltsi sõbradega,
- 260 Olewí poeg omastega;
Sinna tuli tugewaida,
Kogus kofku kangemaida

- Wiisjada Wirunsta,
Kunnsjada Kuresaaresti,
Seitsesjada Soomeesta.
Kalew hakkas arwamaie,
Lagedalta lugemaie
Sõameeste seltsisida,
Mustakueliste fogu.
- 270 Wiendama õhtu wilu
Praegu pääwa palistamas,
Kui neid wiimseid wiibijaida
Kõheldajaid sinna kogus.
Kalewide kange poega
Laskis leeri lagedale
Sõamehed seadaneida,
Andis pääwa puhkamisjeks
Teise teele tallitusjeks.
Kolmandamal enne koitu,
- 280 Wara enne walgeeda
Kuttas wägi rändamaie,
Sõateeda sõitemaie.
Taara määalta mõeti teeda
Keste hommitu keerule.
Juba teise pääwa piirel
Peasis sõda põlemaie,
Mäsfamine mõllamaie
Kandariides riitlitega,
Keda laewad kangelst kannud,
- 290 Wettelaened wiletsusjeks
Meie maale mängitanud.
Kalewide kange poega
Puistas ligi poole pääwa
Wäsimata wõimusjega
Kandameeste ridasida.
Hobu lõppes hommikula,
Kauges kallis ratsufene
Kandalaste ropsitusel.
Mõdramaida nõrkes närtsi
- 300 Surmasängi sadandala;
Kandalaste rasked raskud
Siinmitellesiwad surma,

- Kuhu kulla kullusiwad,
Päälale langeiwad.
Waenukermes, wereriista,
Tapelikult tabadelles
Puutus Sulewide puusa —
Piha luuni leikanesa.
Wenda langes lagedale,
- 310 Meesi maha muru peale,
Weri jõgena woolama
Kippus elu kustutama.
Sõnatarla tõttas sinna
Werewoli wõttamaie,
Walusida waigistama:
„Werek, werek, ega sa wesi!
Werek, werek, elula mesi,
Kus sa lähed lätteelta
Kand kaewu kaldaalta?
- 320 Kinnita soone kiwiksa,
Tarreta were tammeksa,
Kiwiwoone kitsikusse
Tarreta, Taara, werena.”
Kui ei weri kuulnud käsku,
Puusajoon ei wõtnud palwet,
Sigitelles sõnatarla
Salasõnu sõudemaie,
Sünnitelles rauasõnu
Wägewamaid wastusjessa,
- 330 Wautas sõrme soone wasta,
Pani ümber puna lõnga,
Puhus õhtu haawa peale,
Misga were waigistelles.
Sõnatarla keetis salwi,
Arurohtu haawa peale,
Üheksate rohu sugust,
Mis ta ise salamahiti
Sõde wilul, kuude walgel
Kanarpihusta kiskunud,
- 340 Nõmme pealta oli noppinud,
Kuustikusta koristanud;
Pani salwi haawa peale,
- Waluwõtjat wermedele,
Sõlmis haawad sõlmedesse,
Mähkis nartsu mähkmetesse.
Kalewide kange poega
Puistas pilles raudamehi
Lademesse lagedale,
Wislas waenlast wankumaie,
- 350 Pärast palku põgenema.
Surnukaared katfid nurme,
Niikui heina niidumaada,
Käse raatma radasida;
Wereloigud lagedada
Kui se weerend wihma wesi
Põualista kuiwand põldu.
Surnupäida sadandala,
Piikmetika tuhandala.
Mõrtjukana sõamäsu,
360 Päikele ägew palaw
Kurnas Kalewide keha,
Wäsitelles wõidumeesta;
Kangeks läinud keelekene
Kuiwas kinni kurgu külge.
Pika jänu piinatusel
Läks ta sõalagedalta
Wärwetalda keelta lastma.
Kui ta keha karastusjeks,
Kange jänu kustutusjeks
370 Laenetesta keelalaket
Kõhtu oli kõristanud,
Vänd ei põhja piisakesta.
Muud kui üsna musta muda.
Muru alla mattetie
Wärwe ümber järastiku
Kahwatanud meeste kehad,
Sõas surnud sõbrakesed;
Et kui wihma weeretusel,
Sala lätte liisandusel
380 Laenesida lahutanud
Kuiwendanud koha peale:
Sõbrad wainud sõnaldelles

- Wettewoode weeretufel
 Keffböl wõiksid aega wiita.
 Paari pääwa puhkasiwad
 Wõidumehed wäsinusta,
 Arstisiwad haamafida,
 Muusjutafid muljutufi;
 Terwed tegid mõõgateri,
 390 Taperraudu terawakfa,
 Pinnisiwad piikfida,
 Nifferdafid noolifida.
 Kolmandama pääwa koidul
 Pandi pambud pihtadele,
 Eõvariistad meeste selga,
 Siisap jälle sammumaie,
 Wereteeda weeremaie
 Kalewide poea kannul,
 Kesfe kilbikandijaga
 400 Teistel teeda tähendelles.
 Piha jõe piiredele,
 Wõhandale jõndis wägi.
 Kalew kiwa kandemaie,
 Metsast puida murdemaie,
 Tugewamaid tammesida,
 Paremaida pädaida;
 Olew silda seadamaie,
 Parwe wiisil paigutama.
 Eõda sõttis üle silla;
 410 Paukufiwad aluspalgid,
 Mõtkutafid nurgakiwid.
 Peretada Pohlakaida,
 Tapejaida Tatarlasti,
 Pipufese Pittukaida
 Kuuljakeeled kuulutanud
 Pihkiwa piirel paigutamas.
 Eõda peasid sõudemaie,
 Waenuwanker weeremaie.
 Kalewide kange poega
 420 Waenlasti wemmeldama,
 Pohlakaida puistamaie,
 Tatarlasti tabamaie!

- Mõõka mõllas mehepoegi
 Niites maha nõmme peale,
 Paiskas Pohlakade päida
 Niikui marju marjasmaale,
 Pählelaida põõsa alla,
 Nahet raatma radadele!
 Koolja kehad katwad maada
 430 Kolme küünra sõrgufeni,
 Weri weereb wirna alta
 Wie waffa wääraneneni. //
 Teisel pääwal tongitie
 Tapetantfil Tatarlasti.
 Kalewide kange poega
 Wirntelles waenuwäge
 Sadandala suikumaie;
 Mõõka mõllas nõrtsufkana
 Mehepoegi muru peale.
 440 Eõda sõttis seitse pääwa
 Kordamiste kohast kohta,
 Wäehulka wähendelles,
 Puistas mõnda pealkituda
 Kalewikta künka alla,
 Sulewi poeg leidis surma,
 Närtfisi nurmel noorusela.
 Kalewide kange poega
 Koristelles riismed kofku,
 Wiis neid Wene wäe wasta
 450 Tapetantfil tallamaie;
 Andis fundi Alwile
 Eõimefi elpitada,
 Keskemisi fergitada.
 Alwile armas poega
 Luiskas tuule tuhingila
 Eõbra fundi sünnitama,
 Waenuwehi waristama.
 Mõrtsufakase mõõga mõllul,
 Pika piigi pistamisel,
 460 Wihase wikkati walula,
 Tapja taperite tantfil
 Langes palju lagedale

- Närtfittelles nurme peale.
 Weri wärwis kanarpiku,
 Punetelles põõsajida.
 Kalewide kange poega
 Näskis sõda kinnitada,
 Werist waenu waigistada,
 Senni kui ta furnuid sõõbru
 470 Wurule saab mattemaie.
 Sulewide poea fängiks
 Kaswatati kõrge künkas,
 Paigutati potifene
 Künka otsa kiwidega,
 Kuhu põlend tuha põõru
 Mälestufeks mattetie.
 Eht küll Kalewide poega
 Teisel pääwal Tatarlasti
 Wenelasi wirutamas,
 480 Siiski langes sõbrastfist
 Palju maha Eesti poegi;
 Kes weel jäiwad, kihutafid
 Pelges pakku põgenema.
 Olemi poeg Alwiga,
 Kalewi poeg ise kolmas
 Seisiwad kui raudafaina,
 Kaljukünkad kohkumata,
 Tammemetfa tugewusel
 Waenlaeste wäe wasta
 490 Snnetuma pääwa õhtul.
 Päikese peitem palge
 Wideniwu wiludusel
 Saatis sõda suikumaie.
 Werist tõõda waitunema.
 Kangelased kolmekeste
 Läkfid üle lagediku
 Loigufesta luurimaie,
 Kust naad keelekarastusta
 Laenetest saaks laenamaie.
 500 Örgus eli weike järwe
 Künkelkõrge kallastega;
 Laened ehal kääsiwad
 Taewakumal meeste teeda.
 Kangelased kääsid kalda
 Jänu järwest jahutama.
 Alwile armad poega
 Kaela kaldalt kõwerdelles,
 Wääratelles wäsiind jalga, —
 Langes alla laeneteufe,
 510 Sattus koke sügawasse.
 Teised appi tõttanesfa
 Saand ei enam sõbrakesta
 Surma juusta peastamaie.
 Kandsid kangeks läinud keha
 Kaldaale kuuwifule,
 Kuhu künka kaswatafid
 Eõbral suikumise fängiks.
 Päikese paistufela
 Snnesilmal üksi nähtaw
 520 Käigib läbi laeneteesta
 Kangelase raudakübar,
 Kolmetahuline mõõka;
 Mis jäid järwe mälestufeks
 Alwida awaldama.
 Wiimsed waenu wiletsufed,
 Sugulaste raske surma
 Kurwastafid Kalewida,
 Et ei pääwal püsi paika,
 Eõl ei leidnud enam õune,
 530 Koit ei kurba kustutanud,
 Wideniw ei nõtnud waewa.
 Muretju muusjutufed
 Koormasiwad Kalewida. /
 Seal ta sõnal sõudewale
 Alwile awaldama:
 „Õune aea õilmetefed,
 Lusti pääwa lillefefed
 Puhufiwad luhabelta,
 Närtfisiwad nurmedelta,
 540 Kadufiwad karjamaalta,

- Varisestb mainuelt,
Tuiskastwad toomingasta,
Puiskastwad wislapuusta,
Langesiwad lepikusta
Kestel kewadise keeril,
Kestel kesa kiindemisel,
Enne suwe siindimista,
Pika pääwa paistemista.
550 Sestap kägu kullub kurbu,
Lindu leskel laulab leina,
Dõpit hüab käinud õnne.
„Noorel nurmel närtfind tamme,
Kewadele kuiwand kaste,
Lehtis metsas leheaher
Seisan leskel sõbradesta,
Waejeks jäänud wendadesta
Kurwastuse kütkendusel.
Lustipääwad lahkusiwad,
Õnne aead õhtuele.
560 „Wõtta, Olew wennitene
Wõtta walitjuse woli,
Kuningliku kõrgustust,
Wõtta Wirus warjamista,
Arjus hoopjat hoidemista
Kaitsewala käsibela,
Lase lendes Lindanija
Kalewide kodubela,
Katsju linnal kantsiisida
Tugewamaks toimetada,
570 Kraawisida kaewandella
Wahwa waenlaste wasta;
Warjupaigaks wanadele
Kaudaseinaks raukabele,
Keinatoeaks leskebele,
Nuttunurgaks neidubele,
Pisarkambriks piigabele:
Kesse kurwastuse küttes
Leskena sõbru leinawad,
Kahetsewad kaasakeji,
580 Sõas furnuid filmaweela!

- Kus ei lätte alta kulmu,
Pisar lõppe pealka palget.
„Ära pean mina minema,
Lindu leinal lahumaie,
Luike teiste laenetele,
Kotkas teiste kalgudele,
Parti roogu pugemaie.
Poen ehk põõsa paksustiku
Waikeimaie warju orgu,
590 Keinakase lehtedesse
Läinud aega leinamaie,
Walusamat waigistama,
Õnnetusi unustama.
„Walitsele Wiruwalda,
Kahu põlwes rahwakessta
Armu käela alamaida,
Ole ülem õnneline,
Õnnelikum kui ma olin.“ —
Kalewide kallis poega
600 Lahkusesa leinadesa;
Jättis nurmed nuttemaie,
Luhad laial leinamaie.
Pakku urfa põgenedes
Dõsis üksikuda kohta
Laialise laane keskel;
Kuhu käijatel ei käiti,
Ega tulijatel tungi
Kahu tulla rikkumaie,
Mõtteid murelt eksitama.
610 Kalewide kallis poega,
Kui ta kurwastuse küttes
Nittu pääwa mõõda metsa
Kõndind maada kinkeliktu,
Sammundanud sambla sooda,
Läinud läbi liiwikuida,
Suhtus õnne juhatusel,
Salasoowikute sõudel
Koiwajõe kaldal kohta,

- Peidupaika leidanema:
620 Kuhu kuusede warjula,
Pädajate peitusela
Korjukessta kohendelles;
Kuhu wihma weeretusel,
Palawuse pakkitusel,
Marutuule mõllamisel
Wintfund kesa külletile
Puhuks pani puhkamaie.
Sealap wõõrdund waatje filmist
Elas Kalewide poega
630 Waeje mehe wäärakiljel,
Elas pääwad piinatusel,
Õnnetuse rasked iõõ;
Silmad walwal warjamata,
Langed ala langemata,
Ega wõtnud mitmel pääwal
Sõõgi einekessta suhu;
Elas tuule toetusel,
Kaswis kaste karastusel,
Paisubelles pääwa paistel,
640 Wiimukeje wihtlemisel.
Kassas nälja näppistama,
Wõttis käte õngawitsa,
Wähi jõõdamardakese,
Misga kalu kütkendama,
Wähi poegi wangistama.
Kannast tulnud raudalased
Kolmekesste käidanese
Suhtusiwad õnne juhil
Koiwajõe kallastele,
650 Kuhu Kalewide poega
Warjupaika walmistanud.
Wõõrad mehed meelitama
Kalewida kawalaste:
„Kallis Kalewide poega,
Wirust wõõrdund walitseja,
Sõbrustelle meie feltsi!
Kangus seisab sinu käessa,
Wõimuwoli sinu wäessa;

- Tarfus meie taskudeses,
660 Mõisterikus meie kottis.
Kui me ühes käidanese
Wenna ikkes adra weame:
Ei wõi ükski waen meid wõita,
Sõda ial suretada.
Anna walitjuse wõimust
Kawalama kaitsefela.“
Kalewide kange poega
Kena kõnet kuulaneses
Põõbras filmad jõe poole,
670 Laskis langed laenetele,
Selga pettiliste poole —
Ega sahlund sõnakessta.
Weepinnalt weeres paisteks
Selgest Kalewide filma
Kaldal kõneljate kuend,
Kui naad mõõgab mõrtsukana
Salanõude sünnitusel
Tupedesta tõmbastwad,
Misga meesta mõrtsukana
680 Tagant selga tahfid tappa.
Kalewide kange poega
Pettust nähes paetama:
„Mõõka alles müüdamata,
Teraw rauda tehtamata,
Käsi alles kaswamata,
Sõrmelikmed siindimata,
Misga minulista meesta
Weristles wigastasse.
Põrgupärijate poead,
690 Tagap — felised tapjad!“
Sahkes sedamaida sassis
Wõltsiliktu wõõradesse
Käsi pibi kübarasta,
Keeritelles tuulekiirul
Kõngis ümber raudalasta,
Kui üht talku koonlakessta!
Kõhin tõusis tuuledõhtu,
Kui oletis kwi põhjakotkas,

- Koleda õõ fulgiskarja
 700 Tuuletiibu tallamaies.
 Kalewi poeg rabas kätte,
 Paiskas maha põrgupoea
 Poolil rinnul mulla põhja.
 Siisap sahis teise sõbra
 Käspidi kaelustesta,
 Keeritelles tuulekiirul
 Ringis ümber raudalasta
 Kui üht tallu koonlastesta!
 Kohin tõusis tuuledõhku,
 710 Mühin laia laanemetja,
 Kui oleks maru mõllamaies,
 Tuulispaška tuiskamaies,
 Kõrgeid kuuški kõigutamas,
 Pädajaida paenutamas,
 Tammesida tantsitamas.
 Kalewi poeg rabas kätte,
 Paiskas maha põrgupoea
 Poolil palgil mulla põhja.
 Siisap kolmandamast koerast
 720 Käspidi kullalasta,
 Keeritelles tuulekiirul
 Ringis ümber raudalasta
 Kui üht tallu koonlastesta.
 Kohin tõusis tuuledõhku,
 Mühin laia laanemetja,
 Wuhin wettewodeesse
 Pragin piki pilwetesse:
 Kui oleks sõitmas raudasillal
 Wasfirattafel wankerila
 730 Pikkertaati põrutelles,
 Ühe äge ähwardamas.
 Kalewi poeg rabas kätte,
 Paiskas maha põrgupoea,
 Mattis hoopis mulla alla;
 Mulk jäi üksi muru peale
 Kolmandamast kuulutama.

- Teisel korral tulli targem
 Pettiskeelil poisikene
 Kalewi poega kiusama,
 740 Keda rannast raudalasef
 Saatnud kaupa sobitama.
 Kui ta kawaluse kombel
 Pikemalta paeatanud,
 Meiskeelil meelitanud,
 Kostis Kalewide poega:
 „Miks me' aega, mehikene,
 Wahendelles peame wiitma?
 Kõht mul hakkab kutistelles
 Tühenduste tuunistama;
 750 Kää ja jõe kaldaale,
 Wõtta wähiwarras wälja.
 Waata, poisj! kas wähiõsida
 Sõrgel palju sõbda küllles?
 Kui saan kõhtu kinnitanud,
 Tahan sulle targemalta
 Asjaotjust awaldada.“
 Naskel sammul raudaline
 Kõndis jõe kaldaale
 Wähijaaki waatamaie,
 760 Warrast wälja wõttamaie.
 Kesje kuulnud kentsakamat,
 Näinud enne naljakamat,
 Kui siin silma sirgunesse?
 Kalew oli kange käega
 Tõmmand tükkis tiiwikuga
 Pädaja puiest pikema,
 Pannud seda sõbda pideks,
 Wähjwardakeseks wette.
 Hammetumal raudalasel
 770 Polnud jõudu pädajada
 Laenetesta liigutada,
 Wähem warrast wälja wõtta.
 Kalew ise käidanema
 Wiibimista waatamaie,
 Mis seal sõbral sammusida
 Rogemata kütkendamas?

- Kui ta astund kaldaale,
 Kergitelles ühe käega
 Wähjwarda wetteesta,
 780 Tõstab ladwa laenetesta
 Kolme koorma kõrguseni
 Waata! mis seal wardas wangub?
 Wardas wangub wana hobu,
 Pippub terwe ratsuraiska,
 Nahl aga seljast nälitud.
 Kalewide kange poega
 Pikkusela paeatama:
 „Mine koeu, wennikene!
 Kää ja kiirest kuulutama,
 790 Mis ja märkanud mehesta,
 Tuunistand ta tugewuseft.
 Murrult leiad teised märgid,
 Teised tähtsad tuunistajad
 Kalewi poea kanguseft,
 Toona tehtud kättetõbsta!
 Ühe uputin rinnuni,
 Teise paigutin palgeni,
 Kolmas kullus üle kulmu,
 Kuhu kaewand kaewandiku,
 800 Mattus paika mälestusjeks.
 Olen wõimusel wägewam,
 Kehakangusel tugewam,
 Pikkusel teist palju pikem;
 Teud ei sõlba teenijaksa
 Ega suurus sulakesja,
 Ega pikus päilikesja,
 Wõimus wõõra woli alla.
 Ennemine elan üksi
 Kehwa mehelise kombel,
 810 Kui et fulgun sunni alla,
 Wõõra woliduse alla.
 Kalewide kanget kaela
 Saa ei kütki kinnitama,
 Orja ifte ormandama.“
 Salasaadikute sõidud,
 Kallaliste tuulekäigid,
 Tühjateede tallamised
 Pahandasid Kalew' poega.
 Murekoorma muljutusel
 820 Käks ta laane kuuõsimaie,
 Tuskatuju tuulutama,
 Kus ei kanda enne käinud,
 Warbad enne olnud weerend.
 Kui ta tuska tuulutelles
 Kõndind pääwa, kõndind kassi,
 Kõndind kolmandama pääwa
 Luusil möbda laanesida,
 Sealap sammud fattunesid
 Peipse järwe piiredele,
 830 Kus tal jalad õnnikäigil
 Sageaste enne sammund;
 Eht küll kohta kurwal silmal
 Wõõras täna waatanesja.
 Kaugemale käidanessa
 Puutus Kalewide poega
 Kääpa jõe kallastele,
 Kuhu enne Pihkwa käigil
 Õnne aea õitsemisel
 Warastatud werewenna —
 840 Wõõga lausund magamaie:
 Karistajaks kandijale
 Wiletsufjeks wiidejale.
 Kallis Kalewide poega,
 Ei sa wõinud etteteada,
 Taga tarkusel tähend'da
 Unenäusja ette näha,
 Magadesja mõttelebda:
 Kuda mõõgal' antud käsku
 Soomesepa sajatufel,
 850 Walmistaja wannetufel
 Sulle surma figitama,
 Werist palka walmistama.
 Ets ja elkind luskikäigil,
 Laulnud lausja laenetesse,

- Wannutanud wettewoodi,
Sajatunud sügawaasse:
„Kui aga juhtub käidanesa
Jalakanda pistma jõe,
Kes sind enne ise kannud:
860 Siisap mõõka, sõbrakene,
Murra jalad tal mõlemad!“
Kinnitatud kurja käsku
Sunnitie sortsele
Mõõka käte maksamaie,
Kessee mõõka seie kannud,
Wargakäpil wiinud wette.
Aga mõõga arwamisi
Sepa wanne segatanud.
Kui nüüd Kalewide poega
870 Jalakanda pistnud jõe,
Mõõka kohe mõtlemaie,
Arwus nõnda arwamaie:
Kas ei enne ise kannud
Meesi ole mõõgakesta?
Kas ei kohus karistada?
Sajatuse sunnitusel
Murdis mõõka mõrtsukana
Kalewide kintsubesje,
Leikas maha labajalad
880 Püretelles põlwebani.
Kalewide kange poega
Surmawalu sunnitusel
Kibedaste kiltatama,
Hädas appi hüüdemaie!
Noomas käpil kalda ääre,
Langes maha lagedale,
Weri walgus wälja peale.
Eh! kül jõe jäänud jalad
Põlwist saadil puudusiwad:
890 Kattis Kalewide keha
Waka osa werist maada.
Kalewide kiltatused,
Hädas appi hüüdemised,
Walusurma wingumiset

- Paisusiwad pilwetesse,
Kerkisiwad kõrgemale,
Tõusenesis taewaasse
Kõrge isa kamberisse.
Kalewi poea kiltatus,
900 Walu piinas wingumine
Kostab ika kustumata,
Wältab ala waikimata
Eestipere poegadele,
Eesti-talu tüterile!
Saab weel aasta sadandala
Siinbina kahju sõnaldama,
Kunni katted murukaisu
Wiimisel laulja mõfulejel,
Kuldanoftal linnufesl
910 Surmas juud saab sulgumaie.
Taewalitud tutwad tulid
Wenikesta waatemaie,
Tulid walu waigistama,
Kibedusta kustutama,
Paniid rohtu haawa peale,
Walu wõtjat wermeteie.
Siiski figis haawust surma,
Weri wõitis wenikese,
Märtstitelles mehe noore.
920 Kalew kemples surmakilttes,
Waaus hinge walufaste;
Weri, tarretanud wäljal
Panii kohta punetama.
Keha juba külm ja kange,
Waihus werewoolamine,
Süda tukful seisanesa;
Siiski Kalewide filmad
Sirastiwad selgeeste
Taewa taadi tubadesse,
930 Wana isa kamberisse.
Põrmu paelust peasnud wainu
Lendis lustil linnakana
Pikil siimul pilwetesse,
Tõusenesis taewaasse.

- Taewas tehti terve keha
Warjaks Kalewide wainul,
Misga mõidumeeste mängil,
Pitterlaste lustipidul
Õnnepäwil hõiskadelles
940 Magusamat põlwe maitfes,
Põrmupõlwe waewa puhkas.
Tema istus tulepaistel
Taara kangelaste keskel,
Kuulas käsi põsakiille
Laulikute lugusida,
Misga tema tegusida,
Jumedaida juhtumisi,
Ilmas ilmuud imedusi
Tulepaistel paeatati,
950 Kulla keelil kuulutati.
Wana isa, ifatarka,
Külal kandis murekoorma,
Kui ta pääd ei pähtisele
Mõnel wõl mõinud panna,
Mõttepida mõlgutelles:
Mis ta kangelamehel'
Taewas töõssa tõstanesa,
Ammetiksa arwanesa?
Poega oli põrmu põlwes,
960 Eru ilmas enne kolu
Suuri töõsi sünnitanud,
Wägewaida walmistanud,
Waelasi waenul mõitnud,
Põrgu taati paelutanud:
Wõind ei wõimast wedelema,
Tugewamat jätta töõta —
Laiskel taewas luusimaie.
Wana isa, ifatarka,
Kutsus perepoegi kofku
970 Sa nõusi sünnitama,
Targewaida toimetama.
Taara taewalised targad
Istusiwad isekeskis
Salakambri seinaga
Kõubenikutuse nurgas,
Pidasiwad paari pääwa,
Paari ööda puhkamata
Sala nõu ja sõnaldasid:
Kudas Kalewide poega
980 Taewas tööle toimetada.
Taara taewalised targad
Mõtleiwad ühel meel
Seltsis wiimaks seadusekka:
Kalewide kanget poega
Põrgu wahi poisiks panna
Alta ilma hoidamaie,
Wärawaida wahtimaie,
Sarwikuda sõitlemaie,
Et ei felli sidemesta,
990 Kuri peafeks kiltketesta.
Angund kehast lahkunud wainu,
Taewa tõusunud tuifesta
Sunnitie sebamaida
Külma kehasse kõndima,
Mupaika alustama.
Kalewide külma keha
Tõusis jälle toibumaie
Pääst saadil põlwebeni,
Aga jõe jäänud jalgu,
1000 Külllest kattend kintfusida
Wõind ei jumalate wägi,
Taara tarkus terweks teha,
Keha külge kinnitada.
Kalewide poega pandi
Katsul walge hobu selga,
Saadetie salateedel
Põrguriigi piiredele
Wärawada walwamaie,
Sarwikuda sõitlemaie,
1010 Et ei felli sidemesta,
Kuri peafeks kiltketesta.
Kui siis Kalewide poega

Weeres kalju wärawasse,
 Alla ilma uffe ette
 Süetie ülewalta:

„Naksa kalju rusikaga!“
 Naste käega rabadesa
 Lõi ta kalju lõhkeela, —
 Aga käp jäi kalju kütte,

1020 Kusil kinni kiwirahnu.

Sealap istub hobu seljas
 Praegu Kalewide poega
 Käsi küttes kalju külles,
 Walwab wahil wärawada,
 Kaitseb küttes teise kütkeid.

Põrgulastest püetakse
 Kahelotsjal põlend piirgul
 Ahelaida abrastada,
 Küttesida kattendela.

1030 Jõulu aeal lähwad lülib
 Peene hiukfekarwa paksuks;
 Kui saab hüüdma toidu kulle
 Wana isa wärawalta

Jõulupüha tulituda:

Lähwad ahelate lülib
 Järsku jälle jämedamaks.

Kalewi poeg püab käpa
 Wahewahel wägewaste
 Kaljuseinast lahti kista,
 1040 Naputab ja rakfattelab
 Maapõhja müdijema,
 Künkafida kõikumaaie,
 Mere walgel wahutama,
 Mana käsi hoiab meesta:
 Et ei wahti wärawasta,
 Kaitsew poega põrgust peaseks.

Aga üksford algab aega,
 Kus kõik piirub kahelotsjal
 1050 Lauša tuleleeki leikab
 Käte kaljutamitsasta:
 Kõik siis Kalew jõuab koen
 Oma lastel' õnne tooma,
 Gestipõlwe uks looma.

Trüki=eksitused,

mis lugejad palutakse parandada alamal antud tähendust mööda.

Sissejuhatuseks	wärs	211	feisab:	polwes	loe:	põlwes
1 lugu	"	5	"	sonu	"	õõnu
"	"	10	"	Teatanege	"	Teadanege
"	"	35	"	Pogenema	"	Põgenema
"	"	190	"	moistis	"	mõistis
2 lugu	"	688	"	tufewufeks	"	tugewufeks
"	"	720	"	jalka	"	jalga
"	"	768	"	Wiiskhymment	"	Wiiskhimmend
"	"	830	"	fõutõid	"	fõubõid
"	"	840	"	laste	"	lest
"	"	846	"		"	
3 lugu	"	59	"	jälkfe	"	jälgefi
"	"	193	"	Seftab	"	Seftap
"	"	197	"	Eide	"	Eite
"	"	243	"	wõõtewola	"	wõõtewola
"	"	267	"	pyhdes	"	piilides
"	"	850	"	paetada	"	paetatada
4 lugu	"	43	"	noormes	"	noormees
"	"	48	"	Tagan	"	Tagant
"	"	245	"	Kiikutawa	"	Kiigutawa
"	"	503	"	Wahutuwal	"	Wahutawal
"	"	511	"	Ufinata	"	Ufinada
"	"	678	"	Lõkfatelles	"	Lõkfatelles
5 lugu	"	324	"	Kuiste	"	Kiuste
"	"	391	"	Näeb	"	Näeb
"	"	488	"	põrandufel	"	põõrandufel
"	"	719	"	fõrgele	"	fõrgele
"	"	720	"		"	
6 lugu	"	9	"	Tulib	"	Tulib
"	"	154	"	johatusfel	"	juhatusfel
"	"	216	"	taretajal	"	teretajal
"	"	280	"	pakuu	"	pakku

6 lugu	wärs	490	feisab:	lõpsi	loe:	lõpsi
	"	491	"	Wisklõmmend	"	Wisklõmmend
	"	509	"	kindla	"	kinda
	"	728	"	Märtfin	"	Märtfind
	"	747	"	Ruhke	"	Ruhke
	"	770	"	ene	"	enne
7 lugu	"	76	"	meehel	"	mehel
	"	504	"	kõhutama	"	kõhutama
	"	682	"	tulest	"	tuulest
8 lugu	"	60	"	eisamaie	"	feisamaie
	"	713	"	Agadama	"	Agadama
9 lugu	"	223	"	mehet	"	mehed
	"	239	"	Mõukadele	"	Maukadele
	"	481	"	raemata	"	raeamata
	"	544	"	Harjus	"	Harjus
	"	565	"	sängi	"	sängi
	"	674	"	mere	"	were
	"	867	"	Sõõrmet	"	sõõrmed
10 lugu	"	18	"	Näinud	"	Näinud
	"	246	"	paiska	"	paiskan
	"	435	"	tübi	"	tühi
	"	439	"	Põrgulaste	"	Põrgulaste
	"	510	"	judaliste	"	juudaliste
	"	575	"	olled	"	oled
	"	685	"	ligutada	"	liigutada
11 lugu	"	74	"	warju	"	warjul
	"	142	"	kõkkakõlle	"	kõkkakõlle
	"	281	"	ahwardelles	"	ähwardelles
	"	547	"	leikis	"	läikis
	"	655	"	hõnnitanud	"	hõnnitanud
	"	702	"	jallad	"	jalad
	"	910	"	aemaie	"	aeamaie
12 lugu	"	200	"	hõitõis	"	hõitõis
	"	423	"	Inhtumista	"	Inhtumiste
	"	727	"	tõu	"	tõõ
	"	776	"	Walju	"	Walju
	"	860	"	jaeab	"	jaeud
	"	893	"	Märwufene	"	Märwufene
13 lugu	"	27	"	Mei	"	Meie
	"	104	"	Meadele	"	Meudele

13 lugu	wärs	199	feisab:	Maputelles	loe:	Maputelles
	"	354	"	Kol	"	Kolm
	"	583	"	Püütis	"	Püütõis
	"	656	"	Meufesi	"	Meufesi
14 lugu	"	231	"	ufset	"	ufsed
	"	237	"	Suuret	"	Suured
	"	268	"	afna	"	afnad
	"	286	"	neu	"	neir
	"	364	"	peab	"	peab
	"	473	"	fõnakuljab	"	fõnakuljab
	"	478	"	Saaks	"	Saaks
	"	685	"	Kõkutaõid	"	kõigutaõid
15 lugu	"	21	"	Targemata	"	Targemate
	"	22	"	Suuremata	"	Suuremate
	"	25	"	Noone	"	Noore
	"	32	"	hõndi	"	hõndi
	"	86	"	Ragemerena	"	Rage merena
	"	575	"	Sambait	"	Sambaid
	"	589	"	kaubakamerid	"	kaubakamerid
	"	650	"	Walitas	"	Walites
	"	693	"	Pääõ	"	Pääõ
16 lugu	"	291	"	Laende	"	Laente
	"	452	"	tanarpõkku	"	tanarpõkku
	"	633	"	justus	"	juhtus
	"	720	"	wõõk	"	wõõku
	"	731	"	peafõis	"	peafõis
	"	746	"	jäämäde	"	jäämäde
17 lugu	"	123	"	kaufelt	"	kaufelt
	"	143	"	Soateeda	"	Sõateeda
	"	281	"	saag	"	saagu
	"	349	"	Leemepeal'	"	Leemepeaal'
18 lugu	"	569	"	tugõs	"	tugõs
	"	571	"	Põõrgu	"	Põõrgu
	"	573	"	wõimustatud	"	wõimustatud
	"	585	"	Siisab	"	Siisap
	"	591	"	walkõs	"	walkõs
	"	604	"	lainetõsõ	"	lainetõsõ
	"	606	"	Kõnkateõed	"	Kõnkateõed
	"	609	"	Siisab	"	Siisap
	"	615	"	õle	"	õlle

18 lugu	wärs	653	fejáb:	Kohwatanub	loe:	Kahwatanub
	"	753	"	lingi	"	linfi
	"	876	"	lastu	"	tasfu
19 lugu	"	250	"	filmil	"	filmil
	"	346	"	Wautus	"	Wautas
	"	408	"	Siltawad	"	Siltawad
	"	432	"	Kalja	"	Kalja
	"	663	"	kyrnab	"	künnab
	"	717	"	näfu	"	nägu
20 lugu	"	175	"	mäfi	"	mägi
	"	914	"	Kib dusta	"	Kibedusta